

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Tract. Tertii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

TRACTATUS TERTIVS.

De ceteris, in quorum notitia consistit maxima ex parte ratio iudicandi de peccatis propriis Clericorum, et Ordine iniciatorum.

VI sacramenti Ordinis susceptione initiantur communi nomine dicuntur Clerici, de quorum peccatis propriis diiudicandi ratio specialis exigit, ut ad duos tractatus precedentes hunc addamus, quo complectamur cetera in quorum notitia, ratio eiusmodi maxima ex parte consistit. Reuocantur autem, tum ad obligationes Clericis ipsis impositas ratione status ipsorum, tum ad acquisitionem, tum ad amissionem, seu demissionem beneficiorum Ecclesiasticorum.

TITVLVS PRIMVS.

De obligationibus Clericorum.

RATER obligationes quibus Clerici partim iure naturali per præscriptum recte rationis: partim iure positio per sanctiones Ecclesiasticas adstringuntur, iuxta antedicta dantur alia, quarum nonnullæ communes sunt omnibus, non item alia.

CAPVT I.

De communibus Clericorum obligationibus.

SVMMARIVM.

1. Qua dicantur obligationes communes Clericorum.
2. De illis quæ imponuntur ipsis pro tempore sue ordinationis.
3. De aliis quæ imponuntur iam promoti ad Clericatum.
4. Præcepta quibus imponuntur, ad quing. genera reuocantur.
5. Duo casus in quibus ea transgrediendo peccatur mortaliter.
6. De eo quod queritur: An is qui habet tonsuram clericalem teneatur ad recitationem Psalmorum penitentialem.
7. Obedientia quam Clerici ratione sui status debent Episcopo.
8. Duplex Episcopalis lex, vna iurisdictionis, altera diocesana.
9. Clericus nequit longam peregrinationem suscipere absque licentia proprii Episcopi, & quis censetur Episcopus proprius.

Nic.

OBLIGATIONES communes Clericorum vocamus eas, quæ ipsis in communi imponuntur ratione sui status, siue pro tempore ordinationis seu promotionis ipsorum ad Clericatum: quæ ab Episcopo fit capillos ipsis abscondente in signum depositionis, seu abdicationis omnium temporalium, iuxta cap. Duo sunt, 12. quæst. siue etiam pro tempore quo iam fuerint promoti ut habeant se decenter, habita ratione dignitatis status, ad quem sunt euecti.

Ad prioris vero modi obligationes spectat primo quod in Concil. Trident. sess. 23. cap. 2. De reformatione, prohibetur ne tonsura clericali iniungatur, qui sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed v. Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse. Spectat secundo, quod in præcedenti sess. 14. cap. 2. De reformatione, præceptum esse censetur (dum scilicet prohibetur, ne Episcopus alienus sine proprii expresso consensu, aut literis dimissoriis, quemquam ad primam tonsuram promoueat) ut prima tonsura accipiatur a proprio Episcopo, non autem ab alio, sine expressa illius facultate. Spectat denique illud quod per communem prohibitionem simoniæ censetur prohibitum: scilicet ne detur

quidquam æstimabile pecunia pro obtinendo clericatu. Quod & confirmatur per illud quod idem Concilium sess. 21. De reform. cap. primo præcipit Episcopis, ac ministris eorum, nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis tonsuræ, accipere. Secusque facientes tanquam simoniæ labe infectos, subiicit poenis à iure influctis de quibus egimus in præcedenti lib. 23. cap. 12. Videri etiam possunt Syluest. *ve. b. Simonia, quæst. 19.* & Nauar. in *Enchir. cap. 23. num. 111. ad 15.*

Aduerte vero de se satis cõstare talis prohibitionis transgressione peccatum mortale committi, prout eadem poena (ut pote graues) abunde fidem faciunt. Quamquam ipsum, sicut & alia mortalia, communiter ex paruitate pretij quod datur, aut ex interueniente inconsideratione, esse potest solummodo veniale. Committi etiam peccatum mortale transgressione duorum prius memoratorum, sententia est eiusdem Nauarri, in sequenti cap. 25. num. 68. Sed si absit contemptus tam tacitus, quam expressus Superioris, & aliorum scandalum, contrarium teneri posse videtur: quoniam materia de qua dantur non est adeo grauis, ut absoluit debeant censeri sub mortali obligare. Dantur enim de modo quo facienda est promotio ad Clericatum, qui non est Ordo (ut omnes fatetur Sotus habet, in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 1. sub fin.) sed solum dispositio ad Ordines, sicut Catechismus ad baptismum, ut idem ibidem addit, neque sic necessaria est collationi eorundem Ordinum, quin hæc sine illa sit valida. Accedit quod clericus non conferatur ad villos actus, quorum non sint laici capaces: ita ut ratione quidem illius, Clericus sit in altiore gradu, quam laicus: non habeat tamen ampliorem potestatis gradum. Quod etiam Sotus ibidem notat.

Quod attinet ad obligationes posterioris modi, num. 1. propositi, ea nõ sunt aliquid potestatis exequenda (cum iuxta proxime dicta susceptio primæ tonsuræ non sit promotio ad ampliorem potestatis gradum) sed sunt vitæ instituentia decenter clericali statui: seu viuendi moribus contententibus statui altiori, quam sit communis laicorum. In quam sententiam legendum est Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. De reform. Tot vero sunt eius generis obligationes, quot ea quæ de vita, & moribus clericorum statuta, præceptaque sunt iure Canonico relata in decreto Gratiani à distinct. 24. ad 93. & in aliis libris eiusdem iuris, titulo De vita & honestate clericorum: & maxima ex parte à Syluestro, reliquisque Summularis collecta in verbo, Clericus: atque à Concil. Trident. innouata loco citato: vbi & mandantur obseruari ab omnibus clericis; præcipiendo Episcopis, ut si quæ ex eis in desuetudinem abiisse compererint, studeant quamprimum in vsum reuocari, & accurate custodiri. Quod quidem dum non faciunt, ij soli ex clericis, talia obseruare tenentur, qui Ecclesiasticum beneficium habent, aut initiati sunt Subdiaconatus ordine, iuxta vsu receptam, & in speculatione communiter approbatam Panorm. sententiam; tum abibi, tum ad cap. 1. & 2. De postulando, quemad. expressit Nauar. in *Enchir. cap. 25. num. 119. §. 33.*

Porro licet tot sint, quæ in iure Canonico præscribuntur clericis, ut vix queant numerari, teste Caiet. in *Summ. verbo Clericorum peccata*: nihilominus videntur ad quinque genera re-

nere re-

nera reuocari. Nam alia pertinent ad exterium corporis cultum; vt quæ præcipiuntur de tonsura, & habitu clericali; nempe non nutrire comam & barbam, habere vestem clausam de super, non nimia breuitate, aut longitudine notabilem, vel viridem, aut varij coloris. & cætera quæ ibid. in princip. commemorantur à Caiet. Alia vero pertinent ad compositionem corporis, exterioremque grauitatem, vt ea quibus ipsis prohibentur artes, quarum Caietanus consequenter meminit, ioculatorum, seu histrionum, goliardorum; & bufonum. Alia porro pertinent ad animæ puritatem: vt prohibitiones cohabitandi cum mulieribus, eundi ad tabernam, nisi necessitas itineris exigat; canes, auesque sequendi ad vehandum: aut talia animalia alendi pro venatione, ac ludendi aleis. Alia præterea pertinent ad occupationum honestatem: vt prohibitiones exercendi artes, quæ iudicantur sordidæ; & nominatim macellariorum, seu lanionum, & tabernariorum, seu cauponum: item exercendi mercaturam, seu negotiationes, & commercia secularia. Alia denique ad officiorum decentiam: vt prohibitiones officiorum secularium, quæ exercentur cum effusione sanguinis, vel cum periculo illius effundendi; cuiusmodi sunt officia, quibus militia, hasiludia, & similia exercetur. Item officia Iudicum, Aduocatorum, & cæterorum, qui iustitiam administrant in causa sanguinis: ac demum officia eorum, qui sub Principibus tanquam locum ipsorum tenentes, debent ius laicis reddere.

De his in particulari dicturi in sequenti capite, hic duo addemus: vnum est, quando contingat peccatum mortale committi talium præceptorum transgressione. Alterum est, quam obedientiam Episcopo specialiter debeant Clerici, ratione sui status Clericalis; quia inde quoque oriuntur obligationes huc spectantes.

Quod igitur atinet ad prius: sententia est Caietani loco citato, quam refert, nec reprobatur Armilla in verbo Clericus, num. 11. transgressione talium præceptorum, peccatum mortale non committi: exceptis duobus casibus, in quibus præmatris Ecclesiæ indulgentia præsumeretur irrationabiliter. Prior casus est, quando talis transgressio includerit in se transgressiōem diuinæ legis obligantis sub mortali: vt potest contingere transgressiōem (quam tanto studio ab Ecclesiâ eliminare contendit Concil. Trid. sess. 25. cap. 14. De reformatione) prohibitionis cohabitandi cum mulieribus: aut quâdo habuerit adiunctam præcepti Ecclesiæ contemptum: seu talem temeritatem, qua sine iusta causa, tale præceptum nihili penditur; aut demum quando scandalum adfert, vt potest contingere cum Clericus incedit cum habitu indecenti, aut cum mulieribus suspectis versatur, aut cum canes, vel accipitres insequitur in venatione. Posterior casus est: quando Clericus ab Episcopo suo monetur sub pœna excommunicationis, vt delectat, vel non faciat aliquid quod fuerit ab Ecclesiâ prohibitum: & nihilominus facit post admonitionem. In quo peccare mortaliter patet, quia reddit se dignum excommunicatione maiore, quæ infligenda est tantum ob mortale, ex cap. Nemo Episcoporum, 11. quæst. 3.

Cæterum quia exceptio ita firmat regulam, vt censenda sit in cæteris eiusdem generis casibus omnibus habere locum: nolim admittere talem doctrinam tanquam nimis laxam: vt nec Nauar. admittit in Enchir. cap. 25. num. 109. §. 33. quibus rationibus vide apud eum si lubet: Itaque in talibus diiudicandis, quæ sunt, aut non sunt sub mortali, recurrendum censet ad generalia documenta discernendi quæ lex humana obliget tantum ad veniale, & quæ ad peccatum etiam mortale: adhibita prudenti, diligentique inspectione circumstantiarum; Quæ documenta tradidimus in præced. lib. 15. cap. 6.

Aduerte autem obiter Clericum ex conditione sui status, ita Episcopi sui subiecti correctioni, vt inobediens, contumax, aut contumeliosus in eum, possit (ex cap. Si quis Sacerdotum, 11. quæst. 1.) depositus tradi brachio seculari puniendus. Id quod procedere etiam quoad exemptos iurisdictione illius Episcopi, cui alias subiecterentur, habetur ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 4. De reformatione. Exipectamen, nisi exempti essent ratione vniuersitatis studiorum generalium. Talium etiam priuilegijs non esse derogatum, habetur ex cap. sess. 25. cap. 6. De reformatione.

Quod atinet ad obedientiam, ratione sui status Clerici debent suo Episcopo, nonnulla sunt in iure Canonico determinata, quæ antequam referamus, satis faciendū est communi quæstioni; An ij qui prima tonsura initiuntur, ex eo quod Episcopus illis præscribat recitationem septem Psalmorum penitentialium, ad eam teneantur sub peccato. Atque Sot. lib. 10. De iust. & iure, quæst. 5. art. 3. conclus. 1. in fine, respondet negatiue, volens Episcopum non posse talem obligationem imponere: quia ius commune ad nihil determinatum recitandum, tales adstringit: sed liberum ipsis relinquit, quid voluerint recitare, non de præcepto (ita vt scilicet eius omisio sit aliqua culpa) sed de honestate. Vide antedicta tra. & i. cap. 7. in fine. Idem per eandem rationem docet Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 108. addita hac exceptione; nisi cum initiuntur, promittant; aut præcipiuntur consentiant se eosdem Psalmos, aut aliud recituros. In quo etiam casu obligationem non esse sub mortali, nisi quis expresse sua promissione aut consensu constituerit sibi talem imponere, idem Nauar. habet in tract. De oratione cap. 7. num. 14. vbi in confirmationem adfert consuetudinem, quæ passim ij qui iuniores primam tonsuram acceperunt, grandiores effecti matrimonium contrahunt, non solent de omissione talis recitationis accusare se in confessione, nec à Confessario interrogari: quorum neutrum liceret data obligatione sub mortali.

Iam vt veniamus ad obedientiam, quam Clerici ratione sui status debent Episcopo cui subsunt, determinatum habetur in cap. Quia frater, 7. quæst. 1. & in cap. Conquerente De officio Iudicis ordinarij; quod Clerici debent proprio Episcopo obedire, tum in iis quæ spectant ad cultum Ecclesiasticum, circa diuinum officium, & administrationem Sacramentorum: tum in iis quæ spectant ad honestatem vitæ, & reformationem morum: tum in iis quæ spectant ad correctionem, & pœnas pro peccatis impositas: tum in iis quæ spectant ad iura Episcopalia, seu legem Episcopalem, de qua Syluest. in verbo, Episcopus, quæst. 6. & 7. Eaque duplex est ex cap. Dilectus, De officio Iudicis ordinarij; vna instituta ad dandum, & altera ad recipiendum, vt ibidem glossa finalis notat.

Ac prior dicitur lex iurisdictionis, consistitque in spectantibus ad iurisdictionem exequendis per ordinem Episcopalem: vt sunt promotio ad Ordines, aut ad beneficia Ecclesiastica: consecratio Ecclesiarum, altarium, chrisimatis, virginum; correctio delictorum; & id genus alia. Altera vero dicitur lex dicecesana: & consistit in recipiendis censibus, quæ Episcopo debentur (de quibus multa habentur 10. quæst. 3.) cuiusmodi sunt commemorata in c. Conquerere: De officio Iudicis ordinarij. Cathedra dicitur, id est, quod pro honore cathedræ datur (quod etiam Synodaticum dicitur, quia in Synodo datur) item quarta pars decimarum, & mortuariorum, id est (vt glossa ad citatum cap. Conquerente, verbo Mortuariorum, interpretatur) quæ in morte reliquerit quis pro anima sua; itemque quod procurationis nomine, Episcopus exigit in annua visitatione. Vbi aduerte, legi quidem iurisdictionis Religiosorum non exemptos, perinde subesse ac Clericos seculares; sed tamen legi Dicecesanæ monasteria ipsorum minime subesse, ex cap. Quam sit necessarium, 18. q. 2. Quæ de reg. glossa ad cap. Dilectus, De officio Iudicis ordinarij, & post eam Syluest. in verbo Episcopus, quæst. 7.

Aduerte præterea ex c. Magna, De voto, & voti redemptione Clericum sine Episcopi facultate longam peregrinationem suscipere non posse, ne quidem ex voto: ipsumque extra Dicecesim propriam egressum animo redeundi, non liberari ab obedientia sui Episcopi; cum pro præsentem haberi debeat, argumento cap. Ad audientiam, De Clericis non residentibus. Aduerte adhuc ex cap. Cum nullus, De temporibus ordinationum, in 6. res esse Episcopos quibus Clericus tenetur obedire: vnus est originis, hoc est, illius loci in quo natus est; alter est domicilij, in quo habitat: tertius beneficij, id est, illius Dicecesis, in qua habet beneficium. Cæterum Clericus qui mutat omnino domicilium, hoc est, qui alio proficiscitur non reuersurus deinceps, non subest amplius Episcopo originis, sed tantum Episcopo domicilij, ex cap. finali, De Parochiis.

AL
IS

CAPVT II.

De peculiaribus Clericorum obligationibus ad honestatem
vita suo statui conuenientem.

S V M M A R I V M.

- 10 Obligatio ad habitum, & tonsuram Clericalem, initiatis maiore Ordine, & beneficiariis imposta sub mortali.
- 11 Obiectio in contrarium cum solutione, & solutionis confirmatione.
- 12 In ea obligatione non excusat consuetudo, sicut necessitas.
- 13 Nec item excusat beneficiarium, tenuitas beneficii.
- 14 Quis dicatur vestitus clericalis.
- 15 Quid sit tonsura clericalis.
- 16 Obligatio clericorum ad ostendendum, honestatem in compositione corporis.
- 17 Obligatio eorumdem ad moderationem in cibo & potu.
- 18 Obligatio abstinendi se à vanis huius seculi voluptatibus, ac primo à luxuria.
- 19 Deinde à venatione, ludo alearum, spectaculis mimorum, & frequentatione tabernarum.
- 20 Obligatio abstinendi à negotiis secularibus, nempe ab omni arte fordidâ, & à mercatura.
- 21 Item ab actionibus ex quibus sequi potest sanguinis effusio: & que officia sunt Clericis prohibita ea de causa.
- 22 Non potest Clericus Clericum vocare in ius coram Iudice laico: & quatenus non possit Clericus in manibus laici iurare.
- 23 Quod idem non debeat ad rem medicam, & chirurgicam exercere, nec minister laici fieri, aut procurator.

Prima obligatio ad habitum & tonsuram
Clericalem.

10.

Æc obligatio quoad habitum, habetur ex cap. penultimo, dist. 23. & ex cap. penult. De vita, & honestate Clericorum, & ex Clem. Quoniam, eodem tit. Quoad tonsuram vero, tum ex iisdem canonibus tum ex cap. Ioannes, De clerico coniugato. Esse autem sub mortali tradit Nauar. in Enchir. cap. 5. num. 109. §. 33. & ante eum Sylu. in verbo, Clericus 2. num. 21. ac ante vtrumque quoad tonsuram Clericalem Panormit. ad cap. Si quis, De vita & honestate Clericorum: sic inquit. Nota quod non deferens tonsuram peccat mortaliter: nam dignus est anathemate. Idem enim capitulum sic habet: Si quis Clericis comam relaxauerit, anathema sit. Quæ tamen verba non sunt, prout sonant accipienda vniuersè: sed cum restrictione ad beneficiarios, aut initiatos aliquo Ordine maiori: quemadmodum locis citatis Sylu. & Nauar. notant, pro quibus facit cap. Ioannes, De Clerico coniugato.

Quoad habitum, idem esse dicendum satis constat ex pœnis, quibus (per citatam Clementinam, Quoniam, & per Concil. Trident. eandem innouans & amplians, in sess. 14. cap. 6. De reform.) dignus est, tum initiatus maiori Ordine, tum beneficiarius, qui illum non deserit suo statui conuenientem. Ex enim sunt pœnæ suspensionis ab Ordinibus & officio; à fructibus, redditibus, & prouentibus beneficiorum. Itemque pœna priuationis eorumdem officiorum, & beneficiorum: si quidem semel corrupti; in eo delinquant denuo, vt habet ibidem Concil. Trident. citans memoratam Clementinam. Cum igitur constet tales pœnas valde graues esse, censendæ sunt pro valde graui, atque adeo mortali culpa imponi, cum aliòquid deberent iniuste censeri. Quod est argumentum Francisci à Victoria, prout refert Bañes 2. 2. q. 12. art. 1. §. Sed quoniam.

II.

Quod si quis dicat ad eas pœnas in currendas requiri pramonitionem Episcopi, saltem per edictum publicum. Respondendum est, sicubi Episcopus in eo negligens sit, talem negligentiam abunde suppleri per Bullam Sixti V. quæ incipit: Cum sacrosanctam: & refertur, & applicatur; ab Alphonso à Vualdo in suo candelabro aureo in fine secundæ partis. Illam enim editam esse in eum finem, Pontifex ipse satis significat, dum edendæ causam refert in nimiam siue pastorum, siue temporum indulgentiam, in punitatem ve, & osci-

tantiam, cum religionis dedecore, nominis Dei contemptu, & propriæ salutis dispendio. Adde quod beneficiarium incedere sine vestitu, & tonsura Clericali non habeat malitiam esse sola inobedientia, qua ab Episcopo monitis ei parere nõ vult: sed ex transgressione præcepti Ecclesiæ, quod iudicandum est obligare ad mortale in materia graui; seu cum datur de re quæ grauem Dei, vel proximi iniuriam, vel propriam læsionem habet coniunctam, vt istam habere patet: vt pote quæ de se generat scandala, & occasiones, ac pericula perpetrandi flagitio, à quibus clericalis habitus reuocari non omnino perditum.

Adde etiam irrisionem status clerici: de qua in hæc verba Concil. Trident. loco citato: Hodie aliquorum inoleuit temeritas, religionisque contemptus: vt propriam dignitatem, & honorem clericalem paruipendentes, vestes etiam deferant publice laicales, pedes in diuersis ponentes, vnum in diuinis, alterum in carnalibus. Itemque illa Sixti V. ante memorata, Cum relig. onis dedecore, &c. Accedit quod, vt idem Pontifex bene ait, ij qui in exteriori ostendant se esse in illo statu, in quo collocatus est. Signum autem quo quæ in Ecclesia se beneficiarium esse ostendit, est habitus, & tonsura clericalis, argum. cap. vnic. in fine, De bigamis in 6. Ita vt beneficiarius eo carens (prout ait quoque Pontifex) argui possit dicto illo Domini: Quomodo huc intraffi non habens vestem nuptialem? Adde & timeret sibi debere, ne aliquando ob lethiferæ transgressions zizaniam, vt idem met Pontifex vocat, audiatur quod sequitur: Ligatis manibus, & pedib. mittite eum in tenebras exteriores, &c.]

Neque est quod quis putet se excusari contraria consuetudine: quoniam iam dicta satis ostendunt, eam non posse censi ratioabilem, sed iudicandam esse corruptelam, à carne spiritui dominante profectam. Et si negandum nõ est, iusta causa interueniente, locum esse excusationi, prout per cap. penult. De vita & honestate cleric. notat glossa ad cap. Si quis, eodem titulo, verbo Relaxauerit: citans responsum cuiusdam factum Papæ ipsum reprehendenti. Tutius vt petrem laici sub imagine Romam. Fas fuit, vt snerem luxuriare comam. Pro qua re textus est expressus in Clem. Quoniam, De vita & honestate clericorum, sub initium. Ea autem causa est, vt notat loco citato Bañes, nõ essitas tuendi vitam, honorem, aut diuitias proprias, vel proximi: quæ solet excusari ab obligatione legis humanæ. Cui necessitati addit & commoditatem: pro qua ad tempus exiguum habitus dimittitur, quia parum pro nihilo reputatur.

Beneficij autem tenuitatem nõ excusare in hac re à mortali beneficiarium, etiam sæcularem, nullo sacro Ordine initiatum, ex eo probatur quod beneficium quantumvis exiguum, sit vere beneficium, iuxta cap. Si proponente, De rescriptis, (vbi glossa ad verbum Minus competens videnda est) & cap. Non potest, & cap. Si motu, De præben. in 6. adeo vt habens illud, sit in beneficiarij statu, quem, iuxta antedicta, iure naturali tenetur signis exterius ostendere: & præsertim tonsura, quam esse tale signum quasi essenziale, idem Bañes ait post Caic. in verbo Clericorum, peccata, verfu Verum, in fine: addendum cætera esse concomitantia.

Supere est dicendum, quis habitus, & quæ tonsura dicatur clericalis. Ex Panorm. igitur De vita & honestate cleric. cap. penult. num. 18. habitus clericalis sunt vestes honestæ. Cuiusmodi honestas, vt notat Albertus Tractatus De perfecto Clerico, cap. 38. respectu quidem formæ, est vt desuper sint clausæ, neque nimis longæ, vel breues, ex eod. capit. penult. Talaris, seu longas vique ad collum pedis debere esse, Sixtus V. expressit in sua Bulla. Quod de veste superiore per textum sine cap. penult. distinct. 23. intelligi potest, cum glossa ad Clementinam Quoniam, De vita & honestate clericorum, verbo, Videatur. Respectu vero materiæ, vt non sint viridis, aut rubei coloris, ex citato cap. penult. aut virgatæ, vel partitæ, id est, diuersorum colorum, ex memorata Clementina: aut nimis fulgiatæ, seu pretiosæ, ex cap. Omnis instantia, 21. quæ est. 4.

Quæ tamen in re, vt notat Panorm. loco citato, multum attendenda.

attendenda est consuetudo; dummodo ea talis sit, quae ab honestate non deiciat. Unde si alibi consuetudo esset, ut Beneficiarius portare possint rubras vestes, aut fericas, excusarentur portantes. Nam, ut habet glossa in summa citatae quaestionis quartae, Vetus vestium non despicitur, sed abusus: nempe iactantia, & voluptas. Possunt ergo Clerici secundum consuetudinem regionis pretiosius vestibus uti, ut conforment se moribus eorum inter quos viuunt, ne vilescat dignitas Clericalis: quod etiam habet eadem glossa, quam confert legere.

15. Tonfura autem Clericalis quid sit: glossa ad memoratam Clemen. verbo, Et tonfuram, indicat cum dixit: Clericis competere raturam & tonfuram in modum coronae, in signum perfectionis & regni quod in Deo habent: se & alios in virtutibus regentes, iuxta canonem Duo sunt, 12. quaestio. 1. Pro cuius significationis pleniore declaratione habenda, lege eandem glossam, & Syluest. Clericus, 2. num. 2. & Trotium in sequent. capit. 39. Ex quo etiam aduerte: raturam hic dici paruum illam rotunditatem, quae ratione capillorum fit in summitate capitis, & vocatur Clerica. Tonfuram vero dici illam quae à parte inferiori capitis fit tonsione capillorum in rotundum vsq; ad aures. Cum autem consuetudo inualuerit, quam Papa fecit, & vltro tolerat, etiam in sua Curia: ut nō modo simplices Clerici, sed etiam Sacerdotes, ac etiam Praelati Ecclesiae, portent crines line hac posteriori refectione: sequitur nunc satisfieri posse Ecclesiastico praeepto, si quis cum habitu, de quo antea, portet raturam quam diximus vocari Clericam. Sine qua habitum eundem non sufficere, ut nec sufficeret Clerica ipsa sine tali habitu, patet: quia Ecclesiasticum praeeptum, est incedere di cum habitu, & tonfura Clericali.

Secunda obligatio ostendendi honestatem in omni consuetudine, & gestu corporis.

16. CVM D. Paulus in priori ad Thess. lon. cap. 5. praecipit abstinerere non tantum à malo, sed etiam ab omni specie mali; Clericos adstringit maxime; argumento cap. Cum ab omni specie, De vita, & honestate Clericorum. Et ratio est, quae ex D. Leone refertur in cap. Omnium, distin. 32. his verbis, Omnium Sacerdotum tam excellens est conditio electionis; ut quae in alijs membris Ecclesiae vacant à culpa: in illis tamen habeantur illicita. In incessu igitur debet esse grauis, ut in eo ostendat mentis maturitatem: incompositio enim coporis in aequalitatem indicat mentis, ut ex D. Augu. habet Gratianus distin. 41. in fine: & confirmat per illud Salustij de Catilina: Cuius conscientia excita curis, mentem valabat: citus modo, & modo tardus incessus, &c. In aspectu autem modestus, nec oculis vagus debet esse. Oculi enim vagus vagat mentis, sicut & impudicus oculus, impudici cordis nuncius est, prout habetur in capit. Nec solo, 32. quaestio. 5. vbi etiam, & in sequenti capit. id ipsum bene declarat. In sermone denique debet esse cautus, & prudens: ut nec tacenda proferat, nec proferenda retineat: seu loqui, & tacere, quando expedit. De qua re habentur praeepta in capit. Sit rector, distin. 3. ibidem legenda. Iam vt in oculis, & ore; sic & in omnibus alijs partibus sui corporis debent Clerici honestatem ostendere: ut honeste viuendo, atque alijs bonum de se exemplum praebendo, possint merito appellari Reges, tanquam se aliosque regentes in vita ex virtute agenda. Quod quidem est obtinere regnum significatum (prout ex capit. Duo sunt, 12. quaestio. 1. ante diximus) per coronam, quam gerunt in capite. Hoc idem Trotius quoque notat in cap. vltimo opusculi. De perfecto Clerico.

Tertia obligatio seruandi moderationem in vitio: & quarta, abstinendi à vanitatibus.

17. Tertia obligatio est seruandi moderationem in cibo, & potu: per abstinentiam scilicet ab omni luxu, comestationibus, & ebrietatibus, & per obseruationem debitarum circumstantiarum in refectione corporis: de quibus praelata Ecclesiae documenta videri possunt apud Gratianum distin. 41. cap. 1. 2. 3. & distin. 44. per totam, quae Trotius refert in praeced. cap. 58. & 59.

18. Quarta obligatio est abstinendi se, à vanis huius seculi voluptatibus: de qua est textus diligenter legendus in cap. His igitur, distin. 23. ad eamque; pertinet primo, obligatio abstinendi se à cohabitatione mulierum, de qua fere toto titulo 2. libr. tertij De cretaliis: ac multo magis à tripudijs, saltationibus, & choreis quae cum illis fiunt: quaeque Clericis ipsis expresse prohibentur in Concilio Trident. sess. 24. De reform. capit. 12. sub finem. Vbi aduerte Ecclesiam in suis Clericis velle commendatam esse in prius continentiam à Veneris voluptatibus, prout constat per ea quae sacris canonibus constituta inueniuntur apud Gratianum, distin. 31. 32. 33. 24. 81. 82. & in titulo, De Clericis coniugatis, & in Concil. Triden. sess. 25. capit. 14. De reform. Unde cum constet libidinem, ad luxuriam non tam dimicando, quam fugiendo superari, ideo admonet Apostolus: Fugite fornicationem 1. Corinth. 6. Sancti Patres, cum eam à Clericis omnibus superatam vellent, procul ab eis mulierum aspectu, colloquia, conuictum, & alias illecebras amouere curarunt, ne cum extremo discrimine, ipsi cogerentur cum hoste domestico luctari: qui salutem sibi fuga parare possent. Et quamuis ex cap. Interdixit, distin. 32. & ex cap. Cum omnibus, distin. 81. excipiendae sint sanguine iunctae in 1. vel 2. gradu consanguinitatis: in quibus naturale foedus nihil permittit suspicari (vt dicitur in cap. penult. De cohabitatione Clericorum, & mulierum) tamen quia cum huiusmodi, aut earum pedisse quis abusus non nunquam commissi sunt, tales quoque in capit. 1. eod. titulo prohibentur cum Clericis habitare: non tamen omnino, sed tum demum, si aliqua in eis suspicio esset incontinentiae, vt notat ibidem glossa verbo, Canon.

19. Pertinet secundo obligatio abstinendi se à venatione, quae Clericis prohibetur distin. 86. cap. Qui venatoribus, primo & secundo, cap. Vident homines, & cap. Esau, item capit. primo & secundo, De Clerico venatore, & cap. 1. Ne Clerici, vel Monachi. Ratio autem prohibitionis est distractio à diuinis officijs, quam illa adfert: & quod nimium accedat ad exercitationem bellicam: maxime ea quae armis, & canibus fit, quam glossa ad cap. 1. De Clerico venatore, verbo, Voluptate, saltuosam & clamorosa vocat: ac laicis concessam, Clericis vero illicitam. Non vero quietam venationem, si nec frequens sit, nec voluptatis causa fiat: sed raro, & causa necessitatis: vt cum sanitatis ratio, vel animi à studio, vel curis relaxatio id postulat. De qua re plura Trotius in cit. Opusculo cap. 55. & 56.

Postremo pertinet obligatio, quae per caput penultimum De vita, & honestate Clericorum, prohibentur Clerici intendere mimis, ioculatoribus, & histrionibus: & iubentur tabernas prorsus cultare, nisi necessitas peregrinationis eas adire compellat, (quod idem habetur ex cap. Clerici, distinctione 44.) & à ludis alearijs, & taxillorum abstinere. Quam prohibitionem Clericos beneficiarios, aut initiatos maiore Ordine, itemque Monachos, transgredientes ludendo in magna quantitate, peccare mortaliter annotat Nauar. in Enchir. capite 19. num. 9. Et confirmat potissimum, ex eo quod peccatum dignum sit priuationis officij, vel beneficij excipit. Inter dilectos, De excessibus Praelatorum. Quae poena, vt pote ignominiosa, cum valde grauis sit, cenferi debet imposita ob peccatum valde graue. Cuius grauitatis ratio est: potest; quod tale peccatum in memoratis personis, non sit solum prodigalitate sicut in ceteris (quas proinde in sequenti numero 19. Nauar. excusat à mortali ea ratione ludentes) sed etiam indecentiae scandalosae; cum contra prohibitionem expressam sibi factam, turpiter expendans, quae deberent pauperibus erogare pro Christo, cuius obsequio se manciparunt.

Quinta obligatio, abstinendi à negotijs secularibus.

20. Vltima obligatio est, abstinendi se à negotijs secularibus per illud secunda ad Timoth. cap. 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus vt ei placeat cui se probauit; atq; per totum titulum: Ne Clerici, vel Monachi secularibus negotijs se immisceant, qui est vltimus lib. tertij De cretaliis: & per cap. His igitur, distinctione 23. & alia quae habentur distinctione 88. per totam.

Dicuntur autem secularia negotia, quæ hominē à diuinis ministerijs auocant, & ea maxime, quæ irregularem, seu ad exequenda sacri Ordinis officia ineptum faciunt. De quibus egimus in præcedenti tractatu de irregularitate. Vnde ad hanc obligationem reducitur primo illa, qua Clerici tenentur abstinere ab omni arte fordida, vt macellarij, aut tabernarij ex Clem. 1. de vita, & honest. Clericorum. Reducitur item illa qua tenentur abstinere à mercatura, seu negotiatione causa lucri, iuxta cap. Negotiatorem, & sequentibus, distinct. 88. & cap. finale De vita, & honest. Clericorum: & cap. Secundum instituta, Ne Clerici, vel Monachi, &c. vbi prohibitio fit seuera, sub interminatione anathematis; de qua *Trotius De perfecto Clerico cap. 52. & 53.* docens post Panormitanum ad idipsum cap. Secundum instituta, necessitatem posse reddere licitam Clerico negotiationem, dummodo nihil fordidum habeat, per quod arceatur à diuino ministerio, ac sine peccato exerceatur, iuxta cap. Quoniam, in citata dist. 88. neq; distrahatur à diuinis, atq; alijs quæ ipsi Clerico incumbunt ex officio, iuxta ea quæ habentur tota fere dist. 91.

21. Reducitur præterea obligatio, qua Clerici tenentur abstinere ab actionibus, ex quibus sequitur, vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio, vt à portandis armis ex cap. 2. De vita & honest. Cleric. vbi contrauenientes præcipiuntur excommunicari. Excipe casum necessitatis, cum transfundendum est per loca periculosa, oblationes, vel hostium incursiones. Item à gerendo bello ex 23. q. 8. per totam. Itemq; à ferenda sententia sanguinis per seipfos ex cap. Clericis, Ne Clerici, vel Monachi, & ex cap. Sententiam, eod. tit. vbi etiam prohibentur, talem sententiam dictare, aut vindictam sanguinis exercere; aut vbi exercetur interesse, aut literas dictare, vel scribere pro vindicta sanguinis destinandas; aut ruptarijs & balistarijs, alijsq; viris sanguinij præfici, aut chirurgiam exercere quæ aduersionem aut incisionem inducit. Adde cum iuxta tradita in præced. tract. de irregularitate, obnoxij sint irregularitati, qui in causa sanguinis funguntur muneribus affessoris, consultoris, aduocati, testis, aut notarij attestantis, & scribentis attestaciones, aut eas legentis dum sententia sanguinis publicatur: Clericos consequenter prohiberi ea ipsa munera obire; de qua re *Trotius, De perfecto Clerico, cap. 23.*

Reducitur præterea obligatio qua Clerici tenentur abstinere ab alijs officijs secularibus, in quorum vsu interdum proceditur vsq; ad effusionem sanguinis; adeo vt nequeant esse Vicereges, aut Vicecomites, aut locum tenentes Principis secularis; nec aliud publicè officium exercere, per quod debeant generaliter ius reddere secularibus, ex capit. Sed nec, Ne Clerici, vel Monachi, &c. vbi num. fin. Panormit. id notat: & confirmatur per cap. Clericis eodem titulo, vbi idem Panormit. num. 10. ait, quod Clericus possit esse consiliarius Principis secularis, non tamen officialis iustitiæ exercenda.

Reducuntur denique alia multa: quale est primo, quod Clericus maioribus Ordinibus initiatus, aut beneficiarius nõ possit esse Aduocatus in foro seculari, etiam si causa sit solum civilis, prout habetur ex cap. 1. & vltimo De postulando. Vbi tamen additur exceptio, nisi defendat se, aut suam Ecclesiam vel personas coniunctas, vel personas miserabiles. Nec item, paruatione, possit in eodem foro Procurator esse, iuxta citatum cap. vltimum, & cap. secundum & quartum, Ne Clerici, vel Monachi, &c. Nec etiam possit esse Tabellio, iuxta cap. Sicut, eodem titulo. Quæ eadem iam docuimus cum in præced. lib. 19. tract. vltimo egimus de prædictarum personarum officijs.

22. Quale est secundo, quod ex cap. Si diligenti, De foro competenti, Clericus Clericum in ius coram Iudice laico, vocare non potest. Item quod Clericus non debeat iurare in manibus laici, ex cap. penult. 32. quaest. 5. De quo plenius in præced. lib. 19. cap. vltimo sect. 1.

23. Quale est præterea illud (de quo Syluest. in verbo, Medicus, quaest. 2. consulendus est) quod constitutus in maioribus Ordinibus, aut beneficiarius, non possit artem medicam, aut chirurgicam exercere; nec ei pro præcipuo studio operam dare, ex cap. 3. & vltimo, Ne Clerici, vel Monachi, &c. Item quod non debeant Aeri ministri laicorum, nec in rebus eorum procuratores esse, ex cap. Sacerdotibus, eodem titulo.

Atque omnes hæc obligationes ad honestatem vitæ Clerici spectant quoad exteriorem hominem, quibus si in interiori homine accedant quinque illa ornamenta de quibus *Toletus in cap. vltimo libr. 1. Instructionis Sacerdotum*: nempe charitas, religio, sanctitas, scientia, prudentia: nullus poterit esse locus dubitationi, quin meritisimè status Clericalis tot sit priuilegijs, & immunitatibus auctus supra laicalem, quot in citata sectione prima diximus, itemque in libro nono, explicando canones Bullæ Cænæ Domini, quibus Ecclesiastica libertas protegitur.

CAP. III

De obligationibus satisfaciendi oneribus, qua annexa fuerint beneficiorum acquisitioni.

SUMMARIVM.

- 24 Obligatio beneficiarij ad curandam expeditionem bullarum Papalium.
- 25 Obligatio faciendi professionem orthodoxæ fidei.
- 26 Ea est cum obligatione ad restitutionem, nisi ignorantia inuincibilis excuset.
- 27 Quædam circa eandem notanda.
- 28 Obligatio soluendi annuatim.
- 29 Ea non admittitur in Gallia.
- 30 Obligatio soluendi quinquaginta.
- 31 Ea locum non habet, cum beneficium vnitur dignitati Ecclesiastica.

PRIMA huius generis obligatio censerit potest, vt beneficiarius post beneficium obtentum, teneatur ad expeditionem Bullarum Apostolicarum, quoties illud fuerit per Sedem Apostolicam collatum, vel confirmatum, vel vniuersi. De hac textus habetur in Extrauag. communi, Iniuncta, De electione: & apertior in Bulla Iulij tertij, quæ incipit, Sanctissimus; per quæ vniuersæ statuitur ad omnia beneficia, quæcunque illa sint, apud sedem Apostolicam obtenta, vel per collationem; vel per confirmationem, vel per vniuersionem, vel per quamcunque aliam dispositionem super retinendis beneficijs: post promotionem ad illa, requiri Bullarum expeditionem, ad eorundem possessionem apprehendam: siq; ante expeditas Bullas ipsa possessio apprehendatur, apprehedentes pro intrusis, & violentis detentoribus haberi, nec facere fructus suos, sed teneri eos restituere: neque suffragari eis decretum de annali, aut triennali possessione (de quo postea suo loco, cum de modis acquirendi beneficia) ipsoque iure priuari beneficijs obtentis, quorum possessionem acceperint non expeditis bullis, & ad eadem inhabiles reddi. Hæc ex eadem bulla: quæ Azor referens in 2. par. Moral. Instit. libr. 7. cap. 1. sub finem: subiungit quæ in hac re praxis sit Romanæ Curia: Eum videat, qui volet: quia ad institutum nostrum sufficit monere, propositam obligationem non habere locum quando beneficium confertur ab Ordinario, cum pœnæ nõ sint extra suum casum extendendæ: adeo vt ille qui post collationem eam factâ apprehenderit possessionem literis nondum expeditis, in illas pœnas minime incurrat.

SECUNDA OBLIGATIO est, vt prouisi de quibuscunque beneficijs annexam habentibus curam animarum, teneatur à die adeptæ possessionis, minimum intra duos menses, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali Vicario seu Officiali ipsius, publicam facere orthodoxæ fidei professionem. Similiter prouisi de canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs cathedralibus; non solum coram Episcopo, vel ipsius Officiali: sed etiam in capitulo eandem facere tenentur. Quæ obligatio tam horum, quam illorum habetur ex Concil. Trident. sess. 24. Dereform. cap. 12. & ex Bulla Pij quarti quæ incipit, Iniunctum, & cum eodem Concilio circumfertur.

Pœnam vero idipsum Concilium addit: vt tales alioquin non faciant fructus suos: nec illis possessio suffragetur. Quibus verbis duo significatur; vnum quidem prioribus, quod est obligationis huius transgressores esse inhabiles ad acquirendum dominium fructuum. Alterum vero posterioribus;

REGINA
DE
PRAX
EDRJ
E. V

bus; quod est eisdem transgressores non facere fructus suos, virtute regulæ; De triennali possessione, De qua in sequenti- bus. Id quod & ratio offendit, quia talis regula intelligitur de iure, & titulo beneficii acquirendo, non autem de fructibus post beneficium iam adeptum acquirendis.

Inde autem consequens est, eisdem transgressores tene- ri ad eorundem fructuum restitutionem. A qua, an igno- rantia, obliuiove inuincibilis excuset, difficultas est. Pro parte enim affirmante facit, quod acceptum sine acquisitione do- mini sit restituendum. Pro negante vero, quod talis inhabi- litas sit imposita tanquam pœna punitiua culpæ, quæ com- mittitur transgressione propositæ obligationis; ignorantia autem inuincibilis facit culpam cessare: quare & pœnam, atque adeo pœnæ effectum: qualis effectus memoratæ inhabi- litatis, est restitutio facienda fructuum perceptorum. Quam partem in conscientia teneri posse puto: prout post Nauarr. tepet Azor in 2. par. Moral. Institut. lib. 7. cap. 2. qua- stio. 2.

Si quæras, quid agendum sit ei, qui culpabiliter post duos menses ab accepto curato beneficio, vel canonicatu, vel dignitate in Ecclesia Cathedrali, non fecerit professionem fidei. Respondetur debere primo quoque tempore eam facere, sicut is qui non soluit in termino constituto, obligatur quam- primum soluere, ex cap. Cum dilecti, De dolo, & contumacia, §. Præterea. Id autem ei non proderit quidem ad acqui- rendum dominium fructuum antea perceptorum, proderit tamen cum renuncat titulum beneficii, quo non priuatur per memoratum decretum, ad lucrando fructus temporis subsequen- tis. Addit Azor in sequenti quaest. 6. talem professionem posse fieri per procuratorem: & in quaest. vltima, eum qui illam semel fecerit, quando ad primum canonicatum, vel dignita- tem, vel beneficium curatum promotus fuit, non teneri ean- dem iterare si ei aliquod tale beneficium nouum conceda- tur. Pro quorum priore, præter ea, quæ ipse adfert, facit do- ctrina recepta de lege pœnali benigne interpretanda: præ- scribitur cum illud quod facit per alium, vere dici possit quod ipse fecerit. Contra posterius vero, quod neque ipse affirmat ab- solute, censeri possunt facere verba illa Concilij, Teneantur a die adeptæ possessionis.

TERTIA OBLIGATIO est soluendi annatas: de quibus multa Azorius in eadem lib. 7. cap. 12. in quibus immorari in- stitutum nostrum non compellit nos. Cui sufficere poterit, quod habet Gigas de pensionibus, quaestione 26. Bonifa- cium nouum fuisse primum, teste Platina in eius vita, qui sta- tuit annatam soluendam ab ijs, qui beneficia à Sede Aposto- lica impetrant: nimirum vt is cui de beneficio excedente va- lorem annuum 24. ducatorum auri de camera prouideretur: dimidium annui valoris beneficii impetrati partem soluat fisco Apostolico. Quæ exactio non videtur magis repre- hendenda in noua lege, quam exactio decimarum ex decimis in lege veteri: in qua ex capit. 18. Numerorum, ius Dei decima pars fructuum Leuitis & Sacerdotibus solu- batur, & deinde Leuitæ, & Sacerdotes ex decimis sibi à populo redditus Summo Pontifici decimam soluebant, quæ decima decimarum dicebatur. Addit idem Gigas per Bullas Pij secundi, & Innocentij octaui, Clericum ob- ligatum ad solutionem annatæ, non soluente eam, pri- uari beneficio illo, pro cuius ademptione tenebatur sol- uere. Quinctiam cum qui se pro alio annatam soluere ob- ligauit, si non soluat statuto tempore, incurrere in excom- municationem, & priuationem omnium beneficiorum suorum.

Cæterum tales, quas vocant Bursales Papæ constitutio- nes, non admitti in Gallia ex Rebuffo notant Corasius in paraphrasi in materiam beneficiorum parte 4. capit. 4. nume- ro 55. & Petrus Gregorius in tertia parte Syntagmatum Iuris vniuersi libro 33. capit. 13. sub finem. Quocirca, vt iidem addunt, nec Galli vtuntur regula Cancellariæ de exprimen- do vero valore beneficiorum in impetrationibus: etsi ab il- lis, pro pinguisimis dignitatibus Episcopatum, Archie- piscopatum, Abbatiarum, & Prioratum exigantur com- positiones, quæ dicuntur taxæ. In quibus omnibus pro con- scientia tutam censeri potest illud, quod vidente, nec re- sistente Papa, in vsu est passim; neque continet peccatum manifestum: de quo cum dubium fuerit an aliquod inter-

ueniat in eod. in vsu; præsumendum est pro Papa: vt si ipse illam toleret sciens, cum possit prohibere, is exiustinetur licitus, quantumcunque illius iusta ratio non satis appa- reat.

QUARTA OBLIGATIO est soluendi quindennia: quæ in locum annatam successerunt Summorum Pontificum constitutionibus: quibus statuitur, vt decimoquinto quo- que anno ex beneficijs vnitis pio loco seculari, vel regulari virorum, aut mulierum, soluatur media pars fructuum illius anni. De qua re videndus est Azor in citato lib. 7. cap. 13. sub cuius initium, tradit Paulus secundum de ea primum edidisse constitutionem: quæ incipit, Decret Romanum Pontificem. Illam refert Petrus Matthæus in Summa constitutionum Romanorum Pontificum pag. 130.

Dubitatio est autem, An quindennium solui debeat ex beneficio Ecclesiasticæ dignitati vnito: vt Decanatu, vel Ar- chidiaconatu. Ad quam respondendum est, quod non debeat solui, quia in constitutione Pontificis mentio tantum est de beneficijs vnitis in perpetuum, ideoque amplius non vacaturis, qualia sunt quæ vnuntur domibus, vel congregatio- nibus, vel locis pijs. Beneficium vero vnitum dignitati Ec- clesiasticæ licet sit vnitum in perpetuum, vacare tamen solet cum dignitate cui est vnitum: vnde ex tali vnione fiscus A- postolicus non fraudatur annata.

QUINTA OBLIGATIO est soluendi annuam pensionem à Sede Apostolica beneficio impositam. Pro cuius intelligen- tia sufficienter dicenda in sequenti cap. octauo. Sexta addi potest suscipiendi ordinem requisitum ad beneficium quod acquiritur: quæ in particulari declarata videri potest apud Tabienam, Beneficium, tertio, quaest. 20.

CAP. IV.

De Beneficiorum obligatione recitandi ho- ras canonicas.

SUMMARIUM.

- 32 Ex iure ad beneficium non oritur talis obligatio, & differentia habentur ius in beneficio.
- 33 Difficultas an talis obligatio cadat in non initiatum sacro Or- dine, cuius beneficium non sufficit ei ad honestam sustentationem.
- 34 Cur pars affirmans sit tenenda in praxi.
- 35 Cur reijcienda pars negans.
- 36 Solutio rationum quibus eadem pars confirmatur, & causa vera ob quam beneficiatus teneatur ad recitationem horarum canonicarum.
- 37 Difficultas de ijs, qui habent titulum beneficii, quod non possident, aut cuius fructus non percipiunt, obligentur ne ad recitationem horarum canonicarum.
- 38 De ea tenenda in praxi.
- 39 Is qui primo anno, aut vterius nihil percipit ex consuetudine, aut statuto sue Ecclesie obligatur ad recitationem horarum canonicarum.
- 40 Non in em qui habet quidem verum titulum beneficii, sed per lit. m. impeditur à possessione.
- 41 Nec item pensionarius, aut coadiutor datus beneficiato, aut expectatiuum tantum habens.
- 42 Obligatio recitandi horas canonicas est sub mortali.
- 43 Item, cum obligatione ad restitutionem fructuum perceptorum: idque, etiam non expectata Iudicij condemnatione.
- 44 Quatenus, & cui facienda sit talis restitutio.
- 45 Quomodo sit accipiendum quod talis restitutio fieri debeat fabrica beneficii, aut pauperibus.
- 46 Non cessat proposita obligatio ex eo, quod alia onera beneficii sint impleta: & duo casus in quibus talis restitutio non potest fieri fabrica, aut pauperibus.
- 47 Dubitatio, An ad propositam restitutionem teneatur, qui recitauit quidem horas canonicas, sed sine debita attentione.
- 48 Pars illius affirmans est tenenda.

Cætera

32. Cetera quæ ad recitationem horarum canonicarum spectant; persequuti sumus pro nostro modulo in præcedenti libro 18. capite 11. 12. & 13. reiectis in hunc locum ijs quæ peculiariter spectarent ad obligationem beneficiatorum, easdem horas recitandi. Circa quam notandum est primo, antehabitu beneficii titulum, quo illius dominium acquiritur, non oriri obligationem recitandi horas canonicas, quantumcumque questum iam sit ius ad tale dominium habendum, prout fit per provisionem non acceptatam, aut per electionem, vel nominationem. Ratio est: quia beneficiatus dicitur & est, is tantum qui beneficii dominium iam habet. Notandum est secundo, circa beneficiatos habentes ius in beneficio seu adeptos beneficii dominium, oportere in hac re uti distinctione. Quidam enim sunt qui beneficium habent, & fructus percipiunt. Quidam vero etiam si beneficium habeant, non percipiunt tamen illius fructus. Quibus ex opposito respondent alij, qui beneficium non habent quidem, fructus tamen illius percipiunt. De quorum singulis docendum est, quatenus propositæ obligationi subiciantur, vel ab ea eximantur.

De proposita obligatione respectu eorum, qui beneficium habent, & fructus illius percipiunt.

SECTIO I.

33. De talibus etiam si non sint sacris Ordinibus initiati, communis consensus Doctorum est quidem, quod ad horarum canonicarum recitationem teneantur, si beneficium habeant sufficienti ius ad suam sustentationem. Sed in controversia versatur, num item teneantur, etiam si beneficium sit adeo tenue, ut non sufficiat ad sustentationem honestam. Quod autem teneantur, Medina in Cod. De oratione questione septima, notat haberi ex cap. Clericus victum, distinctione 91. in quo statuitur, ut Clericus, quæ sui beneficii fructus alere non possunt, quarat suo artificio victum sine detrimento officij sui; ubi glossa, verbo, *Vigilijs*, eandem sententiam exprimit, & probat; tum quod talis præiudicium sibi ipse fecerit, cum se propria sponte promoueri permisit, tum quia sicut vir contrahens cum muliere modicè dotata, tenetur semper, & ubique eam alere; sic beneficiatus tenetur, ut eiusdem glossæ verbis utitur, officiare Ecclesiam, licet pauper sit, & dicere cum Apost. ad Philip. 4. Scio satiari, & esurire: abundare, & penuriam pati. Itemq; Act. 20. Ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt ministraverunt manus istæ: vultq; istud procedere, siue Ecclesia ab initio, cum est ad eam promotus, pauper sit: siue postea vergat ad paupertatem. Quam quidem glossam singularem, & ab omnibus receptam esse ait Navar. De oratione cap. 7. n. 27. Vnde intelligitur eam, præsertim cum tutior sit & animam concernat, amplectendam, & consulendam esse, iuxta cap. Iuuenis, De sponsalibus.

34. Tutiores vero esse ostendunt: tum quod in eâ nihil inest periculi peccandi, ut in contraria messe potest: tum quod non debamus facile inducere in animum tot, tamq; doctos viros, & in sacris canonibus expendendis bene exercitatos, temere sententiâ hanc tueri, & scrupulose animas in re quotidiana illaqueare velle; nam ita senserunt tam Hostiensis, quam alij Canonistæ ad cap. 1. De celebratione Missarum, ut Navar. loco citato notat: addens D. Antoninum 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 1. & Cardinalem, ad Clemen. primâ, De celebratione Missarum, & Sylu. in verbo, Hora, qu. 2. quibus ipse subscribit, tum ibidem, tum in Enchir. cap. 15. num. 102. & post ipsum ex recentioribus Iacobus à Grassijs lib. 2. Decis. aur. art. 1. cap. 49. nu. 18. Toletus in lib. 2. Instructionis Sacerdotum, cap. 14. ca. 5a quinta, Gregorius à Valent. 2. 2. d. sputatione 6. questione 2. puncto 10. §. Circa 7. in fine, Azor in prima parte Moralium Instir. lib. 10. cap. 3. quest. 3. & nouissimi (alios adhuc citans) Suarez De religione tom. 2. tract. 4. lib. 4. cap. 21.

Imo cum esse communem Ecclesiæ sensum, satis apertè iudicauit Concilium Lateran. sub Leone X. sess. 9. in Bulla reformationis curiæ, canone nono: cum quemlibet habentem beneficium siue cum cura, siue absque cura animarum, si post sex menses ab eo obtento non fuerit dicere officium diuinum, legitimo impedimento cessante, priuat fructibus

ipsum beneficii pro rata omissionis, ita ut eos nunquam non suos, iniusteque; perceptos retinere nequeat, sed teneatur in fabricam eiusdem beneficii, vel in pauperum elemosinas erogare, cum beneficium detur propter officium. In quo statuto patet supponi sensum Ecclesiæ imponentis recitationem diuini officij beneficiarijs, esse ut omnes, quidquid alia incumbant ipsi ratione sui beneficii (ut incumbunt multa cum ipsum fuerit electum) ad eam teneantur: ita ut voluerit eandem esse quasi primum, & fundamentale officium, propter quod datur beneficium; quemadmodum habet Suarez in c. rato lib. 4. cap. 18. num. 5. nec est quod dicatur statutum illud non esse extendendum ad habentem beneficium tenue: nam verba generalia sunt, quibus sic incipit; Statuimus, & ordinamus, ut quilibet habens beneficium siue cum cura, siue sine cura, &c. Quò fit, ut sicut pœnæ amissionis beneficii impositæ omnibus beneficiarijs, qui aliquod crimen admitterint, non minus subijcitur reus talis criminis habens tenue beneficium, quam habens pingue, ita nec minus subijcitur pœnæ impositæ beneficiarijs omnibus non recitantibus diuinum officium. Et confirmatur quia tenue esse, est tantum accidentarium beneficio: nec impedit quin ipsum sit verum ius spiritale, sufficiens ad veram beneficii rationem, ut argumento est quod sufficiat ad fruendum omnibus privilegijs, quæ conceduntur Clerico minorum Ordinum habenti beneficium Ecclesiasticum; videri potest Suarez in prius cit. cap. 21.

35. In contraria sententia autem est Sotus in lib. 10. De iust. & iure quest. 5. artic. 3. circa medium questionis, quam à nonnullis pijs, & doctis viris probabilem exilimari Azor notat in memorata questio. tertia. Sed illorum authoritati sufficienter obstitit multitudo aliorum tum piorum, tum doctorum virorum, obstitit item, quod à lege exceptionem faciant, nulli alteri legi innixi: talem que exceptionem, per quam aperitur via ad grauiter derogandum illi ipsi legi obligationem ipsius paulatim extenuando, dum eadem relinquitur arbitrio prudentis determinanda quod quantitatem ex qua beneficium debeat, aut non debeat censi tenue. Quod arbitrium pro prauitate cordis humani, raro fit sine periculo seruiendi potius priuatis affectibus, quam Dei obsequio: vnde præparetur materia dissolutionis vitæ atq; minuatur cultus diuinus.

36. Quæ incommoda, Ecclesiam dando beneficium propter officium, velle vitare satis intelligitur ex cap. finali, De recriptis, in 6. Et videri potest ob eam causam, vna ex parte statutuere in cap. 1. dist. 91. utis cui beneficium suum non sufficit, proprio artificio, vel agriculturâ aueniat sibi necessaria: & ex altera parte (ut communis usus docet) non obliget ad plures recitationes, ob beneficium habens redditus sufficientes ad pluriimum sustentationem. Imo nec ob multa beneficia etiam pingua simul habita ut bene tractat Suarez in citato lib. 4. cap. 18. num. 6. & sequentibus.

Rationes autem quæ pro eadem Soti sententiâ adferri possunt bene soluntur à Nauarro in tract. de oratione cap. 7. n. 27. Prima est, quod ex cap. Is cui, De præbendis, in c. habentibus beneficia ad sustentationem necessaria, non possint alia beneficia conferri: possint autem non habentibus sufficientia: per quod significatur, illum qui non habet beneficium sufficientem, non habere beneficium: Respondet Nauarrus significari tantum, quod non habeat beneficium impediens alterius beneficii consecutionem: non autem quod sit sine beneficio, quia modicum beneficium est vere beneficium, ut satis intelligitur ex paulo ante dictis.

37. Secunda est, quod ratio ob quam censetur quis obligari ad recitationem officij sit quod ille qui viuunt de altari, debeat altari deseruire: sicut viceuersa, qui altari deseruit, debet de altari viuere, iuxta cap. Cum secundum Apostolum, De præbendis. Ad quod etiam facit: tum illud ex citato cap. finali: propter officium, datur beneficium Ecclesiasticum; tum etiam, quod sicut olim omnes Clerici tenebantur ad recitationem diuini officij ex cap. finali, distinct. 92. sic erant ab Episcopo sustentandi, ex cap. 2. De præbendis. Atque nunc, cum soli initiati maioribus Ordinibus ad illam teneantur, & illos solos sine titulo ad sustentationem sufficiente ordinatos, teneatur Episcopus sustentare, ex citato cap. Cum secundum Apostolum.

Respon-

Respondet Navarrus veram causam ob quam beneficia tenentur officium diuinum recitare, non esse quod de patrimonio Christi viuat; nam Clericorum famuli, multique alij de eodem patrimonio viuunt, qui non habent eam obligationem: sed quod ob beneficium quantumcunque exiguum, Ecclesie institutione deputetur quis ad laudandum, & orandum Deum, eius; in seruendum pro populo à quo accipit annum prouentum. Quem nihil refert insufficientem esse quoniam in praestando officio spiritali, vnde spirituale est, non est habenda ratio iustitiae commutativae; quasi attendere oporteat aequalitatem inter officium ipsum, & stipendium, quod loco paulo superius cit. Greg. à Valen. bene moneat: quia spirituale estimaretur alioqui pecunia, & simoniae crimen incurreretur: quod committitur tum alijs modis, tum accipiendo pretium pro labore de se & intrinsece necessario ad exequendum officium aliquod spirituale, vt idem author ostendit in seq. q. 16. puncto 2. quaestiuicula 6. Vide tradita in praeced. lib. 23. cap. 17.

Accum haec ita sint, satis intelligitur nullam ab Ecclesia iniuriam fieri beneficiato dum ei non habenti stipendium, sufficiens ad sustentationem suam, imponit onus recitandi officium diuinum: sicut nec fit ei, qui ad titulum tantummodo patrimonij sui promouetur ad sacros Ordines: praesertim cum tale officium de se sit exercendum gratis tanquam spirituale: quod temporali nec subijcere, nec coartare licet, prout habetur ex communi doctrina de simonia. Et quamuis illud exercenti, in vita subsidij aliquid accipere non prohibeatur, vt ex eadem quoque doctrina habetur, tamen recitatio ipsa horarum canonicarum, non requirit tantam diem partem, vt nisi subsidium sufficiens Clericus beneficiatus ex beneficio accipiat, possit pro arbitrio eam omittere. Id enim Ecclesia non permittit, vt ex cap. 1. & ex cap. Clericus victu, dist. 91. intelligitur. Nec de eo ipse conqueri potest quando quidem se sponte sua subiecit obligationi, quae iuxta antedicta, ex Ecclesie institutione annexa est cuiuslibet beneficio Ecclesiastico. Iniuria autem non fit scienti, & volenti, prout peculiariter declaratur exemplo viri, qui tenetur ad onera matrimonij, quamuis non accipiat ab vxore dotem ad ea sufficientem: quoniam illam volens ducere, tali oneri sua sponte se subiecit. Videri potest Suarez in cit. 2. 21. vbi plenius ea de re disserit.

Tertia ratio est, quod parum & nihil in iure aequipollent. Respondet Navar. id non semper ita esse: quin potius ea regulariter differre, praesertim in hac re: quandoquidem modicum beneficium iure canonico & est & dicitur beneficium in cap. Si proponente, De rescriptis: & in cap. Non potest, & in cap. Si moui proprio, De praebendis in 6.

De eadem proposito obligatione respectu eorum, qui beneficium habent quidem, non percipiunt tamen fructus illius.

SECTIO II

Suarez in memorato lib. 4. cap. 19. refert hac de re tres sententias: vnam Nau. in tractatu De oratione cap. 7. num. 29. Eam cui beneficium collatum est, statim ac collationem accepit, teneri ad recitationem horarum canonicarum, etiam ante illius possessionem. Ratio est: quia per ipsam collationem acceptatam acquirit titulum, & fit dominus beneficii cuiusque; fructus illi debentur ex eo tempore, quantumuis non sit percepturus ante possessionem adeptam.

Secundam vero Paludani in 4. dist. 15. quaest. 5. art. 1. conclus. 5. sub finem, ad obligationem recitandi horas canonicas ratione beneficii, vltra huius titulum requirit eiusdem possessionem, tanquam complementum, per quod habens ipsum, simpliciter dicitur beneficiatus, gaudetque honoribus, & privilegijs beneficiatorum. Quocirca incumbit onus recitandi, quod generaliter impositum est beneficiatis. In quam sententiam propendet Medina in Codice de oratione, quaestio 7. non longe ab initio.

Tertiam demum (quae est aliorum in praeced. sectione num. 34. de horarum, & Caiet. in verbo, horae Canonicae, sub initium, communiorque sententia) cum ad recitationem horarum canonicarum non obligari tanquam benefi-

ciatum, qui habet quidem beneficium, sed nullos illius fructus recipit nec per se, nec per alium; neque per ipsum stat quo minus recipiat: nec etiam in posterum percepturus est ratione illius temporis. Hanc probabilem facit, quod tunc cesset causa talis obligationis, quae est, vt gratia rependatur populo largienti temporalia, cui concomitante est reddi spiritalia: sicut & ex aduerso Clericis impendentibus spiritalia concomitante est populam rependere temporalia, vt in priori ad Corinth. cap. 9. ostendit Apostolus. Et ita hoc tempore quo Ecclesia deposuit curam alendi Clericos minorum Ordinum, censetur quod eos liberasse ab obligatione recitandi horas canonicas. Itemque si Papa alicui beneficium sic conferat, vt alteri omnes redditus relinquat simul cum tota beneficii administratione, censetur consequenter taliter beneficiatum liberare ab onere recitandi horas canonicas, quemadmodum Tolerus attigit lib. 2. cit. in fine cap. 14. Quidquid autem sit, in praxi documenta sequentia tenenda videntur.

Primum est: Solum titulum beneficii sine spe possessionis, vel cum ea quidem, sed sine spe perceptionis fructuum vnquam futura, non inducere obligationem recitandi horas canonicas; neminem esse qui contra sentiat annotat Suarez in citato cap. 19. Et ratio est: quod id nullo iure, aut consuetudine sit constitutum: nec ratio suadeat, cum tale, nomine tantum, beneficium censi possit, tanquam ius inefficax per quod nequit obtineri illud ad quod datum est. Vnde non est ad ipsum extendenda lex obligans ad recitationem horarum canonicarum, vt pote quae tanquam onerosa, restringenda est interpretatione, non extendenda.

Secundum est: Tutum esse quidem, nec probabilitate carere Nauarri sententiam: nihilominus non esse reiectendam contrariam caeterorum: nempe titulum beneficii sine possessione, non sufficere ad obligationem recitandi horas canonicas: nam tot nobilium authorum iudicium illam reddit satis probabilem. Cui & ratio suffragatur; quia beneficium vt sit ius efficax, cum titulo requirit possessionem. Ideo enim beneficiatus ante acceptam possessionem nequit sibi vindicare beneficii fructus.

Tertium est: Eum qui cum titulo beneficii habet illius possessionem, non eximiam proposita obligatione; ex eo, quod non ipse, sed nomine eius, alter accipiat fructus. Ratio patet: quia beneficium non desinit inde esse ius efficax, & ita adolescentes beneficiati, quorum parentes pro eis percipiunt fructus sui beneficii, non minus subijciuntur ei obligationi quam si perciperent per se. Obligari similiter eum, qui ex beneficio nihil aliud, quam distributiones quotidianas perciperet; cum de tali vere dici nequeat, quod nullum fructum beneficii percipiat.

Quartum est: Obligari etiam eum, qui ideo nihil percipit, quod possessionem non capiat cum possit. Et enim sua fraus aut negligentia non debet prodesse: nec Ecclesia inde obsequio debito fraudari. Idem iudicium est de eo qui accepta possessione, ideo non percipit fructus, quod sine legitima excusatione non resideat; nam & de tali vere dicitur, stare per ipsam quominus recipiat fructus beneficii sui. Dicendum est pari ratione obligari illum, cui facta est beneficii collatio, & est ab ipso acceptata (vnde ita in re, seu beneficii hominum quaesitum est ei) si fructus illius temporis, siue questuati, siue ab alio male usurpati, tandem autoritate Iudicis, aut alia via legitima, probabiliter videatur ei restituendi; ipso, vt par est, id procurante. Pro hoc aliquot authoribus citatis Suarez in intro sequentis cap. 20. rationem adfert, quod talis vere, ac proprie beneficiatus sit, cum ad id non requiratur vt fructuum perceptio sit anticipata.

Quintum est: Obligari quoque eum, qui omnes beneficii fructus loco pensionis reseruauit ei, qui in suum fauorem illud resignauit. De quo Suarez pluribus in citato cap. 20. dicto 2. Ratio vero est: quia ad quem pertinet beneficii administratio, pertinet & recitatio horarum canonicarum, sicut aliorum munerum executio: talisque sit vere beneficiatus: & quod alius accipiat fructus, id de consensu ipsius fiat, cum consenserit reseruari alteri; neque propter suam voluntatem (vt nec ob suam culpam, si ob aliquam priuaretur iisdem) debet Ecclesia priuari seruitio sibi debito. Adde quod possit, si velit fructus aliquos percipere: quandoquidem

38.

AL
TS

potest

potest eidem beneficio deferuire; & alter cui omnes fructus referuati sunt, cogi satisfacere pro impendendo seruitio: quia talium fructuum nomine, intelliguntur ij soli, qui deductis oneribus referuati sunt. Ita Nauarr. *De oratione capit. 7. num. 30.*

39. Addens sextum documentum: Non excusari quem ob id dumtaxat, quod fructus beneficii in primo anno, aut pluribus, fabricæ, aut prædecessori mortuo, aut alteri cuiuspiam rei, vel personæ debeantur ex consuetudine, vel privilegio. Ratio illius est, quod tali debeatur dimidia pars fructuum, prout declaratur in Extrauag. Ioannis 22. incipit, Suscepti regiminis; ideoque in illis eadem ac in præcedentibus sit ratio; sicut etiam probabile est eandem esse in ijs canonicis qui ex Ecclesiæ lege statuto, vel consuetudine nihil penitus percipiunt primo anno, aut etiam ulterius, etiam si velint deferuire, ita ut omnia cedant antiquis Canonicis. Nam eodem iure, quo antedicti, exigere possunt dimidiatos fructus. Neque eis obstat consuetudo aut statutum contrarium: quia per constitutionem Pij quinti, quæ incipit, Durum, editam anno Domini 1570. ea & improbat & abrogatur. Quæ de re plenius Suarez in sequent. dicto tertio. Quod si quis ob molestiam litigandi contra suam Ecclesiam consentiat simpliciter in prædictam consuetudinem, non excusabitur ab hac obligatione recitandi, ut nec excusatur ille qui beneficium accipit, consentiens ut fructus pro pensione referuentur ei qui in ipsius fauorem illud resignauit. Ratio est ex Medina in cit. quæst. 7. tit. cum possessione, ratione cuius percipiuntur fructus bonorum Ecclesiæ, cum habeat veram rationem beneficii inducit obligationem recitandi officium diuinum, prout satis constat ex prædictis, cui obligationi debet per aliquem satisfieri. At non debet per eum percipi fructus sine titulo, iuxta post dicenda. Ergo per eum qui habet titulum: qui sua voluntate se submisit conditioni habendi eundem per aliquod tempus sine fructuum perceptione. Accedit ad hæc quod plerumque Canonicus de quo agimus, si velit adesse choro, particeps fiat distributionum: aut si ob re velit partes vicarij, qui illi interea sufficiens est, ne Ecclesia in præiudicium diuini cultus, careat debito numero suorum ministrorum: possit accipere stipendium eidem Vicario tribuendum.

Septimum est. Ad liberationem à proposita obligatione, non sufficere quod pro aliquo tempore fructus non percipiuntur, si spes sit alias percipiendi: alioqui enim pro anno in quo ob sterilitatem, aut aliud incommodum nulli perciperentur, beneficiarius non teneretur recitare: nec, si beneficium esset curatum, sacramenta pari de causa administrare. De qua re Suarez in eod. cap. 20. dicto 5.

40. Vltimum documentum est: Eum qui habet titulum beneficii sed possessionem accipere impeditur per litem, non teneri ad recitationem horarum canonicarum. Hoc aduersus Nauarrum in cit. cap. 7. num. 29. Suarez probat in fine præcedentis cap. 19. tum per illud, quod antea habitum est, solum titulum absque possessione minimè sufficere ad obligationem recitandi horas canonicas: tum ex eo, quod si colligatis possessionem habeat, colorato forte titulo intrusus: is ut ad omne aliud talis beneficii onus tenetur, ita & ad propositam recitationem; non autem alter qui ab administratione, & à possessione excluditur: præsertim cum nihil sit eiusdem onus, cui per vnum satisfit, imponatur duobus. Sin neuter litigantium habeat possessionem: ac vterque litiget, existimans in conscientia se ius habere: non vni potius, quam alteri incumbit talis obligatio; cum appareant iure pares; quando quidem non daretur alioqui litigationi locus. Nec obstat, quod interea temporis Ecclesia frustrabitur obsequio talis recitationis, aut quod is qui vincet, fructus sequestratos recipiet: quia id per accidens est, perinde ac cum beneficium per aliquod tempus vacat, in quo non est qui satisfaciat illiusmodi obligationi: & successor capit fructus eiusdem temporis. Quæ tamen in re cauenda est fraus, & negligentia per quam litis diutius protrahatur. Id enim tanquam Ecclesiæ valde iniuriosum non haberet excusationem à graui peccato. Vnde si lites nequit breui tempore terminari, dirimenda est facta compositione inter litigantes.

*
*

De eadem obligatione respectu eorum, qui non habent titulum beneficii, percipiunt fructus illius.

SECTIO III.

41. Istiusmodi sunt pensionarij, ad quos pertinent dicenda in sequenti cap. octauo. Eos autem ad recitationem horarum canonicarum non teneri, consentiunt auctores. Ratio vero est, quia non sunt proprie beneficiarij, & Ecclesia nullum præter initiatum sacro Ordine aut Religiosum professum additum choro, ad talem recitationem adstringit, nisi beneficiarium; ita Nauarr. in cap. 7. *De oratione numeri 25.* Addens nihilominus eos qui pensionem Clericalem, seu tantquam Clerici, habent sufficientem ad vitæ sustentationem, teneri ad recitationem horarum minorum Beate Virginis sub eadem pœna, quæ beneficiarij tenentur ad recitationem horarum canonicarum. Quæ de re idem in sequent. numer. 32. & in Enchir. cap. 25. numer. 122. Bullam Pij quinti refert, & explicat. De qua Suarez in memorato lib. 4. cap. 22. num. 6. non est præceptum per eam impositum, non ita limitari ad preces beate Virginis, quin pensionarius si velit possit recitare horas canonicas, per quas plenius satisfaciet suo munerari. Namque probabile est Papam noluisse lege sua illas excludere, sed solummodo noluisse imponere pensionarijs tantum onus. Vnde idem Suarez infero, habentem beneficium, & Clericalem pensionem satisfacere, si recitet horas canonicas, etiam si non addat in onus horas B. Virginis, quia potest vtrique oneri satisfacere per vnam recitationem horarum canonicarum, perinde ac habens duo beneficia.

Ex ante proposita ratione pariter colligitur, quod Medina in Cod. *De oratione quæst. 7. annot. 11.*: quod cum coadiutoria non sit Ecclesiasticum beneficium, sed aliquid ei adiunctum: coadiutorem datum alicui beneficiati non esse obligatum ad recitationem horarum canonicarum, nisi ipse in defectum eiusdem beneficii suscipiat in se totum onus beneficii, ut solet is cui commendatur aliquod beneficium donec alter eo intulatur. Quo casu per suam acceptationem beneficiati subrogatur in tota obligatione beneficii, ut bene docet Suarez in sequent. num. 14. Alias vero talem obligationem non habere specialiter impositam, manente apud reuertentem beneficium obligatione recitandi, prout Nauarr. in cap. 20. *De oratione numeri 18.* probat: quia ratione beneficii non solent obligari duo ad priuatim recitandum. Vnde ille addit generaliter resoluedum esse: quod coadiutor teneatur facere omnia, & sola illa ad quæ datus est coadiutor, etiam si constituitur futurus in totum successor: & ita si datus sit coadiutor ad dicendum omnes horas nomine beneficiati, tenebitur ad omnes illas: si vero ad aliquas solas, ad eas dumtaxat: sicut omnibus diebus, tenebitur illis omnibus: sin tantum aliquibus, ijs solis: quia causa limitata limitatum producit effectum. Quæ aduerte dici de publica recitatione; nam obligatio priuata recitandi, quia personalis est, alteri commendari non potest. Quod etiam notat Suarez in seq. n. 15.

Consequens est quoque ex eadem doctrina, eos qui solum habent expectatiuas beneficiorum, ut qui dicuntur Canonici in spe, non teneri ad horarum recitationem: quia beneficium expectare, non est illud habere: sed cum ab alio habeatur, ius aliquod sibi vindicare ad illud aliquando habendum. Consequens demum est vniuersè, nec teneri quemquam alium percipientem fructus beneficii alio titulo, quam beneficii.

De restitutionis pœna, quæ incurritur non satisfaciendo obligationi proposita.

SECTIO IV.

41. Duplex solet assignari pœna cui obnoxius sit beneficiarius transgrediens hanc de qua agimus obligationem: vna peccati mortalis: & altera restitutionis. Ac de priori satis constat ex cap. Clericus victum, distinct. 91. iuxta quod beneficiatus non recitans horas canonicas dignus est excommunicatione: quæ tantum pro peccato mortali imponi potest, ex cap. Nemo Episcoporum II. qu. 3. Accedit modus quo eadem

eadem

eadem recitatio precipitur in c. Dolentes. De celebratione Missarum, §. finali, illis verbis, Districte precipientes in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diuinum quantum eis dederit Deus, studiose celebrent, pariter & deuote, nec de eo est inter Doctores controuersia etiam si non conueniat inter eos, quanta ommissio eiusdem recitationis requiratur ad constituendum tam graue peccatum. De qua re iam egimus in præced. lib. 18. nu. 143. & duobus sequentibus.

De posteriori, hoc est, restitutionis pœna, An ea incurratur ipso facto ob omissionem horarum canonicarum recitationem à beneficiario. An autem post Iudicis tantum condemnationem, dubitatum quidem est inter antiquiores, vt videre licet apud Sylu. verbo Clericus, 4. quæst. 23. vbi tum auctores, tum etiam rationes adfert in vtramque partem. Sed vix videtur esse nunc locus relictus dubitationi: cum in Concil. Laternenfi sub Leone 10. sess. 9. canon. 9. constituitur, vt nemo beneficium habens, qui elapsis sex mensibus ab eius consecratione, sine legitimo impedimento officium diuinum recitare omiserit, pro tempore quo non recitauit fructus suos faciat; imò teneatur eos, tanquam iniuste captam impendere in fabricam beneficii: aut in elemosynas pauperum. Quæ verba, tanquam rem iniuste captam, &c. satis ostendunt illud quod citatis Nauarro, & Couarr. habet Suarez in eodem lib. 4. cap. 30. sub initium quoad forum conscientie nullam requiri Iudicis sententiam declaratoriam: cum nihil iniuste captum possit de se bona conscientia retineri.

Ad quod quidem statutum (de quo plurib. idem Suarez in præced. cap. 29.) accessit bulla Pii quinti relata à Nauarro in Enchir. c. p. 25. num. 122. & de oratione cap. 7. num. 32. in qua id ipsum statutum non modo commendat, vt pium & salutare, sed etiam illud innouando, declarat quantum debeat esse talis restitutio: nempe vt qui omnes horas canonicas vno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii, vel beneficiorum suorum fructus; qui illi diei, vel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur: qui autem solum matutinum, dimidium, qui cæteras horas omnes, dimidium item: & qui singulas ex eis, sextam partem fructuum talis diei amittat. Declarat etiam, quod etsi per sex primos menses à die acceptæ collationis beneficii non recitans horas canonicas liber sit à restitutione, non esse tamen liberum à peccato mortali, quod tali omissione committit ante diximus. Item obnoxios esse tali pœnæ quosuis beneficiatos, qualiacumque sint eorum beneficia, itemque pensionarios, non quidem omnes, sed solos eos, qui tanquam Clerici, fructus, aut alias res Ecclesiasticas percipiunt, nisi dicant paruum Officium beatæ Virginis.

De qua constitutione pro quotidiana praxi Suarez in citato cap. 30. habet notatu digna. Primum est nu. 2. ab hominibus doctis, & piis non dubitari, quin ita sit vsu recepta, vt obliget. Secundum est, pro quo plures alios citat nu. 6. ex vi illius legis restituendos esse fructus secundum proportionem in ea declaratam, neque vnus tantum, sed omnium beneficiorum, quæ habuerit ille qui non recitat. Hoc habetur aperte ex verbis illis eiusdem legis, Omnes beneficii, seu beneficiorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, &c.

Tertium est, nu. 11. in fine, per eandem legem, propositæ pœnæ extensionem, cum eadem proportione fieri ad eos, qui etiam si in choro sint præsentis: nihilominus nec ibi, nec alibi recitant horas illas quibus assistunt: fieri similiter ad pensionarios, non quidem omnes, sed solos eos, qui tanquam Clerici fructus, aut alias res Ecclesiasticas percipiunt, nisi dicant paruum Officium B. Virginis.

Quartum est, de quo in num. 13. & 16. ab hac obligatione restituendi, excusari posse: tum materiam paruitatem, tum ignorantiam, obliuionemque inculpabilem, quia imponitur ob peccatum mortale quod salutis lux immemor parvipendens, temporali pœna vrgetur exequi quod tenetur. Paruitas autem ea materiam contingit ex parte horarum canonicarum, cum ommissio non est tanta: vt constituat mortale (de qua re videnda sunt dicta in præced. lib. 18. nu. 143. & duobus sequentibus) aut quantumcumque sufficiens fuerit ad mortale, pars tamen fructuum eidem respondens ob tenuitatem beneficii, non est sufficiens. Quia tamen in re ca-

uendum est, ne vni parua materia, alia similes paulatim ita coniungantur: vt mortali modo, sic excresecat, vt grauis fiat: perinde ac in furto, per modica repetita, excresecit in magnum.

Quintum est: ex eo, quod in eadem lege dicitur, talem restitutionem faciendam esse fabricæ beneficii, intelligi non esse liberum, eam facere in opus alterius loci etiam pii. Et quia non dicitur fabricæ, Ecclesiæ beneficii, permittum esse eam facere fabricæ alterius edificij ad beneficium ipsum spectantis: vt domus in qua beneficiatus habitat, aut in qua reconduntur fructus beneficii; vnde expensæ necessariae, vel vtilis pro illius reparatione factæ, deduci possunt à summa restituenda.

Sextum est: quia in eadem lege additur (quæque determinatione certiorum pauperum) vel pauperibus faciendam esse talem restitutionem, posse eam fieri per elemosynam in quoscumque pauperes: præsertim cum id maxime sit consentaneum Christianæ charitati, quæ omnes amplectitur in Christo: & reddit faciliorem, ac suauiore[m] ipsam restitutionem: vt bene nu. 20. idem auctor notat. Vnde consequens est, eandem restitutionem fieri posse pro curatione celebrationis Missæ & aliorum Ecclesiasticorum suffragiorum pro defunctis, qui & ipsi pauperes sunt valde indigentes tali refrigerio. Itemque suppleri posse per elemosynas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit pauperibus: eum eæ cuiusdam anticipatæ solutionis rationem quamdam habere possint. Adde etiam ex Nauarro in fine citati nu. 122. & de orat. in cap. 7. nu. 34. quod Suarez approbat in num. 21. eum qui ad eiusmodi restitutionem tenetur, si vere pauper sit, de prudentis Confessarii consilio prius requisito, quia facile est decipi in propria causa, tanquam in elemosynam acceptum à Papa, posse licite retinere sibi illud quod restituendum est, aut eius partem.

Aduerte autem beneficiarium obnoxium esse huic pœnæ quantumcumque cætera onera sui beneficii obierit, vt administrarit sacramenta, cum esset Parochus. Nā hoc non obstante reus est peccati mortalis, quod committitur omissione recitationis horarum canonicarum; quod vnum tali priuatione punitur, tanquam ea sufficienter dignum: non obstante, quod quis cætera sua munia exequatur: sicut & sufficienter dignus est æterno supplicio, quantumcumque in nullo alio deliquerit, iuxta illud Iacobi 2. Quicumque totam legem seruauerit, offendat aut in vno, factus est omnium reus.]

Aduerte secundo: quia proposita lex nulla habet verba derogatoria: si ex aliqua loci consuetudine restitutio fructuum beneficii male perceptorum certe operi pio applicanda sit, illam non liberare ab eiusdem consuetudinis obseruatione; cum, vt bene notat Suarez nu. 27. non fuerit ad hoc ea ipsa lex instituta, vt seruiret utilitati fabricæ beneficii, aut pauperum: sed vt expeditior redderetur via ad executionem talis restitutionis, dum constaret, quid, à quo, quantum, & cui esset restituendum.

Aduerte tertio, quia Pius quintus sua constitutione, pensionarium non recitantem Officium paruum B. Virginis, ad restitutionem obligat eadem ratione qua beneficiatum non recitantem horas canonicas: quæ de hoc quoad modum restituendi sunt dicta, ad illum extendi.

Aduerte postremo, aliam esse rationem de fructibus, quos beneficiarius lucrifecerit per distributiones quotidianas: Nam illi non sunt restituendi fabricæ, aut pauperibus, sed iis qui choro interfuerint, quibus accrescunt, ex capitulo vnico De clericis non residentibus, in 6. & Concil. Trident. sess. 24. capite. 12. De reform. Qua de re poterunt Canonici, quorum est propria, videre Couarr. in lib. 3. var. resolut. cap. 13. & Nauarrum in miscellaneo 59. De oratione: ac post eisdem perspicue, suasque plene differentem Azorium in 2. par. Moral. institut. libro septimo cap. septimo.

Cæterum versatur in dubio, An sicut pœnam peccati mortalis incurrit beneficiarius, qui sine debita attentione horas canonicas recitat: sic etiam incurrat pœnam restitutionis fructuum beneficii perinde ac si omnino non recitasset. De hoc Petrus à Nauar. lib. 2. De restitut. c. p. 2. num. 228. & alii post sequentibus, vbi duo præmonet. Alterum, talem non teneri ad restitutionem spiritalem secundum æqualitatem, id est, non teneri horas sine attentione re-

citatas repetere iam transacto die: quia nimirum talis obligatio onus est dici: sicut & obligatio ieiunij Ecclesiastici. Alteram est: ex eo solo, quod quis inquinatus peccato mortali horas canonicas recitet, ipsam non teneri ad restitutionem fructuum: quia in illo statu implet præceptum Ecclesiasticum secundum substantiam operis, si in regre, & cum debita attentione recitet: sicut & is qui vna refectione in die contentus est, nec cibis viticis vitur, implet præceptum ieiunij (quantumuis peccato mortali inquinatus) neque illius transgressione nouo peccato se contaminat. Acceptatur autem à Deo talis recitatio ob deuotionem Ecclesiæ, cuius illi qui recitant, sunt ministri: sicut & acceptatur instrumentorum musicorum symphonia, qua in diuinis officiis Ecclesia ipsa vitur.

48.

His autem præmonitis statuit memoratus author contra Sotum, & Cordubensem, quod voluntarie recitans sine attentione (vt accidit ei, qui cõfabulatur, pecunias numerat, scribit, aliaque aliena miscet cum recitatione) sicut non implet Ecclesiasticum præceptum de recitatione officij, studiose pariter, & deuote exequenda, ex cap. Dolentes, De celebratione Missarum: ita nec lucrari fructus qui ab Ecclesia assignati sunt in stipendium, iis qui tale præceptum implerent. Quod enim punitur per illorum priuationem, est eiusdem præcepti transgressio, à qua beneficiarij vitæ futuræ immemores, notabantur non reuocari per penam peccati mortalis, sub qua tale præceptum impositum est, vt paulo superius notauimus. Eandem sententiam sequitur. Suarez De relig. tomo 2. lib. 4. cap. 30. num. 14.

Nota vero quod Petrus à Nauar. num. 234. addit, & multis consolationem adferre potest: si quis memoria teneat omnia recitanda, ipsam satisfacere præcepto recitandi, quantumcunque ad verba non attendat, dummodo exterius attentionem adhibeat, recolle & usue sit, ac compositionem, & modestiam orantis seruet: quia non exponit se periculo non pronuntiandi: adeo vt is qui more solito dicit Prisma, aut aliam horam memoriter; si in fine vnus, aut alterius Psalmi aduertat se debite recitare, credendus sit à mortali excusari, nec ad restitutionem teneri; cum quoad cætera, saltem sit verosimile, ipsum recte omnia pronunciaffe. Quod superest videtur docendum, quæ sint causæ ob quas possit quis censeri à tali restitutione excusatus, vno verbo expeditur dicendo eas esse ob quas à mortali excusatur. Eas persequuti sumus in precedenti lib. 18. cap. 13. post Nauarum in Enchir. cap. 25. numero 100. & 101. & in tract. de oratione, cap. 11.

CAPVT V.

De beneficii obligatione residendi.

SUMMARIUM.

49. Quæ beneficia residendi am requirant ex obligatione.
50. Quæ non requirant.
51. Quid sit tenentium in hac re quo id beneficii tenuia.
52. De iure quo imposita est propria obligatio.
53. Cum beneficio habent e curam animarum ne quidem papa potest in tali obligatione dispensare sine iusta causa.
54. Aliquot alii casus.
55. Licentia beneficiarij curam animarum habentibus concessa à Concilio Tridentino.
56. Legitime excusatus à residendo, facere potest fructus suos.
57. Obligatio dispensati in hac re: & quis possit in ea dispensare.
58. Pena restitutionis, qua punitur transgressio propositæ obligationis.
59. Ea non imponitur incurrenda ipso facto: & quatenus ante condemnationem possit quis vti fructibus quorum priuatione punitur.
60. Exploratio difficultatis, An ad talem penam vitandam, sufficiat residere, Ecclesiasticum ministerium per substitutum exercendo.

Obligatio residendi in propriis Ecclesiis, id est seruiendi per seipsum in Ecclesia in qua habetur beneficium, in aq. personaliter faciendi officium, propter quod datur beneficium: colligitur ex toto titulo de Clericis non residenti-

bys. Agentes de ea re authores (quibus adde Nauar. in Enchir. cap. 25. nu. 121.) refert Azor 2. parte Moral. instr. lib. 7. sub initium cap. 1. r. r. in quo & tribus sequentibus, satis late eam persequitur.

Cæterum, certum est omne beneficium cuius animatum cura siue in foro interiori tantum, vt parochiale; siue tantum in exteriori, vt Archidiaconatum, cui potestas gubernandi annexa est absque pastoralis cura; siue in vtroque simul, vt Episcopatum; & quodcumque aliud cui iurisdicatio, & pastoralis cura est annexa. Certum inquam est residentiam requirere secundum commune ius canonicum, per cap. Ad hæc, & cap. Extirpanda §. Qui vero De præbendis, & cap. Quia nonnulli, De Clericis non residentibus, & ca. Licet De elect. in 6. Qui Canones innouantur in Concilio Tridentino sess. 6. & sess. 23. vtroque cap. 1. De reform.

Idem quoque dicendum est de beneficiis eorum qui habent Ecclesiasticam dignitatem, præposituramue institutam ad conseruandam, & augendam disciplinam Ecclesiasticam: qualia sunt Præpositorum, Decanorum, Thesaurariorum, Præcentorum, nonnullorumque aliorum. Pro quo textus est in citato cap. Ad hæc, cap. Ex parte vestra, cap. Inter quatuor, cap. Ex parte tua, De Clericis non residentibus, & in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 12. De reformatione.

Idem adhuc dicendum est de canonicatu, Pro quo item faciunt cap. De cetero, ca. Tuæ, cap. Cum dilectis cap. Cum ad hoc De Clericis non residentibus, & cit. cap. 12. Concilio Tridentino. vbi idem habetur de præbenda, & portione: vt & in cit. cap. Cum ad hoc: vbi illam habentes vocantur assisij. Ad quod verbum glossa notat assisios, quasi assiduos vocari beneficiatos, qui non sunt canonici, & seruire debent Ecclesiæ: nec vocantur ad communes tractatus cum canonicis. Idem præterea dicendum est de vicariatu perpetuo Ecclesiarum parochialium per cap. finale, De officio vicarij. Item deniq. de beneficiis habentium Episcopatus, Abbatias, vel Prioratus in commendam, vel administrationem perpetuam, etiam quoad spiritualia, quoniam habent idem onus & obligationem, quam ij haberent, qui in titulum talia beneficia obtinerent.

De cæteris autem beneficiis non est ita certum. Nam et si Doctores (quos satis magno numero Azor in eodem cap. tertio, versu sed dubitatur, refert & sequitur) communiter asserant omne beneficium iure communi residentiam requirere: quia ex cap. Quia nonnulli, Relatum, ca. Conquerente, De Clericis non residentibus: & cap. finali, De rescriptis in 6. beneficium datur propter officium, quod quidem requirit presentiam persone in loco in quo ipsum debet exerceri. Nihilominus inde nihil amplius videtur colligi de necessitate, quam quod beneficiarij in Ecclesiis constituantur vt seruiant, officium in eis exercendo, non autem statui aperte, quod debeant personaliter seruire per seipsum: sicut de Parochiis, ac aliis prius memoratis particulariter statuitur. Quidquid autem sit de iure communi, constat apud omnes dari quædam beneficia, simplicia vltra antememorata, vt capellanas: quæ per consuetudinem receptam, nec tanquam illicitam reprobari solitam, libera sint à residentia personali: excepto quod interdum aliqua eorum ex statuto speciali, vel fundatione illam requirant, non vero ab obligatione, officium quod eis annexum est, præstandi per alium.

Aduerte vero quod prædictum est de obligatione residendi, locum habere quantumcumque beneficii sunt tenuia, pro vt Nauar. initio citati n. 121. expressit, post plures alios quos Azor commemorat, & sequitur in illo eodem ca. 3. quæst. 3. Ratio vero est: tum quod generaliter ius præcipiat beneficiatis commorari in sua Ecclesia: nihil distinguens, si ne pingue, an tenue beneficium: neque ob reddituum tenuitatem, auittatur ratio beneficij. Tum etiam quod Clericus, cui beneficium tenue conferretur, possit illud propria sponte respuere: ideoque si illud accipiens, incommodum aliquod sentiat; debet sibi imputare, perinde ac ille, qui modice dotatam uxorem voluit ducere, debet sibi imputare, quod in ea sustentanda grauetur. Inde per dicenda in sequenti numero 284. si habens beneficium tenue, obtineat aliud residentiam requirens, tenetur relinquere prius, aut dispensationem obtinere ad vtrumque simul retinendum, seruiendi

vni per seipsum, & alteri per substitutum: aut vtrique per seipsum, si iudicio Episcopi debite facere potest.

Quo iure sit imposita residendi obligatio.

NOta autem primo pro praxi, propositam residendi obligationem iure tantum Canonico imponi habentibus beneficia sine animarum cura: ceteris autem, iisve quibus ratione beneficii incumbit animarum cura, impositam esse tam diuino, quam Canonico iure, vt bene ostendit Sotus De iust. & iure libr. 10. quest. 3. artic. 1. secutus Caietanum, 2. 2. quest. 185. art. 5. ac nouissime (post vtrumque illum, atque Couarruuiam in lib. 3. variar. resolut. cap. 13.) Azor in 2. parte moral. institut. lib. 7. cap. 4. Idemque bene notat Nauarrus. in Enchir. cap. 25. num. 121. satis colligi ex his verbis Concilij Trident. sess. 23. cap. 1. De reformat. Cum precepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique diuini predicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pacere pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam pater nam gerere, & in cetera munia pastoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non inuigilant, neque assistunt, nec merenariorum more deserunt, sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, vt diuinorum præceptorum memores, factique forma gregis in iudicio, & veritate pascant & regant. Quibus verbis aperte indicatur, quod pastor animarum residere debeat. Cum enim talia officia commode præstari nequeant, nisi ab eo qui personaliter resideat, necessario sequitur, quod pastor animarum debeat in suo beneficio residere. Perinde enim est in ea re, ac cum quis alicuius gregis instituitur pastor, aut nauis, vel domus gubernator, & custos: ex cuiusmodi officij vi & natura sequitur, vt quisquis illud habet tanquam eius cura, & industria ac diligentia electa est ad personale munus, personaliter residere debeat. Atque ita necessarium non fuit vt Christus institutus pastorum officium, expresse residentiam iniungeret: quia satis fuit, quod instituendo illud, residentiam, quæ illius naturam & conditionem sequitur, institueret implicite.

Nota secundo, quod inde quoque est consequens, ne Papam quidem posse valide cum animarum curam habente dispensare ad non residendum nisi iusta ad sit dispensandi causa. Neque enim vt sepe inculcauimus, inferior potest legem Superioris aliter relaxare, quam iusta de causa. Itaque curatum beneficium habens, si absque iusta causa non resideat, tutus non est in conscientia. Nam nec dispensationem prætereundere potest ex iam dictis: nec item consuetudinem, quæ nulla potest valere contra ius diuinum: maxime autem in re proposita, in qua Ecclesiis, & animabus damnosa esset, & contraria naturali æquitate iustitiæ: qua quisque ex suscepto tali officio, tenetur ipsemet per se gerere curam ouium Christi. Quod satis significatum est a D. Petro in priori sua epistola cap. 5. illis verbis: *Pascite qui in vobis (id est, inter vos) gregem Dei. Et patet à simili: quia miles instituitur vt per se militet. Instituitur item nauis gubernator, domus ianitor, querendo personæ industriam, fidem, & diligentiam. Similiter gregis custos, qui (iuxta Salomonis præceptum, Proverb. cap. 27. v. 23.) diligenter agnoscat vultum pecoris sui, suosque greges consideret. Ad quod implendum in cura pecorum, si necessaria sit assistentia: multo magis erit ad implendum in regimine animarum.*

Causæ dispensandi valide in proposita obligatione.

Porro causæ dispensandi in obligatione de qua agimus iustæ censentur, cum tanti momenti fuerint, vt cogant ad tempus beneficium abesse: cuiusmodi hæc referuntur esse. Prima cum quis est absens pro negotiis religionis: vel illius Ecclesiæ, cuius pastorem curam gerit, ca. Ex parte 2. De Clericis non residentibus.

Secunda, cum quis Theologiam audit durante quinquennio, c. fin. De magistris. Idemque iuris esse, cum quis per quinquennium audit ius Canonicum, vt ex Archidiano, & Panorm. habet Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 121.

Tertia, cum quis Theologiam publice prælegit ex eodem cap. finali. Idem etiam iuris esse cum quis prælegit ius Canonicum Nauarr. habet ibidem: vbi & addit tali excusationi locum esse quamdiu talis prælectio durauerit. Quod etiam habet Syluest. in verbo *Residentia*, q. 7. versu. 3. Neque in hoc requiritur licentiam Ordinarii: idem ibidem notant, quoniam ius illam concedit.

Quarta est, studium literarum humaniorum, & Philoſophiæ impetrata ad illud (nisi consuetudo vigeat in contrarium prout loco citato addit Nauarrus) à proprio Episcopo licentia, cap. Relatum, cap. Tur. De Clericis non residentibus, & cap. 2. De priuilegijs, in 6. Vbi aduerte ex Concil. Trident. sess. 23. ca. 1. De refor. ad non residendum in beneficio curato, iustam causam abeundi debere esse cognitâ. Ordinario, ab ipsoque probatam, & licentiam abeundi obtentam esse in scriptis relicto cum debita mercedis assignatione idoneo vicario, approbato ab eodem Ordinario. Vbi aduerte quoque obiter, quod Lessius habet, de iust. & iure, lib. 2. c. 34. n. 158. ob scripturæ solemnitate ommissam, non reddi quoad forum conscientie licentiam irritam, sed tantum quoad externum requirens probationem, cum illud sit contentum simplici confessione Penitentis.

Quarta causa est, cum quis seruit suo Episcopo, De clericis non residentibus, cap. Ad audientiam, & ca. De cetero. Et ratio est, quia esse cum suo Episcopo, est esse in sua Ecclesia: cum Episcopus sit in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo, cap. Scire debes, 7. quest. 1. Intellige autem cum Angelo, Clericus, 7. num. 2. & Nauarr. loco cit. si seruiat in bonum Ecclesiæ vniuersalis, vel Ecclesiæ Cathedralis, aut collegiatae, cuius est canonicus: non autem si seruiat principaliter ob propriam vtilitatem, & lucrum, vt ad occupandum aliquod beneficium, aut ad exercendum officium notarij, aliudve lucrosum. Adde tamen (quod Nauar. ibidem & Selua De Beneficio, part. 4. quest. 6. Casu 17. & 24. habent ex Panorm. ad cap. Ad audientiam, De clericis non residentibus) Episcopum in suo personali obsequio, posse habere duos Canonicos ex quacunque iusta causa: plures autem non posse habere, nisi ex graui, & urgente causa: atque Ecclesia non indigente eorum seruitio: cæteris nimirum Canonicis ad illud sufficientibus. Quo modo hæc ipsa causa extenditur ad beneficiatos qui seruiunt legato Papæ, aut alicui Cardinali. Videri potest Azor in memorato lib. 7. cap. quarto, quest. 3.

Sexta causa est ex præcedenti deducta, per rationem à maiori, & ex cap. Cum delictus, De Clericis non residentibus: cum quis seruiat Papæ in ipsius, aut vniuersalis Ecclesiæ bonum: non autem cum seruiat ob solam suam vtilitatem & lucrum. De qua re agens Selua ibidem in casu 19. infert excusari Capellanos Papæ, & similes ei seruietes: non autem ceteros, nisi essent officiales moram trahentes in eiusdem Papæ curia præcepto ipsius, per quod censeretur cum eis dispensare, tanquam absentibus causa reipub. Christianæ.

Præter propositas vxo causas Selua in eadem quest. 6. alias refert, ob quas potest quis per vicarium beneficio suo deseruire, & à sua Ecclesia abesse, quas Concil. Trident. in cit. cap. 1. reducit ad quatuor capita. Primum est, Christiana charitas, quæ absentiam exigit ad iuuandam Ecclesiam particularem, vel ad dirimenda, tollendaque diffidia, & odia, ac pacem inter aliquos componendam. Secundum est, vrgens necessitas, nempe morbus, graue bellum, pestis, aeris intemperies, inimicitia, odium, & offensa populi vitanda, ac periculum mortis aut seruitutis euadendum. Tertium est, debita obedientia, id est, ob præceptum Papæ, vel legati, vel Episcopi. Quartum, euidentis Ecclesiæ, vel reipub. necessitas, vt profectio ad Concilium siue generale, siue prouinciale, siue synodale, susceptio alicuius muneris magni momenti in reipub. vel regia curia, ad quod bene gerendum nullus alius suppetit.

Alia notanda circa propositam obligationem.

NOta tertio Concil. Trident. sess. 23. cap. primo Episcopis facultatem non residendi concedere ad duos menses, vel summum ad tres, per spatium sine interruptum, siue continuum: cum hac tamen conditione, vt id ex causa æqua

55-

fiat, quod relinquitur ipsius conscientia, & absque vilo gregis detrimento. Ultra quod tempus ex eodem Concilio ibidem, si oporteat Episcopos abesse ob aliquam causam ex pramemoratis, ea debet approbari à Papa, vel à Metropolitano, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo: qui ipse quoque Metropolitanus absentiam approbare debet, nisi cum absentia incidit propter aliquod munus, & reipub. officium Episcopatus adiunctum: cuius, quoniam causa sunt potiora, & interdum repentina, nec eas quidem significare Metropolitano necesse erit. Quæ verba sunt Concilij.

Reliquis autem inferioribus, curam animarum habentibus, idem Concil. absentiam permittit ad duos menses. Ad quam absentiam quamvis Navar. in *Eccl. cap. 23. num. 121.* putet non requiri licentiam Ordinarij, sed sufficere iustam causam: contrarium tamen satis aperte indicari videtur per illa verba eiusdem Concilij. Quando cumque eos, causa prius per Episcopum cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum, ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquunt. Discedendi autem licentiam, in scriptis, gratifque concedendam, ultra bimestre tempus nisi ex gravi causa, non obtineant. hæc ibi.

Verum tamen negandum non videtur, quin si ad breve solum tempus debeat Parochus abesse, non teneatur pro licentia ad Episcopum recurrere, iuxta illud quod ex Hostiensis, Ioanne Andrea, & Panorm. habet Selua, in *supra citata quest. 6. casu 13.* beneficium se absentem à suo beneficio per modicum tempus, *in infra tres septimanas, iuxta cap. Si quis in Clero. 7. quest. prima,* exculari, licet non habeat licentiam à suo Prælato. Pro quo facit quod Concil. Trident. in eodem cap. primo habet: eos qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videantur abesse, qui statim reuersuri sunt. Idem etiam existimandum est, quando subita necessitas occurrit, quæ non patitur ad Prælatum pro licentia recurrere. Quæ de reidem Selua in *sequenti casu 14.* ex Ioanne Andrea Panorm. & quibusdam aliis. Ratio vero est, quod, ut dicitur, necessitas non habeat legem.

56. Nota quarto, legitime excusatum à residendo percipere perinde fructus suos ac si resideret, quod de absente, causa studiorum habetur ex cap. finali, De magistris, & ex cap. 2. De privilegijs, in 6. Intellige autem si moretur in aliqua Academia: ibique reuera studeat, non autem si in villa, & castro ubi nullum, vel minus competens est studium, vel si vagetur, nec studeat: etiam si versetur in Academia florente, ex cap. Tux fraternitati, De clericis non residentibus. Atque si Theologia studeat, valere non potest statutum particulare Capituli, quo canonicus ratione studiorum absens, non percipit fructus sui beneficii: quia tale expresse contrarium iuri communi in memorato cap. finali. Potest vero valere, si vacet alteri studio, etiam iuris canonici ex glossa ad citatum cap. 2. in fine declarationis casus literalis.

Idem quoque de absente propter infirmitatem qua dicitur, habetur ex cap. Præsentium, 7. quest. prima, & ex cap. Ad audientiam, De clericis non residentibus, ubi videnda est glossa ad verbum, Infirmitas. Idem adhuc de eo cum quo dispensatum est ad habenda duo, vel plura beneficia residentiam requirentia: consequenter enim dispensatum est, ut non residens in vno, vel pluribus, seruiat illis per substitutiones. Pro quo facit glossa ad cap. Quia in tantum verbo *Plures*. De præbendis. Et ratio satis aperta est. Nam cum idem non possit in pluribus locis simul residere per se: nec nisi residens possit beneficiorum fructus percipere, inutilis effect gratia dispensationis, si non posset aliquem substituere, qui suas vices suppleret. Vnde hoc ipso quod dispensatum est in pluralitate beneficiorum residentiam requirentium, concessum est substitutum in aliquo, aut aliquibus eorum consistere: iuxta illud in lege 2. ff. De iurisdictione, Cui iurisdictione data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurisdictione explicari non potuit. De cæteris, qui iustas absentia suæ causas habuerunt, quod pari ratione possint fructus suorum beneficiorum percipere, nihil est cur negetur.

57. Nota quinto cum Navar. in *cit. num. 121.* dispensationem non residendum, semper intelligi cum clausula, quod

dispensatus teneatur per substitutum seruire suæ Ecclesiæ. Nec enim æquum est eam priuari seruitio pro quo tribuit stipendia. Cæterum dispensationem non residendi etiam ad tempus, solus Papa potest dare Episcopo: solus item, potest dare aliis non residendi in perpetuum. Ordinarius vero parochis ad tempus dare potest, cum iusta causa exposcit, cap. Licet canon, §. finali, De electione in 6. ubi glossa per Ordinarium intelligit, tum Episcopum, tum Episcopo superiorem, tam etiam eodem inferiore Prælatum. Quod idem legato Papæ tribuit Selua, De beneficio, 4. part. quest. 9. Itemque Capitulo, Sede vacante, in *sequenti quest. 10.* & sequitur Azor in 2. part. *moral. instit. lib. 7. in priorie parte capituli quint.*

Nota postremo per Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. De reformatione, Episcopos & alios superiores, si sex mensibus continuis sine iusta causa extra suam diocesim morando abfuerint, ipso iure priuari quarta parte fructuum vnius anni, applicandorum fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, & sess. 23. capit. item 1. De reform. penam augendo statuit eisdem præter peccati mortalis reatum quem incurrit, pro rata temporis absentia ipsorum, non facere fructus suos, teneque perceptos restituere fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, ita ut illos tuta conscientia retinere non possint: ne quidem expectata Iudicis declaratione, vel quacumque conuentione, seu compositione, quæ appellatur pro fructibus male perceptis, ex qua in totum, aut pro parte tales fructus remitterentur.

Quæ eandem penam idem Concil. ibidem extendit ad quoscumque alios habentes beneficium aliquod cum animarum cura, quando similiter abfuerint. Pertinere autem, non modo ad eos qui iure tituli, sed etiam ad eos, qui iure commendationis, aut administrationis perpetuæ, beneficium eius generis habent, constat ex bulla Pii quarti, quæ incipit. In suprema, & circumfertur cum Conc. Trid. Ex qua etiam habetur, prout u. rat. Azor in *cit. libr. cap. 4. quest. 2.* pertinere ad eos qui exteriorem habent tantum animarum curam: quæ nimirum, iuxta cap. Dudum 2. De electione §. finali possint visitare, corrigere, excommunicare, suspendere, & interdicare circa curam administrandi sacramenta. Pro quo facit quod talis quoque cura requirit ipsorum præsentiam in Ecclesia, in qua eam quis gerere debet: sicut cura gubernandi nauem, aut provinciam, vel ciuitatem, aut familiam requirit præsentiam eius cui illa est commissa. Ad hæc in eodem Concil. sess. 24. capit. 12. De his qui obtinent dignitates, canonicatus, præbendas, vel portiones in cathedralibus, vel collegiatis Ecclesiis, statuit: ut si absint ultra sex menses in anno, aut etiam tempus aliud minus eo, quod suarum Ecclesiarum constitutiones requirunt: primo anno priuentur dimidia parte fructuum, sique perfliserint in eadem negligentia, priuentur omnibus fructibus, & crescente contumacia procedatur contra eos iuxta sacrorum canonum decreta.

Ex quibus verbis non colligitur, tales ipso facto priuari fructibus beneficiorum suorum, sed per Iudicis sententiam. Neque antiquos canones repugnare, videre licet apud Azorium in *ead. libr. 7. cap. 6. quest. 6.* Vnde licet inferre: tales peccare quidem mortaliter non residendo sine iusta causa: non tamen percipiendo fructus beneficiorum, si eos non consumant malo modo: sed tanquam pauperes ad subueniendum necessitati suæ. Nam etsi sint indigni, non sunt tamen ipso iure, aut per sententiam Iudicis priuari: sed in eis percipiendis ab Ecclesia tolerari pro materna pietate: quæ nec exigit restitutionem ab alijs, quos priuari ipso iure, quando nihil habent, nisi ab ipsamet illis suppeditatum: illisque ad vitam necessarium: aut certe quando fructus percepti, consumpti sunt ab illis bono modo: sive prout solet à bonis Clericis. Quæ est doctrina Angeli, Clericus, 7. num. 4. & Syluestri, in verbo *residens* quest. sexta.

Hic quaeri potest an satis sit beneficiorum residere, nec requiratur ut ipse per se ministerium suum exequatur. De qua re Couarr. lib. 3. *variar. resolut. cap. 13. n. tertio*, refert duas opiniones: ita probans illam, quæ statuit ad obtinendos beneficij redditus non sufficere beneficiarii residentiam: sed adhuc requiri ut ipse net seruiat Ecclesiæ exercendo officia Ecclesiastica. Ita inquam probans ut minime damnandam putet contrariam: nempe beneficium sui beneficii fructus posse percipere, si alioqui præsens, omni conatu, & studio curet

ut Ec-

REGINA
PRAX
EDR
EV

vt Ecclesiastica officia per substitutum idoneum diligenter & absque vilo periculo offensionis Dei, vel proximi fiant: dummodo ipse per seipsum faciat quæ propriam ipsius industria requirunt: nam sic in nullo fraudat oues propria, præsentia, & industria, nec debito obsequio, ob quod ab illis stipendium accipit.

CAPVT VI.

De obligatione non alienandi res Ecclesiæ.

SUMMARIUM.

- 61 Quid nomine Ecclesiæ, quidque alienandi verbo hic intelligatur.
- 62 Cuius sit dominium bonorum Ecclesiæ.
- 63 Qua auctoritate alienari possint bona Ecclesiæ.
- 64 Que forma ex iuris præscripto sit in eadem alienatione seruanda.
- 65 Ad validitatem alienationis rerum Ecclesiasticarum præter obseruationem formæ à iure præscriptæ, requiritur iusta causa.
- 66 Quatuor casus in quibus permessa est rerum Ecclesiasticarum alienatio.
- 67 Quando res Ecclesiasticæ possint valide alienari non seruata solemnitate præscripta à iure.
- 68 Quomodo accipiendum sit iuramentum præstitum à Prelatis factum Pape de non alienandis rebus suis Ecclesiæ.
- 69 Pene alienantium bona suarum Ecclesiarum.
- 70 Casus in quibus excusatur à moralis, non seruans prædictam iuris formam.
- 71 Responsio breuis ad quedam dubia.
- 72 Dubium de locatione fructuum rei Ecclesiasticæ, an fieri possit ad longum tempus.
- 73 Aliud, An succedens in beneficio teneatur soluere debita prædecessoris.

IN iure Canonico de hac materia agitur apud Gratianum, potissimum 12. quæst. 2. & in reliquis libris eiusdem iuris in titulo, De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non. De eadem Summularii in verbo, Alienatio, & Nauarr. tractatus instituitur, De alienatione rerum Ecclesiæ, tomo 1. operum: De eadem multas quæstiones proponit & soluit Azor in 2. par. Moral. inst. lib. 9. cap. 1. & 2. & Lud. Molina De iust. & iure tract. 2. habet disputationem 465. cum quatuor sequentibus. Pro iudicio de peccatis nobis proposito, in mediam proferamus aliquot documenta prænotatis duobus.

Prænotatis in hac re, nomine Ecclesiæ intelligi omnem locum pium auctoritate Episcopi fundatum, nomine vero alienationis intelligi omnem contractum, quo transferatur dominium rei ab vno in alterum: vel retento dominio quidem, sed vsusfructus transfertur in perpetuum: atque adeo intelligi donationem, venditionem, permutationem, emphyteusim, seu locationem in perpetuum: iuxta textum, expressum in cap. Nulli, De rebus Ecclesiæ non alienandis. Quibus adde & locationem in longum tempus ex Clemen. 1. eodem tit. Dicitur autem longum tempus, decennium, ex glossa finali ibidem, & ex aliis apud Couar. in lib. 2. var. resolut. cap. 16. nu. 1. Adde & locationem vltra triennium, iuxta extraneam communem, Ambrosiæ, eodem adhuc titulo: de qua Couar. multa in sequenti num. 4. 5. & 6. Veruntamen ex Sylu. in verbo, Alienatio q. 15. in fine, & Nauar. in Enchir. c. 27. n. 150. in nullo fere loco ea est recepta. Vbi autem recepta sit, cognoscitur ex consuetudine patriæ, quam dis. 6. à curia Episcopali, vt monet Caiet. in verbo, Excommunicatio, c. 75. in fine, Atque si cognoscatur non esse recepta, standum erit iuri antiquiori prohibenti, in citato cap. Nulli, locationem fieri ad longum tempus. Sicque standum, vt seruetur quod Concil. Trident. sess. 25. cap. 11. De reform. statuit, vt locationes beneficiorum anticipatis solutionibus factæ non valeant in præiudicium successorum, quæcumque indulto, vel privilegio non obstante.

Posterius prænotandum est quod bene tractat Ludouicus Molina De iustitia & iure tomo 1. tract. 2. disput. 142. Bo-

na Ecclesiæ dici quidem bona Dei, quia sunt in illius cultum & honorem dicata, seu deputata in sustentationem ministrorum Dei, & instaurationem templorum: non tamen quod nullum alium proximum & proprium habeant dominium præter Deum: alioqui enim tanquam derelicta, & omnibus communia fierent primo occupantis. Non esse autem Ecclesiæ materialiter sumptæ in qua est beneficium, patet: quia dominium rerum potest tantum esse penes creaturam rationalem, cum ius, & potestas vtendæ in proprios vsus. Itaque est communitatis constituentis Ecclesiæ eam, cui bona eiusmodi sunt applicata, quæ quidem est illorum capax, eadem ratione qua ciuitas habendi syluas, nemora, prata, stagna, & alia prædia, ac domos, quas locare solet priuatis ciuibus, & ex locatione accipere redditus. Atque vt gubernatores ciuitatis solent esse talium bonorum administratores: sic bonorum Ecclesiæ administratores sunt ij, qui eidem Ecclesiæ præficiuntur: quorum Summus Pontifex, sicut vniuersali Ecclesiæ cum summa potestate præficitur: sic bonorum totius Ecclesiæ, cum summa potestate habet administrationem. Et sub illo dependenter Episcopus in sua diocesi, reliquique beneficiarii in suis particularibus Ecclesiis.

Obseruatio formæ præscriptæ à iure, que cum causa iusta requiritur ad licitam, & validam alienationem rerum Ecclesiasticarum.

SECTIO I.

PRimum documentum, his ita prænotatis sit: Prelatos Ecclesiarum posse quidem bona Ecclesiæ alienare in certis casibus seruata forma, seu solemnitate in iure præscripta, non tamen auctoritate propria, tanquam dominos, sed tanquam administratores constitutos auctoritate communitatis, quæ iure gentium ab hac in illos transfertur. Quia enim difficile fuit in singulis casibus totam communitatem ad talem alienationem conuenire, & consensum præbere (sicut alioqui deberet, cum quod ad omnes pertinet, omnium consensu fieri debeat) communi iure gentium fit, vt tota ea communitatis auctoritas transferatur in Prelatos tanquam illius gubernatores, & maxime in Papam, qui iure diuino in persona D. Petri Ioan. 21. constitutus est pastor vniuersalis Ecclesiæ Catholice, & consequenter habet omnium Ecclesiarum curam & administrationem. Ratione cuius curæ; tanquam vniuersalis administrator, præscribere potest formam qua bona Ecclesiarum possint alienanda à Prelatis inferioribus, similiter potest propter bonum commune, res vnius Ecclesiæ commutare cum rebus alterius. Immo & vnam alteri vntre.

Secundum documentum sit: Formam ex iuris præscripto in proposito alienatione seruandam, esse hanc, vt in alienatione rei Ecclesiæ Cathedralis, interuenire debeat consensus Episcopi, & Capituli sui, ex cap. Sine exceptione, 12. quæst. 2. idque præhabito tractatu vt ibidem dicitur, id est, præmissa discussione vtum magis expediat alienare vnam rem quam aliam, aut vtum subueniri possit præsentis necessitati sine tali alienatione. Idem habetur etiam ex aliis iuribus, vt ex cap. 1. cap. Cum Apostolica, & cap. Tur. De iis quæ fiunt à Prelato, & ex ca. 1. De rebus Ecclesiæ non alienandis in 6. Videndus Molina in citato tract. 2. disput. 468. conca. 4.

In alienatione autem rerum Ecclesiæ Abbatialis, seu collegiæ requiritur Abbatis, seu Prelati consensus cum Episcopi consensu, & subscriptione, iuxta cap. Abbatibus, 12. quæst. 2. Quod quidem Nauar. in tract. De alienatione rerum Ecclesiæ num. 7. annotans, addit consensum illum Episcopi non requiri, cum Abbas, vel alius Prelatus fuerit exemptus ab ipsius iurisdictione, ex glossa ad Clemen. 1. De reb. Ecclesiæ non alienandis, verbo Proprij. Requiritur autem consensus Papæ, iuxta eandem glossam: de quo iudicandum est secundum priuilegia ab ipso data in exemptione.

In alienatione denique rerum Ecclesiæ inferioris Cathedralis, iuxta cap. Placuit. 12. quæst. 2. si ea fiat per Episcopum, requiritur consensus capituli Ecclesiæ Cathedralis: sin, per illum Ecclesiæ Rectorem, Præpositum, vel illaq; habeat proprium collegium, necessarius est tractatus eiusdem Rectoris cum eodem collegio, ac mutuis, vtiusque consensus cum consensu, & auctoritate Episcopi: non autem consensus capituli Ecclesiæ Cathedralis. Sin talis Ecclesia careat Ecclesiastico collegio, solus Rector alienare poterit cum auctoritate,

AL
TS

63.

64.

& consensu solius Episcopi. Quod si Rector etiam carcat, debet illi defensor constitui, perinde audiendus, ac Rector ipse audiretur, iuxta cap. 1. De rebus Ecclesie non alienandis in 6. videndum est Molina in eadem disput. 468. concl. quinta.

65. Tertium documentum est, Ad validitatem predictæ alienationis non sufficere vt exacte seruetur forma, solemnitasque à iure tradita, nisi fiat etiam in casibus ab ipso iure permisis. Hoc aliis citatis habent Couar. in lib. 2. var. resolut. cap. 17. num. 2. Nauar. in memorato comment. num. nono, & post illos Molina in sequenti conclus. sexta, fundamentum est vero, quod iura cum solemnitate causam iustam requirant ad talem validitatem. Sic enim in cap. 1. De rebus Ecclesie non alienandis in 6. talis alienatio pronunciat nulla, eo quod facta esset tum sine solemnitate, tum sine causa debita. Et in Clemen. 1. De rebus Ecclesie non alienandis, locatio rerum Ecclesie cui vel debita causa, vel solemnitas Ecclesie requisita defuerit, decernitur nulla. Item in Extrauag. communi Ambitiose, eodem tit. omnis talis alienatio facta extra casus à iure permisos pronunciat nulla. Adde quod tractatus, quem ante diximus ad ipsam solemnitatem requiri, eo maxime spectet, vt intelligatur iusta causa adesse, atque adeo aliquem ex casibus, in quibus iure permisa est talis alienatio.

66. Quatuor autem sunt tales casus, quos glossa refert. 1. qu. 2. in principio. Primus est, cum id postulat necessitas: siue generalis, vt cum gerendum est bellum aduersus infideles: siue specialis, vt cum debita vrgent Ecclesia, & de fractibus satisfieri non potest. Secundus, cum postulat vtilitas maior Ecclesie; nempe vt res melior habeatur, iuxta cap. Vt super, §. finali, De rebus Ecclesie alienandis, vel non. Tertius, cum id exigit pietas: ad captiuorum scilicet redemptionem, vel indigentiu sustentationem, cap. Sicut omnino, & cap. Auru, 12. quæst. 2. dummodo tamen supersint ad honeste, & decore peragendum cultum diuinum; nam tunc nisi fames esset extrema, ratio dicitur esset ad tali alienatione abstinendum; vt bene monet Couar. in citato lib. 2. cap. 16. nu. 8. in fine. Quartus est, cum incommoditas, seu damnum Ecclesie ad id vrget: quia scilicet res deterior reddetur nisi alienetur, sique alienetur, vitabitur id damnum.

67. Quartum documentum sit, Res Ecclesie absque forma, seu solemnitate à iure præscripta alienari posse primo, iuxta memoratam Extrauag. Ambitiosam, quando res ab antiquo solite sunt aliis concedi titulo Emphyteuticæ, tunc enim Prælati, vel Rector Ecclesie (nisi expirante contractu fuerint Ecclesie rursus incorporate quoad fructus) potest dare more solito: dummodo id fiat cum euidenti eiusdem Ecclesie vtilitate. De quibus Molina paribus in eadem disput. 468. concl. 8. apud quæ in sequenti questione 469. vide quatenus res Ecclesie cõcedi possint in emphyteuti in perpetua. Aduertendū est autem concessam esse quidem Prælati administrationem bonorum Ecclesie, ex ca. Cum nobis, in fine, De electione: sed, vt glossa finalis ibidem notat, ipsos eam habere tantum rerum bene gerendam non autem per dendarum, aut dissipandarum.

Possit præterea per eandem quodque Extrauagantē dicto modo alienari res Ecclesie, quæ seruando seruari non possunt. In quarum numero censentur, ex Sylu. verbo Ape ratio, quæst. 7. bona mobilia quæ non sunt pretiosa, vel quæ non durant triennio, vel quæ vsu consumuntur, nec fructificanc, vt vinum, frumentum, & similia. Nā si res sine pretiose consecrata in Deicuum, vt Calices, & alia ornamenta sacra magni pretij, non possunt sine solemnitate iuris alienari, ex eadem Extrauaganti. Similiter neque si res sint ad instar immobilium fructiferae vt armenta, & greges. Nam seruando seruari possunt, dum morientibus subinde succedunt nascentes. De pecunia numerata idem Syluester in sequen. quæst. 8. putat, quod computanda sit inter bona quæ seruando seruari nō possunt, nisi ex pacto, vel iuramento deputata esset ad emenda aliqua bona immobilia, aut ad emenda pretiosa, aut esset acquisita ex conditione rei immobilis, vel pretiosa, aut esset magna quantitas apta ad emptionem bonorum stabilium. Atque idem addens in quæst. 9. iura, actiones, nomina debitorum, annuos redditus, siue census, numerari inter bona immobilia, satis indicat alienari non posse absque solemnitate requisita à iure.

Possit postremo res Ecclesiasticas illo eodem modo alienari, quando necessitas vrget: nec potest expectari tractatus Prælati cum capitulo, aut quando illa fuerint nullius, aut modicæ vtilitatis: tunc enim ex cap. Terrulas, 12. quæst. 2. Episcopus solus absque solemnitate potest eas alienare, nō obstante iuramento præstito Papæ de non alienandis rebus Ecclesiasticis ipso inconsulto: vt ex Panormit. ad cap. Vt super, De rebus Ecclesie alienandis, vel non, Syl. annotat in eodem verbo, Aliquatio, quæst. 16. & post eum Molina in superius citata disput. 468. concl. 3. versu Licet. Et addit ex eodem, quod quantumuis in citato cap. Terrulas, De solis Episcopis fiat expressa mentio, inferiores tamen Prælatos posse etiā absque tractatu, & consensu Capituli sui alienare prædictas res modicas. Quod glossa ad cap. Abbatibus, 12. quæst. 2. expressit de Abbate. Qua tamen in re Prælati non debent esse nimis faciles, sed memores efficillius quod ante retulimus, ipsos bene administrandarum, non dissipandarum Ecclesiasticarum rerum habere facultatem.

68. Quintum documentum sit, Quando aliquis iurat quod non alienabit bona Ecclesiastica, id tantum intelligi de modo illicito, seu in casibus non concessis. Quando vero iurat, quod non alienabit sine consensu Superioris (sicut hodie de stylo Romane curie, Prælati à Papa prouisi præsumuntur ei iurare, quod non alienabunt bona suarum Ecclesiarum ipso inconsulto, vt notat Nauar. in citato comment. De alienatione rerum Ecclesiasticarum num. 12.) intelligi non modo de illicita, sed etiā de licita alienatione, exceptis casibus vrgentis necessitatis, & modicitatis rei, aut in memoratis: ad quos extendere iuramentum eiusmodi, durum nimis est & intolerabile. Quam doctrinā ex Panormitano ad cap. Vt super, De rebus Ecclesie alienandis, vel non, Syluester refert in cit. quæst. 16. Ex ea autem intelligitur, Prælatos prouisos, seu institutos, aut confirmatos à Papa, non posse tuta conscientia sine autoritate ipsius alienare bona suarum Ecclesiarum: quandoquidem omne iuramentum quod potest seruari sine interitu, & dispendio salutis æternæ, seruandum est ex cap. Si vero, De iureiurando, & ex cap. Quamuis pactum, De pactis in 6. Maxime autem in hac re, in qua plerumque spectatur potius alienantium commodum, quam aperta Ecclesie vtilitas.

An autem, si talis contra suum iuramentum alienet, non tantum sit perurus, sed etiam inualida sit alienatio, quantumcumque facta iusta de causa, & seruata forma à iure Canonico præscripta, tractat Nauar. in cit. comment. num. 14. statuitque, saltem quoad forum externum, non valere. Quia etiam contra iuramentum factus, communiter valeat: non tamen in hac re. Tum propter Extrauag. communem Ambitiosam, De rebus Ecclesie non alienandis §. Si quis autem, vbi nullius omnino momenti, & roboris esse decernitur. Tum etiam quia nullius omnino momenti esset clausula posita in literis prouisionis, quam tenentur profecti iurare, se non alienaturos bona Ecclesiarum inconsulto Summo Pontifice. Dicit autem Nauarrus quoad forum saltem externum: quia quoad internum est aliqua diuersa ratio, prout paulo post ex eodem in sequent. n. 17. & ex aliis dicitur.

Pana Clericorum perperam alienantium bona suarum Ecclesiarum.

SECTIO II.

69. Sextum documentum esse potest sumptum ex eadem Extrauaganti, Quod si Prælati, & beneficiarij alienantes bona suarum Ecclesiarum sint Episcopi, vel Abbates, ipsi suspendantur ipso iure ab ingressu Ecclesie: sique per sex menses in tali suspensione perseverauerint, à regimine, & gubernatione suarum Ecclesiarum suspendantur, & qui alienata recipiunt sunt ipso iure excommunicati. Alij vero inferiores beneficiarij alienantes, siue regulares, siue seculares, siue curati, siue simplices clerici fuerint, ipso iure priuenter beneficij, quæ habuerint in Ecclesie, quarum bona alienarunt; ita ut absque alia declaratione possint conferri à Papa, vel ab illis ad quos collatio illorum spectat.

70. Istud loco cit. notans Nauar. consequenter quæ 18. docet quod beneficiarij siue regulares, siue seculares, qui domos aliquas, vel prædia solent ad vitam, vel ad aliquas generatio-

nes, vel

nes, vel in perpetuum bona fide locare ob veram utilitatem vel necessitatem Ecclesie, absque solemnitate canonica vel inconsulto Romano Pontifice, non peccare mortaliter, nec incurere in penas predictas, neque in illam aliam Clementiam primam, De rebus Ecclesie non alienandis: scilicet ut eo ipso suspensus sit ab officio: & quod nullum ius acquiratur talium rerum concessione. Ratio est, quod in illis pontificiis constitutionibus dicitur, Qui presumpserit. Ille vero qui bona fide, vel eam simplicitate aliquid facit, non censetur facere ex presumptione. Quod si id ipsum faciant sine iusta causa, seu non ob veram necessitatem, vel utilitatem Ecclesie: neque a peccato mortali excusantur: quia non sunt in bona fide: nec etiam a predictis penis, si quidem scienter id faciunt, neque refert, quod actus alienandi tunc sit invalidus: quia illum nihilominus punit Ecclesia, sicut & matrimonii contractum in gradibus prohibitis: quod etiam invalidum sit, tamen illud sine legitima dispensatione scienter contrahens, peccat, & ex communicationis pena incurrit per Clementem unam, De consanguinitate, & affinitate, vide Navarra. plenius de hac differentem in sequent. num. 29.

Satis enim est eam attigisse: & tria paucis notare quae ille in precedenti. num. 17. & 18. habet. Primum est, Alienationem rei Ecclesie, factam a beneficiario ex vera causa necessitatis, vel utilitatis, vel pietatis, non servata forma iure canonico inducta, valere in foro conscientie, dummodo adfit eiusdem beneficiarii alienantis, alienareque potentis consensus, ubi sitque iusta causa alienandi: atque fraus absit. Ratio est: quia is qui aliquid facit contra legem humanam putans se causam iustam habere illud faciendi, non peccat mortaliter, iuxta receptam sententiam D. Thomae & aliorum quorum Navarra. ipse meminit in preced. num. 10. & in Euchir. cap. 23. nu. 43. Eandem sententiam sequentes in verbo, Alienatio, Angelus quæst. 14. & Sylva. quæst. 13. pro ea adferunt. quod solemnitates iuris in contractibus requisitæ, constituantur ad tollendas fraudes, & exceptiones: unde ubi sine eis bonaque fide celebratur contractus secundam formam iure naturali requisitam, etiam si desit solemnitas iuris humani, validus est in conscientia: quia vim habet ex iure ipso naturali vel gentium: quandoquidem in eo servatur totum id quod idem ius ex pollicit.

Secundum est, Beneficiarium iusta de causa alienantem rem Ecclesie inconsulto Papa (etiam quando ipsius eo filium, quoad forum externum requiritur) bona fide faciens conditionem Ecclesie meliorem, non peccare mortaliter, nec incurere in antememoratas penas quoad internum forum. Ratio est: quia servat formam alienandi iure naturali, & divini necessitatem: & a presumptione, propter quam tales penas imponuntur, excusatur per istam causam, quam bona fide putat se habere agendi quod agit: non obstante lege humana. Quod tamen non procedit in eo qui formam iuris servare tenetur, ratione iuramenti præstiti. Huius enim obligatio est de iure divino, cui satisfaciendum est quamvis potest sine animæ detrimento, ut iam ante attigimus. Quamquam tamen in casibus licitis, alienatio facta contra tale iuramentum valida est, iuxta communem doctrinam: prout testatur Navarra. in memorato commentario num. 14. pro ea adferens cap. Sicut ex literis, & cap. De illis, tit. De sponsalibus.

Tertium est, Alienantem domum bona fide tanta pensione perpetua, quanta colligitur vnoquoque anno, non videri peccare mortaliter ob non servatam formam iuris. Ratio est: quod id facit in casu de iure permissio, nec facit presumendo, sed bona fide, qua putat meliorem inde fieri conditionem Ecclesie: eamque esse iustam causam propter quam legislator ipsum excusaret si adesset. Unde sequitur, iuxta tradita à Navarra. in En hir. c. 23. n. 43. ipsum non peccare mortaliter: nec penam incurrere in hac re peccanti impositam.

Solu. io aliquot dubiorum de alienatione rerum Ecclesiasticarum.

SECTIO III.

Superius aliquod dubium. PRIMUM EST, Cuius Episcopi auctoritate fieri debeant alienationes. Respondetur ex Patro. ad cap. Pastoralis, De privilegiis nu. 10. quod quando

Ecclesia alienans est sub vno Episcopo, & res quæ alienatur est sub alio, alienationem debere fieri auctoritate illius Episcopi in cuius diocesi sita est Ecclesia alienans, non illius in cuius diocesi sita est res, quæ alienatur. Et ratio est quod talis Ecclesia sit, quæ alienatur, transfertque dominium ex eundo se illo.

SECUNDUM EST, An ordinatus ad titulum patrimonij, libere possit id ipsum alienare. Respondetur id quidem ante Concil. Trident. fuisse controversum: sed in eodem, sess. 21. cap. 2. De reform. statutum esse ne tale patrimonium alienari possit, absque licentia Episcopi donec promotus, beneficium ad vitam sufficiens adeptus sit, vel aliunde habeat unde vivere possit. Quod etiam statuit de pensione ad cuius titulum fuerit quis ordinatus.

TERTIUM DUBIUM EST, An quando Ecclesie possessio non solet quotannis iustum fructum reddere, possit ultra triennium locari, etiam ubi usus excepta est Extravagans Ambrosiana, De rebus Ecclesie non alienandis, prescribens tempus triennij ad locationem rerum Ecclesie. Ad quod respondet Navarra. in cit. comment. num. 21. posse locari, quia alioqui non inveniatur qui talia bona conducere vellet. Et ita, inquit ille in Lusitania ubi oliueta non ferunt quotannis iustum fructum, sed tantum biennio vnum, locantur ad quadriennium, eo quod triennio non possunt capi tres fructus; immo nec duo, ita ut oporteat locari ad duos annos tantum, ut conductor recipiat vnum iustum fructum; aut ad quatuor, & recipiat duos fructus, aut ad sex, ut recipiat tres. Quod quidem in effectu est locare tantum ad vnum annum aut ad duos aut ad tres. Hocque est, quod Couarr. ait in lib. 2. variarum. resolutionum, cap. 16. num. 6. in principio: si res Ecclesie sint eius conditionis ut quolibet triennio vnus tantum fructus ex eis percipiatur, posse eas in novem annos locari.

QUARTUM DUBIUM EST, An cum res quotannis iustum fructum proferre solet, si fiat locatio ad sex, vel novem annos, cum clausula ut tot fiat locationes, quot sunt triennia, & finito primo triennio, tunc facta sit nova locatio. Ad quod respondendum est ex Couarr. in cit. nu. 6. & in precedenti. 4. valere huiusmodi locationem pro primo triennio: si quidem hæc sit contrahentium voluntas, ut contractus si non ex toto, saltem ex parte qua potuerit, valeat. Quod si locatio absolute facta esset in sex vel novem annos, ita ut voluntas ipsorum determinata esset ad tantum tempus: quia censetur facta in fraudem canonis prohibentis ultra triennium fieri; ne pro primo quidem triennio valeret ex Couarr. ibidem num. 5. Pluribus tractat eandem rem videre est apud Molinam disput. 467.

Porro quod hic dicitur, pariter dicendum esse de mandato dato ad res Ecclesie locandas docet Couarr. in cit. num. sexto. nempe datum ad bis, ter, vel pluries locandas, tantum valere pro primo triennio: quo finito cessat mandatum: ita ut mandatarus non possit absque novo mandato in aliud triennium ipsas Ecclesie res locare. Cum enim ex ea commissione sequatur locatio, si ea alicui fieret perpetua, locatio etiam fieret quodammodo perpetua: quæ rationem habet alienationis.

QUINTUM DUBIUM EST, An quod dicitur de rebus Ecclesiasticis, prohibitam esse earum locationem ad longum tempus, extendatur ad fructus quos res eadē referunt. Ac pro parte negante facit, quod tales fructus non sint res Ecclesiasticæ: cum eorum dominium non sit Ecclesie, sed illius Ecclesiastici cui assignatur: qui ideo potest illos propria auctoritate alienare. Quæ de re multis Suarez in opere De religione tract. 4. lib. 4. cap. 24. pro parte affirmante vero facit, quod vix possit in eiusmodi locatione vitari scandalum: quia facile erit modo illo insolito locandi, abusum committi contra Ecclesie prohibitionem in præsertim cum ille in huius fraudem sic cedat, ut in praxi reddat eam inutilem, deinde valde difficile est in praxi, locare fructus potestate tantum existentes in re, quæ hæc ipsa quoque inde obligata intelligatur.

Ceterum iudicari respondendum; in praxi tales locationes esse vitandas ut animæ periculosas, prout iudicandum significat Azor in 2. part. Moral. instr. lib. nono cap. 2. quæst. 7. Quamquam tamen quia in speculatione contrarium non

AL
IS

72.

care fundamentum: si absque scandalo feruari posse probabiliter appareat, eas non esse habendas illicitas, si fiant eo modo, quo Molina in cit. tract. 2. disput. 466. §. In tertio autem, tradit: Semper ut locatio fiat fructuum ex re Ecclesiastica percipiendorum, nomine Ecclesiastici cui sunt attributi, dependenter à iure quod habet percipiendi: idque quamdiu idem ius in eodem perseverauerit. Quia ratione non agitur contra constitutionem Ecclesiasticam ante memoratam: quia res quæ locatur non est Ecclesiastica: nec fit iniuria successoribus: quia res in quibus succedit nullo modo onerata manent: cum locatarius nullum ius acquirerit in eis, sed solum obligationem personalem comparatione locatoris, ad fructus et alias debitos percipiendos. Quæ obligatio tanquam affixa personæ, ius percipiendi habent, cessat ubi tale ius in eo defuerit siue per aliam beneficii amissionem: aut res, ad ipsius successorem perinde libera transeat, ac si non fuisset locata.

73.

SEXTVM DVBIVM EST, Vtrum successores in beneficiis teneantur stare locationibus rerum Ecclesiæ, factis per antecessores suos: an vero talis locatio morte beneficiarii locantis finiantur. Respondetur non teneri stare, si locatio sit facta cum detrimento Ecclesiæ, quia potest allegare hanc causam esse, vel deceptam in pretio, qualitate, aut quantitate rei locatæ, ac petere restitutionem in integrum, ex cap. Non liceat Papa, 12. quæst. 2. Cui iuri non potest cedere aut transigere euidenter in damnum ipsius Ecclesiæ sine Pape licentia, quemadmodum ex Panormit. Sylu. in verbo, Alienatio, quæst. 18. annotat. Si vero facta sit locatio secundum formam iuris, & in utilitatem Ecclesiæ, tenetur successor ei stare; quandoquidem facta est à legitimo administratore, cuius potestas administrandi non est frustrata. Quamquam si locatio non esset à prædecessore facta nomine Ecclesiæ; sed proprio nomine ipsius, & ad propriam ipsius utilitatem, censeri potest finiri morte locatoris. Nam eo ipso, quod tali nomine fit, intelligitur cum tali locatore finienda.

Simili distinctione explicatur dubium, An successor in beneficio teneatur debita prædecessoris solvere. Tenetur enim, si contracta sint pro necessitate Ecclesiæ, per textum expressum in cap. 1. De solutionibus; aliter non: nisi aliquid conuersum sit in Ecclesiæ utilitatem, & bonum. Quod ipsum Ecclesiæ quatenus conuersum est in eius utilitatem tenetur, solvere per c. Quod quibusdam; De fideiussoribus, & alia quæ habet glossa finalis ad præcitatum. cap. 1. Nonnulla alia dubia quæ his adiungi possent partim iam soluta sunt in tractatu De simonia, partim videri facile possunt sufficienter explicata apud Sylu. in verbo Alienatio, quæst. 16. & apud Azorium in citato cap. 2.

CAPVT VII.

De obligatione expendendi fructus beneficiorum in bonos vsus.

SVM MARI VM.

- 74 Bona Ecclesiasticorum quedam sunt, quorum non dominium habent.
- 75 Alia quorum certum est non habere dominium.
- 76 Alia de quibus in questione versetur an idem habeant dominium.
- 77 Trimitenda eiusdem quæstionis explicatio.
- 78 Quæ ratione beneficiarii dominium habeant fructuum beneficiorum suorum.
- 79 Obligatio largiendi pauperibus quod superest ipsis de iustis fructibus.
- 80 Obiectio cum solutione.
- 81 Vnde ortum habeat talis obligatio.
- 82 Bona à fidelibus data sunt Ecclesiæ, non quidem sub conditione, sed in finem: ut quæ Clerici superessent darentur pauperibus.
- 83 Comparatio pro conscientia, duarum præcipuarum sententiarum de proposito obligatione.
- 84 Iuxta eandem statuentium est de obligatione restituendi, in beneficiario incumbat, si superabundante fructus sui beneficii male expendat.

- 85 Communis consensio est: talium peccare mortali ter.
- 86 Differentia inter beneficiarios superabundantes, & alios diuites in obligatione faciendi elemosinam pauperibus.
- 87 Ea locum habet in pauperum necessitatibus communibus.
- 88 Responso ad aliquos in errorem de modo satisfaciendi proposita obligationi.

CIRCA hanc obligationem multa dubia possunt & solent moveri, quibus ut satisfiat, præmittenda est duarum quæstionum explicatio, quam late persequitur Nauarr. in tract. De redditibus Ecclesiasticis, & in eiusdem tractatus apologia tomo primo suorum operum: postque cum Molina De iust. & iure tract. 2. disput. 142. & aliquot sequentibus: ab eadem explicatione proinde initium faciemus.

Quæstio, suntne Beneficij vere domini, seu proprietarij: an verosimiliter utriusque tantum, vel fructuum ipsorum proventuum, quos ex beneficiis percipiunt.

Notandum est primo, bona Ecclesiasticorum multiplicia, varique esse. Alia enim sunt quæ dicuntur patrimonialia: nempe ea quæ quis ex successione per testamentum vel iure hereditario ab intestato habet à suis progenitoribus. De cuiusmodi bonis quæstio hæc non intelligitur: quia certum est apud omnes, beneficiarios non religiosos talium bonorum dominium, & proprietatem habere perinde, ac laicos. Et ratio est, quia illi per Clericatum, aut sacrum Ordinem non fiunt incapaces dominij, neque abdicant se eo, aut obligant ad patrimonialia expendenda in pias causas.

Alia vero bona sunt, quæ dicuntur quasi patrimonialia; nimirum ea quæ beneficiarii sua industria, arte, & labore acquirunt, non tanquam Clerici, sed tanquam homines habentes artem, & industriam. Adde pariter bona ea, quæ beneficiarii ex donatione, vel testamento alicuius laici nullo intuitu Clericali habent. Et nec de istis intelligitur quæstio: quia omnes etiam, ob eandem rationem consentiunt beneficiarios dominium, & proprietatem talium bonorum acquirere.

Tertio sunt alia bona quæ beneficiarium habent ex exercitio suo quotidiano: siue ex officio quod tanquam Clerici exercent: cuiusmodi sunt elemosinæ, quas recipiunt pro Missis celebrandis, vel pro sepeliendis mortuis, vel confessionibus audiendis, etiam si illi à quibus accipiunt sint ipsorum Parochiani, vel pro alio Clericali, Ecclesiasticove actu exercendo: quales sunt canendi in choro, concionandi, iudicem Ecclesiasticum, vel Capellanum, vel Vicarium temporalem agendi. Et nec de istis adhuc intelligitur quæstio, quoniam certum quoque est apud omnes, de huiusmodi bonis beneficiarios posse libere disponere tanquam eorumdem dominos, & proprietarios. Nec quemquam esse qui ea de re dubitet; Molina monet in citata disput. 142. Et ratio est: quia dum fideles talia eis tribuunt ut quoddam stipendium sustentationis: permittunt ea liberrimè ipsorum dispositioni, nec intendunt ipsis nouum aliquod onus imponere, perinde ac permittunt operarij à bitrio, vsum mercedis, quam ei persolunt, aut pauperis arbitrio elemosinam quam largiuntur.

Quarto, sunt alia bona quæ Clerici, vel beneficiarii habent itaque administratores, & procuratores alicuius Ecclesiæ, vel hospitalis, alteriusve loci pii, in cuius vsum illa sunt deputata; nempe ad fabricam, vel ad curandos pauperes vel ad aliquid aliud. Atque, ut habet quoque ibidem Molina, certum est apud omnes, quod Clerici de huiusmodi bonis non possint libere disponere: quia talium dominium, seu proprietas est apud Ecclesiam illam, vel domum hospitalalem, vel alium locum pium; non autem apud illos, qui tantum habent administrationem.

Quinto, sunt alia bona quæ beneficiarii habeat pertinentia ad splendorem, ornatum, & potentiam earum Ecclesiarum, quibus ipsi præsunt. Huiusmodi sunt poppida, castra, pagi, feuda & cætera quæ Episcopi, & Abbates alicubi habent cum temporali iurisdictione. Quæ bona solent dici

tempo-

temporalia, ad differentiam eorum bonorum, quæ beneficiarij habent ad suam commodam sustentationem eorum, quod seminent spiritalia, ac quæ dicuntur bona facta, & diuina ob causam quam infra dicemus. De quibus etiam bonis non mouetur præfens quæstio: quia in confesso est apud omnes, quod beneficiarij non habeant eorum dominium, vel proprietatem: sed administrationem tantummodo & vsum fructum.

Vltimo, sunt bona, quæ beneficiarij habent deputata ad commodam sustentationem ipsorum, prout sunt ministri Ecclesiæ Dei: eos enim altari seruentes, consentaneum est de altari viuere: Istiusmodi sunt decimæ, primitiæ omnesque beneficiorum redditus, ac fructus quæ bona sacra, vel diuina, vel bona Dei dicuntur, quia sunt instituta ad sustentationem ministrorum Dei, & per consequens deputata ad cultum & honorem Dei: cum quidquid boni conferatur ministro Dei, vt minister Dei est, censeatur Deo conferri. Atque hæc demum sunt de quibus intelligitur præfens quæstio: scilicet tamen prædijs, domibus, possessionibus, & alijs immobilibus bonis, ex quibus fructus, & proventus capiuntur. Nam inter omnes conuenit beneficiarios administrationem tantum huiusmodi bonorum habere; vt pote qui legibus Ecclesiasticis prohibentur (quemadmodum in præd. cap. expositum est) de talibus libere disponere. Scilicet item beneficijs: quatenus beneficium est ius percipiendi fructus propter Clericale ministerium. Nam conueniunt enim omnes neque hac ratione Clericos habere suorum beneficiorum vel proprietatem, vel liberam dispositionem: ideoque in obitu beneficiarij, beneficium ipso iure vacat, nec ille potest illud in hæredem transmittere, vel alteri donare, aut locare, aut permutare cum alio, propria auctoritate.

Notandum est secundo, in hac controuersia, per dominium, vel proprietatem intelligi liberam dispositionem, quæ quis potest propria auctoritate de re aliqua tanquam sua, disponere in quoscumque vsus lege permittos. Per vsum fructum vero intelligi ius quod quis habet vtendi, & fruendi re aliqua salua eius substantia, id est quod quis habet accipiendi fructus rei: ita ut possit non tantum sibi illos seruare, sed etiam alteri donare, locare, aut vendere. Per vsum demum intelligi ius quod habet quis vtendi re aliqua ad sua propria commoda, seu ad propriam suam sustentationem, & subuentionem, non autem ad vsus aliorum, & salua semper substantia rei.

Notandum est tertio, initio quidem Clericos vixisse, & habuisse bona in communi, sed postea factum esse, vt omnia bona Ecclesiarum ex decimis, primitiis, & alijs oblationibus in quatuor partes diuiderentur quarum vna debeat ad fabricam Ecclesiarum, secunda ad sustentationem Episcopi, tertia ad sustentationem Clericorum ministrantium in Ecclesijs, & quarta ad vsus pauperum. De qua re habentur 12. quæst. 2. Canon, Valteriana, & sex sequentes.

Notandum est quarto, varias quidem esse sententias de quæstione proposita, sed duas esse præcipuas, ad quas alia reuocantur. Prior est asseuerantiu beneficiarios tantum esse vsuarios, ita ut nihil possint licite assumere ex fructibus beneficiorum, nisi quod necessarium est ad commodam ipsorum sustentationem: ita ut quidquid superest, teneantur lege iustitiæ expendere in vsus pauperum; si que non expendant, furtum & sacrilegium committant. Hanc in memorato tract. De redditibus Ecclesiasticis, propugnat Nauar. in eamque plurimos Molina citat in memorato tract. 2. disput. 144. Posterior est asseuerantiu beneficiarios non solum habere vsum, sed etiam dominium, & proprietatem prædictorum fructuum ita vt ex lege iustitiæ, si illos expendant in profanos vsus non teneantur ad vllam restitutionem, licet mortaliter peccent male expendendo. Hanc Molina in eadem disput. sequitur, ac pro ea multos quoque autores citat.

Quibus ita prænotatis pro eiusdem quæstionis explanatione ad praxim accommodatè videtur dicendum; beneficiarium portionis sibi ad commodam sustentationem debitæ dominium, & proprietatem habere pure: non autem illius quod ultra sufficientem suam sustentationem superest, sed habere eam admixtionem obligationis erogandi ipsam in vsus pauperum. Horum prius patet, quia operarius

vere dominium acquirit, mercedis sibi in sustentationem debitæ ob laborem, officiumque suum. Beneficiarius autem operarius est in Ecclesia Christi. Ergo portionis sibi ad congruam sustentationem debitæ ob Ecclesiasticum suum ministerium; ipse acquirit verum dominium, prout sentit aperte D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 7. & quodlibeto sexto art. 12.

Posterior vero probatur primo, quia vsus videtur in Ecclesia semper fuisse, vt beneficiorum redditus dentur Clericis cum obligatione, vt quod super fuerit, dent pauperibus, iuxta illud traditum 12. quæst. 1. cap. Quia tua fraternitas, de eo quod Clericorum sustentationi superest ex Ecclesiæ fructibus. Omne quod superest necessitatibus, in causis pijs, ac religiosis erogandum est. Idem illud à D. Clemen. lib. 2. Constit. Apostolicarum, cap. 35 dicitur, Sacerdotes debent primitias aræ, & torcularis, & oblata pro peccatis tanquam œconomis, & administratori vt eas dispenset. Item illud Urbani primi in cap. Res Ecclesiæ, 12. qu. 1. Res Ecclesiæ num quasi propria, sed cõmunes, & domino oblata, cum summo timore, non in alios quam in præfatos vsus (sustentationem Clericorum intellige, & subuentionem pauperum, ex epistola eiusdem Urbani, quæ habetur in tom. 1. Conciliorum) sunt fideliter dispensandæ. Item illud quod in cap. fin. 16. quæ. 1. & in cap. Quod autem 23. quæst. 7. bona Ecclesiæ dicuntur bona pauperum, quorum procuracionem Ecclesiasticis quodammodo gerant.

Ex quibus licet satis probabiliter colligere, instituta quidem esse Ecclesiastica beneficia, vt Clerici ex iis sufficienter sustentarentur, ita tamen vt ex eo quod superesset, pauperes quoque sustentarentur, Atque adeo fructuum qui ex illis percipiuntur, Clericos ipsos sic esse dominos, vt tamen obligentur quæ ex eis super fuerint pauperibus elargiri. Id enim minimum indicat modus ille loquendi sacrorum Canonum, quo beneficiarij appellantur dispensatores, & procuratores pauperum; & bona Ecclesiæ, dicuntur bona pauperum. Ea enim verba ostendunt saltem obligationem qua beneficiarij teneantur, pauperibus, ex fructibus suorum beneficiorum subuenire, si qui super sint ipsis, tanquam ex bonis ad illorum quoque sustentationem institutis Ecclesiæ intentione: prout patet per illud quod ante attigimus, olim Ecclesiam constituisse vt ex redditibus, & bonis suis fierent quatuor partes: quarum prima cederet in vsus Episcopi, secunda in vsus Clericorum, tertia in fabricam Ecclesiæ, & quarta in vsus pauperum. Id enim intelligitur, bona Ecclesiastica fructifera, Ecclesiæ intentione destinata esse ad sustentationem non modo Clericorum beneficiorum, quibus illorum administratio committitur, sed etiam pauperum, saltem quoad ea quæ illis super fuerint. Hinc enim antequam bona ipsa Ecclesiastica diuiderentur, Clerici nihil habebant ex eis nisi portionem necessariam ad commodam suam sustentationem, expendebaturque reliquum in fabricam Ecclesiarum, vel vsus pauperum.

Sed dices, id quidem verum esse: non ideo tamen dicendum, quod nunc quoque idem verum sit: quoniam successu temporis mutata est conditio beneficiorum: siquidem olim beneficiarij viuerebant in communi, habebantque bona communia, quæ sic diuisa sunt postea, vt cuique sua portio congrua assignaretur: sicque ea processu temporis creuerit, incrementum eius cessit in bonum illius Clerici cui assignata fuit, non autem in bonum pauperum. Cui obiectioni, quasi clauum clauo trudenado, opponi potest, ex aduerso probabile admodum esse beneficiariis si cum sacros canones esse institutos dispensatores bonorum Ecclesiæ, & pauperum procuratores: non solum pro temporibus illis in quibus ex communi mensa viuerebatur: sed etiam absolute seu ex lege Ecclesiæ volentis ac solute, vt bona sua seruiant commodè sustentationi Clericorum, & quod eis reliquum fuerit, expendatur in cibos pauperum.

Quod vero attinet ad incrementu contingens in portione Clericis assignata, distinguere oportet. Ipsum enim, vel factum est industria, & labore Clerici; & tunc in eius particulare bonu cedere negandum non est: vel adiunctum est eidem beneficio proueniens ex natura, & conditione illius, non ex labore, & industria Clerici; tuncque fortiri debet naturam, & conditionem beneficii Ecclesiastici. Vnde quia conditio fructuum beneficii est, vt quidquid beneficiario

superest

79.

80.

AL
IS

superest vltra suam sufficientem sustentationem, expendatur in vsus pauperum, relinquatur incrementum ex quo beneficium factum est pinguius, debere expendi in eosdem vsus pauperum. Ad cuius confirmationem facit illud post factam antememoratam diuisionem, dictum à D. Bernardo in epist. 2. versus finem. Quidquid præter necessarium videtur, & simplicem vestitum de altari retinens, tuum non est; sacrilegium est.

81. Hic duo aduertenda sunt: vnum est iudicio Nauarri beneficiarios ad dandum pauperibus quod eis superest, obligari lege iustitiae, ortum ducente ex conditione, & onere quo fideles obtulerunt Ecclesiae bona sua: nimirum decimas, primitias, & cæteras oblationes, ex quibus postea constituta sunt beneficia. Sed qui multa difficilia, & forte non vera inde consequuntur: quale est quidquid beneficiario ex fructibus suorum beneficiorum superest, ad quemcumque etiam laicum deuotiam, transire cum hoc onere, & obligatione, vt sit ex lege iustitiae erogandum pauperibus: videtur alia ratione defendendam esse doctrinam ante traditam: vt nimirum dicamus beneficiarios, illud quod superest ipsis, debere pauperibus dare ex obligatione ortum habente ex precepto Ecclesiae constituentis beneficia, illaque conferentis cum obligatione Clericis imposta, vt quæ super fuerint ipsis, debeant pauperibus dare: adeo ut tota obligatio quam habent dandi, nascatur ex intentione, cum qua illis Ecclesia confert beneficia, sitque obligatio personalis, id est, Clericorum personis imposta: non autem (vt Nauarrus existimat) beneficiorum bonis & fructibus.

Ad cuius rei confirmationem facit, tum quod multa sint beneficia instituta ex decimis, vel primitiis quæ de iure à populo debentur Ecclesie ministris, ratione administrationis spirituum. Iure enim naturæ, seu iure notæ naturæ lumine (adeo ut fuerit apud Ethnicos obseruatum) populus tenetur sustentare pro dignitate illos qui ei spiritualia administrant, vnde quia decimæ ipsæ, seu primitiæ non dantur libera fidelium voluntate, sed ex obligatione iustitiae soluuntur Clericis, perinde ac tributis Principibus, illi non potuerunt obligationem his imponere, quas tenentur id quod superesset, in vsus erogare pauperum, aut alia opera pia: creditori enim soluens quis quod debet ex iustitia, nequit illum ad stringere: sicuti posset si liberaliter donaret.

Quod autem attinet ad beneficia instituta ex bonis, quæ multi fideles libere, propriaque sponte contulerunt Ecclesie, onus de quo agimus annexam habere ex tali institutione: quasi fideles ipsi voluerint res suas cum eo ad Ecclesiam transire, probari non potest efficaciter, siue ex Actis Apostolorum, siue ex vsu natiuentis Ecclesie, quo fideles bona sua in commune conferbant. Immo valde credibile sit, eosdem fideles noluisse tale quid ab Ecclesie Prælati exigere, eo quod experiebantur ipsos abunde, sollicitaque facere sua sponte: ita ut reuerentia in suos Superiores non permitteret quid huiusmodi ab illis exigere: præsertim cum sua darent in redemptionem animarum suarum, & vt seruum Dei preces, & suffragia consequerentur.

82. Nec obstat credibile quoque esse, fidelium bona sua dantium Ecclesie, intentionem fuisse, vt si Ecclesiastici abundaret supra id quod esset eis necessarium ad honestam suam sustentationem, tale superperfluum daret pauperibus, aut in alia pia opera conferrent: Non obstat, inquam, quia aliud est donari certa intentione, seu ad aliquem finem, & aliud donari sub aliqua conditione. Quando enim aliquid donatur sub conditione, si ea non impleatur donatio est nulla, & is qui accipit, restituere tenetur: quando vero tantum datur ad aliquem finem, etiam si non impletur, donatio est valida: nec obligatio est restituendi: vt patet in eo qui aliquid donat, vt consequatur alterius amicitiam: donatio enim valida est, etiam si donans non consequatur illam.

83. Alterum quod aduertere oportet est; opinionem Nauarri, & aliorum admodum probabilem esse: quia tamen valde rigida est, & quæ vix persuaderi potest in tanta morum licentia, & habendi cupiditate, ac tenacitate: non esse multum contendendum cum Pœnitente recusante illam sequi: neque esse negandam illi absolutionem qui relicta ea, sequi velit contrariam, quæ est multorum, ac doctissimorum virorum, quorum meminisse Couar. De testament. cap. Cum

in officii, num. 3. & satis probabiliter defendi potest, vt patet ex iam dictis, & plenius ex iis quæ habet Molina in memorato tract. 2. disp. 144.

QUESTIO ALTERA.

An beneficiarius, si quod eis de redditibus suorum beneficiorum superest, infirmus in vsus non pios, non modo peccet mortaliter, sed etiam teneatur ad restitutionem.

84. Huius explicatio ex præcedentis explicatio pendet. Nam obligatio ad restitutionem sequitur debitum ex iustitia, exigente cuique suum reddi. Itaque si beneficiarius eius quod superest ex fructibus sui beneficii dominium non habeat, ideoque illud non sit suum: ex lege iustitiae tenetur idem sum expendere in vsus, in quos illud acceptatio quæ erit obligatus ad restitutionem, tanquam is qui illud iniuste usurpauerit: & in eius defectum (hoc est, si noluit, aut non possit restituere) illi quibus tale quid donauerit, nisi acceperint tanquam pauperes. Et ratio est: quia non potuerunt facere suum, accipientes ratio alii, puta pauperibus, fuit ex iustitia debitum. Quod vtrumque Nauarrus, & ceteri quos ipse sequitur, tenent relati à Molina in arge citata disput. 144. Quod si beneficiarius dominium habeat non solum portionis sibi debite ad commodam sustentationem, sed etiam eius quod superest: tunc etiam peccet mortaliter non dando pauperibus quod superest, non tenebitur tamen ad restitutionem: quia suum alienando, non facit contra iustitiam: ex cuius violatione confurgit obligatio restituendi.

Quam sententiã quominus sequamur in praxi sine scrupulo, non obstat quod sit dubia perinde ac opposita. Nam ex regula iuris 128. digestis, & 65. in sexto, In pari causa potior est conditio possidentis. De causa autem pauperum nihil in hac re ob dubitationem dici potest amplius, quam eam esse parem causæ beneficiariorum; ideoque non obstat quin hi tanquam possessores censeantur melioris conditionis. Nec item obstat quod Ecclesia cum obligatione ad peccatum mortale, imposuerit in hac re obligationem ad restitutionem. Non enim ita esse, potest satis conici ex eo, quod ipsa non rescindat pacta, vel donationes quibus beneficiarij alienant beneficiorum suorum fructus superabundantes, aut in vsus profanos vaneque expendunt: quod omnino facere deberet, si iudicaret tales pauperibus ex iustitia deberi. Eam enim providentiam, curamque pauperum causis, ipsa debet, vt si quid sit eis ex iustitia debitum, procuret præstari, etiam debitores compellendo si opus sit: prout consuevit facere in testamentis, & pijs legatis. Et certe qui, iuxta Apostolum ad Rom. 8. præsumunt in solitudine, nunquam permitterent tantam iniustitiam in causa adeo fauorabili: sed beneficiarios ipsos ad restitutionem compellerent ea ratione qua compelli solent administratores alienorum; si ea in suos vsus conuerterent, aut male expendere.

85. Cæterum aduertendum est, negantes in hacre obligationem ad restitutionem, cum affirmantibus consentire in hoc, quod & ipsi concedant beneficiarios mortaliter peccare, si quod ipsius superest ex fructibus beneficiorum, non erogent in pauperes, aut alia pia opera: quoniam agunt contra legem charitatis, & misericordie, etiam si forte non agant contra iustitiam. Consentire item in eo, quod concedant beneficiarios maiori strictiorique iure, & vinculo teneri intra limites charitatis, & misericordie, quam laici diuites eadem lege teneantur, quod ipsis superest dare pauperibus.

86. Circa quod notanda est differentia inter beneficiarios, & diuites laicos. Nam beneficiarius in multis casibus illud quod ei ex fructibus beneficii superest expendendo in alios vsus, quam pauperum, mortaliter peccat: in quibus tamen casibus diues laicus expensas faciens, aut non peccaret, aut venialiter tantum: quoniam per leges Ecclesiasticas multi tales casus grauitè prohibiti sunt beneficiariis, qui non sunt diuitibus laicis. Quapropter si beneficiarius illud quod superest expendat in canibus ad venationem alendis, in ludis secularibus, in parasitis sustentandis, in pompa seculari, in fastu, in

RELIQUA PARS CAPITIS.

In qua tractantur dubia ad propositam obligationem spectantia.

SUMMARIUM.

- 89 Beneficiarius de eo quod sibi subtraxerit ex portione necessaria ad commodam suam sustentationem, potest libere disponere.
- 90 Licet Clericus patrimonium habeat sufficiens ad suam sustentationem: potest tamen accipere beneficium ex quo vivat.
- 91 Quomodo intelligendi canones, qui in contrarium citantur.
- 92 Beneficiarius potest libere disponere de quotidianis distributionibus.
- 93 Potest beneficiarius aliquid sibi ex fructibus beneficii superabundantibus retinere, ob servitium, quod sibi praestabit, & exhibet Ecclesie.
- 94 De dubio, An penitentarius possit libere disponere de fructibus beneficii sibi assignatis, & quod pars affirmans teneri possit.
- 95 Obiectio in contrarium tam solutione.
- 96 Dubium de commendataris, An possint libere disponere de fructibus beneficii commendati.
- 97 Responso est negativa, & quoad commendatarium ad tempus, & quoad perpetuum, & quoad Religiosum militarem.
- 98 Alia de causa hic, quam illi nequeunt libere disponere.
- 99 Quantum de patrimonialibus, & quasi patrimonialibus beneficiis expendit in utilitatem Ecclesie, aut pauperum, aut opera alia pia, tantum potest sibi servare de fructibus superabundantibus sanctorum beneficiorum.
- 100 Beneficiarius non potest patrimonialiter dicere ex fructibus sui beneficii.
- 101 Quatenus possit eosdem iuvare tanquam pauperes.
- 102 Quatenus possit ex illis fructibus providere suis spuris.
- 103 Quomodo sit habenda ratio status consanguinei, ut ei tanquam pauperi, beneficiarius licite conferat quod superest ex fructibus sui beneficii.
- 104 Satisfacit beneficiarius obligationi suae, id quod sibi superest expendendo ut in pauperes, ita & in quacumque opera pia.
- 105 Pauperes quibus beneficiarius obligatur largiri quod sibi superest, non sunt determinate illi, in quorum loco habet beneficium.
- 106 In determinanda commoda sustentatione beneficiarii ratio habenda est tum dignitatis personae, tum meritorum, exceptis duobus casibus.
- 107 Tum loci, atque qualitatis, quam beneficium habet.
- 108 Tum demum eorum, quae ipsi sustentationis nomine comprehendantur, & quae sint ea.
- 109 De eorum numero non esse qua ex mera liberalitate donantur.
- 110 Qua beneficiarius emit ex superabundantibus fructibus beneficii sua sunt eadem ratione, qua fructus ipsi.
- 111 De quibus possit, & de quibus non possit beneficiarius testari.
- 112 Licet beneficiarius peccet restando de superfluis sui beneficii, talis tamen dispositio est valida.

PRIMUM DUBIUM EST, An si beneficiarius parce vivendo subtrahat sibi aliquid ex portione necessaria ad suam sustentationem, possit libere disponere de eo quod sic subtrahit, perinde ac posset de patrimonialibus bonis. Ad quod respondetur posse sic sentire D. Thom. 2.2. q. 185. art. 7. ad 2. & est sententia communiter recepta quae ex antedictis probatur. Namque ostensum est beneficium habere pure dominium portio ad commodam sustentationem sibi necessariae. Vnde sequitur ipsum posse per arbitrio de eo disponere, sicut filius, aut servus de alimentis a patre vel a domino sibi datis pure ad suam sustentationem; ex quo sibi subtrahens aliquid retinet illis dominium, acquisitum per puram donationem; ac proinde liberam de eo habet dispositionem. Si obiciatur, quod sibi subtrahit beneficiarius esse eo ipso superabundans; & consequenter dandum pauperibus Respondetur illud non superesse ex fructibus beneficii sed provenire ex industria, & labore beneficiarii, subtrahentis ipsum sibi. Vnde de sit ut cedat in illius bonum. Quocirca, ut Molina de iust.

89.

lucis epulis, alijque id genus voluptatibus & delicijs, mortaliter peccabit, quia non est illi concessum in eos usus: iuxta illud D. Hieronymi, quod refertur distinct. 4.4. initio: Tibi Sacerdos, de altari vivere, non luxurari permittitur.

Similiter si expendat dando consanguineis, aut familiaribus divitibus. Ita enim habetur ex Concil. Trident. sess. 25. c. 1. De reform. ubi sic legitur: Omnino vero eis interdicit, intellige Episcopis, sancta Synodus, ne ex redditibus Ecclesiarum, consanguineos, familiaresve suos augeant: cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent: sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant, antequam non distrahant, nec dissipent illorum causa. Idem de ceteris beneficiariis esse intelligendum ibidem consequenter exprimitur. De hac re pluribus Natarrus in tractatu De redditibus Ecclesiarum. Vbi sub finem admonet eandem fuisse omnium antiquorum Doctorum sententiam, ut satis patet in naturali lumine. Cui Concilium eam vim addidit, ut tunc videri possit esse de fide. Quod qua ratione ostendat qui volet apud ipsum videat, nobis sufficit illa verba, Omnino interdicit, satis indicare strictam prohibitionem, quae in quantitate notabili obliget sub mortali.

Adverte vero, quod cum in casibus extremae, vel gravis necessitatis, omnes in differenter ex suis superfluis teneantur sub mortali indigentibus subuenire, iuxta receptam doctrinam de elemosyna; ante propositam differentiam locum habere tantum in communibus pauperum necessitatibus, in quibus etiam si reliqui divites non obligentur sub mortali subuenire beneficiarijs tamen obligatio sub mortali imposita est in eisdem communes, ordinariaeve necessitates pauperum expendendi, quod superfluis ipsis ex fructibus suorum beneficiorum: tamen non ob aliam causam, quam eam videtur tam sollicite Ecclesiasticis legibus interdicitum esse, ne beneficiarij ditent cognatos, aut fructus beneficiorum referant ad altiore sitatum acquirendum sibi, vel suis, aut ne vane, vel inutiliter eosdem expendant. Nec item ob aliam causam per eandem leges videtur praecipuum esse illis, ut suppellectili moderata, mensa, victu, potuque moderato sint contenti, quam ut arcerentur ab illis: tum alia vitia; tum maxime immiserordia erga pauperes: quorum tanquam tutores ipsorum constituti, tenentur particularem curam gerere.

Porro hic nonnulla interrogari possunt. Primum est, An mortaliter peccet beneficiarius, si ex eo quod superest sibi, non det cuilibet pauperi communi, & ordinario. Ad quod respondendum est, non peccare, saltem mortaliter, quia nihil prohibet quin possit denegare vni, quod reseruat dandum alteri, simili modo indigenti.

Secundum est, An Beneficiarius teneatur quareere pauperes, quibus det quod sibi superest. Respondendum est non teneatur (nisi excepiat pastores respectu subditorum suae parochialis cure) quoniam pauperes communes, & ordinarij passim occurrunt, illisque mos est petendi elemosynas. Item nunquam defunt hospitales domus, quibus beneficiarius dare possit id ipsum quod superest, si quidem pauperes alij communes, & ordinarij defint.

Tertium est, An teneatur beneficiarius diligentiam aliquam adhibere in inquirendis extremis, vel grauibus pauperum necessitatibus. Respondendum est, non teneri: sed sufficere si eis succurrat, quas habet cognitatas, & quoad alias, sit animo paratus ad subueniendum eis, quando cognoverit, animadvertitve eas esse.

Quartum est, An eo ipso quod in genere novit necessitates esse in repub. quales solent esse redimendorum captivorum tempore belli, aut alendorum, vel veluti dorum pauperum, in carceribus vel hospitalibus necessitate patientium. An, inquam, teneatur diligentiam adhibere in inquirendo de illis in particulari. Respondendum est, quod si tantum in genere necessitates cognoscantur, quam diu nulla particularis cognoscitur vel occurrit; beneficiarius non teneri extraordinariam diligentiam adhibere: dummodo quod sibi superest, in communes, & ordinarios pauperum usus expendat.

AL
IS

Et iure, tract. 2. disput. 146. bene notat, prohibitio per Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. De reform. facta Clericis, ne ex redditibus Ecclesie confanguineos, familiaresve suos augere studeant, extendenda non est ad istiusmodi bona. Neque enim consentaneum est, quod cum licite possint talia dare extraneis diuitibus, tanquam habentes liberam de illis disponendi potestatem, nullam habeant conferendi confanguineis, aut familiaribus suis, etiam si diuitibus, quos tanquam eos quibus sunt adstricti, præferre debere ratio dicat.

90. SECUNDUM DVBIUM EST, An si Clericus habeat sufficiens patrimonium possit licite beneficium acquirere, & ex eo vivere reseruando patrimonium ipsum suis propinquis, aut quibuscumque voluerit. Ratio dubitandi est, quia ex c. Clericos. & cap. Pastor, 1. quest. 2. & ex cap. fin. 16. quest. 1. atque ex alijs quæ tum hic, tum illa glossa citat: videtur colligi, id non posse licite fieri: quia bona Ecclesie sunt bona pauperum. Respondetur tamen contrarium esse tenendum: quia ex D. Paulo in priori ad Cor. c. nono, Nemo militat suis stipendijs, nimirum nisi velit suo iuri cedere, ideoque Clericus seruans Ecclesie non tenetur id facere gratis; sed potest ex Ecclesie bonis sustentationem ob ministerium exhibitum sibi debitam acquirere: atque patrimonium suum quibus voluerit seruire. Quam esse sententiam ab omnibus fere approbatam Nauar. in tract. De redditibus Ecclesiasticis, quæ prima admonitione 32. notat, eam sequens, cum alijs pluribus, quorum meminit Lud. Molina in precedenti disput. 145. in principio. Quibus adde Syluestrum, in verbo Clericus 4. q. 16. citantem pro eadem Innoc. Hostien. Panormit. alioque Canonistas vt communiter ita docentes, ad cap. Episcopus, De præbendis.

91. Ad canones vero citatos respondentem idem Syluester ibidem, & Couar. in cap. 1. De testamenti numero 2. post D. Thomam 2. 2. quest. 185. art. 7. ad 3. vel eos pertinere ad casum in quo dantur pauperes extrema, vel graui necessitate laborantes: nec suppetunt alia bona ex quibus commode subleuari possint: vel ita loqui ad indicandum quod etiam si non sit extrema necessitas, debent tamen Clerici largas elemosinas facere de ijs, quæ recipiunt ultra necessaria ad suam sustentationem. Quandoquidem non est t. alioqui differentia inter beneficiarios, & laicos, eorumque bona.

92. TERTIUM DVBIUM EST, An beneficiarius perinde possit licite de quotidianis distributionibus disponere, ac de patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus bonis. Ad quod respondendum esse affirmatiue, hoc est, beneficium de distributionibus posse libere disponere, sicut de bonis patrimonialibus habetur ex Couar. De testamen. cap. Cum in officijs num. 4. Quam sententiam sequuntur Rosella, Clericus 4. num. 2. Angelus, Clericus 13. num. 3. Sylu. Clericus 4. quest. 4. Fundamentum quo ea nititur est; quod distributiones quotidianæ dentur, acquiranturque propter personale ministerium, quo Canonici, vel alij personaliter in Ecclesia seruiunt assistendo officijs diuinis: adeout illæ sint eius modi bona: cuius sunt eas, quæ Clerici acquirunt ob suum personale officium, vel operam, & industriam, ac laborem in concionando, audiendo confessiones, & id genus alijs.

93. Quod vero Nauar. in cit. quest. 1. admonit. 30. num. 2. in contrarium tangit, quod distributiones fiant ex decimis, primitiis, & alijs oblationibus fidelium: ideoque retineant conditionem, & onus decimarum, reicitur: quia quamuis distributiones fiant ex decimis, dantur tamen propter personale laborem, & operam. Quod sufficere vt de illis tanquam de quasi patrimonialibus possit beneficiarius libere disponere, probatur; quia etiã prof. flor. Grammaticæ ex fructibus beneficiorum potest assignari aliqua portio, itemque sacrilæ, & præfecto cantorum: quibus tamen incumbere onus dandi pauperibus, quod eis superest, Nauarrus minime doceret.

Præsertim cum in præcedenti admonitione 29. ipse doceat, & bonis rationibus confirmet: beneficium de parte suorum prouentuum, quam merentur labores ipsius, & uilitas quam Ecclesie Dei adfert ultra mediocre illud seruitium quod beneficium ipsius requirit, nisi statuat talia gratis facere, posse perinde libere disponere, atque de parte, quæ necessaria ei est ad congruam suâ sustentationem. Id quod

ipse sic declarat exemplo. Si duo habeant singula beneficia 300. ducatorum, ambo possunt pro libito expendere illud quod iudicio boni viri est illis opus ad se honeste sustentandum: quod ex hypothesi sint 150. ducati: atque unus eorum non plus seruiat, quam omnino tenetur, id est, quam qualitas, & conditio beneficij exigat: alter vero, multo plus quam omnino teneatur; vt audiendo confessiones, docendo, concionando, infirmos visitando, consolando, pacis, & aliorum eiusmodi curam habendo, iste poterit tantumdem plus expendere, quam seruitia ipsius supererogatoria, id est, quæ ultra obligationem suam præstitit, merentur iudicio boni viri. Vnde intelligi potest, quod etiã si distributiones sumptæ sint ex beneficij fructibus: imo beneficium nullos, alios habeat fructus, beneficiarius possit de illis libere disponere prout Sylu. loco cit. expressit. Et confirmatur: quia licet distributiones non distinguantur tunc à fructibus beneficij, vere tamen sunt distributiones ac vere acquiruntur ob personale ministerium, operam, & laborem. Idem iudicandum est de portionibus funeralibus, & anniuersarijs, quia quotidianæ sunt, sicut distributiones quotidianæ.

94. QUARTUM DVBIUM EST, An Clericus possit libere disponere de pensionibus sibi ex fructibus beneficij reseruatis, sicut potest de bonis quasi patrimonialibus. De qua re prior opinio est, eamdem esse rationem de pensionibus, ac de fructibus beneficij; & per consequens non posse Clericum de illis aliter disponere, quam de fructibus beneficij. Hanc tenet Nauar. in cit. quest. 1. admonit. 32. num. 2. Posterior opinio est contraria: nempe non esse eamdem rationem, & posse pensionarium libere disponere de pensionibus, sicut de patrimonialibus bonis. Hanc sequitur Couar. ad citatum cap. Cum in officijs, num. sexto, post Gigantem in tractatu De pensionibus quest. 52. ubi probat pensionarium posse proprio testamento disponere de redditibus ex pensione Ecclesiastica perceptis. Quam opinionem tenere possumus quoad pensionem quæ non datur in titulum beneficij, id est, quæ non datur Clerico per totam vitam ob officium Clericale; & de pensionario, qui non est Clericus religiosus. Ratio autem est: quia pensio de se non censetur beneficium, vt argumentum est, quod laicus possit esse illius capax, vt in sequentibus exponetur. Et confirmatur; quia de se non solet dari propter Ecclesiasticum officium, sed in subsidium vitæ, ac quasi alimentum. Iam vero onus dandi pauperibus quod superest, præcepto Ecclesie impositum est tantum habentibus titulum beneficij: qui nomine beneficiariorum significantur proprie.

95. Quod si obijcias pensionem esse portionem ex fructibus beneficij detractam. Respondetur id quidem verum esse, sed cum detracta sit ad subsidium vitæ, & quasi alimentum, non sortiri naturam, & conditionem beneficij: quia beneficium datur propter officium, & ministerium Clericale, non item pensio.

Istud autem procedit siue à Papa constituta sit pensio, siue alicui reseruetur, eo quod beneficium resignet: siue alicui detur, ob bonum pacis, eo quod liti ceptæ super beneficio renunciauit: siue demum alicui concedatur eo quod factus sit coadiutor beneficiarij; dummodo enim ea non detur in titulum beneficij, ex qua uis causa detur; iudicandum est de ea, perinde ac de bonis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus: quoad hoc, quod pensionarius possit decemolumentis ex ea acceptis libere disponere. Et certe in hoc non debet videri maior difficultas, quam in eo, quod Cardinales de iis quæ tanquam stipendia quæ dantur à Sede Apostolica accipiunt in vitæ subsidium, & vt deceter tanquam Cardinales viuunt, possint libere disponere, ac si essent patrimonialia, vel quasi patrimonialia bona (quæ admodum Nauar. aperte docet loco cit. admonit. 39.) nõ obstante quod detur personis Ecclesiasticis, & de fructibus beneficij Ecclesiastici, puta Papatus: nec dentur solummodo in iustam mercedem laborum, sed etiam pro Papæ voluntate tanquam subsidia vitæ, & Cardinales egestate prementur, sicut apud homines officium eorum, & dignitas uilescit. Pro quo facit quod talia non dentur omnibus Cardinalibus, sed quibus Papa iudicauerit: adeout modum quemdam, & rationem habeant pensionum.

96. QUINTUM DVBIUM EST, An commendatarius similiter possit de fructibus beneficij, quod habet à Sede

Apostolica sibi commendatum, disponere libere tanquam de bonis quasi patrimonialibus. Ad huius responsionem supponendum est primo, beneficia aliquando commendari et tempus: ut olim fieri solebat ad sex menses: aliquando vero in perpetuum, hoc est, ad vitam Commendatarij, ut nunc fieri solet. Præsupponendum est secundo, quosdam esse commendatarios, qui non sunt Religiosi, sed tantummodo Clerici seculares, quibus aliqua beneficia in commendam conceduntur: & quosdam alios esse, qui milites sunt professi in aliquo ordine militari quibus concedi solent redditus, & fructus beneficiorum eius ordinis, in quo sunt professi.

Quibus præsuppositis: pro responsione dicitur primo, quod commendatarius ad tempus, qualis olim institui solebat, non potuerit iure disponere libere de fructibus beneficii commendati, quia is revera solum erat administrator & procurator, & quasi tutor Ecclesiæ commendatæ, donec illi præficeretur idoneus pastor, & tenebatur reddere rationem suæ procuratoris: acceptisque iis, quæ ad commodam suam sustentationem necessaria essent, cæteros beneficii fructus debebat reservare futuro pastoris. Unde potuit quidem disponere libere de ijs, quæ accipibat ad commodam suam sustentationem, quoniam illa accipiebat ut stipendium sui laboris, curæ, & operæ: de cæteris non item.

Secundo, dicitur quod commendatarius perpetuus habeat idem onus, & obligationem quam haberet beneficiarius, cui beneficii collatum esset in titulum. Ratio est, quod in Bullis Pontificiis, quarum autoritate commendatarius perpetuus, vel ad ministraciones conferuntur, exprimitur ut commendatarius eam liberam dispositionem habeat in beneficio, siue in Ecclesiæ sibi commendata, quam haberet, si illa esset ei in titulum data. Quare habet etiam onera, & obligationes, beneficio vel Ecclesiæ annexas. At si in titulum haberet beneficium, teneretur ex præcepto Ecclesiæ, *inexta antedicta*, illud quod superest ex beneficii fructibus, erogare in usus communes, & ordinarios pauperum. Ergo eandem obligationem habet commendatarius. Et in hoc plene verificatur quod dici solet: subrogatum sortiri naturam eius, in cuius locum subrogatur.

Tertio, dicitur de commendatariis, qui sunt milites professi in aliquo ordine militari: ipsos non posse libere disponere de fructibus quos percipiunt ex aliquo beneficio sui ordinis: quia votum habent paupertatis, quo abdicant se proprietate bonorum: adeo ut nihil possint habere proprium, cum id, ipsi voto paupertatis repugnet directe. Quo fit ut eadem Commendatarij à Generali magistro sui Ordinis debeant accipere facultatem assignatos sibi fructus, & redditus expendendi in quoscumque usus proprios. Cum qua facultate expendendo eos, non peccant, *ut nec alij Religiosi videntes sibi à Superiore concessis*, nisi id faciant in usus vanos, & inutiles, aut quomodocumque malos, cum ad tales usus non detur eis, nec dari possit facultas ab ipso Generali præfecto ordinis: sed tantum detur ad necessarios, vitales, & quomodocumque licitos.

Quod vero attinet ad id quod ipsidem commendatariis superest, etiam si distribuendum esset pauperibus ex Ecclesiæ præcepto non habeatur ex titulo beneficii, *qui respicit ministerium clericale, quale non est eorumdem commendatariorum*: nihilominus tamen, quis ob votum cum illi se adstrinxerunt, nihil proprium habere possunt: utpote qui abdicarint se bonis omnibus (atque adeo non modo patrimonialibus, sed etiam quasi patrimonialibus) quidquid post id ipsum votum acquirunt, totum id secundum proprietatem, est suæ religionis ordinis sui militaris: quo fit ut non possint de eo libere disponere. Fit etiam consequenter, ut quod superest ex fructibus sibi assignatis non cedat in usum pauperum, per præceptum Ecclesiæ: sed reserventur ordini ipsorum, cui autoritas Papæ omnes tales fructus, & redditus assignavit, applicando illos ea ratione ad pios usus: quandoquidem religiones militares institutæ sunt revera ad bonum commune reipub. Christianæ, ita ut bona ipsis applicata merito censentur in pios usus cessisse.

SEXTUM DUBIUM EST, An si beneficiarius aliquid ex bonis suis patrimonialibus insumpsit in bonum Ecclesiæ vel beneficii, possit tantumdem sibi sumere de fructibus eiusdem beneficii, de eoque libere disponere, sicut de patri-

monialibus bonis: Ad quod affirmativè respondendum est cum Angelo, Clericus, 13. num. 9. Sylu. Clericus 4. quæst. 12. & Navar. in tract. de redditibus Ecclesiasticis, quæst. 3. ad p. 4. num. 3. ubi adfert in confirmationem, quod in cap. Si Episcopus 12. quæst. 5. permittatur Episcopo, ut quantum de bonis suis patrimonialibus Ecclesiæ contulerit, tantumdem possit decedens propinquis, aut quibus maluerit relinquere. Ad di potest ratio, quoniam id non est aliud quam compensationem æquivalentem sumere, quæ iure naturali licita est.

Sed advertit id non procedere quando quis expensas facit libere donando Ecclesiæ gratis quod expensum fuerit, quia nequit donationem revocare iam tradita re quam donavit. Quod si contingat ut beneficiarius aliquid de patrimonio expendens, in bonum Ecclesiæ, nihil cogitet de gratis expendendo, vel non gratis: tunc donec expresse fecerit donationem eius quod sic expendit, libere potest intentionem habere non expendi gratis, & poterit consequenter memorata compensationem vii. Addit ibidem Navar. ista locum habere etiam in elemosyna: ita ut beneficiarius repulare possit in redditum Ecclesiasticorum numero omnia, quæ ex bonis suis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus expendit in pauperes, aliave operâ pia: atque adeo salva conscientia possit tantumdem; cui velit ex eiusdem redditibus relinquere.

SEPTIMUM DUBIUM EST: An beneficiarius ex fructibus beneficii possit consanguineos, & propinquos inuare. Quod dubium quatuor complectitur. Primum est, an beneficiarius possit ditare propinquos, ita ut illos promoveat ad altiorum statum. Id quod aperte prohibetur in Conc. Trid. sess. 25. cap. 1. idemque in cap. Decenter, distinct. 89. & in cap. Sunt manifesta, & in cap. Episcopus Ecclesiasticarum. 12. quæst. 1. & in cap. Quisquis episcopus, 12. quæst. 2. iam olim prohibita erat. Etiam si enim illi canones loquantur expresse de Episcopis: sunt tamen intelligendi de quibuscumque beneficiariis, prout Concil. Trident. satis iudicavit loco citato. Et ratio est quia Ecclesia censenda non est, unquam voluisse permittere ut ex fructibus beneficiorum ditarentur consanguinei, aut familiares: quandoquidem id fieret in detrimentum pauperum, quorum ea gerit peculiarem curam tanquam maxime commendatam in sacris Scripturis.

Secundum est, An beneficiarius licite possit sororem, vel aliam cognatam curare, ut commode nubat: possitne item licite fratrem, vel cognatum alere in literarum studiis, atque eum ad gradus scholarum promoveri. Ad quod respondendum est posse, tanquam alienis ex charitate præferendos, dummodo indigentes sint ea ex parte, id est, non possint talia habere aliunde. Nam si possint, hoc censetur esse esse pauperes, ac proinde largitio eiusmodi fieret contra Ecclesiæ antememoratam prohibitionem, de non dandis cognatis ex beneficiorum fructibus. In qua responsione consentiunt Angelus in verbo Dos, nu. 5. & in verbo, Clericus, 4. quæst. 15. Rosella, Clericus, 4. num. 11. Tabiena, verbo, Dos quæst. 4. Armilla eodem verbo, num. 7.

Circa eandem cum Molina de iust. & iure, tomo primo tract. 2. disput. 146. nota 1. pauperes censeri non solum eos qui egent victu, & vestitu requisitis ad vitæ conservationem, quæ dicuntur necessaria natura: sed etiam qui egent rebus opportunis ad convenientiam sui status. Nota secundo quod licet beneficiarius de redditibus beneficii, quos in operibus piis insumere tenetur, debeat cæteris paribus potius consanguineis, quam extraneis subuenire: occurrentibus tamen extraneorum necessitatibus extremis, aut quasi extremis, debere potius eis subuenire quam consanguineis, in illis quibus indigent solummodo ad convenientiam sui status. Nota tertio, beneficiarium habentem bona patrimonialia, aut quasi patrimonialia posse ex redditibus sui beneficii subuenire consanguineis egentibus non minus, quam extraneis similiter indigentibus, quantumvis laudabilis esset subuenire ex aliis suis bonis, ut haberet quod ad alios pios usus conferret. Nota 4. beneficiarium posse in suo obsequio habere consanguineum diutem, illique sustentationem, & mercedem vitam dare de redditibus ecclesiasticis, sicut daret alteri.

102.

Tertium est, An beneficiarius possit suam spuriam ex fructibus sui beneficii dotare. De qua re Tabiena, in *verbo Restitutio*, q. 19. & Nauarr. in *tract. De spoliis Clericorum* §. 19. numero 11. sentiunt Clericum posse suum filium, aut filiam spuriam ex redditibus sui beneficii alere, ac dotare, si nequeat aliter ipsis indigentibus providere, prout iure natura tenetur. Quod autem per bullam à Nauarr. in eodem §. relatum, Pius quintus reuocat omnia testamenta legata, donationes, dispositiones quascumque ex bonis, vel fructibus Ecclesiasticis facta in usus filiorum illegitimos, utriusque sexus, idem Nauarr. sic interpretatur ut velit Pontificem reuocare tantum privilegia, aut indulgentias, aut dispensationes in ea re factas, non aut tollere id quod est de iure. In e, vero, cum habere, in fine, extra, de eo qui duxit in matrimonium, statuitur debere alimenta filiis illegitimis constitui. Adde quod credible non sit Pontificem id fuisse quod est iure naturali debitum. At ex naturali aequitate debitum est filiis, licet ex peccato natis, ut si egeant, alantur à parentibus. Possunt quoque prædictæ bullæ verba sic accipi, ut illis prohibeatur ne ex bonis, vel fructibus Ecclesiasticis aliquid detur filiis illegitimis, prætextu, & colore paupertatis, quando reuera pauperes non sunt.

Atque ita, quod bene notat Molina loco citato, si beneficiarius haberet alia bona sua, unde subuenire posset filio suo, aut filia spuria, non posset illis tradere dotem, aut sufficientem sustentationem de superfluo sui beneficii: quia non essent reuera pauperes, sicut nec possunt aliis habentibus parentes qui debent, & possunt sufficienter illis subuenire. Addit idem Molina sub finem eiusdem disput. non esse quidem fas beneficiario de redditibus beneficii, quos alias in pijs operibus expendere tenetur, spuriam conferre dotem quantum coniugatus conferret filia legitima, quando quidem æquum non est spuriam facere parem legitima, quod nec solent facere laici de suis patrimonialibus. Attamen si idem beneficiarius sit nobilis, ipsum in moderatâ dotem tali filia posse plus conferre, quam si ea esset spuria Sacerdotis infimæ conditionis; quoniam ex statu, & qualitate parentis accrescit status qualitas & conditio filia spuria. Itaque totum illud in dotem conferre potest, quod attenda qualitate, & conditione parentis, more ipso adjudicaretur in foro exteriori dandum eidem spuria ab hæredibus, arbitrio boni viri.

103.

Quartum est, quo modo sit habenda ratio status consanguinei ut ei tanquam pauperi beneficiarius licite conferat quod superest ipsi ex fructibus sui beneficii. An considerandus sit status in quo idem consanguineus erat antequam Clericus beneficii obtineret, an habenda sit quoque ratio status in quo ille est eo ipso quod Clericus beneficium habet. Exempli gratia promotus est quis ad Episcopatum, vel Cardinalatum, tunc ipso consanguinei eius ascendant ad nouum statum ut ille ad eorum sustentationem possit plus expendere, quam posset, si ad eum dignitatis gradum non esset promotus, sed maneret, sicut ex beneficiarius. De hac re tenendum est iuxta Rosellam in *verbo, Clericus*, 4. num. 11. in *verbo Restitutio*, 14. num. 7. alimenta, & dotem esse danda consanguineis solum secundum statum, & conditionem in qua erant priusquam Clericus ad beneficium promoueretur.

Iuxta Tabienam vero in *verbo Restitutio quasi*. 19. beneficiarium in dandis prædictis posse excedere statum, quem consanguinei habent in sæculo, quia in tali re non debet attendi gradus secularium, sed gradus personæ beneficiarij. Quæ opinio non est satis tuta: tum quia secundum eam contra Canones consanguinei ditarentur ex fructibus beneficiorum: tum quia differentia est inter seculares, & Ecclesiasticas dignitates: quod consanguineo promotus ad dignitates seculares, propinqui simul cum eo ad statum ascendunt altiores; non item promotus ad dignitates Ecclesiasticas, quoniam ea ex parte, ipse est ac si consanguineos non haberet sine parte, sine matre, sine genealogia tanquam alter Melchisedech: nisi quando dignitati Ecclesiasticæ annexa est dignitas secularis, ut quando Prælati sunt Principes: puta Duces, Comites, Marchiones, &c. maxime autem Papa habens multas terras, & prouincias temporali iurisdictione sibi subiectas. Ea enim ex parte qua Prælati cum spiritali

iurisdictione habent dominium temporale, consanguinei ipsorum simul ascendunt ad nouum statum: quia non debent esse eo peioris conditionis esse, quam seculares. Itaque sicut his promotis ad seculares dignitates consanguinei ipsorum mutant statum, mutantur & consanguinei Clericorum promotorum ad dignitates Ecclesiasticas, quæ annexam habent iurisdictionem secularem.

Cæterum nihil probatur quod docet Nauarr. in *tract. De redditibus Ecclesiasticis quasi*. 1. admonit. 27. & sequitur Molina in *citata disput.* 146. *versus finem*, beneficiarium actum in statu Ecclesiastico, posse licite consanguineis conferre, non quidem tantum, quantum illi exigere solent, nec quantum ipsius affectio erga illos inordinata sua ferit licere; sed moderate prudentis, & timorati viri arbitrio, circumstantiis omnibus spectatis ac quantum requiri iudicatur, ut deducitur merito non sit ipsi beneficiario. propinquos sibi tam arcte coniunctos, se adeo abiectione habere,

OCTAVVM DVBIVM PRIMARIVM EST: An beneficiarius satisfaciat obligationi expèdendi in pauperes, quod superest ex fructibus beneficii si expendat in alios usus pijs, quam pauperum, v.g. in fabricam alicuius Ecclesiæ, vel religiosæ domus, vel quocumque aliu opus pium. Ad quod ex Nauarr. *quæst. 1. citata admonit.* 26. respondendum est satisfacere: quia bona Ecclesiæ cõparata sunt non solum ad subueniendum nec essentia temporali, sed etiam spirituali fidelium, & ad promouendum diuinum cultum. Ideoque illud iure statutum; ut id quod ex beneficiorum fructibus superest expendi debeat in usus pauperum, interpretatio extendendum est ad quancumque causam piam.

Si quaeratur, An beneficiarius debeat quod sibi superest expendere in usus pauperum illius loci in quo situm est beneficium ipsius. Respondetur ex Nauarro in *citata admonit.* 27. satis esse si expendat in usus pauperum cuiusvis loci: quod probat tum aliunde, tum ex eo quod nulli sit in iure canonico textus, quo beneficiarius obligetur illud expendere in usus pauperum loci in quo situm est beneficium: tum ex recepta consuetudine expendendi etiam in usus aliorum pauperum, quæ ex eo censenda est rationabilis, quod mater Ecclesiæ omnes mundi fideles reputet suos filios. Atque possit plerumque contingere ut pauperes alterius loci sint indigentiores, & meliores; ideoque preferendi, iuxta illud cap. Non satis, distin. 86. sub finem, & omnibus debetur misericordia, iusto amplius.

Quod si virgeas seruandam esse voluntatem testatoris, qui contulit bona ex quibus constituta sunt beneficia: Respondetur id verum esse, sed testatores solere in testamento aliquando aperte exprimere suam voluntatem, aliquando vero liberæ dispositioni hæredis, vel executoris testamenti relinquere: aliquando vero declarare quibus pauperibus sua bona velit distribuere, aliquando nihil exprimere in testamento de qualitate, & conditione pauperum. Quodcumque igitur voluntas testatoris est aperta ex præscripto eiusdem distribuenda sunt bona. Si vero de animo, & voluntate testatoris non constat quidem aperte in testamento: ex signis tamen, vel coniecturis colligi possit animus, intentioque illius tunc quoque eroganda est elemosina iuxta voluntatem quæ in eo fuisse præsumitur probabiliter. Sin autem nihil de eius voluntate colligi potest, tunc satis est, ut elemosina in usus pauperum erogetur secundum Ecclesiæ antedictam mentem.

Atque id ipsum dicendum esse de fidelibus, qui Ecclesiæ dederunt bona sua, ex quibus beneficia sunt constituta, nihil est quod obstat: præsertim cum beneficiarius ad dandum pauperibus quod superest, non obligetur ex præcepto fidelium, ex quorum bonis constituta sunt beneficia, sed ex præcepto Ecclesiæ, statutum ut in pauperes, vsusque pijs erogetur quod superest ex fructibus beneficii; prout habitum est in præced. num. 79.

Aduerte autem ex Nauarro loco citato nu. 3. pauperis nomine, hic intelligi quemcumque non valentem deceter, & commode viuere secundum status sui conditionem; licet possessiones aliquas, vel redditus annuos habeat: quia quantumcumque suppetant ei necessaria ad conseruandam vitam, non tamen ad se pro sua qualitate, & conditione sustentandum. Aduertit item Molina de *iust. & iure* tomo 3.

tract. 3.

tract. 2. disput. 145. versu, illud vero, quando bonum diocesis, vel regni, aut totius Ecclesie, non postulat nec specialis aliqua ratio aliter prescribit: debere eiusmodi opera pia potius fieri in utilitatem populi qui redditus contribuit, quam alterius loci, quia recta ratio, & proximorum edificatio ita exigit.

NONVM DVBIUM EST: Quid intelligi debeat per commodam, & sufficientem sustentationem beneficiarii: cum dicitur quod ultra illam huic superest ex fructibus beneficii, debere pauperibus erogari. De hoc copiose Molina in cit. disput. 145. Pro solutione autem dicendum est primo, nomine commodae sustentationis intelligi quidquid ad sustentationem beneficiarii pertinet etiam habitata ratione nobilitatis, & doctrinae, vel insignium meritorum ipsius. v. g. si sit filius Regis, vel principis, vel alicuius alterius illustri viri. Item si sit doctor in Theologia, vel iure Canonico. Item si sit optime meritis de Ecclesia, vel rep. Christiana. Quod enim horum omnium sit habenda ratio, patet: quia ex cap. De multa, §. finali, De prebendis, personae nobilitas, ac literatura causa est iusta dispensandi cum aliquo in pluralitate beneficiorum. Item ex Extravaug. Ioannis 22. quae incipit, Execrabilis, De prebendis. §. Nos quoque cum omnino interdicta sit pluralitas beneficiorum, ab ea prohibitionem excipit Cardinales, & filios Regum: quo significat habendam esse rationem notabilitatis, & meritorum, atque inaequiorum talium, qualia sunt (vt ibidem dicitur) quae vniuersali Ecclesiae solent Cardinales exhibere.

Sunt tamen duo casus. quos in eadem disput. versu, Est ratio, notat Molina, in quibus non habetur talis ratio. Prior est, cum beneficiarius maius illud incrementum aliunde habere potest neque dignitas illius aut literatura, causa sunt in Ecclesia alicuius utilitatis maioris ea, quam ceteri sua auctoritate aut suis literis afferant. Posterior est, quando proximorum necessitas, & fabrica Ecclesiae aliud exigit. In vniuersum enim absurdum est, & scandalosum pauperes fame perire, aut Ecclesias incultas, aut ruinosas esse, & beneficiarios de redditus Ecclesiasticis, qui sunt Christi patrimonium, amplas, splendidasque familias habere, ac splendide viuere.

Dicendum est secundo: habendam esse rationem loci in quo situm est beneficium, etenim aliud iudicari debet si beneficium sit in Ecclesia digniore, vt in cathedrali: & aliud si in inferiore, vt in collegiata. Item aliud si sit in oppido insigni, aliud si in villa, vel castro, itemque aliud si sit in regione, prouincia, vel loco vbi est penuria, & caritas rerum quae venduntur, & emuntur ad vitae usum: aliud si contra, vbi est talium abundantia.

Dicendum est tertio: habendam esse rationem qualitatis quam beneficium habet. Etenim beneficia sunt alia aliis digniora: & inter dignitates, aliae maiores sunt aliis. In quibus ad tollendam omnem difficultatem Molina in eadem disput. 145. versu Quartum est: bene monet consuetudinem beneficiorum pia timorataque conscientia habendam esse pro regula, ad quam tuto ceteri similes admetiri possint familiam, & sumptus ad sustentationem suam competentes: nisi aliqua circumstantia interueniat quae aliud exigat. Non refert vero, quod is qui promotus est ad beneficium qui antea esset pauper, & infimae sortis. Nam ratione status adepti, potest ad suam sustentationem competentem, sumptus facere, quos faciunt eiusdem Ecclesiae timorati beneficiarii: in quibus nulla datur ratio peculiaris, cur maiores facere debeant aliis eiusdem status.

Dicendum est quarto: nomine commodae sustentationis comprehendere quidquid est necessarium ad sustentandum se, & familiam suam. Quae familiae nomine intelliguntur famuli & ministri necessarii: item propinqui indigentes, nempe fratres, sorores, nepotes, siquidem egeant, multoque magis pater, & mater: itemque filii siue ex legitimo matrimonio suscepti ante habitum beneficium, siue illegitimi: Quibus si egeant, alimenta concedi debent ex aequitate naturali.

Dicendum est quinto: nomine commodae sustentationis comprehendere adhuc quidquid est necessarium ad vestitum, & vestitum, atque ad habitationem, & medicinas necessarias.

Si quae sunt, An eo nomine comprehendatur etiam quidquid pertinet ad remuneranda ministeria, & beneficia recepta ab aliis. Respondetur comprehendere: quoniam gratitudo erga benefactores, & remuneratio benefactorum, iure naturali sunt debita. Pro quo facit, quod ex cap. Relatum 2. De testamen. §. Licet, aperte colligatur beneficium in morte relinquere posse aliqua feruitoribus, & familiaribus ad remuneranda obsequia. Vbi aduerte (quod ex Nauarro habet Molina in eadem disput. 145. versu, Eodem modo) curandum esse vt tales remunerationes moderate fiant, neque occasio inde sumatur pia opera defraudandi portione ea reddituum, quae ultra competentem beneficiarii sustentationem illis debetur.

Si rursus queras, an etiam illo nomine comprehendantur, quae pertinent ad hospites ex humanitate recipiendos, & ad conuiuia amicis, & familiaribus exhibenda. Ad quod cum Molina, versu, Tertium est: respondetur comprehendere si sunt moderata: quoniam sunt ob honestam quamdam vrbaniorem, & laudabilem inter bonos existentem consuetudinem.

Si tertio queras, An comprehendantur quoque ea quae pertinent ad ludos, & alias animi recreationes. Respondetur comprehendere quoque: dummodo sint honestae, & moderate recreationes: quoniam ex aliquando propter corporis valetudinem, & animi relaxationem sunt necessariae.

Si quarto queras, An comprehendantur etiam illa quae donari solent ex mera liberalitate, aut magnificentia. Respondetur non videri comprehendenda: quia huiusmodi virtutes pertinent potius ad Principes, aut alios viros saeculares locupletes, quam ad Clericos quoad fructus suorum beneficiorum. Nam licet ex ipsa virtutes ex obiecto non sint Clericis prohibita: illis tamen secundum Canones, interdictum est fructus beneficiorum expendere in magnificos sumptus, aut in liberales donationes: nisi id fiat ob pias causas piave opera, in quibus illi possunt esse liberales, & munifici. Vnde Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. De reformatione Concilii quarti Carthaginensis statutum, can. 15. De Episcopis: vt sint contenti modesta supellestite, mensa, & victu frugali, atque in reliquo vitae genere, ac tota domo cauteant, ne quid appareat quod simplicitatem, Dei zelum, vanitatum contemptum non praeseferat. Quod idem esse dicendum suo modo de quibuscumque beneficiariis constat ex eodem Concilio Trident. ibidem.

DVBIUM IO. PRINCIPALE EST: An si beneficiarius emat praedia, & possessiones, aliaque bona ex fructibus, vel pecuniis sui beneficii, taliter emptis, acquiratur illi Ecclesiae, cuius est beneficiarius an vero ipsimet beneficiario: ita ut is de illis possit libere disponere. Ad quod Nauarr. in tract. De redditibus Ecclesiae, quae §. 1. ad §. 47. respondet affirmando in vniuersum, omnia ex fructibus beneficii empti, si non emantur pro sua Ecclesia, eiusve nomine (quomodo eiuudem essent reuocabiliter: perinde ac donata) remanere inter bona eiusdem beneficiarij ementis sub eadem conditione, qua fructus ipsi: nempe vt vtatur illis ad congruam sustentationem, & cetera expendat in pia opera. Quod autem non sint eo ipso Ecclesiae, probat: quia si id ita esset, ea quae beneficiarius emit ad suum usum, vt vestes, libros, lances, cochlearia, aliaque (etiamsi immobilia) destinata ad usum personae propriae, aut ad iustam remunerationem inferiorum acceptorum, aut ad aliquod pium opus, vt dotationem alicuius sacelli, vel pauperum puellarum: aut alimentum pauperum scholasticorum, &c. non posset magis de talibus disponere vendendo, commutando, donando: quam possit de vtensilibus suis Ecclesiae comparatis ad proprios illius vsus: vt de calicibus, sacris vestibus, campanis, & aliis eiusmodi: quod nemo dixerit.

Idem confirmat ex nonnullis bullis Pontificij: (quas ipse refert, & late expendit in tractatu De spolijs Clericorum, §. 5. & sequent.) in quibus plures Pontifices statuunt huiusmodi bona empti, spolia esse Clericorum. Vnde consequens est ea non transiisse in dominium Ecclesiae, in qua est beneficium de cuius redditibus facta est emptio. Nam si transissent, non pertinerent ad Papam tanquam Clericorum spolia. Ea autem quae in contrarium adferri possunt soluntur: dicendo procedere quoad ea quae empti fuerint nomine

Ecclesie, aut illius propria pecunia. Est enim generalis lex sit, Cod. de rei vindicatione, lege Si ea pecunia: quod emptum est ex aliena pecunia: non fiat eius cuius est pecunia: sed acquiratur ipsi emptori. Ea tamen ex communi sententia locum non habet in iis, quæ tutor, vel curator, vel ministrator emit ex pecuniis pupilli, vel minoris, vel ciuitatis quibus Ecclesia in eam æquiparatur.

121. **POSTREMUM DVBIUM EST,** An beneficiarij possint testari de prouentibus suorum beneficiorum. Hoc late tractat Molina in antememorato tractatu 2. disput. 147. Sed contenti erimus sequentibus documentis.

Primum est, Clericos non Religiosos (de Religiosis alia ratio est ob votum paupertatis perpetuæ) posse testari etiam ad causas non pias de patrimonio suo: atque de aliis, quæ suo labore, & industria acqviserint, atque etiam de iis, quæ ex prouentibus beneficiorum sustentationi suæ subtraxerint. Hoc patet per illud quod antea partim quæ prima, partim dubio præsilio ostensum est, ipsos habere tallum bonorū dispositionem liberam. Pro quo textus est apertus in cap. Quia nos, & in cap. Relatum i. §. Caterum, De testamentis.

Secundum est, De iis, quæ ex prouentibus beneficiorum supersunt sustentationi beneficiariorum, ipsos non posse testari. Hoc patet ex citatis cap. Quia nos, & cap. Relatum, 2. itemque ex cap. Cum in officiis, eodem tit. Ad quod cap. num. 5. in tractatu De testamentis Couar. notat eam esse opinionem communi omnium consensu receptam. Adde in sequ. nu. 6. moribus receptum nihilominus esse, vt solis Episcopis testandi licentia sit necessaria. Ceteros enim Clericos libere testari de iis, quæ ex redditibus Ecclesiasticis acqviserunt: ipsi quæ in testatis consanguineos sic eedere ex consuetudine præscripta. Est enim merito facta sit memorata prohibitiōe ne scilicet Ecclesiastici studeant opibus accumulandis: sed sua saltem superflua, expenderent in pios vsus; tamen, quoniam ea est tantum iuris humani, potu t abrogari contraria consuetudine. Quæ non est de se mala, nec corruptela censenda, si sit testandi ad pias causas; non item si ad prophanas, vt ad ditandos parentes. Alienum est enim à ratione, vt bona iure pauperibus debita relinquatur consanguineis iam satis diuitibus, aut ij de industria finantur in illis succedere ab intestato. A quare viri timorati, & memores suæ salutis, ac iudicij quod subituri sunt, constituti ante tribunal Christi, semper abhorrent, tanquam aduersante iuri naturali: adeo ut Papa nequeat in ea dispensare, vt nec in cæteris rebus eiusdem iuris nisi interueniat causa aperte iusta, quemadmodum notatum est à Nauar. in tract. De redditibus Eccles. q. 3. ad nu. 17. 6.

122. Tertium documentum est. Non obstante peccato quod beneficiarius committit, de prouentibus suorum beneficiorum contra iuris canonici constitutionē disponendo, dispositione esse validam. Ratio est, quia ex eo quod dispositio sit illicita, non sequitur necessario vt sit inualida. Sic enim cum quis de bonis suis patrimonialibus superfluis in vsus prophano disponit, quādo urgente graui necessitate tenetur elargiri ea in elemosinā, valet dispositio, etiā si mortifer peccet: quia in eo casu obligatur solum personaliter, & sine hypothecatione suarum rerum. Quod idē vsuuenit in beneficiario iuxta ante tradita sub finē quæstionis prioris, & initio posterioris. Vnde consequens est, hæredes per tale testamentum institutos posse valide succedere in bonis eiusmodi, tanquam acceptis ab eo qui vere habuit dominium eorum, nulli de se obligationi suppositorum. Ea enim obligatio qua debuerint applicari pijs vsibus, personalis tantum fuit, pertinens ad solum testatorem: quæ proinde non transit ad hæredes; vnde fit (si nihil aliud sit quod obstat) vt illi possint ea accipere; totumque peccatum commissum, testatoris est: qui ita siue expresse, siue tacite canones disposuerit; itemque eorum qui ipsum ad id induxerunt.

G A P V T VIII.

De obligatione soluendi pensiones beneficij legitime impostas.

S V M M A R I V M.

- 123 Quid in hac re significetur nomine pensionis, & quomodo ea conueniat cum beneficio Ecclesiastico, ac quo modo ab eo differat.
- 124 Variæ illius diuisiones.
- 125 Authoritas requisita ad validam impositionem pensionis, & quatenus sit in Episcopo.
- 126 Causa iusta ad eandem requisita.
- 127 Itemque iusta quantitas: ex parte cuius cauenda est surreptio, per quam irrita reddatur pensionis constitutio.
- 128 Qualitas requisita in persona cui datur pensio, vt hæc sit valida.
- 128 Episcopus potest pensionem imponere, tantum ad tempus.
- 130 Vary casus in quibus potest Episcopus pensionem imponere.
- 131 Pensio imposta sine beneficiarij consensu habetur surreptitia.
- 132 Duo modi quibus pensio amittitur.
- 133 Non vt laicalis. sic clericalis vendi potest; immo nec redimi sine autoritate Pape. Remitti autem potest sola pensionarij voluntate, nisi vs sit ad illius titulum promotus ad sacros Ordines.
- 134 Quatenus diuini debeat pensionis solutio, aut propter hæc non factam, incurratur excommunicatio.

OBLIGATIO soluendi pensionem beneficio legitime impostam perinde est ex iustitia, ideoque de se sus mortalis, ac obligatio soluendi censum super alia aliqua re fructifera constitutum. Ad illius autem notitiam pro iudicio de peccatis nobis propositio: tradenda sunt de tali pensionum genere aliquot documenta, cuius pleniorē explicationem si quis optet videre poterit apud Hieronymum Ginghamem in tractatu De pensionibus, & Ioannem Azorium in 2. parte Moral. Instit. lib. 8. cap. quinto, & septem sequentibus.

Primum autem documentum est: Nominē pensionis, prout notat Gigas in citato tractatu quæstione prima, hic significari certam portionē reddituum beneficij ab eo separatam; non tamen in perpetuum, sed solummodo ad tempus. Sic autem sumptam pensionem conuenire cū beneficio: quod tam ea quam hoc, fit ius percipiendi redditus Ecclesiasticos. Differre vero primo, quod sit ius ad vnam partem eorum reddituum, ad quos in totum percipiendos, beneficium est ius. Secundo, quod pensio duret tantum ad tempus, nempe ad aliquot annos, aut ad vitam pensionarij, & beneficij sit de se perpetuum. Tertio, quod pensio non inducat obligationem præstandi officium Ecclesiasticum, pro quo datum est beneficium, sed ipsum totum beneficiario incumbat.

Secundum documentum est: Tradi varias diuisiones pensionis taliter spectata. Prima est in Clericalem, seu spiritalem; quæ videlicet datur pro officio spirituali, aut pro statu quem solus Clericus habet; & in laicalem, seu temporalem, quæ laicis datur pro causa temporali, hoc est, pro seruitio, seu obsequio, vel officio præstito, aut præstando Ecclesie. Secunda est, in eam quæ datur cum clausula transferendi, & in eam quæ datur sine tali clausula. Dicitur autem clausula transferendi, potestas pensionem attribuendi alteri, interposita autoritate alicuius personæ constitutæ in Ecclesiastica dignitate. Vide Azorium in cit. lib. 8. cap. 11. Tertia est in eam, quæ datur cum regressu ad beneficium; & in eam, quæ datur sine tali regressu. Est autem regressus, quando ei qui pensionem accipit sit potestas, vt nisi alter soluerit ipsi tempore præscripto, possit accipere beneficium. De qua re Azor, in præced. cap. 9. quæst. 4. Aduerte vero obiter non solere talem regressum concedi, nisi cum quis beneficium resignauit, & ei reseruata est pensio annua; vel cum cessit quis licitè, vel iuri in beneficio in gratia colligantis, reseruata sibi annua pensione. In aliis eam casibus ob non factam solutionem pensionis, solet potius imponi pœna priuationis beneficij.

vt secundum stylum Romanæ curiæ Gigas habet De pensionibus *quæst. 99. num. 23.* Quarta diuisio est ex causa efficiente, in eam quæ constituitur à Papa super beneficiis: & in eam quæ ab Episcopo pro Ecclesiæ necessitate, vel utilitate: ac in eam quæ imponitur per beneficij fundatorem. Quinta diuisio *sumpta ex causa moriua, seu sine ponendi pensionem*, est in eam quæ ad componendam litem inter litigantes de beneficio assignatur absque vlla fraude, ex consensu Summi Pontificis *(de quo in cap. Nisi essent, De præbendis & in eam quæ imponitur causam literarum: vt quæ datur studiosis causa studiorum, aut doctis ob doctrinam, iuxta c. De multa, §. finali, De præbendis; ac demum in eam, quæ assignatur à Summo Pontifice causa gratuita resignationis beneficiij, nullo interueniente pacto.*

Tertium documentum est: Ad validam pensionis, de qua loquimur, constitutionem, quatuor esse necessaria. Primum est, autoritas constituentis: nihil enim valide constituitur sine legitima autoritate. Dubium autem non est eam plenissime esse in Papa, prout expressum est in initio cap. secundij, De præbendis, in 6. & in fine Clementinæ primæ, tit. Vt lite pendente. Vtrobique enim habetur quo ad Romanum Pontificem Ecclesiarum, personatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plena, & libera dispositio ex sua plenitudine noscatur pertinere. Necitem dubium est, quin sit in Episcopo comparatione suæ diocesis: in inferiori tamen gradu, atque limitata, prout per dicenda in sequenti documento 4. & 5. patebit.

Secundum necessarium ad validam pensionis constitutionem, est causa iusta, & sufficiens quæ respondeat pensionis quantitati: itaut cum maior fuerit pensio, grauior sit causa: vt enim lex humana vim non habet nisi sit rationalis, ita nec alia constitutio: & præsertim proposita, quæ fit à Prælo, tanquam beneficiorum administratore, ac fidei, & prudenti dispensatore, quem Christus constituit super familiam suam: de out censeri possit limites egredi suæ autoritatis, cum sine iusta causa beneficium, aut beneficiarum pensionem onerat: in eo enim aberrat à prudentis, & fidelis dispensatoris officio. Ad quod facit doctrina D. Thomæ 1.2. quæst. 97. art. 4. fundata in verbis Domini, *Luce 12. Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?*

Porro in iure communi, tres tantum inueniuntur tales causæ expressæ. Prima est in cap. Nisi essent, De præbendis: quando duo litigant pro beneficio, vt Pax in eatur: cauenda tamen est collusio in eo, seu ne aliqui litem fingant, hoc est, prout habetur in cap. Audiuius, tit. De collusione detegenda, ne intentent litem absque iure, eo solum fine, vt vnus habeat pensionem. Secunda causa est, quando fit beneficiorum permutatio, tunc enim pinguiori potest imponi pensio, vt æqualitas fiat, ex cap. Ad quæstiones, De rerum permutatione: Tertia causa est, quando resignatur beneficium: tunc enim resignans (argumento cap. Super eo, De renunciatione) potest sibi seruare pensionem, si adsit causa honesta, & rationalis; ipseque sponte renunciet: quando enim resignare cogitur iure, aut ratione urgente: non patitur dispendium, cui obuiare liceat per pensionis assignationem.

Extra ius autem, plures dari possunt iustæ & rationabiles causæ assignandæ pensionis, siue laicalis, siue Clericalis. Prima est, obsequium, seruitium, vel officium spiritale, aut temporale: siue iam exhibitum, siue exhibendum Ecclesiæ. Secunda, beneficia & merita exhibita, aut exhibenda Ecclesiæ. Tertia, quæcumque causa pia; vt ad dorandas pauperes virgines, redimendos captiuos, alendos in studiis pauperes adolecentes bonæ indolis, comparandam suppellectilem ad Dei cultum necessariam. Quarta, doctrina, & nobilitas multum redundans in Ecclesiæ utilitatem. Quinta, paupertas non solum in Clericis, sed etiam in laicis: non autem studium ditandi parentes, vel amicos: ac multo minus magnifice viuendi supra suum statum.

Tertium quod requiritur ad validam constitutionem pensionis, est huius quantitas iusta: iniusta enim reddit illa iniustam, atque adeo alienam ab officio prudentis, & fidelis administratoris. Iam in æstimanda tali quantitate ratio habetur maxime consuetudinis loci, nisi talis sit, qua tantæ quan-

titatis pensio constituitur, vt beneficiarius non retineat sibi quantum sufficiat ad conuenientem, honestumque victum suum, & ad onera Ecclesiastica sustinenda. Hinc in Concil. Trident. sess. 24. cap. 13. De reform. statutum est, vt Cathedralis Ecclesia cuius redditus annui non excedunt mille ducatos; & parochialis cuius redditus non excedunt centam; nulla pensione grauetur. Et merito, quia cum Episcopus, & Parochus præ cæteris debeant subuenire pauperibus; ratio dicat non debere pensionibus grauari. Nec etiam debere beneficia quorum non sunt alij redditus, quam distributiones quotidianæ, deduci potest ex eo, quod distributiones ex se non censentur de corpore beneficiij, iuxta cap. Licet, De præbendis.

Cauenda est vero in hac parte surreptio, per quam constitutio pensionis adhuc redditur irrita: eaque contingit, quando ad obtinendam maiorem pensionem, beneficium dicitur plus valere, quam valeat, aut quando in eodẽ beneficio alia pensio iam imposita est, idque tacetur Summo Pontifici: aut quando pensio statuitur non solum in beneficio illius beneficiarij cum quo transigitur: sed etiam secundum partem, in beneficio alicuius tertij (vt maior nimirum obtineatur) quam nihilominus prior ille beneficiarius solus soluat: aut quando fructus omnes beneficiij pensionario ad vitam non petita Papali dispensatione assignantur: itaut beneficiarius interea nihil habeat præter nudum titulum, & officium: aut demum quando beneficiarius pro pensione plus soluit, quam valeant fructus beneficiij.

Quartum necessarium ad eiuſdem pensionis constitutionem validam, est qualitas personæ cui conceditur: nempe vt ad eam sit habilis. Quæ qualitas an in illegitimo inesse censenda sit dubitatur. De qua re Azor in sequenti cap. 7. quæst. 6. Nobis sufficit Episcopum etiam posse in tali inhabilitate cum ipso dispensare; quandoquidem id minus est, quàm cum eodẽ illegitimo dispensari ad minores Ordines; aut ad simplex beneficium; quod Episcopus ipse potest, ex cap. 1. De filiis presbyterorum, in 6. nisi forte sit filius eius qui id ipsum beneficium habet, vel habuit. Nam tunc est Concil. Trident. sess. vltima cap. 15. dispensari non potest cum eo.

Porro si pensio sit Clericalis, & detur cum accessit ad aliquod beneficium, ad eam requiruntur omnes qualitates requisitæ ad id ipsum beneficium; quandoquidem ipsum sine eis licite accipi non potest. Quando autem datur sine tali accessu, requirit tres tantum qualitates: quarum prima est, cuius ante meminimus, vt is cui datur sit legitimus. Secunda est, vt sit Clericus. Vnde si Papa pensionem det alicui sub titulo Clericatus, id exprimens in suis literis, ille qui accipit debet Clericus fuisse ante illam datam: Noqui erit nulla, ex cap. Significante, De rescriptis, iuncta glossa. Ratioque in promptu est: quia tunc Papa non intendit alteri, quam Clerico dare pensionem. Neque satis est, vt post datam pensionem Clericus fiat, quia causa, aut conditio superueniens quæ debuit præexistisse non firmat actum. Tertia qualitas, vt Clericus sit cælebs, nec uxoratus: matrimonium enim tollit omne ius ad redditus Ecclesiasticos, etsi in ea re Papa possit iusta de causa dispensare, prout contra Sotum docet Nauar. in Enchir. cap. 25. nu. 119. Addens nihilominus ipsum Papam non debere nisi magna de causa id facere ob scandalum quod inde oriretur.

Cæterum pro penitentiali foro facienda est distinctio inter constitutiones pensionum factas à Papa motu proprio, & factas sollicitatione eorum pro quibus fiunt. Cum enim Summus ipse Pontifex ex special. Christi priuilegio plenitudinem habeat potestatis in Ecclesiæ regimine, cum spiritali Spiritus sancti assistentia; in prioribus faciendis existimandus est iustam causam habuisse, etiam si ea non pateat: & priuatum grauasse ob communem Ecclesiæ necessitatem, vel utilitatem quæ nos lateat: aut alia quæ iusmodi de causa, cum alias incapaci dispicisset. In posterioribus autem faciendis, existimari potest importunitate sollicitantium male persuasus: de quo inquirere licet, vt patet ex literis quæ in foro externo solent moueri super pensionibus taliter adeptis: vt & super beneficiis.

Quartum documentum est: Episcopum non posse pensiones imponere nisi ad tempus. Non enim posse imponere perpetuas satis intelligitur ex c. Prohibemus, De censibus,

AL
IS

128.

129.

& ex c. Pastoribus. De his quæ sunt à Prelato. Ad idem confirmandum facit quod de iure cõmuni canonico, beneficia conferri debeant sine diminutione, ex cap. Si quis præbendas, i. quæ. 37. & ex cap. Maioribus, cap. Vacante, cap. Cui causam, De præbendis, & cap. vñico, versus finē, tit. Vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione cõferantur. Tali enim iuri subiiciuntur etiam Episcopi; eidemque aperte aduersatur pensiois perpetuæ cõstitutio in beneficio, Et ita in cap. Nisi essent, De præbendis, statuitur vt ad præstationē 40. librarū, non dignitas prioratus, sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa prouetus, aliqua videatur facta sectio prioratus. Ita quod ipso Priore defuncto, successor ipsius ad præstationem 40. librarum minime teneatur. Hæc ibi.

130. Quintum documentum est: Varios assignari casus, in quibus potest Episcopus pensionem imponere ex iusta causa necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ. Primus est, quando pensio ex pigui beneficio datur in erectionem noui beneficii; tunc enim certum est, Episcopum (cuius est in sua Diocesi, beneficia vt conferre, sic & erigere) posse eandem constituere causa iusta interueniente; vt quando Ecclesiæ indiget ministris; & ideo ad nouorum institutionem opus est ex piguiori beneficio certam portionem separare, vt ex ea beneficium constituatur. Sic enim quando parochialis Ecclesiæ annexa fuerit alicui dignitati vel præbendæ; Vicarius perpetuus Episcopi auctoritate, in ea constituitur, assignata illi certa portione ex fructibus eiusdem Ecclesiæ, iuxta cap. Extirpandæ, §. Qui vero, De præbendis. Sic etiam quando Parochus principalis Ecclesiæ habet suam vnitam, cui non potest per seipsum inferuire commode, cogitur in ea constituere Vicarium, qui loco sui inseruiat, geratque in ea curam animarum. Ad cuius competentem sustentationem Episcopus imponet pensionem ab ipso principali Parocho soluendam: argumento cap. I. De præbendis, in sexto.

Secundus casus est, cum permutatio fit beneficiorum, quorum vnum est opulentius altero. Tunc enim Episcopus constituere potest, vt qui accipit opulentius, soluat alteri certam pensionem, secundum illud quod statuitur in cap. Ad quæstiones, De rerum permutatione. Tertius est, cum Episcopus aliquam Ecclesiam concedit alicui loco pio. Tunc enim potest aliquid in ea sibi reteruare, ex cap. Constitutus, §. finali, De religiosis domibus. Quartus est, quando quis liti, & iuri quod se in beneficio habere contendebat, cedit concordie gratia, & ob pacis bonum. Tunc enim Episcopus in eundem finem potest alteri pensionem soluendam imponere, ex cap. Nisi essent, De præbendis. Quintus, quando ob morbum, vel aliam causam iustam, vt absentiam ratione studij literarū, datur Parocho coadiutor: tunc enim potest Episcopus assignare ei sufficientem portionē ex fructibus beneficii, cap. De rectoribus, & cap. Tua nos, De clerico ægrotante. Sextus casus est, quando laicus, vel alius auctoritate Episcopi fundat Ecclesiam, ac dotat: beneficia constituens in ea ex propriis suis bonis. Si enim, prout potest ex Panorm. ad cap. Quantum, num. p. mo De censibus, sibi aut alteri reuertat certam pensionem ex eorundem bonorum redditibus, Episcopus eam cõstituet, acceptando fundationē. Septimus casus, quando pensio datur tanquam stipendium temporalis ministerij, quo Ecclesiæ indiget: exempli gratia pro pulsandis campanis, vel organis, vel aperendis ianuis, templi, pro officio æditi, economi, Syndici, Aduocati, Medici, pro officio docendi Clericos Ecclesiasticum cantum, aut grammaticam, & similia. Pro quo facit receptus vsus non irrationabilis; cum talia spectent ad apertam Ecclesiæ suæ aut necessitatem, aut vtilitatem, cui ex officio prouidere debet.

131. Sextum documentum est: Pensionem in beneficio absque beneficiarj consensu obtentam haberi subrepticam, si absque iusta causa data sit, etiam à Papa: quia is non est estimandus velle sine causa alicui rem suam auferre absque eius non consensu. Et ideo inter regulas Cancellariæ Romanæ vna est relata ab Azorio in citato lib. 8. cap. 8. quæst. 6. in qua dicitur: Etiam motu proprio datas literas referuationis antiq. pensionis super alicuius beneficii fructibus, excediri non posse nisi ex consensu illius qui pensionem soluere debebit. De qua re videri poterit idem author ibidem:

vt & de cæteris, quæ tum præmittit, tum subiungit vtilia ad iudicandum ex parte beneficij, de validitate pensionis quæ in eo constituitur; ea enim magis pendet ex vsu Romanæ curiæ, quam ex canonibus in quibus pauca habentur de pensionibus: vnde illum diu Romæ versatum, videre expedit.

Septimum documentum est: Pensionē extingui, per professionem religiosam. Ratio est: quia ius pensionis repugnat paupertati religiosæ, cum sit habendi proprietatem rerum pecunia æstimabilem. Idem ex Gigante habet Azor in sequenti cap. 10. quæst. 3. Similiter si Clericalis, non item si laicalis, sit pensio, per matrimonium eam extingui idem Gigas latius tradit De pensionibus, quæst. 54. vbi num. 4. & post eum Azor in præcedenti quæst. 1. adfert vsum Curiæ Romanæ, quo per matrimonium inicum pensio Clericalis finitur, vt ipse Gigas se in seipso expertum esse dicit: in quibus postquam matrimonium contraxit, se amisisse pensiones, sibi vt Clerico concessas à Clemente septimo.

Octauum documentum est: Differentiam pensionis Clericalis à laicali esse; quod hæc sine simonia vendi possit, illa non item. De qua re iam diximus in præcedenti lib. 23. cap. 18. quæstione quinta: vbi addidimus, quod nec redimi possit nisi Papæ auctoritate. Adeo ut redemptio facta aliter, non valeat, prout Nauarrus expressit in Enchir. cap. 23. num. 11. vbi etiam habet (quod latius tractat Gigas in præced. quæst. 45. & est notatu dignum) non modo laicalem, sed etiam Clericalem pensionem extingui posse à pensionario, propria sua auctoritate: eam gratis remittendo. Neq; enim sicut ius prohibet Clericum abdicare se beneficio sine Prelati sui auctoritate; cap. Admonet, De renunciatione: ita & prohibet pensionarium propria auctoritate pensionem remittere: eo quod talis remissio non datur, sed in cõmuni fiat beneficii: dum liberatur ab onere, & seruitute ei imposta: perinde ac si patronus renunciaret iuri quod habet patronatus. Aduertit tamen, constitutum esse in Concilio Tridentino, sess. 21. cap. 2. De reform. vt si quis ordinetur ad titulum pensionis, non possit postea sine facultate Episcopi eam alienare, extingui, aut remittere, donec habeat sufficiens Ecclesiasticum beneficium.

Quatenus autem pensio diminui debeat si fructus beneficii cui imposta est diminuatur, late tractat Gigas qu. 62. Cæterum idem videtur ea de re dicendum, ac de censu reali, vt diminui debeat, fructibus ita diminutis, vt vnus anni vbertas non compenet alterius sterilitatem.

Quod vero ex cõmunicatio quæ beneficiario nõ soluente pensionē imponitur, non incurrat ipso facto, donec pensionarius ei denunciatur se velle vt eam incurrat, notat Nauarrus in cit. cap. 23. n. 104. quem vide. Atque hæc hæcenus de obligationibus Clericorum dicta sunt pro ratione iudicandi de peccatis eorundem: sequitur vt dicamus de acquisitione per ipsos facta beneficiorum Ecclesiasticorum, ad intelligendum (quod eadem ratio requirit) fuerint legitima, an non. Porro quoniam ad tale intelligendum conducet nouisse multiplicem ipsorum beneficiorum varietatem, eam præmittemus in sequenti capite.

CAPVT IX.

De beneficiorum Ecclesiasticorum multiplici varietate.

S V M M A R I V M.

- 135 Beneficia alia regularia, alia secularia: & in dubio quo modo inter nos autur.
- 136 Alia nominata, alia innominata: & alia collatiua, alia electiua, aliaque mixta.
- 137 Alia propria patroni, alia non patroni: & alia collegiata, alia non collegiata; atque alia patrimonialia, alia non patrimonialia.
- 138 Denum alia villa murata, alia pagorum, alia exempta, alia non exempta: alia reuocabilia, alia irrevocabilia.
- 139 Quando colligantur beneficia esse manualia, seu reuocabilia.

PRIMO ex diuersitate status personarum, quæ sunt beneficiorum capaces, alia dicuntur religiosa, quorum

Religiosi

Religiosi tantum, & alia secularia, quorum Clerici tantum
seculares sunt capaces. Pro hac, textus habetur in cap. Cum
de beneficio. De praebedis in 6. & in Clemen. vnica; De
supplenda neglig. Pralat. Aduerte autem cum de beneficio
dubitatur sitne seculare, an regulare, consulendam esse tum
fundationem, si dictum sit in ea, vt per religiosum admini-
stretur: itemque consuetudinem, si tale beneficium soleat
per Religiosum administrari: tunc enim iudicandum est
regulare. Pro quo facit citatum cap. Cum de beneficio: vbi
glossa ad verbum *Legitime*, monet eam consuetudinem debe-
re esse quadraginta annorum: prout scilicet requiritur, vt
Ecclesia contra Ecclesiam recte praescribat, iuxta cap. De
quarta, tit. De praescript & Authenticam Quas actiones.
Cod. De sacrosanctis Ecclesiis. Quod si nihil constare pos-
sit ex fundatione: atque modo per seculares, modo per Re-
gulares, beneficium gubernatum esse inueniatur, con-
tinue est, vt attendatur vltimus status; & conditio possi-
dentis, melior censetur.

Secundo ex Nomenclatura, alia dicuntur nominata, quae
habent propria nomina, quibus ab inuicem distinguuntur;
vt Papatu, Patriarchatus, Archiepiscopatus, Episcopatus,
& cetera innominata: quae generali tantum nomine, benefi-
cia Ecclesiastica simpliciter dicuntur: eiusmodi sunt, quae in
Canonicorum Collegiis dantur Sacerdotibus non Canoni-
cis, vt feruiant eorumdem Collegiorum Ecclesiis: de quibus
in cap. penult. De Clericis non residentibus, vbi vocantur
assidui quasi assidui, vt interpretatur glossa: addens tales esse
frequentes in Ecclesiis: & dici quoque Mansionarios. Eius-
modi sunt etiam illa quae iuxta cap. 2. De praebendis, debent
ab Episcopo pro alimonia sufficienti, dari iis quos ordina-
uerit, si aliunde non habeant vnde viuunt.

Tertio ex modo ea acquirendi, alia dicuntur collatiua,
quae acquiruntur per simplicem collationem: alia electiua,
quae acquiruntur per electionem. Quam aduerte non dare
electo plenum ius, donec accesserit superioris confirmatio:
argumento cap. Postquam, De electione. Alia demum mixta,
quae acquiruntur per electionem confirmatione non indigen-
tem ad hoc, vt electo plenum ius tribuat.

Quarto ex iis, ex quibus pendet eorum acquisitio: quod
alia sunt non patronata; quae conferuntur sine cuiusquam
praesentatione: alia patronata, quae vt acquirantur, requirunt
praesentationem patroni cum institutione Episcopi, ex cap.
Cum laicis, & cap. Nullus, De iure patronatus. Eorumque
alia sunt iuris patronatus laici: alia iuris patronatus Clerici:
atque praesentatio ad haec, intra sex menses: praesentatio ve-
ro ad illa, intra quatuor menses fieri debet ex cap. vnico, De
iure patronatus in sexto: alioquin Episcopus ea confert, iuxta
cap. Eam te, Extra, eodem titulo.

Quinto ex illis quibus beneficia ipsa acquiruntur alia
dicuntur Collegiata, quae acquiruntur personis constituen-
tibus Collegium: alia non Collegiata, quae acquiruntur non
constituentibus Collegii. Collegiataem nomine intellige
congregationem Clericorum habentium sigillum com-
mune, & arcam communem, iuxta cap. Dillecta, De excessi-
bus Praelatorum, iuncta glossa videnda. Quae quidem congrega-
tio, cum est personarum regularium, vt plurimum dicitur
conuentus, aut coenobium; cum vero est secularium, dicitur
Capitulum; vt in titulo De iis quae fiunt a Praelatis sine
consensu Capituli.

Sexto ex bonis de quibus constituuntur, alia dicuntur
patrimonialia, quae instituuntur ex patrimonio, & manent
in eadem familia: alia non patrimonialia, quae non sunt illi-
us modi.

Septimo ex locis in quibus constituta sunt, alia dicuntur
villae muratae, id est, ciuitatum, & oppidorum muris cincto-
rum: alia vero pagorum seu oppidorum, in quibus non est
magna abundantia populi. Denique ex dependentia a Su-
periore, alia dicuntur, & sunt ab Episcopi iurisdictione, ex-
empta, Papae auctoritate; alia non sunt. Itemque alia dicun-
tur, & sunt reuocabilia, *manualia* vocant, alia irrevocabilia:
Vbi aduerte esse quidem contrariationem beneficij, vt ip-
sum decur ad tempus certum, & determinatum; non tamen
vt decur ad incertum, seu donec Superior reuocauerit. Id
quod non tollit beneficij rationem, secundum quam est
perpetuum; quia potest per beneficiarium vitam non reuocari.

si Superior vo-uerit: quod ad appellationem perpetui suffi-
cere in beneficiis Ecclesiasticis, habetur ex Angelo, & Sylu.
in verbo, *Dignitas*, nu. n. 1. Et confirmari potest: quia perpetu-
um dicitur, id etiam quod non limitatur ex toto tempore,
quantumcumque detur ad beneplacitum Superioris. Pro
quo facit lex, Iuris peritos, in principio, De excusationibus.
Adde quod ipsa beneficia quae Manualia dicuntur, tanquam
posita in manu, & potestate concedentis, ita ut possit ea &
concedere, & reuocare quando voluerit, aliis beneficiis a-
quentur in omnibus, dempta sola facultate reuocationis ad
nutum, vt ex Clemen. 1. De supplenda negligentia Praelato-
rum, notat Nauar. in Comment. 2. De Regularibus, num. 6. *versu*
Octauo insertur. In qua Clemetina praecipitur, vt Praelati talia
beneficia conferant intra sex menses: nec possint illa suis
mensibus vnire, nec nouis pensionibus onerare, nec antiquas
augere, nec fructus eorum tempore vacationis obuenientes,
sibi capere: quae sunt conditiones perpetui beneficij.

Ceterum beneficia secularia ordinarie sunt perpetua,
nec possunt sine iusta, & legitima causa reuocari. Dixi Ordina-
rie, quia nonnunquam sunt capellae ad nutum collatoris
reuocabiles. Regularia vero beneficia, quae ab Abbate con-
feruntur sunt manualia: quia cum Regularis viuatur sub obe-
dientia Abbatis, secundum regulam suam professionem: possunt
ad nutum eiusdem, reduci ad monasterium, ex cap. Cum
ad monasterium, §. Tales, De statu monachorum. Dixi, quae
ab Abbate conferuntur: quia electiua, id est, de quibus per
electionem prouidetur, non censentur manualia: quia non
sunt reuocabilia ad nutum Abbatis, nisi Monachi ad ea electi,
bona eorumdem male dispenserent, vel in eis incontinenter
viuant, vel ad altiore gradum eligantur cap. Monachi, §.
fin. De statu Monachorum. Item nec regularia beneficia si
sint curata reuocari possunt ab Abbate sine Episcopi, cuius
est animarum curam committere, consensu, argumento cap.
De monachis, 16. quaest. 1. Neque etiam reuocari possunt ab
Abbate beneficia, quae a Papa ex certa scientia conferuntur
Regularibus ad vitam ipsorum, ex cap. Porrecta, De confir-
matione vtili, vel inutili, vbi glossa, verbo, *Confirmatur*, id ex-
pressit. Et ratio satis docet: quia Papa superior est Abbate.
Dixi, ex certa scientia: quia secus esset si Regularis tacita sua
conditione, peteret sibi ad vitam suam beneficium conferri,
aut collatum confirmari. Irritum enim esset id quod
obtineret, ex eodem cap. Porrecta, & praecedenti, Ad
nostram.

TITVLVS SECVNDVS

De acquisitione beneficiorum Ecclesiasticorum.

DICEMVS primo de erectione beneficiorum Ecclesia-
sticorum, quam acquisitio eorumdem praesupponit.
Secundo de impedimentis Canonicis, quibus quis in habilis
est ad beneficia Ecclesiastica acquirenda. Tertio, de iis quae
requiruntur, vt quis censetur ad illa dignus. Quarto, de in-
tentione, & appetitu eadem acquirendi. Quinto, de modis
quibus ea legitime acquiruntur. Sexto, de pluralitate bene-
ficiorum, quae ex tali acquisitione sequi potest: & postremo
de incompatibilitate eidem pluralitati obstante.

CAPVT XI.

De erectione beneficiorum Ecclesiasticorum.

SVMMARIVM.

- 140 Locus eligendus beneficio erigendo.
- 141 Causa legitima erigendi beneficia.
- 142 Persona consideranda ad beneficiorum erectionem: & quando
requiratur ad eam, Papae auctoritas; & quando sufficiat
auctoritas Episcopi.
- 143 Quando cum consensu Episcopi, ad erectionem noui beneficij
requiratur consensus habentium in eodem loco beneficia
antiqua.

AL
IS

- 144 De dote requisita ad eandem erectionem & quantam debeat esse ipsa beneficij, vt sufficiens censetur: ac in quibus bonis constitui possit.
- 145 Effectus fundationis beneficij.

140. IN erectione seu fundatione legitima beneficij sex sunt consideranda: locus, causa, persona, aedificium, dos, & effectus ipsius fundationis.

Quod attinet ad locum, is debet congruus, & conueniens esse beneficio erigendo, & ipsius dignitati. Sic enim ex institutione Apostolorum per cap. Vrbes, & cap. In illis distinct. 80. & cap. Nulli, distinct. 99. Archiepiscopatui, & aliis maioribus, attributa sunt precipua tantum ciuitates prouinciarum: & Episcopatus instituendus est tantum in precipua ciuitate diocesanos, non autem in vlla aut oppido, ex cap. Episcopi, distinct. 80. & ex cap. 1. De privilegijs. Vbi ratio redditur, ne vilescat dignitas Episcopalis. Ex necessitate tamen populi, qui non posset conuenire ad urbem celebrem; oppidum, congruus locus censeri potest, iuxta cap. Ad audientiam. De Ecclesijs aedificandis. Quia in re standum est iudicio Summi Pontificis: vt & in ceteris, quae spectant nouam institutionem, aut mutationem Episcopatus: ex cap. Mutationes 7. quaest. 1. In alijs autem beneficijs inferioribus oportet consulere Episcopum qui designet locum aedificationis Ecclesiae, ex Nouella 131. §. Si quis autem titulo 14. collatione 9. in Authenticis. Is autem eligit locum a praedonibus tutum, facile accessibile & salubrem; cum quae sunt his contraria, efficere possunt vt Ecclesiae iam fundatae ad alium locum transferantur ex cap. Ecclesia, 16. quaest. 7. & cap. Tribus De consecr. distinct. 1.

141. Quod attinet ad causam: inter legitimas erigendi beneficij causas, constituitur primo, si populus non habet locum vbi conuenire possit ad sacra mysteria percipienda ex cap. fin. De Ecclesijs aedificandis. Secundo, si habeat quidem, sed longius ab eo distet, quam possit vel tempore hyemis, vel inundationis aquarum, ad eum accedere, ex cap. Ad audientiam 1. eodem titulo. Tertio, si adeo excreuerit populus, vt vnus pastor nequeat ei sufficere: tunc alius adiungendus est cum nouo beneficio ex cap. Praecipimus, 16. quaest. 1. Postremo, si populus sit recens ad selem conuersus, vel ab haeresi reuocatus, iuxta cap. 1. De verborum signific. in 6. Cui cauae addi potest iuxta Extrauag. communem, Saluator, De praebendis; si vnum beneficium sit in angulo, vt possit duobus praepositis sufficere: Sine causa autem iusta, nec diuidi beneficium debet ex cap. Maioribus, cap. Cum causam, & cap. Vacante. De praebendis. Extrui vero nusquam debet beneficium ob aliam turpem causam: vt ob quaestum faciendum ex oblationibus, cap. Si quis Basilicam, De consecratione, distinct. 1.

142. Quod attinet ad personas considerandas: ea sunt vel quae largiuntur necessaria ad fundationem beneficij, vel de quorum consensu debet fieri fundatio. De illis nihil occurrit notandum, nisi quod Abbatibus, & Monialibus non sit permillum noua monasteria fundare, neque cellulas aedificare pro arbitrio; sed solum cum Episcopi consensu, ex cap. Quidam Monachorum, cap. De Monachis, cap. Cellulas & cap. Nullus, 18. q. 2. idque, vt in eodem cap. Quidam Monachorum tangitur, ad tollendas euagationes Monachorum, sedem sibi pro arbitrio constituentium. De his vero personis inquam, de quarum consensu debet fundatio fieri, notandum est nouum Episcopatum creare, solum Summi Pontificis esse; sicut solum est vnum Episcopatum in duos diuidere; vel duos in vnum coniungere, prout notat ad cap. Quod translationem, De officio legati, verbo Reseruata: & ad cap. Sicut vnire, De excessibus Praelatorum, verbo Perrinere. Item in locis exemptis immediateque subiectis Summo Pontifici, nemo potest Ecclesiam aedificare sine eiusdem licentia & privilegio speciali, ex cap. Autoritate De privilegijs, in 6. Ad alia autem beneficia sufficit consensus Episcopi, qui ex causa legitima concedit facultatem erigendi seu fundandi beneficium intra fines suae dioceseos, ex eodem cap. Autoritate: quique beneficium diuidere potest, si tale sit, quod sufficiat duobus, ex cap. Ad audientiam, De Ecclesijs aedificandis. & vnam Ecclesiam alteri vnire, & subicere in sua diocesi, ex paulo prius citato cap. Sicut vnire

& ex Concil. Trident. praesertim sess. 21. cap. quinto De reformatione. idem satis insinuans sess. 7. cap. 6. & 7. De reformatione. sess. 4. cap. 9. De reformatione. item & sess. 24. cap. 13. & 15. adhuc De reformatione.

Quaestio est autem, an ad erectionem beneficij cum Episcopi consensu requiratur necessario consensus eorum, qui beneficia ibidem possident. Cui quaestioni Panormitanus ad memoratum cap. Ad audientiam, bene respondet distinctione: nempe si nouum beneficium erigatur ex fructibus antiqui: & cum illius praedicio, tunc requiri consensum expressum eius qui praeficitur, eidem antiquo, iuxta cap. primum De rebus Ecclesiae alienandis, vel non. Et ratio est: quia talis erectio, demembratio quaedam est, requirens solemnitatem; quae iuxta cap. Sine exceptione, 12. quaest. 2. adhibenda est in alienatione rerum Ecclesiasticarum. Eorum vero, qui in nullo laeduntur, consensus non requiritur: vt argumento est, quod in eodem cap. Ad audientiam, Episcopus dare possit beneficium, & diuidere, non obstante appellatione: immo & inuitis rectoribus, vt habetur ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. De reformatione.

Quod attinet ad dotem eam requiri ad erectionem beneficij, intelligitur ex cap. Placuit, 1. quaest. 2. Et confirmatur ex eo, quod inter Ecclesiam in qua beneficium erigitur, & praefectum eius, matrimonium quoddam contrahi censetur, ex cap. Sicut vir, 7. q. 1. & ex cap. Inter corporalia, De translatione Episcopi. Ideoque ad illius onera ferenda dotem constituere debet patronus, sicut solet pater filiam, quam temporali matrimonio iungit alteri: si quae is non constituitur sufficiens, conpelli potest ad explendam competentem; argumento est cap. Cum sicut De consecr. Ecclesie & satis aperte constitutum est in Nouella 131. supra citata §. Si quis autem. Vnde quoque habetur, quod si distulerit, possit eo mortuo haeres ipsius compelli ad implendam

Circa quod aduerte primo, Episcopum qui consecrauit Ecclesiam non dotatam sufficienter, sin non prouiderit aliunde, teneri dotationem implere; ex memorato cap. Cum sicut: ad quod glossa verbo Consecranda id ipsum notat. Aduerte secundo, quod si tempore aedificationis Ecclesiae, Clericus potuerit viuere de dote tunc constituta, liberentur patronus, & Episcopus a supplemento dotis, iuxta cap. Conquerente, De clericis non residendis, iuncta glossa verbo, Percipere.

Aduerte tertio, quanta debeat esse quantitas dotis eiusmodi, vt sufficiens dicatur; generaliter iudicari ex dignitate Ecclesiae, seu beneficij, & praepositi cui traditur: sicut de quantitate dotis in matrimonio temporali, iudicatur ex dignitate coniugum, iuxta legem Querere, De iure dotium. Atque ita facile intelligitur Episcopatus, & superiorum dignitatum dotem, amplam esse debere. Iudicari etiam ex numero personarum requisitarum, vel positarum in Ecclesia seu beneficio erecto: ad quorum honestam sustentationem, quae dos sufficere possit, relinquatur prudentum, & expertorum iudicio statuendum inspectis circumstantijs.

Dos autem beneficij curati saltem debet tanta esse, quae sufficiat sustentationi vnus presbyteri, & vnus Clerici, iuxta cap. Vt quisque, De vita, & honest. Clericorum; & ex qua solui possint iura Episcopalia, & hospitalitates exerceri, ex cap. 2. De supplenda Praelatorum negligentia, & ex cap. De monachis, Extra. De praebendis, & cap. 1. eod. titulo in sexto. Dos vero in Ecclesia collegiali, siue saeculari, siue regulari, definienda est secundum numerum personarum quem quis vult in illa esse; ita ut redditus sint ad earum sustentationem sufficientes, ex cap. 1. De institutionibus: et si quaedam monasteria sunt Ordinis mendicantium, qui ne in communi quidem possunt habere redditus, ex cap. Exiit. De verborum significatione in 6.

Ceterum dos beneficij erigendi, constitui potest primo, in bonis fundatoris, tam mobilibus, quam immobilibus, iuxta Authenticam, Hoc ius porrectu, Cod. De sacrosanctis Ecclesijs. Secundo constitui potest in iurisdictione temporali, ex cap. fin. Ne Clerici, vel Monachi, in 6. etiam Clerici, criminali exercere prohibeantur, Extra, eodem titulo, cap. Clerici, & cap. Sententiam: quia satis est quod possit saecularibus suam iurisdictionem ea ex parte delegari: vt posse habetur ex prius citato cap. Finali. Tertio constitui

potest

REGINA
DE
PRAE
EDR
E. V

potest ex decimis, iuxta ea que habentur 13. quæst. 1. cap. 1. Potest quarto, ex oblationibus, & ex iis que secundum laudabilem consuetudinem solvantur ex sepulchris, ex benedictionibus nuptiarum, & ex funeribus mortuorum, con-
143
iunctis cum aliis redditibus, iuxta cap. Cum inter vos, De verborum signific. Ex solis autem oblationibus constituere, non est consentaneum: cum ea sint incertæ, utpote pendentes offerentium voluntate. Pari ratione nec ex solis distributionibus, quæ iis solummodo dantur, qui diuino officio intersunt, tanquam merces pro personali labore: non enim tales sunt, ex quibus possit constitui corpus beneficij, quod in redditibus ordinariis, certisque consistit.

Quod atinet ad effectus fundationis beneficij; vnus est præcipuus, vt quicumque nouum beneficium notauerit, vel fundauerit, fiat patronus illius: ita ut præsentatio ad illud possidendam ipsi debeat: neque possit Episcopus sine tali præsentatione id ipsum beneficium conferre, ex cap. Decernimus 16. qu. 7. & ex cap. Nobis, De iure patronatus. Quod idem obseruandum est, cum diuisio sit beneficij. Nam Ecclesia ex cuius redditibus noua fundatur, efficitur patrona eius quæ fundatur, vt notat Panormitanus ad cap. Ad audientiam, De Ecclesijs edificandis, num. 3. duoque sunt talis nouæ Ecclesiæ patroni alter quidem, is qui dotem primitiuæ Ecclesiæ dedit & alter præpositus eiusdem primitiuæ Ecclesiæ, de cuius fructibus illa erecta est: penes quorum vnumquemque ius patronatus est æqualiter, non secus ac cum vni patrono plures hæredes succedunt.

Obseruandum est vero, eos demum fieri Ecclesiarum patronos, qui ante illarum consecrationem bona largiti sunt: quia patronus dicitur quasi pater, qui produxerit ad esse Ecclesiam, antea non existentem. Non omnes tamen qui largiuntur ante consecrationem effici patronos: sed eos solos qui tantum dederint, quantum sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, vt docet glossa prior, ad cap. Quicumque secundo, 16. quæst. 7. Ex quo habetur alter effectus fundationis beneficij: nimirum vt si fundator vel filij ipsius redacti sint ad inopiam, ab Ecclesia fundata, suffragium vitæ pro temporis vsu percipiant. Quod intellige iuxta glossam posteriorem ibidem, si cægestas summa sit, & ipsi Ecclesiæ superstit, quod ad id sufficiat.

CAPVT X.

De impedimentis Canonici, quibus quis inhabilis est ad Ecclesiastica beneficia acquirenda.

SUMMARIUM.

- 146 Mulier incapax est beneficij, & quid de Abbatisa dicendum.
- 147 Defectus tonsuræ Clericalis impedimentum est acquirendi beneficij.
- 148 Difficultas, An pariter impedimentum sit clericatum suscipisse ab Episcopo alieno, sine proprij licentia.
- 149 Impedimenta matrimonij, & digamia.
- 150 Impedimenta excommunicationis, suspensionis, & irregularitatis.
- 151 Impedimentum defectus natalium.
- 152 Impedimentum defectus fidei.
- 153 Impedimentum iniuriæ illatæ Cardinali, & acceptionis secundum beneficij curati.
- 154 Impedimenta homicidij, concubinatûs, raptus mulieris, & usurpationis bonorum Ecclesiæ.
- 155 Tres modi quibus contingit filios Presbyterorum legitimos esse.
- 156 Tres casus in quibus iudem peculiariter incapaces sunt acquirendi beneficij.
- 157 Impedimenta iniuriæ illatæ Episcopo: imperati beneficij, Clerici adhuc vinctis, tanquam iam mortui, & simonia.
- 158 Impedimentum status personæ: cum secularia sacri aribus, & regulari regularibus dari debeant.
- 159 De eo, quod beneficia iuris patronatus conferri debeant conuenienter fundationi.

160 De eo quod in Gallia, & in Hispania beneficia non dantur externis.

161 Inhabilitatis, quæ cum non sint veræ, acquisitionem beneficij non faciunt inualidam.

AD beneficium legitime acquirendum requiritur canonicus titulus, seu prouiso secundum Ecclesiæ canones, regulasque ab Ecclesia præscriptas: secundum quas aliqua requiruntur ex parte recipientis, vt carere impedimentis canonicis, de quibus in hoc capite, & habere conditiones debitas, de quibus in sequenti 12. additis in 13. nonnullis de intentione, & appetitu acquirendi beneficia. Aliqua vero ex parte conferentis requiruntur: vt legitimi modi conferendi, de quibus in 14. capite; & aliqua demum ex parte beneficij, vt vnitas, & pluralitas non incompatibilis, & reetus effectus: de quibus in consequentibus capitibus.

Impedimentorum autem quædam sunt facientia inhabilem ad omnia beneficia: quædam vero ad aliquam tantum, de illis prius: de his postea dicemus.

SECTIO PRIOR.

De impedimentis Canonici, quæ reddunt inhabilem ad omnia beneficia Ecclesiastica.

Hæc sunt in duplici differentiâ: quædam enim absque culpa illius in quo inueniuntur, contrahuntur: & quædam in illo proueniunt ex ipsius culpa.

Primum autem, est incapacitas ordinis Ecclesiastici: qualis est in femina, ex cap. Vxoratus, §. finali, De consuetudine coniugatorum, Et ratio est: quod ipsa arceatur ab omni altaris ministerio, quod à Christo commissum est tantum sexui virili. Aduerte tamen Abbatisas quasdam esse, siue monialium adstrictarum professione religionis approbatæ; siue feminarum viuientium in congregatione, ad instar Canonicorum secularium sine vlla professione religionis approbatæ, & absque abdicatione propriorum bonorum (quales visuntur in Germaniam quemadmodum notat glossa ad cap. Dilecta, De maiortate, & obediencia, verbo Canonicas) eademque potestatem habere: tum in feminas, quibus præficiuntur: tum etiam in Clerico; seculares habentes capellas, & beneficia monasterijs ipsarum subiecta, iuxta idem cap. Dilecta: annotantque Syluester, Angelus, & Tabiena in verbo, Abbatisa. Nihilominus tamen eas neque capaces esse ordinis, ex cap. Noua, de poenitentis, & remiss. neque iurisdictionis spiritualis, ex eodem cap. Electa, & ex cap. De Monialibus, tit. De sent. excommunic. De qua re ex professo egimus in præced. lib. nono, cap. 7. sect. 2. Itaque Abbatisa, seu Priorissa habet quidem officium, seu administrationem monasterij sibi subiecti: non tamen beneficium; cum non habeat ius percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, ob ministerium diuinum annexum Clericatus; seu propter titulum Clericali: cuius incapax est femina: sed tantum ob officium, quod habet administrandi monasterium.

Secundum impedimentum, est defectus tonsuræ Clericalis. Nam beneficia non possunt conferri aliis, quam Clericis initiatis tonsura, ex cap. Cum adeo, De rescriptis, & cap. Ex literis, De transactionibus, & c. 2. De institutionibus. Neque proderit postmodum tonsuram accipere, si tempore imperationis, non fuerit iam data, prout notat glossa finalis citati capituli, Ex literis. Et confirmatur, tum argumento cap. Si eo tempore, De rescriptis, in 6. tum ratione, quia cum actus in suspensio esse non possit, principium illius considerandum est, (per cap. Dudum 1. De electione, iuncta glossa in verbo, electionis tempore) iudicandumque si à principio non valuit, neque tractu temporis conualescere; ex lege, Quod initio, ff. De regulis iuris, & ex cap. Non firmatur, eodem tit. in 6.

Disputant autem Canonici, An is qui factus est Clericus ab alieno Episcopo sine licentia Summi Pontificis, aut Prælati sui, possit beneficia consequi tanquam Clericus. Videtur vero pars negans tenenda vt tutior: non quibus ex eo, quod talis non sit vere Clericus; sed quod sit suspensus ab executione, & priuilegio Clericatus, ex Cohel. Trident.

sess. 14.

AL
IS

sess. 14. cap. 2. in fine, De reform. Nec refert, quod illic habeatur tantum expressa mentio suspensionis ab executione ordinum, de quorum numero non est Clericatus, non Theologorum saltem sententia. Nam sufficit quod in iure canonico, is etiam dicatur ordo, in cap. Cum contingat, De ætate, & qualitate: atque perinde ac ordines, prohibetur dari ab alieno Episcopo sine proprii licentia, in cap. finali, De temporibus ordinationum in 6. eademque in illo ac in ordinibus sit prohibitionis ratio illeque sit eorum quoddam principium: ac difficile sit ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio cap. Principatus, l. qu. 1. Dispensaretamen poterit cum tali proprio Episcopo, iuxta citatum cap. 2. & cap. Consultationi, de temporibus ordinationum: nisi quod recurrit ad Papam si Transmontanus ordinetur ab Episcopo Italiae, sine ipsius Papæ, aut proprii Episcopi licentia, ex cap. 1. De temporibus ordinum in 6.

149. Tertium impedimentum est matrimonium. Nam coniugatus etiam Clericus, inhabilis est ad omnia beneficia ex cap. 1. 2. 5. & 8. De Clericis coniugatis. Locum habet autem hoc impedimentum, quantumuis matrimonium per verba de presenti contractum, non sit copula consummatum. At tamen non modo Clericus coniugatus, sed etiam Laicus potest in Ecclesia habere præbendam, seu stipendium sine titulo: cuiusmodi solet dari cantoribus, & organistis. Immo Episcopus potest cum Clerico coniugato non bigamo dispensare ad beneficium simplex retinendum, in vno casu: nempe quando illud requirit tantum officium minorum ordinum, nec præfatus est celebs, qui eo fungatur, ex Concil. Trident. sess. 23. cap. 17. De reform. Quoad alios, & quoad alia beneficia, solus Papa dispensare potest.

Quartum impedimentum est digamia: digamus enim, beneficij capax non est: quandoquidem ordinari non potest, tanquam irregularis, prout suo loco traditum est in præcedenti tractatu, per consequens nec exercere potest officium, propter quod Ecclesiasticum beneficium dari habet ex cap. finali, De rescriptis in 6. Qui vero incapax est officij & beneficij propter quod illud datur: quandoquidem inhabilis ad vnum, est etiam ad alterum ei annexum, iuxta cap. Translato de constitutionibus. Quot autem modis contingat aliquem effici bigamum, ut quis cum eo dispensare possit, iam docuimus in præcedenti tractatu de irregularitate, cap. octavo.

150. Quintum impedimentum est poena Ecclesiastica, puta excommunicatio, per textum in cap. Postulatis, De Clerico excommunicato: itemque suspensio, prout habetur ex cap. Cum dilectus, De consuetudine, §. finali, & ex alijs, quæ ibidem notantur, glossa verbo, A suspensis. Ac demum irregularitas ex communi sententia, teste Nauarr. in lib. 5. consil. tit. De simonia, consilio 3. in responsione ad 2. questionem: Pro qua facit, quod in bullis Pontificis, quibus beneficia conferuntur, solet mentio fieri dispensationis ab irregularitate. Nam id non esset necessarium, nisi ea esset impedimentum illorum consequendorum. Unde, ut idem Nauarr. docet in Enchir. cap. 27. num. 249. versu. 6. omnis irregularitas collationem quæ illi subsequitur reddit ipso iure nullam. Et ratio est: quod irregularis sit inhabilis ad ordinem, & eius usum, iuxta doctrinam communem de irregularitate: beneficium vero Ecclesiasticum prærequirit Ordinem. Cuius usus significatur nomine officij spiritualis, propter quod beneficium dari dicitur, De rescriptis cap. finali in 6. Iam si irregularis sit inhabilis ad beneficium, non valebit facta ei huius collatio. Ceterum istiusmodi impedimentum tollitur ablatione poenæ quæ illud inducit, hoc est, absolutione ab excommunicatione, vel à suspensione, aut dispensatione in irregularitate: dummodo tamen talis siue dispensatio præcedat beneficii coactionem. Etenim sequens relinquit illam, ut prius inualidam: ita ut noua collatione sit opus.

151. Sextum impedimentum est, defectus natalium: quem qui patitur inhabilem esse ad omne beneficium Ecclesiasticum, habetur ex cap. 1. & 2. De filijs Presbyt. in sexto. Ille vero dicitur pati defectum natalium, qui non est natus ex legitimo matrimonio, siue sit natus ex incestu, siue ex adulterio, siue ex fornicatione: de quibus plura in præcedenti tractatu de irregularitate cap. 7. Hic duo tantum mo-

dienda occurrunt. Prius est, præter Papam (qui potest etiam in beneficio curato) Episcopum, ex cap. 1. & 2. citatis, cum quous illegitimo posse dispensare ad beneficium non curatum. Id quod notat Tabiena verbo Beneficium 2. num. 16. ex glossa ad citatum cap. 1. verbo Defectum. Veruntamen tres casus excipiendi sunt. Primo enim, non potest Episcopus dispensare ut filius habeat quodcumque beneficium in Ecclesia in qua habet, vel habuit pater, iuxta Concil. Trident. sess. 23. cap. 25. De reformatione. Secundo, nec potest dispensare, ut filius habeat beneficium per reciprocam resignationem à patre factam in illius fauore, ut alterius beneficium in fraudem decreti casus præcedentis habeat: ex eodem Concil. Trident. ibidem. Tertio, nec potest dispensare, quando habetur statutum iuratum, vel à Papa confirmatum, ut nullus illegitimus habeat beneficium in tali Ecclesia: cuius casus meminit Tabiena in sequenti num. 17.

Posteriorius monendum est, dari aliquot casus in quibus ille qui natus non est legitimo matrimonio, tanquam legitimus nulla in dicit dispensatione ad quodcumque beneficium. Quos breuiter tantum referemus, cum de illis iam dictum sit à nobis in memorato cap. 7. Primus est, quando pater mulierem ex qua illum suscepit, postea duxit in uxorem, ex cap. 1. & cap. Tanta, Qui filij sunt legitimi. Secundus est, quando matrimonium existimatur validum, reuera tamen non est: Nam in eo suscepto liberus esse legitimus, habetur ex cap. 2. & cap. Prælatum, eodem titulo. Intellige autem dummodo matrimonium publice celebratum sit, nec coniuges sciant tale impedimentum: aut saltem alter eorum nesciat, ex cap. penultimo. Qui filij sunt legitimi. Tertius est quando generatio contigit post celebrata sponsalia, ex cap. Per tus eodem titulo, Quartus est, quando genitus est quis ex infidelibus coniunctis matrimonio, quod iuxta ipsorum legem valuit. Nam etiam si non valeret secundum ius canonicum: talis tamen, si parentes ipsius ad fidem postea conuertantur, legitimus censetur, ex cap. finali, eodem adhuc titulo. Nota obiter, pensionum, quæ dantur tantum in subsidium vitæ tanquam pauperibus, sine titulo clericali, itemque pensionum iuris patronatus & aliorum similium, quæ dantur laicis, illegitimum posse capacem esse, cum nihil expresse de eo prohibeatur in iure Canonico: atque odia restringenda sint potius, quam amplianda ex regula 13. iuris in 6.

Septimum impedimentum, est, defectus fidei. Sunt enim sex genera personarum, ad omnia beneficia inhabilium propter hæresim, iuxta cap. Quicumque §. Hæretici, & cap. Statutum 2. De hæreticis in 6. nempe hæretici ipsi, deinde ipsorum credentes, 3. eorumdem receptores, 4. fautores, 5. defensores, & postremo eorumdem filij. De quo vide antedicta in præced. tract. 2. num. 193.

Aduerte autem primo ad sex illa personarum genera, aliquos addere septimum earum personarum, quæ scienter per preces hæreticorum obtinent beneficium. Quorum sententiæ fauere videtur citatum cap. Quicumque, in 6. Ad hæc: sed quia in eo non irritatur sic facta collatio, sicut in memorato §. Hæretici, probabilis est talem collationem non esse irritam ipso facto, sed tantum esse à iudicandam.

Aduerte secundo, hic nomine hæreticorum comprehendendi etiam illos qui conuersi sunt ab hæresi, poenitentque, etiam si absolutionem ab excommunicatione consecuti sunt: quia per cam non aufertur inhabilitas, indigens dispensatione. Comprehenendi quoque Apostatas à fide iuxta cap. Contra Christianos, De hæreticis, in 6. Non comprehendendi autem illos qui non sunt animo hæretici, quantumuis cum hæreticis dissimulent in factis externis, neque illos qui animo sunt hæretici, sed nullo externo signo id produnt, aut non sunt pertinaces. Quod idem est de credentibus hæreticorum dicendum.

Per fautores vero, defensores, & receptores hæreticorum intelligendi sunt tantum ij, qui intuitu hæresicos fauent hæreticis, aut illos defendunt, vel, receptant. De quibus egimus pluribus in præced. lib. 9. cap. 14. exponendo primam canonem Bullæ Cœnæ Domini.

Aduerte tertio ex ante memorato cap. Statutum, prædictorum

REGINA
DE
PRAX
IDR
E. V

eorum filios esse ad beneficia inhabiles, usque ad secundam generationem in paterna linea; & usque ad primam in materna, id est, ex glossa 1. ibid. si quis vir sit hæreticus, aut hæreticorum credens, receptor, defensor, vel fautor: filius ipsius, & nepos ex filio inhabilis est ad omnia beneficia; non item nepos, ex filia. Similiter, si quæ mulier sit hæretica, aut credens, receptrix, fautrix, vel defensor hæreticorum: filius quidem ipsius est similiter inhabilis, non autem nepos ex filio. Requiritur autem ex eodem cap. Statutum, ad eam filiorum inhabilitatem, ut parentes de prædictis peccatis non egerint poenitentiam: sed in eis mortui sint. Requiritur quoque ut idem parentes per sententiam Iudicis, aut notitiam facti probentur tales esse, ex eodem cap. doceri posse videtur, per illa verba, *filij eorum qui probantur obijisse in hæresi*. Nam (*probantur*) verbum est iuris, quod benigne interpretando in materia odiosa, & pœnali: dicere possumus indicare propositam inhabilitatem extendi tantum ad filios eorum hæreticorum, & aliorum memoratorum, qui tanquam tales per sententiam Iudicis condemnati sunt: aut per euidenciam facti tales fuisse ita notum est, ut nulla tergiversatione celari possit. Sed quoniam memorata verba non indicant tale quid satis aperte; utius est in praxi dispensationem tunc petere.

Octauum impedimentum est, iniuria illata Cardinali, nam ex cap. Fœlicis, De pœnis, in 6. tria personarum genera propter eiusmodi iniuriam inhabiles redduntur ad omnia beneficia, cum quibus solus Papa dispensat. Primum est, peruentium, capientium, *capituum in ellipse*, aut hostiliter in sequentium Cardinalem. Secundum est, participantium cum aliquo illorum, vno ex septem his modis; nempe iubendo, consulendo, scienter defendendo, scienter recipiendo, ratum habendo, socium se præbendo, fauendo. In tertio genere sunt filij, & nepotes omnium prædictorum, tam facientium quam participantium. Quibus omnibus memoræ commendandis seruiunt hi versus,

Iusto, consilium, defensor, palpo, recursus.

Authores, socij, fautores filius, hi sunt.

Si Card. peruentum à præbendis alieni.

Aduertendum autem participantibus dando nudum consilium, aut fauorem simplicem, seu ex quo non sequitur effectus, neque vis deterior sit, non effici ad beneficia inhabiles. Adde nec nepotes, qui non descendunt ex sexu virili: itaut nepos ex filia non sit inhabilis. Item qui non descendunt per rectam lineam: itaut nepos ex fratre non sit inhabilis: quod vtrumque habetur ex eodem cap. Fœlicis.

Nonum impedimentum est, acceptio secundi beneficij curati. Nam habens iam vnum beneficium curatum, ob tenentis pacificam possessione secundi curati sine Papæ dispensatione; & perdit prius, & efficitur eo (de quo vide in sequenti num. 292 & 309.) inhabilis ad omne beneficium per Extrauagantem Ioan. 22. Execrabilis, titulo de præbendis, vbi sub finem habetur quis nomine Ordinarij, & quid nomine beneficij Curati intelligendum sit.

Decimum est homicidium. Nam homicida est inhabilis ad omne beneficium, quando homicidium fuerit cum peccato, ex cap. Inquisitionis, De accusationibus, & ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. De reform. Atque si homicidium sit voluntarium, solus Papa in tali inhabilitate potest dispensare: si casu, nec ex proposito, vel vim vi repellendo accidat; potest Episcopus dispensare ad beneficia non curata obtinenda: atque ad beneficia etiam curata iam ante habita retinenda, prout docet Nauarrus in *Ench. cap. 27. num. 240. in fine*. Quinimo quando negotium fuerit ei à Papa commissum potest ad omnia beneficia dispensare, iuxta Concilium Trident. loco cit. si homicidium non ex proposito, sed casu sit commissum.

Vndecimum impedimentum est concubinatus. Nam in concordatis tit. De concubinarijs: concubinaris qui post primam ad monitionem non relinquit concubinam, vel ea relicta accipit aliam; inhabilis est ad omne beneficium. Quod idem habetur ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 14. De reform. Nisi quod specialiter statuat, v. post primam ad monitionem priuatur tertia parte fructuum: & post secundam, non tantum amittit eos ipsos fructus omnes, & præuentus suorum beneficiorum: sed etiam suspendatur ab ad-

ministratione eorundem, alijque pœnis subiciatur, prout ibidem præscribitur. Dispensat autem Episcopus cum omni concubinario post manifestam vitæ emendationem, quando iusta adest dispensandi causa, ex eodem cap. 14. Quamquam secundum concordata, si concubinaris ipse post primam dispensationem denuo recidat, Papa solus cum eo dispensare potest.

Duodecimum est raptus mulieris. Nam ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reform. matrimonij, raptor mulieris & omnes illi consilium, auxilium, & fauorem præbentes, sunt incapaces omnium dignitatum: sique fuerint Clerici de proprio gradu decidunt.

Decimum tertium est, iniusta vsurpatio bonorum Ecclesiæ. Nam ex Concil. Trident. sess. 22. De reform. cap. ultimo, & ex Bulla Pij quinti, quam refert Nauarr. in *Enchir. c. 13. num. 110.* Clericus qui iniuste vsurpat bona Ecclesiastica, aut qui sic vsurpantibus consilium, auxilium, & fauorem præbet, inhabilis est ad omnia beneficia Ecclesiastica. Tam in hoc autem impedimento, quam in præcedenti solus Papa dispensat.

SECTIO POSTERIOR.

De impedimentis, que inhabilem reddant ad aliquod certum beneficij genus.

Quinque huius generis impedimenta dantur.

Primum est, filium esse legitimum Sacerdotis: quod tribus modis contingere potest: primo, si Sacerdos antequam susciperet sacros Ordines fuerit coniugatus, ut D. Petro, D. Hilario, & nonnullis alijs contigit. Secundo, si sit Sacerdos Græcus; nam Græcis permixtum est uti vxoribus, quas duxerunt ante Ordines susceptos. Neque filij inde suscepti, à beneficio arcentur etiam apud Latinos, ex cap. Cum olim, De Clericis coniugatis. Tertio, si aliquis iniusta, vel iniusta vxore suscipiat sacros Ordines, & postea ex eadem filios procreet: tales enim censentur legitimi, ut ex Host. habet Syluest. in verbo, *illegitimus, quest. 4.* & alij tenuerunt, quos Thomas Sanchez commemorat *lib. nono, De matrimonio disput. 38. num. 2. in fine*. Et ratio esse potest, quod vir sine vxoris consensu nequeat sic se adstringere castitatis voto: ut ipsum (præsertim illegitimum, seu contra iuris dispositionem emissum) matrimonio prolique officiat. Sin autem sciente, nec contradicente vxore, eosdem Ordines susceperit, ad eam postea rediens, si filios suscipiat, erunt illegitimi, ut idem Syluester ex eodem addit. Pro quo authores in cit. n. 2. Sanchez magno numero adfert quidem, sed sententiam contrariam in sequenti num. 7. existimam probabilem. Nobis autem sufficit quod ille ibidem fatetur, iuxta cap. Literas. De filiis presbyt. tales habere impedimentum, quo egeant dispensatione: ut ad ordines, sic & ad beneficia. Vide dicta in præced. tract. num. 68.

Ac cum hæc ita sint, aduertendum est circa propositum impedimentum: quod et si filij legitimi presbyterorum, per cap. *Ad hæc, De filijs Presbyt.* sint capaces habendi quodcumque beneficium, etiam in Ecclesia in qua pater ipsorum est Episcopus: dari nihilominus quosdam casus in quibus sunt inhabiles. Præcipuus & ad quem cæteri reducuntur est, quo ex cap. *Præsentium* & ex cap. *Ad extirpandas* eodem tit. filius non potest habere beneficium, quod ante illum pater habuit immediate: scilicet vero, si persona aliqua fuerit intermedia, cui concessum sit idem beneficium, cap. *Ex transmissa*, eodem etiam titulo. Quod procedit ex Syl. in *præcedenti q. 2. in fine*, quantumvis talis intermedia persona sit prædicti filij frater, id est, alius filius patris Sacerdotis, cum quo dispensatum fuerit. Porro in hoc impedimento cum filio Sacerdotis legitimo, idem dispensat qui cum illegitimo, de quo in præcedenti sectione, impedimento 6. Neque enim difficilior est: debet dispensatio cum legitimo, quam cum illegitimo.

Secundum impedimentum est, iniuria illata Episcopo, ob quam per Clementinam 1. De pœnis, inhabilitas ad beneficia perinde incurritur, ac ob iniuriam (de qua in præcedenti sect. impedimento 8.) illatam Cardinali: tribus tamen exceptis. Primum est, quod cum illa alia inhabilitas sit ad omnia beneficia, hæc tantum sit ad ea beneficia quæ sunt in diocesi Episcopi, qui iniuria afficitur. Secundum

est, quod

AL
IS

155.

156.

157.

fit, quod illa imponatur iis, qui hostiliter persequuntur Cardinales: & hæc determinate ijs, qui Episcopum percutiunt, ut mittunt in exilium. Tertium est, quod ex septem generibus participationum, de quibus illam imponi dictum est; unum sit, nempe receptariorum: quibus hæc non est imposita. In isto impedimento dispensat solus Papa.

Tertium eiusdem generis impedimentum est, à Summo Pontifice impetrare beneficium adhuc viventis, tanquam iam mortui. Id enim faciens redditur inhabilis ad tale beneficium, etiam post mortem illud possidentis ex regula Cancellariæ Apostolicæ De impetrantibus beneficia viventium. Ad quam regulam Ludovicus Gomez quaest. 3. docet id procedere etiam si per ignorantiam contigerit. Quod intellige cum exceptione, nisi ea sit aperte inculpabilis: quæ ut culpa, sic poena caret. In hoc autem impedimento solus Papa dispensat.

Quartum est simonia: qui enim acquirit beneficium per simoniam fit inhabilis ad illud sic acquisitum: etiam si ipso quidem ignorante, sed tamen ipsius nomine commissa sit simonia, ex cap. Quicumque 1. quaest. quinta: de qua etiam egimus in præced. lib. 23. cap. 12. sect. 3. Ad alia autem beneficia, quæ non accipit per simoniam, inhabilis non est quidem iure antiquo, est tamen iure nouo hoc nomine: quod per quasdam constitutiones Pij quarti & Pij quinti confidentialis simonia efficiat ad omne beneficium inhabilem, prout videri potest apud Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 110. ubi Pij quinti talem constitutionem refert, & declarat. Vide à nobis tradita in eodem libro 23. cap. 11. quaest. 4. diuisione 3. De dispensatione vero in hoc impedimento iam ex professo egimus in citata sect. 3. n. 186.

158. Postremum impedimentum est status personæ, quo seculares ad regularia beneficia sunt inhabiles, ex cap. Possessiones, De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non, ex cap. Inter quatuor, De religiosis domibus: ex cap. Cum de beneficio, De præbendis in 6. ex Clem. Ne in agro, §. Cæterum, versu Sane Prioratus, De statu monachorum: & ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 10. De reformatione: & sess. 25. cap. 21. De regularibus. Solus autem Papa potest in hoc dispensare, nisi quod ex cit. cap. Inter quatuor: deficientibus regularibus Episcopus possit beneficia ipsorum committere Clericis secularibus, ut ibidem notat glossa: quia necessitas legem non habet.

Quo præterea impedimento Regularis vice versa, inhabiles sunt ad beneficia secularia: argumento cap. Placuit, 16. quaest. 1. & cap. Cum de beneficio, atque cap. Beneficium, De regularibus, in 6. Itaque in ea re egent dispensatione, quam solus Papa de se potest in duobus casibus alter est, cum beneficium fuerit simplex, id est, sine animarum cura: nam ob hanc tantum regularis admittitur ad beneficium seculare, ex cap. Quod Dei timorem, De statu monachorum. Alter est, quando beneficium est quidem curatum, sed Religiosus ad illud promouendus debet transferri de vna religione in aliam. Quod quia prohibetur iure communi in Concilio Trident. sess. 14. cap. 12. in fine, fieri nequit licite absque Papæ dispensatione. In aliis casibus vero, Superiores Religiosorum dispensant, saltem accedente consensu Episcopi. Sique ratione suscepti oneris debeat Religiosus suum monasterium deserere in totum, debet licentiam ad id obtinere à Papa, vel ab ipsius Legato à latere, iuxta cap. Si Abbatem, De electione in sexto. Vici potest de his Syluester in verbo Religio 7. quaest. 1. 2. & tribus sequentibus.

Adhuc per istud ipsum impedimentum, Regularis profusus vnus religionis, incapax est beneficiorum regularium alterius religionis distinctæ, ex citata Clement. 1. & ex cap. Cum singula, §. Prohibemus, De præbendis, in 6. & ex Concilio Trident. cap. 10. & 21. supra citatis. In eoque opus est Papæ dispensatione per textum expressum in eod. §. Prohibemus.

159. Ad idem quoque impedimentum referri potest quod beneficia iuris patronatus conferri tantum possint secundum institutionem, & fundationem illius à quo constituta sunt: sicut solis habentibus conditiones quas is determinauerit, conferri debeant: cæteri que sint talium incapaces: vt si quis fundauit, & dotauit beneficium conferendum suis consanguineis, ille non est eius capax, qui non est de tali familia, vel genere: quia liberum fuit fundanti, bona sua dare Ecclesiæ

cum tali conditione, & onere: sique Ecclesia ipsa conditionem approbavit, sicut merito potest, vt fideles inducantur ad similes fundationes, ea tenet. Quod si omnes de ea familia sint indigni tali beneficio, nulli eorum est conferendum: quia contra ius naturale & diuinum est, beneficium Ecclesiasticum indigno conferri. Igitur vel obtinenda est à Papa dispensatio, vt Clerico alterius familie detur, vel ab Episcopo, ad tempus commendandum est Clerico alterius familie. Sin autem sint quidem digni de eadem familia: sed alij alterius familie sint digniores, non debent hi illis præferri: quoniam satis est, Clericum eiusdem familie esse dignum vt ius habeat, ad illud, quod fundator sibi iuste referuauit. Alij vero quantumcumque digniores, nullum ius habent ad tale beneficium, existente aliquo digno in familia, cui est assignatum.

160. Referri quoque potest ad propositum impedimentum: quod, vt meminit Nauar. in lib. 1. Consiliorum rit. De constitutionibus Consil. 5. num. 1. in Hispania non fiant beneficiarj nisi Hispani, & in Gallia nisi Galli. Cuius statuti Rebuffus in praxi beneficiorum 3. parte tit. De rescriptis mixtis, num. 7. rationes has habet, tum ne exteri secreta regni reuelentur, tum quod illi propter idioma diuersum non valeant populum sibi commissum docere: tum demum quia nihil ipsi neque ipsorum parentes in Ecclesiis fundandis dederunt. Adde quod naturalis magis ametur, & colatur à suis quam alienus, vt insinuatur in cap. Bonæ 2. sub finem, De postulatione Prælatorum: atque beneficij emolumenta potius illi, quam externo videantur deferenda, iuxta cap. Nullus inuitis, distinctione 61. ob quas causas Summus Pontifex talis statuto facile acquiescit.

161. Cæteræ quæ referuntur inhabilitates non sunt vere tales, & quæ acquisitionem faciunt inualidam, sed totum quæ eam reddant vitiosam: vt v. g. accipere beneficium mala intentione: puta ob reditus præcipue, vel animo non perseverandi in statu Clericali, vel perseverandi in peccato publico: quæ intentiones peccata sunt quidem grauia, non faciunt tamen inualidam, & irritam beneficij ademptionem. Quod idem iudicandum est, cum quis beneficium acquisiuit per hypocrisim, seu simulatam sanctitatem, aut etiam paupertatem. Nam etsi peccet, non tenetur tamen relinquere beneficium sic acceptum: dummodo alijs capax sit, & aptus ad præstandum officium, propter quod illud datur. Neque refert quod sit indignus officio propter quod beneficium datur, nam indignus est tantum quoad se, seu quia non potest tale officium absque peccato exercere, donec se correxerit: non autem quoad populum: quoniam id ipsum officium, quod ille in peccato exercet, est verum officium, dignum cui annexum sit beneficium: non quidem ex dignitate ministrantis, sed ministerij, quod exhibetur populo.

Similiter violator interdictionis etiam si non possit eligi, & postulari ad beneficium, ex cap. Is qui, De sentent. excommun. in 6. non est tamen inhabilis eo nomine: cum sint alij modi obtinendi beneficium: vt per collationem. Alio tamen nomine censetur inhabilis: nempe quia est irregularis, ex eod. cap. & ex sequenti cap. Is cui. Similiter cum quis eligitur per abusum secularis potestatis, aut est pericurus, vel sacrilegus, vel falsarius, peccatur quidem conferendo ei beneficium; non ideo tamen est ad illud inhabilis, nisi inde effectus sit infamis. Quod addo propter regulam penultimam De regulis iuris in 6. Infamis portæ non pateant dignitatum.

CAPVT XII.

De iis quæ requiruntur vt ad beneficia Ecclesiastica obtinenda, dignus quis censatur.

S V M M A R I V M.

- 162 Ad dignitatem, & habilitatem referuntur quæ necessaria sunt aliquo, vt de se: seu vt beneficij capax.
163 Matritas Matris necessaria: quodque ad Episcopatum, & Cardinalatum requiratur annus trigessimus.
164 Quod ad cætera beneficia, quæ annexam habent curam requiratur annus 25. inceptus.

- 165 *Ætas 22. annorum requisita ad dignitates Ecclesie Cathedralis, non habentes annexam curam animarum: & ad regularia beneficia.*
- 166 *In Abbatis, & Prioris, requiritur annus 40. & quorum requirant secularia beneficia simplicia.*
- 167 *Defectus qualitatum debitarum reddens acquisitionem beneficii inualidam.*
- 168 *Dispensatio in defectu ætatis.*
- 169 *Sufficiens scientia requisita ad beneficiorum acquisitionem.*
- 170 *Maior, vel minor requiritur, pro varia qualitate beneficiorum.*
- 171 *Scientia requisita respectu Ordinis annexa beneficio.*
- 172 *Defectus scientie quatenus beneficii collationem reddat inualidam.*
- 173 *Eminentis scientia non est necessaria ad validitatem collationis beneficii, est autem omnino necessaria sanis mentis.*
- 174 *Quando mortali peccato contaminatus peccet mortaliter accipiendo beneficium, & collatio ei facta, sit inualida.*
- 175 *Quando peccet quidem mortaliter, sed collatio non sit inualida.*
- 176 *Quando ne peccet quidem.*
- 177 *Dispensatio ad beneficium cum indigno, improbanda: & quatenus per accidens possit nihilominus fieri interdum etiam ad Episcopum.*
- 178 *Requisita ut fieri possit, quoad officium beneficio adiunctum.*
- 179 *A Confessoria notanda de eo qui beneficium accepit, cuius incapax fuit.*

MULTA quidem sunt necessaria, ut quis censetur capax beneficii Ecclesiastici: sed ad duo reuocantur (quod Concil. Trident. sess. 7. cap. 3. attigit) nempe ad dignitatem, & ad habilitatem. Inter quas differt, quod dignitas respiciat spiritale officium propter quod beneficium datur: indignus enim est beneficium, qui id ipsum officium exercere non potest. Inhabilitas vero respicit penam Ecclesiasticam. Nam ille inhabilis est, qui Ecclesiastica lege à beneficio (alioquin eo dignus) arceatur propter aliquod impedimentum. Ex qua differentia sequitur alia; quod inhabilitas tantum sit de iure canonico: ideoque Papa cum omni inhabili dispensare possit: valeatque talis dispensatio etiam data sine causa, propter auctoritatem, quam idemmet Papa habet super omne ius Ecclesiasticum. Dignitas vero (cum ratio naturalis dicitur non esse indigno committendum officium) sit de iure naturali, in quo Papa dispensare non potest, nisi (prout paulo post exponetur) ex accidenti. Cæterum quia habilitas de qua hic sermo est, consistit in carentia impedimenti Canonici, nihil ad ea quæ in præcedenti cap. dicta sunt occurrat de illa addendum. Si enim ille habilis est ad beneficia Ecclesiastica, qui caret Canonico impedimento: sufficit nosse quæ quotque sint Canonica impedimenta, ut plene cognoscatur quis sit ad beneficia Ecclesiastica habilis vel inhabilis.

Quod autem ad dignitatem attinet, ea ex Concil. Lateranensi sub Alexandro tertio (& refertur, de electione, cap. Cum in cunctis) & ex alio Concil. Lateranensi sub Leone decimo sess. 9. & ex Concil. Trident. sess. 7. cap. 1. De reform. & sess. 24. cap. 12. tria continent: nimirum maturitatem ætatis, scientiam literarum, & probitatem morum: quorum primum requiritur, ut quis possit facere officium: secundum vero, ut sciat facere: & tertium, ut velit facere: de quibus sigillatim dicendum est.

De maturitate ætatis.

SECTIO I.

NOtandum est, iure naturali ad beneficium requiri eam ætatem, quæ est necessaria ad exercendum officium propter quod illud datur. Dictamen enim est rectæ rationis, quod in cap. 3. De ætate, & qualitate habetur. In decorum esse, ut hi debeant Ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare se ipsos: cum ad Ecclesiarum regimen tales personæ sint admittendæ, quæ discretionem præelegant, & morum præfulgeant honestate. Iure autem Ecclesiastico, facta esse eiusdem ætatis determinationem in singulis beneficiis, hoc modo.

Primo ad Episcopatum requiritur annus trigessimus completus, ex cap. Cum in cunctis, De electione: aliterque

facta electio, inualida est, iuxta cap. Cum nobis, eod. tit. Requiritur similiter ad Cardinalatum, iuxta Concil. Trident. sess. 24. cap. primo De reform. ubi & præscribitur in Cardinalium creatione exigenda esse eadem, quæ de Episcopis præficiendis iure statuta sunt quoad vitam, ætatē, & mores. Verum totum id pendet ex voluntate Papæ, qui omnes iuris Ecclesiastici defectus potest supplere.

Secundo ad Abbatiam, Decanatum, Archidiaconatum, & aliud beneficium quocumque annexam habens animarum curam, requiritur 25 annus inceptus, ex eod. cap. Cum in cunctis, §. Inferiora: & ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. De reform. Vbi aduerte, in numero beneficiorum habentium annexam animarum curam, poni ultra Parochiale. Tum, iuxta cap. Dudum 2. De electione. Canonicatum qui est cum iurisdictione in foro externo, ad excommunicandum, visitandum, & cætera facienda, de quibus in eodem cap. §. Licet, & in Extrauag. communi, Execrabilis, De præbendis, §. finali: quantumcumque non sit cum parochiali animarum cura. Tum etiam Canonicatum, qui est cum tali cura; & canonicus debet Ecclesiam parochialem gubernare per se, aut per Vicarium temporalem, ex eodem §. finali: non vero, si tali Ecclesie Vicarius perpetuus, iuxta cap. Extirpanda, De præbendis, sit attributus: quia tunc Canonicatus, cui illa annexa est, non censetur esse cum animarum cura, ex eodem adhuc §. finali.

Aduerte præterea, sicut in Parocho, ita & in Vicario perpetuo parochialis Ecclesie, requiri annum 25. inceptum, ex Clementina vnica, De officio Vicarij. Itaque in coadiutore, seu administratore Ecclesie parochialis, ex superius citato §. Inferiora. Et ratio est, quod uterque exerceat Parochi officium. Aduerte demum ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 8. De reform. in Pœnitentiario, qui instituendus est in Cathedrali Ecclesia, requiri annum quadragesimum.

Tertio, ad personatus, aut dignitates Cathedralis Ecclesie, non habentes annexam animarum curam, sufficit annus 22. completus, iuxta illud quod in prius citato cap. 21. Concilium Tridentinum prohibet, ne ad talia beneficia adsciscantur minores viginti duobus annis.

Quarto, ad prioratum conuentualē monachorum requiritur annus 25. inchoatus, ex Clē. prima, De statu monachorum, §. Cæterum. Vbi additur ad Prioratum non conuentualē habentem annexam animarum curam, quæ per secularem exerceatur, requiri annum 20. absolutum. Quod si Prior illam per se exercere debeat, in eo requiritur 25. annus inceptus, iuxta cap. Licet Canon. De elect. in 6. Atque quod de Priore conuentuali dicitur, pari ratione dicendum est de Guardiano, & eiusmodi alijs Præpositis familiarum Religiosorum.

Quinto, ad Regularia beneficia, quæ non habent annexam animarum curam, requiritur 16. annus completus. Nam tale beneficium non nisi professio conferri potest, ex cap. Nullus, De electione in 6. & ex citato §. Cæterum, verlu, Sane Prioratus. Nunc autem ante 16. annum completum professio fieri non potest, ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 15. De regularibus.

Sexto, ex eodem Concilio in præcedenti cap. septimo, Abbatis, & Prioris, ac quæuis præfecta feminarum, nõ debet minor esse 40. annis: & quæ post professionem expressam, octo annis laudabiliter vixerit, aut minimum, si alia idonea commode haberi non possit, quæ trigessimum annum excefferit, ac quinque saltem annis post professionem in religione laudabiliter vixerit.

Septimo, ad beneficium seculare simplex, id est, nec curam animarum, nec iurisdictionē in foro externo, nec eminentiam in choro habens, si ordo sit ei annexus, ætas eiusdem Ordinis requiritur: vel saltem illa, in qua beneficiarius possit ad talem ordinem intra annum promoueri, iuxta post dicenda. Vnde si beneficium sit præbenda Sacerdotalis, ad ipsum requiritur 25. annus inceptus; si Diaconalis, 23. inceptus, si Subdiaconalis, 22. inceptus, iuxta Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. De reform. Et ita cum ex eodem Concilio in sequenti sess. 24. cap. 12. De reform. ad Canonicatus, & portiones Ecclesie Cathedralis requiratur, ut annexam habeant aliquem ordinem sacrum: requirunt, quodque ætas saltem anni 22. incepti.

164.

165.

166.

AL
IS

Postremo, ad quocumque beneficium Ecclesiasticum requiritur 14. annus inceptus, alioqui collatio est inualida, prout aperte indicant verba illa Conc. Trident. in sess. 23. cap. 6. Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, ante 14. annum beneficium possit obtinere.

167. Hic aduerte primo non tantum defectum illius ætatis, sed etiam alterius cuiuscumque requisiti ad beneficii, reddere collationem eius nullam, ex Syluestro in verbo, *Electio* 1. num. 16. & ex Armilla in eodem verbo, num. 24. Confirmatur vero ex eo, quod secundum Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. De reform. prouiso beneficiorum facta sine eorum qualitatibus vel ordinibus, surreptitia censeatur. Ætas autem est talis qualitas, sicut sunt & alia quæ ad beneficium requiruntur: siue ex iuris constitutione, siue ex fundatione, vt v. g. lectio sacre Scripturæ, quæ interdum est annexa beneficio: item sacer ordo, qui potest annexus esse etiam beneficio simplicis; vt quando fundatur capella, quæ non possit conferri nisi Sacerdoti: itemque gradus: nonnunquam enim beneficium exigit, vt qui illud accipit sit doctor, vel licentiat in Theologia, aut in iure Canonico, ex Conc. Trid. sess. 24. De reform. cap. 12.

De quibus qualitatibus aduerte secundo, iure quidem naturali sufficere, vt is qui accipit beneficium iam habeat qualitates, quas idiplum requirit, vel speretur suo tempore habiturus: iure tamen Ecclesiastico constitutum esse, vt collatio beneficii non sit valida, nisi ille qui ipsum accipit iam habeat easd. qualitates necessarias: vel si ordo aliquis requiratur, peruenierit ad ætatem in qua possit intra annum ad illud promoueri. Vnde qui aliter, id est, sine qualitatibus, requisitis accipit, tenetur aut nouam collationem obtinere, aut beneficium dimittere, & fructus perceptos, si extent, restituere: consumptos vero bona fide tenetur restituere quoad id, quo factus est ditior: & consumptos mala fide restituere in integrum deductis necessariis expensis in iis ipsis fructibus colligendis, & conseruandis, iuxta communem doctrinam de restitutione. Legendum est Concil. Trid. sess. 5. cap. 3. sess. 22. cap. 4. sess. 25. cap. 5.

168. Ceterum indignum beneficio ob ætatis defectum, solus Papa capacem illius facere potest: tum dispensando in iure Ecclesiastico, tum interpretando ius naturale: cui talis defectus non ita repugnat, quin possit ob aliquem finem iustificari, & ob illum auctoritate Papæ relaxari, sicut relaxantur votum, & iuramentum. Et ita quamuis recte rationi aduersetur puerum seu adolescentulum Cardinalem creari, cum Cardinales eligantur, vt sint Papæ Consultarij in grauissimis totius Ecclesiæ negotiis, adeoque vt *Papam ipsum Sede vacante eligant*, & communi Ecclesiæ bono prospiciant, illudque promoueant: Nihilominus tamen contingit nonnunquam adolescentulos ad Cardinalatum promoueri iuxta aliqua de causa: vt ob generis splendorem, nobilitatem, prærogatiuam, eminentiam; vt quando sunt filij, aut nepotes Principum, aut ipsius Papæ consanguinei.

De scientia literarum.

SECTIO II.

169. De hac tenenda sunt aliquot documenta. Primum est: collationem beneficii non valere, quando fit ei qui est omnino illiteratus, ex cap. 1. & 2. distinct. 36. & cap. 1. & 3. distinct. 55. & cap. finali. De ætate, & qualitate. Quis autem sit censendus omnino illiteratus, cum de beneficii acquisitione agitur: constat ex eo, quod traditum ab Innocentio ad cap. Cum in cunctis, De electione, & ab alijs Canonistis communiter receptum, meminit Nauar. ad cap. Si quando, De rescriptis exceptione 14. nēpe de scientia sufficienti ad beneficium, qua quæ careat tanquam illiteratus, censeatur illo indignus, iudicandum esse attenda dignitate, loco, & ordine, id est, habito respectu ad eminentiam ipsius beneficii, & ad locum in quo ipsum est, & ad ordinem, quem officium pro quo idiplum beneficium datur, requirit.

In quo iudicio attendendum est, quid sit iure Canonico statutum de tali re. Nam quod Nauar. ait relictam esse Iudicis arbitrio ita verum est; vt quod Ecclesia definit, retineri oporteat. Quid autem illud sit, duobus sequentibus

documentis declaratur: vno quidem generaliter, & altero particulariter.

Secundum igitur documentum est: quod maior scientia requiratur ad beneficium curatum, quam ad simplex; cum illud de iure adiunctum habeat officium non solum tractandi sacramenta; sed etiam proponendi populo verbum Dei, & audiendi confessiones, ex Clement. 2. §. Verum. De sepulturis. Vnde cum ad beneficium simplex sufficiat scientia eorum, quæ spectant ad officium ei adiunctum rite exequendum, sit vt nonnunquam sufficere possit scientia legendi Latine, qua legens valeat lecta construere, iuxta Nauar. in Miscellaneo 43. De oratione. num. 3. per glossam ad Clement. 1. De concess. præbendæ: verbo *Reputamus*: vt cum ipsi beneficium non requirit aliud seruitium, quam recitationis breuiarij, quale est præstimonium positum in vsu apud Hispanos. Fit etiam, vt ad beneficium curatum requiratur scientia sufficiens. Tum ad docendum populum: qualis traditur in Catechismo ad Parochos edito Concil. Trident. iussu. Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, Malachia 2.] Cumque sit pastor, prout dicitur in cap. Si in plebibus. distinct. 63. debet omnibus præbere vitæ pabulum. Tum etiam ad distinguendum inter peccatum, & non peccatum, pro officio idonei Confessarij, ex cap. Omnis vtriusque sexus, De penitentiis, & remissionibus. Ad quod instructum ipsum reddere ad Deum gloriam, & proximorum salutem, scopus noster est in hoc opere.

Fit rursus vt ad Episcopatum maior scientia requiratur, quam ad alia beneficia curata: quia Episcopo non tantum committitur animarum cura, sed etiam personarum, & rerum Ecclesiasticarum, ex cap. De persona, vnde cetera, quasi. 1. ex cap. Nisi cum pridem De renunciatione: ita vt necessaria sit illi tam sacrarum literarum, quam sacrarum Canonum scientia: qua iuxta cap. Omnes psallentes, distinct. 38. non perfunctorie, sed perferuabiliter possit ex eis docere, & regere populum sibi commissum: paratus semper in satisfactionem omni poscenti ipsum rationem, de ea quæ in nobis est spe, ex prima Petri cap. 3. Atque totius huius diuersitatis rationem bonam ex D. Thoma habet Tabiena in verbo, *Clericus* 2. num. 3. quod habenti beneficium simplex, solummodo incumbat scire necessaria ad officium eidem beneficium adiunctum debite exequendum: habenti vero beneficium curatum, scire legem incumbat: tanquam ei ex cuius ore est requirenda. Non tamen scire cum ea perfectione, vt omnes questiones legis sciat: quia debet in illis recursus haberi ad Episcopum: cuius est scire ea quæ in lege difficultatem habere possunt, ac de eis interroganti respondere, & satisfacere, iuxta ante citata ex D. Petro.

Tertium documentum est: De scientia ad beneficium requisita respectu ordinis quem habet adiunctum. sic Concilium Trident. statuere in particulari: vt ad primam tonsuram, sess. 23. cap. 4. requiratur, quod quis rudimenta fidei edoctus, sciat legere & scribere: & ad minores ordines in sequent. cap. 11. quod intelligat saltem linguam Latinam: ad subdiaconatum vero, & diaconatum in cap. 13. vt literis, & iis quæ ad tales ordines exercendos pertinent, instructus sit: ad presbyteratum autem in cap. 14. vt idoneus sit ad populum docendum ea, quæ scire est omnibus necessarium ad salutem: & ad sacramenta administranda. De quo vltimo sic Nauar. in *Enchir.* cap. 25. num. 133. Sacerdos quatenus sacramenti minister scire debet cuiusque sacramenti formam, & materiam & modum debitum administrandi. Ad Episcopatum denique in præcedenti sess. 22. cap. 2. requirit, vt quis scientia eiusmodi polleat, vt muneri sibi iniungendo possit satisfacere: ideoque vt antea in vniuersitate studiorum magister, seu doctor aut licentiat in sacra Theologia, vel in iure canonico, merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus esse ad alios docendos ostendatur.

Occurrit autem duplex dubium: vnum, An vt collatio Episcopatus sit valida, sufficiat vt is cui confertur, sit doctor, vel licentiat, vel testimonium habeat de quo Concilium legitur: quamuis secundum rei veritatem non debeat sufficientem doctrinam. Alterum, An si contra statuta Aca-

demia quidem, non seruatis iis quae illa requirunt promotus sit ad gratiam: sed alioqui sufficienter literatus sit, rata censetur collatio. Ad quorum prius respondendum est: quid sit in foro externo; in foro conscientiae, talem teneri sibi comparare scientiam sufficientem ad officium suum praestandum; & interea suum defectum per aliquem, vel aliquos viros doctos supplere, iuuando se ipsorum opera, ministerio, & literis: nam alioqui erit in statu peccati mortalis tanquam is, qui nescit ea, quae ad statum, & officium suum, tale ac tantum pertinent; non teneri autem absolute simpliciterque Episcopatum dimittere, dummodo suppleat defectum: per dicenda in sequenti documento intelligi potest. Ad posterius vero dubium respondendum est, in eo casu censendam ratam collationem: quia talis debuit condemnari per Iudicem Academiae, ut promotio ipsius esset nulla; quod cum non sit factum, promotio habenda est rata, & valida: nisi contingat inud, de quo Mor tomo 2. lib. 6. cap. 6. quaest. prima, videri potest.

Quartum documentum est. Quando quis est modice literatus, sed non sufficienter, collationem quidem beneficii esse validam, prout ostendit Nauarrus ad cap. Si quando, Descriptis exceptione 15. sed ipsum obligari eidem beneficii renuocare, iuxta cap. Nisi cum pridem, De renunciatione §. Pro defectu. Quamquam dantur tres casus, in quibus cessat talis obligatio. Primus est, cum ardens charitas, & vitae morumque probitas, potest supplere scientiae defectum, tunc enim accedente dispensatione Ordinarii beneficium retineri potest, ex Angelo in verbo Clericus 2. num. 4. in fine, & Sylvestro, eodem verbo sub initium. Alter casus est, cum spes datur, quod accipiens beneficium, breui erit illo dignus; intereaque studet; ex iisdem auctoribus, & Nauarro in Enciclii cap. 25. num. 133. Postremus est, quando etiam si non sit spes profectus, ut ob etatem nimium prouectam, nihilominus vitae honestae esse inuenitur ille qui beneficium curatum accepit. Is enim ex Episcopi dispensatione potest ipsum retinere: dummodo Episcopus ipse constituat illi coadiutorem, aut Vicarium, qui officium faciat. Habetur iste casus ex Concil. Trid. sess. 21. De reform. cap. 6.

Quintum documentum est: Si conueniens, seu sufficiens sit literatura, quamuis non sit eminent, illum qui accipit beneficium neque peccare, neque teneri illud resignare: quantumuis sit Episcopus ex supra citato §. Pro defectu: & ex aliis, quae habet Nauarrus ad cap. Si quando, Descriptis, exceptione 16. Caeterum si quis longo vsu sibi comparasset notitiam omnium quae necessaria sunt ad aliquod beneficium, absque eo quod literas didicerit, videtur ad illud saltem cum Ordinarii dispensatione promoueri posse: cum ut morum probitas, sic vsus, & experientia possit literaturae defectum supplere.

Postremum documentum est: Id quod de literaturae necessitate ad beneficium, hic dicitur, extendendum esse ad sanitatem mentis: nam insanus longe ineptior est, quam illiteratus ad obeundum officium beneficio adiunctum: ita ut dubium non sit, quin collatio cuiuscumque beneficii ei facta, sit inualida.

De probitate morum.

SECTIO III.

DE hac re bene differit Nauarr. in sequenti exceptione 17. & in Miscellaneo 34. De oratione. Quid vero sit de ea re nendum explicat sequentibus propositionibus. Prima est: Cum quis fuerit contaminatus tali peccato mortali, quod ipso iure inducit irregularitatem, vel aliam inhabilitatem ad beneficium, ut excommunicationem aut suspensionem: ipsum quantumuis peccatum eius sit occultum, non solum peccare mortaliter acceptando beneficium, ad quod est inhabilis, cum nequiter in eo agat: sed etiam promotionem ipsius esse iure ipso nullam, iuxta cap. Si celebrat. De Clerico excommunicato, & ea quae de talibus impedimentis dicta sunt in praecedenti cap. num. 150. Habet autem haec propositio locum in eo etiam qui de peccato poenitentiam egit: quia ut in foro saeculari, sic in Ecclesiastico externo, poena

statuta a iure, etiam poenitenti de peccato, infligitur in satisfactionem debitam reipublica.

Secunda propositio est: Infectum peccato mortali, quod ob illius continuationem, ve scandalum aliamve qualitatem, quae coniunctam habet infamiae notam, peccare mortaliter acceptando beneficium, nec valere ipsius promotionem ad illud. Haec ex eo confirmatur quod talis infamia inducat irregularitatem (de qua egimus in cap. 15. praecedentis tractatus) efficientem ineptum ad executionem officij, propter quod beneficium datur. Aduerte obiter posse huc reuocari illud peccatum, propter quod homo efficitur ineptus ad officium beneficio annexum, quale censetur illud propter quod est quis puniendus exilio, aut perpetuo carcere, aut ad triremes mittendus.

Tertia propositio est. Infectum peccato mortali quod nec inducit inhabilitatem ad beneficia, nec notorium est, & depositione dignum, nec infamia notatum, si de illo perpetrato non poeniteat, peccare mortaliter acceptando beneficium: promotionem tamen illius esse validam. Cuius prior pars probatur: quia in re graui agit contra sacra Scripturae praescriptum, oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, ex priori ad Timoth. cap. 3. & oportet Episcopum sine crimine esse, ex cap. 1. ad Titum. Agit item contra rectam rationem: quia beneficia dantur tanquam militaria stipendia, constituta intercessoribus, & legatis populi ad Deum, pro impetranda gratia ipsius ac peccatorum venia, ut Nauarr. bene declarat in tractatu De oratione initio cap. 18. Ad eam autem intercessionem, & legationem infectus peccato mortali non est idoneus, iuxta illud quod ex D. Gregorio habet Gratianus initio distinctionis 49. Cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Quare male facit accipiendo beneficium: sicut is qui ad militandum idoneus non est, accipiendo militare stipendium. Si opponas, inde sequi oportere promouendum ad beneficium, perinde se ad illud acceptandum praeparare per poenitentiam, atque ad sacramentum suscipiendum, quod non est in vsu positum. Respondetur talem non vsu ceteri posse ab usum: cum dubium non sit optandum esse ac consulendum talem praeparationem fieri. Posterior pars vero probatur: quia inualiditatis ratio, nulla alia reddi potest, quam quod per cap. Cum in cunctis, De electione, ad beneficii adeptionem omnino requiratur grauitas morum. At per huiusmodi peccatum occultum non censetur tolli grauitas morum.

Quarta propositio. Eum qui probabiliter ignorat se in statu peccati mortalis esse, quia putat se sufficienti modo contritionem habuisse, & confessionem fecisse de commissis, non peccare admittendo beneficium; illiusque promotionem valere. Probatur: quia nullus alioqui posset vquam bona conscientia beneficium admittere; sicut nec potest sibi certo persuadere, remissa sibi esse peccata sua, seque iustificatum, & in Dei gratia esse, ex Concil. Triden. sess. 6. c. 9. iuxta illud Eeckstiat 9. Nescit homo vtrum anore an odio dignus sit] & alia quae habentur Iob c. 9.

Vltima propositio: Infectum peccato mortali, nec inducente inhabilitatem ipso iure nec notorio, & depositione digno: nec infamia notato, quale esse potest crimen aliquod superbia, aut inuidia, aut infractionis ieiunij, aut alterius similis, si illius ideo non poeniteat quod nullo modo recordetur, neque aduertat se in tali statu esse: aut non nouit ad acceptandum beneficium tanta puritate opus esse: poenitentiam saltem mentalem acturus, si talia nosset, aut aduerneret: non videri peccare mortaliter, nec illius promotionem esse inualidam. Probatur: quia talis ignorantia a peccato saltem mortali excusat, tanquam minuens voluntarium; si non voluit omnino: ex recepta sententia D. Thom. 1. 2. quaest. 6. art. 8. & quaest. 76. art. 4. Ob peccatum vero tantum veniale, etiam notorium, non redditur quis indignus beneficio: ut nec ob mortale, si per iustam poenitentiam deleterum sit, nisi fuerit de iis quae inducunt inhabilitatem aut impediunt ordinis executionem. Vtrumque docet Nauarr. in Miscellaneo 34. De oratione num. sexto. Proque priore facit cap.

Vnum orarium, distinct. 25. & pro posteriori cap. finale, De temporibus ordin.

De dispensatione in beneficio cum indigno.

SECTIO VLTIMA.

177.

V Sum talis dispensationis improbandum esse, non obscure Concilium Trident. indicauit in sess. 6. cap. 1. sess. 23. cap. item 1. & sess. 24. cap. adhuc 1. sub finem. Et ratio est: quia impedit debitam executionem officij, quod diuina institutione incumbit beneficio: vt v. g. Episcopo, vel Curato; impedit, inquam, in iniuriam tum Dei, cuius cultus negligitur: tum animarum quæ ideo misere pereunt tum aliarum personarum, quæ vellent, & possent tali executioni pro dignitate vacare, & satisfacere. Quamquam id non obstat, quin per accidens possit aliquando eidem dispensationi esse locus, idque duobus modis. Prior est, quo Papa potest in iis omnibus dispensare, quæ iure Ecclesiastico, aut statuto fundatoris ad dita fuerint ad illa quæ sunt requisita iure diuino. Sic quoad ætatem dispensare potest in numero annorum ab Ecclesia determinato: & quoad alias qualitates potest cum habente illas in spe, dispensare vt non teneatur eas re ipsa habere, antequam accipiat beneficium: vt cum eo qui non habet quidem sufficientem scientiam: spes est tamen, quod breui habiturus sit.

Neque tantum Papa, sed etiam Episcopus potest in tribus casibus dispensare circa numerum annorum. Primus est, quo per cap. vnicū. De ætate, & qualitate, in 6. permittitur Episcopo dispensare cum eo qui annum 20. absoluit, vt possit recipere dignitatem, aut personatum cui non subest animarum cura. Quæ tamen dispensationem aduerte non debere fieri in cathedrali Ecclesia iuxta Concilium Trid. sess. 24. cap. 12. De reform. nisi cum illis qui 21. annum ætatis absoluerunt. Aduerte item, quod habetur ex cap. Dudum 2. De electione §. Licet autem: de numero dignitatum, quibus subest cura animarum: censendas esse illas, quæ talem curam habent tantum in foro exteriori, vt quæ sunt cum potestate, excommunicandi, suspendendi, interdicens, & ab illidem poenis absolucendi, visitandi, inquirendi, recipiendi procuraciones ratione visitationis: quæ in actus sunt iurisdictionis in foro exteriori.

Secundus autem casus est, apud Syluestrum, Beneficium 3. q. 2. quo Episcopus cum eo qui 25. dispensare potest vt Parochialem Ecclesiam recipiat ante 25. annum, dummodo sit illius ætatis, vt intra annum fiat subdiaconus: ad quem ordinem ex Concil. Trid. sess. 23. cap. 12. De reform. requiratur 22. inceptus, debebit excessisse annum vigesimum. Et quamuis Armilla in verbo Beneficium, nu. 81. contrarium significet: id tamen satis probabiliter colligitur ex cap. Cum ex eo, De electione in 6. vbi Episcopo conceditur vt cum tali possit ratione studij ad septennium dispensare, ne per id tempus teneatur officium facere per seipsum. Vnde cum ætas ad beneficium non requiratur nisi ob officium: eo ipso quod Episcopo sit potestas dispensandi in officio, quod minus est, consequenter fit potestas dispensandi in ætate, quod est ininus. Nam ex regula 35. r. 6. plus, semper in se continet quod est minus, & ex regula 53. eod. lib. Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. Adde Ecclesiæ vtilius esse, vt studeat is qui nondum 25. annum attingit, quam senior: quia ille qui iunior est, studiosior est cæteris paribus.

Tertius casus est, in multis alijs habens locum quo in omni re in qua potest Papa dispensare cum quibusuis fidelibus, potest quoque Episcopus cum subditis suis, quando vtilitas Ecclesiæ, aut alicuius particularis necessitas exigit: nec Summus ipse Pontifex adiri potest, vel propter breuitatem temporis, aut aliam difficultatem: vel propter scādalum, aliudue iustum impedimentum. Quem casum Syluester notat in verbo, Dispensatio, quest. 9. seu num. 15. casu 2. Pro quo & facit, quod in tali casu si Papa adset præsens, teneretur dispensare: quando quidem tenetur procurare bonum Ecclesiæ, & fidelium saluti consulere: ideoque merito presumitur, quod si rem sciret, ratum haberet talem dispensationem ab Episcopo dari.

178.

Posterior modus, quo per accidens cum indigno dispensari potest, in eo consistit, quod Papam materia propofita interpretari possit, quæ sunt de iure diuino. Nam cū ius omne

diuinum sit propter Ecclesiæ vtilitatem; ipsum potest, & debet eo modo explicari, quo maior inde proficiat Ecclesiæ vtilitas. Fieri autem potest vt magna aliqua Ecclesiæ vtilitas postulet conferri beneficium non digno: de quo Summi Pontificis est iudicare, & statuere. Quoquidem vt recte fiat, tria sunt necessario obseruanda. Primum est, vt ille cui beneficium datur, si non re, saltem spe censeatur eo dignus. Nam qui non speratur futurus vnquam dignus, nullo modo potest recipere beneficium; cum sit contra omnem rationem, vt committatur ei officium ad quod nunquam potest aptus esse. Secundum est: quia ille, qui spe tantum dignus est, reuera dignus non est, quod enim speratur nondum est; & plerumque huiusmodi spes fallax est; maxime in pueris, vt Sorus recte monet lib. 3. De iustit. & iure, quest. 6. art. 2. in fine: propterea oportere, vt tale detrimentum incumbens Ecclesiæ, compenseetur alia maiori, aut æquali vtilitate. Tertium est, vt interea dum talis sit idoneus ac dignus, ita prouideatur beneficio, vt officium ei coniunctum exerceatur ab alio iam idoneo, ne grex Christi graue aliquod damnum patiatur.

Hic pro institutione Cōfessarij de eo, qui sine dispensatione accepit beneficium cuius incapax fuit, siue vt inhabilis, siue vt indignus, nonendum est primo, quod teneatur penitere de tali acceptione iniusta. Secundo, quod non possit amplius tale beneficium retinere, nec alteri resignare (quandoquidem resignatio supponit titulum, seu ius retinendi, quod ipse non habet) sed debeat simpliciter illi renunciare in manu collatoris ordinarij, tanquam is, qui non est ingressus per ostium, sed ascendit aliunde.

Tertio, quod teneatur restituere omnes fructus iniuste perceptos, prout tradidimus sub finem præcedentis sectionis primæ: aut obtinere a Summo Pontifice illorum remissionem. Quarto, quod si beneficium sit curatum, præterquam quod peccat grauius, quam si beneficium esset simplex, omnes iurisdictionis actus, quos exercet nullius sunt roboris: ita ut non valeat ab eo lata excommunicatio, vel data absolutio siue ab excommunicatione, siue a peccatis: nisi taliter possidens beneficium, confirmatus fuerit a Papa, vel ab Episcopo habente ad id auctoritatem. Tunc enim actus omnes iurisdictionis quos exerceuerit, valebunt: ideoque vere absoluet, aliaque faciet, quæ iurisdictionis sunt. Faciet autem non vt pastor ordinarij: sed vt extraordinarij, & delegatus. Quæ doctrina est Rosellæ in verbo Confessio 3. in fine, & Syluestri, Confessoro, quest. 10.

Postremo, quod ne coloratum quidem titulum habeat is qui beneficii capax non est: & ideo nec possit vnquam præscribere, prout docet Rebuffus in tract. De pacificis possess. forib. num. 172. quia falso, & ideo nullo, titulo possidet. Neque suffragatur ei ignorantia ex eod. authore in sequenti num. 204. quoniam ea non potest dare titulum verum, ac quo quis iuste teneat beneficium illud cuius non est capax. Immo neque a peccato excusat, si fit ignorantia iuris: qui enim beneficium accipit, tenetur ea didicisse quæ ad sum statum spectant. Vnde fit, vt non nisi culpabiliter ea ignorare valeat. Verumtamen Thomas Sanchez auctoribus citatis lib. 7. De matrim. disput. 42. num. 15. notat hoc tantum habere locum in omnino incapacibus: quales sunt laicus, & Clericus coniugatus: non autem excommunicatus, & irregularis, & alij id genus. Quid videatur sequendum in praxi, traditur in seq. lib. 2. num. 49, 50, 51, & 53.

CAPVT XIII.

Cuius prior pars est de beneficij Ecclesiastici acquirendi intentione debita.

SUMMARIUM.

- 180 Intentio recipiendi sacerdotium, requisita ad acquirendum beneficium cuius sum, & percipiendum fructus illius.
- 181 An eosdem fructus perceptos, non habendo talem intentionem, teneatur restituere, & an is etiam qui dubius fuit.
- 182 An is item qui beneficium parochiale accepit, cum intentione illud dimittendi si offeratur aliud, aut portumonium pinguius.

183 Non

- 183 Non teneri perinde ad restitutionem eos, qui beneficia non Parochialia, ac qui Parochialia habentes, statunt suscipere statum coniugalem.
- 184 Quando tale quid statuentes peccent mortaliter.
- 185 Quando non sint sacramentaliter absolventi.
- 186 Tria appetibilia possunt in beneficio considerari, eminentia, proventus, & ministerium.
- 187 Regula iudicandi de peccato quod committitur appetitione, & procuratione beneficij Ecclesiastici.
- 188 Explicatio difficultatis de ea, qua quis beneficium appetit, aut procurat ut fiat dirior, vel commodius viuat, vel honoretur.
- 189 In quibus casibus licet beneficium appetere, licet etiam procurare.
- 190 Quando sit, aut non sit licitum beneficium recensare.

IN T E N T I O recta in procurandis, & acquirendis beneficiis necessaria est, partim ut collatio licite fiat; partim ut fiat valide, & sine onere dimittendi acquisitum, & restituendi fructus perceptos. Id quod in particulari explicandum est primo, in Parochiali beneficio, deinde in non Parochiali.

180. Igitur ex Ecclesie decreto in cap. Commissa. §. Ceterum De elect. in 6. si quis Parochiale beneficium accipiat sine animo suscipiendi presbyteratum & fructus illius intra annum percipiat, ac postea id ipsum beneficium dimittat: teneatur omnes fructus perceptos restituere. Id quod in foro conscientie procedit non expectata Iudicis condemnatione ex Soto, lib. 10. De iust. & iure quæst. 5. art. 6. concl. 1. quia inquit ille, quantumvis collatio beneficij Parochialis fiat absolute: intelligitur tamen esse cum obligatione, ut ille cui fit, ad sacerdotium promoueat: alioqui dominium fructuum non acquirit iuxta memoratum paragraphum.

Ceterum. Istud Soti dictum Nauar. in tractatu de oratione, cap. 21. num. 47. approbans: in sequen. 49. aliam rationem reddit: quod est regulariter non teneatur quis poenam soluere ante Iudicis sententiam: id tamen locum non habeat, quando ea ipso iure imponitur, mensque imponentis est, ut debeantur in foro conscientie: sicut fuit imponentis hanc: ut satis intelligitur ex ratione quæ in eodem §. Ceterum, redditur illis verbis: Cum perceperis eos fraudulenter. Nam talis ratio indicat restitutionem faciendam esse de iure naturali, ac proinde non expectata Iudicis sententia.

181. Dubitatur autem primo, circa idem decretum, An procedat in eo qui mutato animo suscepit presbyteratum tempore debito: nimirum intra annum iuxta cap. Licet Canon. De electione, in 6. Ad quod Sotus in eodem loco ait, talem teneri restituere fructus perceptos toto tempore, quo non habuit animum suscipiendi presbyteratum. Sed Nauarro contrarium probabilius videtur: tum in sequen. numero quinquagesimo, tum in Enchir. cap. 25. num. 11. §. quia fraus adhibita in principio purgatur per promotionem subsuetam: præsertim cum decretum in memorato §. Ceterum, sit conditionale. nempe si ille de quo sermo est, voluntate mutata non fuerit promotus.

Dubitatur secundo, An procedat in eo qui dubius est, debeatne presbyter fieri. Ad quod sicut ad præcedens, respondent Sotus, & Nauarrus; ille affirmatiue; & hic in memorato num. 118. negatiue sine exceptione casus in quo cepit quis esse dubio animo, quando promotus est ad tale beneficium. Cuius ratio est, quod cum prædictum decretum agat de eo, qui non habet animum, id ipsumque sit poenale, non debeat interpretatione extendi ad eum, qui animum habet dubium. Nec de eo vere dici potest, quod non intendat promoueri ad presbyteratum: sed solum quod habeat intentionem infirmam. Quæ ratio bona quidem est, sed in ea re cauendum est à fraude: quæ si interueniat, preferenda est Soti sententia, tanquam fundata in ratione memorati, §. Ceterum: quod scilicet Ecclesie parochialis fructus fraudulenter accipiantur.

182. Dubitatur tertio, An idem decretum procedat in eo, qui accepit parochiale beneficium animo illud dimittendi, si aliud beneficium, aut patrimonium pinguis ipsi obtingat. De qua Gabriel in 4. dist. 15. qu. 8. art. 3. dubio 1. existimat

talem teneri ad resignationem, nisi mutet eam voluntatem. Panorm. vero ad cap. Relatum, De Clericis non residentibus & cum eo Rosella, Clericus, 4. num. 13. Angelus, Clericus, 7. num. 6. Sylu. Beneficium, 3. in fine, putant talem peccare quidem, non teneri tamen resignare, sed sufficere ut poeniteat.

De restitutione autem fructuum perceptorum nihil dicunt. De qua Nauar. in eodem ante memorato num. 118. sentit prædictum non teneri ad eam: immo neque peccare, dummodo habeat animum interea satisfaciendi obligationi beneficij dum aliud ei non confertur. Addens, idem quoque sentiendum esse de eo qui beneficium recipit animo satisfaciendi obligationi illius; sed cum proposito, quod si frater suus primogenitus obierit sine liberis: aut si ad componendam pacem, vel ad extinguendas lites, aut ad decus familie augendum expedierit, uxorem ducere; id faciet. Quæ opinio licet sit probabilis in speculatione periculosa tamen est in praxi. Nam libertas ea accipiendi fructus beneficij sine obligatione restituendi, occasio esse poterit fraudulenter agendi: ad quod incommodum vitandum constitutum est decretum de quo loquimur, ut satis patet ex verbis ante relatis ex paragrapho Ceterum, in fine repositionis ad 2. dubium.

QUOD ATTINET ad recipientes beneficia non Parochialia, dubitatur primo, Ad idem quod de præcedentibus dicendum sit: nempe si non habentes animum accipiendi ordinem Clericalem iisdem beneficiis, siue de iure communi, siue statuto aliquo annexum; percipiant illorum fructus: teneantur sic perceptos restituere, dato postea dimittant ea ipsa beneficia. De qua re sententia est Gabrieli in eodem dubio primo; tales ad restitutionem similiter teneri: quia intentionem habent fraudulentam. Sed Nauar. & Sotus locis citatis sentiunt contrarium: quia poenæ sunt interpretatione restringendæ; neque eiusmodi obligatio est de alio iure, quam illo humano, quo ea imponitur per supra memoratum cap. Commissa §. Ceterum, De electione in 6. In eo autem, est tantum mentio de Parochialibus beneficiis: adeo ut obligatio eius, ne ad illum quidem extendi debeat, qui beneficium curatum recipit, sed non parochiale ut Abbatiam, Prioratum, Præposituram, & similia, quæ sunt cum animarum cura, non tamen proprie parochialia.

Dubitatur secundo de iisdem, An ad prædictam restitutionem teneantur, si non habentes animum agendi vitam Clericalem, sed transcendi ad coniugalem, percipiant fructus beneficiorum acceptorum cum eo animo. De quo Nauar. in tractatu De oratione cap. 21. num. 52. sentit non teneri, dummodo eadē beneficia acceperint, & illa retineant eo animo, ut iisdem sufficienter inferuire velint, viuentes Clericaliter, donec ducant uxores, eadem tunc temporis relicta. Ratio Nauarri est, quod nullo iure neq; diuino, neq; humano contrarium conuinci possit: & quando nihil aliud obstat, canonice talibus liberè ad coniugia concedunt transitum, dummodo beneficia relinquunt. Cap. Diuersis fallacis, & ca. Ioannes, De Clerico coniugato. Adde quod collatio beneficij facta non habenti proposito suscipiendi ordinem illi annexum: immo proponenti aliquando uxorem ducere: sit de rigore iuris valida: ita ut talis, mutata ea voluntate, non habeat opus noua collatione, ut Sotus expressit in questione addita super memoratæ (num. 180.) primæ conclusioni. Id vero deduci potest ex eo, quod per cit. §. Ceterum, accipiens parochiale beneficium siue animo suscipiendi presbyteratum, mutata ea voluntate valeat fructus illius percipere tanquam suos. Quod quidem ostendit titulum fuisse de ea validum, ceterum cum aliquo impedimento percipiendi fructus.

184. Quamuis autē id ita sit, cum mortali tamen peccato plerumque tale beneficium retinetur. De quo per Confessarij institutione hæc notanda sunt. Primum, quod ex Soto loco citato habet Nauar. in memorato cap. 21. num. 51. eum qui accipit beneficium Parochiale sine animo suscipiendi Sacerdotium, non tantum teneri ad restitutionem fructuum perceptorum, sed etiam ad illud relinquendum, aut ad mutandam eam voluntatem, sub poenâ peccati moralis: quoniam qua ratione iniustum est accipere eo animo beneficium, eadem etiam iniustum est illud retinere.

Secundum est, de quo idem ibidem, peccare quoque mortaliter illos, qui alia beneficia accipiunt, non intendentes suscipere ordines illis annexos. Probat, quia iure tam naturali quam diuino, qui accipit aliquid munus, curare debet ut habilis sit ad illud exercendum. Ad quod facit. Non est putanda, in fine, 1. quæst. prima: ubi aspirans ad Sacerdotium præcipitur vires suas cum eo quod subiturus est onere metiri: ut si sit impar, abstineat.

Tertium est, de quo idem adhuc ibidem, etiam si beneficia nullum ordinem præter primam tonsuram requirant, accipientes illa animo viuendi laice, & non clericaliter, esse in statu peccati mortalis: cum ex Clementina 2. De vita, & honestate Clericorum, indignos se exhibeant sua professione, & tanquam sui status desertores, se gerant.

Quartum est, de quo idem Nauar. in Miscellaneis 44. De oratione, num. 2. peccare mortaliter eum, qui capit beneficium animo postea relinquendi illud, & mutandi statum Clericalem in conjugalem. Quod simpliciter à Soto assertum idem Nauar. ibidem, tanquam nimis durum, putat molliendum distributione: ut scilicet procedat cum quis animo absolute mutandi statum Clericalem, acceperit beneficium; non autem cum id fecerit animo conditionato, si aliquid proposito suo conuenientius superueniat: & interea velit dum, illud tenuerit, facere omnia que id ipsum beneficium requirit.

185. Ex quibus notabit Confessarius non esse absolendum: primo eum qui habens beneficium, non vult gestare tonsuram, & habitum Clericalem: quia id est nolle viuere Clericaliter: peccareque mortaliter etiam si beneficium sit simplex, quemadmodum cum Soto lib. 10. De iust. & iure quæst. 5. art. 6. Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 118 in fine, & ex antedictis à nobis, in preced. cap. 2. satis constat.

Secundo, eum qui non vult recitare horas canonicas ad quas tenetur: nam & is est in statu peccati mortalis, ut satis patet ex antedictis c. 4. Præterea eum, qui beneficium quantumuis simplex retinet sine animo saltem virtuali suscipiendi sacros ordines. Nam ut Nauar. habet in fine citati Miscellanei 44. Omnis ille qui accipit beneficium quantumlibet simplex, debet habere animum saltem virtuale, vel accipiendi ordines ipsos sacros, si id necessitas, aut utilitas Ecclesie exegerit, iuxta cap. Quæris, De aetate, & qualitate, vel certe renunciandi suo beneficio, prout idem in precedenti Miscellaneo 43. docet ex eo, quod ius ibidem statuat nolentem suscipere, priuandum esse beneficio: unde intelligitur relinquere eidem liberum, beneficium suo renunciare: quo est alioqui priuandus. Eum autem qui neutrum velit, ex eodem Nauar. ibidem num. 3. absolendum non esse. Quod ipsum potiore ratione dicendum est de habentibus beneficia quibus annexi sunt ij Ordines quos nolunt suscipere. Ac tales quidem Episcopus, etiam si necessitas, vel utilitas Ecclesie non urgeat, ad susceptionem potest cogere per poenas à iure constitutas, iuxta cap. Cum in cunctis, De electione §. Inferiora, & cap. Licet canon, ad cap. Commissa, eodem tit. in 6. ac per Clementinam, Ut hi qui, De aetate & qualitate. Non potest autem alios, etiam si necessitas adsit, si aliquid iusta de causa excusentur à tali susceptione: prout idem Nauar. sub initium citati Miscellanei, 43. docet per cap. Quæris, ante memoratum.

Hic est adiungendus ille, qui cum habeat beneficium requirens residentiam, intendit non residere. Nam nec talis absolendus est, cum sit in statu peccati mortalis, nolens satisfacere obligationi sibi impositæ in re graui. Si quæras autem de eodem dicendum sit, si intentione habeat tale beneficium post aliquod tempus, resignandi in fauorem tertij, reseruata sibi pensione ex auctoritate Papæ. Respondet non videri dicendum: si animum saltem habeat per aliquot annos inseruendi in eodem beneficio. Excipit nisi tunc cum Episcopus illud ei conferret, iuramentum exegerit (ut sicite potuit: cum æquum sit, ut petentes beneficium habeant intentionem seruiendi in illo, etiam si procedente tempore, possint ex causa illud resignare, vel permutare) quo iuramento affirmarit se non habere intentionem tale beneficium obtinendi ad ipsum resignandum, aut permutandum, sed se seruaturum in illo: si que contrariam intentionem habeat, peritij quidem reus est: non ideo tamen irrita est collatio; cum, ut supponimus, facta sit capacibus habente sufficientem auctoritatem, neque detur lex eam

irritans. Adeo ut tali ad beneficium ipsum retinendum, videri possit sufficere ut mutet prauam illam suam voluntatem. Quod si nolit facere, absolendus non est tanquam impænitens.

PARS POSTERIOR CAPITIS.

De appetendis, & procurandis beneficiis.

186. Cum tria in beneficio considerare possumus: primo quidem eminentiam, & honorè, quo beneficiarius præit aliis, & ab eis colitur: secundo vero, prouentus qui iure beneficii quotannis percipiuntur: & tertio, ministeriū, quod beneficiarius præstat in Ecclesia ad Dei cultum, in bonum Ecclesie: primi cupiditas immoderata, ratione habet superbia, & inanis gloriæ secundi vero, rationem auaritiæ: & tertij, tanquam desiderij ultra propriam facultatem, rationem presumptionis, ut ex D. Thomæ doctrina Sylu. notat verbo, Superbia, quæst. 7. Quando autem contingat immoderatam esse beneficiorum cupiditatem, & cum peccato: vel contra moderatam esse, & absque peccato, intelligendū est ex circumstantiis: quia cum beneficium sit res de se indifferens, illius appetitio rationem boni, vel mali habet tantum ratione circumstantiarum. Quæ de re iudicandi proponemus aliquot regulas desumptas ex doctrina, quam de ea tradunt, tum in genere Angelus in verbo, Ambitio, Sylu. in verbo, Beneficium, 3. q. 17. Caiet. eodem verbo, & Armilla, nu. 38. & 39. Tabiena eodem verbo 2. quæst. 22. ac Nauar. in Miscell. 36. De oratione: tum etiam in specie de Episcopatu D. Thomas 2. 2. quæst. 185 art. 1. & 2. cum eo tam Caiet. ibidem, quam Soto lib. 10. De iust. & iure q. 2. art. 1. & 2.

187. Prima igitur est, Eum mortaliter peccare, qui appetit beneficium pro tempore, quo est illo indignus, & incapax, ob defectum aliquem iuris siue naturalis, siue diuini, siue Ecclesiastici. Ratio est: quia appetit quod licite habere non potest: & simul, officium cui nec potest debite satisfacere. Aduerte tamen, eum qui nihil cogitans de sua indignitate, beneficium solo actu complacentiæ propterea desideret, quod se pauperè, & indigentem videat, non peccare: quia talis delectatio non est de obiecto malo: quando quidem delectatur de beneficio, non ut est eo indignus: sed ut eo ipse indiget ad sui sustentationem: quod est delectari de bono, nec illicitum est: sicut nec quod quis tristetur de malo, quod patitur ex obedientia, vel ex obligatione, non quatenus illud patitur ex debita obligatione: sed solum ut sibi malum est, durum, ac difficile.

Secunda regula est, Eum etiam peccare mortaliter, qui quamuis sit beneficio dignus, illud tamen ita appetit, ut paratus sit illud obtinere via iniusta, ac per peccati mortalis commissionem: ut per simoniam, fraudem, aut violentiam. Hæc de se satis patet.

Tertia est, Similiter peccare mortaliter eum, qui beneficium appetit, aut ob finem aliquem mortalem: ut ad luxuriosum, turpiterque viuendum, aut in notabile detrimentum Ecclesie, vel scandalum populi. Quæ etiam de se patet.

188. Difficultas est autem de eo, qui vult beneficia, ut fiat diuitior, vel ut viuat commode, vel ut honorem, & gloriā apud homines habeat. De qua dicendum est vanum esse eum qui ob tales fines beneficia ad Dei cultum instituta, appetit: atque peccare peccato auaritiæ, vel gloriæ, vel ambitionis: non tamen mortaliter, ut sentit Nauar. in cit. Miscell. 36 dicto 4. quia pecuniæ, & honores non sunt res de se malæ: sed tantum inceptæ, ut ipse per se, aut alia propter ipsas expectat: quod non sufficit ad rationem peccati mortalis, si nulla addatur circumstantia, ad talem rationem sufficiens. Non esse autem peccatum, si quis beneficium velit principaliter quidem ad seruendum Ecclesie, sed minus principaliter, ut ipse qui indigens est, habeat unde alatur: vel unde parentes, fratres, sorores, & fratrum, vel sororum filios indigentes sustentet, ut locis superius citatis Sylu. Angelus, Armilla, & Caietanus annotant. Et ratio est, quod quantumuis beneficia influita sint principaliter ad Dei cultum, & bonum Ecclesie, secundario tamen sunt instituta ad sustentationem ministrorum Ecclesie, & in cibum pauperum. Adde quod sit opus charitatis, & misc.

REGINA
DE
FRANCO
EDR
E. V

& misericordiaz, tam sibi quam parentibus indigentibus providere.

Immo quantumvis quis patrimonium sufficiens haberet ad suam, & suorum sustentationem; laudabile tamen esset beneficium eo sine appetere, vt plus habeat, quod in elemosynam, aut pios vsus impendat. Quod quidem procedit etiam in Episcopatu (de cuius appetitione maior est, quam de ceteris difficultas) vt non censeatur peccare nobilis, & doctus vir, bonaeque vitae, qui pro ratione suae conditionis, & status indigens, appetit Episcopatum, vt in eo seruans Deo, debitumque officium praestans, habeat vnde sustentetur secundum status, generisque sui conditionem: aut etiam suis, iuxta conditionem status ipsorum indigentibus, proleat de necessitatibus: credatque, non praesumens, sed de auxilio diuino humiliter confidens, se futurum exemplo bonae vitae, & vacaturum officio suo pro viribus; cum interea bene vixerit antea, & literis sufficienter vacauerit: animumque habeat bene viuendi semper, ac peccandi pericula deinceps quoad poterit vitandi, & pijs operibus iuxta suam conditionem vacandi. Ratio est: quia Episcopatus non est res ex se mala, sed indifferens, quae ex fine, vel alia circumstantia ab appetente adiuncta, bona est, vel mala. In tali autem casu non est adiuncta mala circumstantia; ergo nec peccatum. Videri potest Nauar. in sequenti Miscellaneo 37. nu. 6. Quia tamen raro omnes istae circumstantiae concurrunt, Caiet. in verbo, Beneficium, versus Beneficium autem, ait vix possibile esse, tale munus appetere sine peccato; vel ex parte appetentis, qui sit indignus; vel ex parte mediocum, quae sint illicita; vel ex parte finis, qui sit indebitus.

Quarta regula est, In ijs casibus in quibus licitum est appetere beneficia, esse quoque licitum ea procurare. Ratio est, quam habet Caiet. in verbo, Beneficium, versus Beneficium autem: quod beneficium pro se petere, aut procurare, eiusdem moris sit, cuius est illud appetere: hoc excepto, quod procurare cum sit actus externus, qui scandalizare potest, maiore egeat rectitudine, seu cura seruandi circumstantias debitas; quam appetere, qui actus est interior. Ceterum procedit haec regula in eo qui dignus est tali beneficio, quantumvis sit alius dignior, qui procuret: dummodo se pariter subijciat examini & obijciat in concursu: suaeque merita, partes, ingenium, industriam, aliaque similia ostendat: Quod non esse illicitum argumento est: tum quod ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. probetur, vt per edictum etiam publicum, vocentur volentes examinari ad beneficium vacans obtinendum: tum quod inde excitentur multi ad virtutis, & literarum studium: atque sic viri docti, & boni promoueantur, & praecedatur Episcopis aditus, ad ea ob fauorem conferenda suis familiaribus, & consanguineis; tum quod obuietur occasio- nibus simoniae committendae, & mali, ac indigni excludantur a Clero, qui propterea honorabilior, amabiliorque sit populo. Adde quod nunc in vsu, & more positum sit: vt beneficia non dentur nisi petantur aliquo modo; nempe nutu, vel prece, vel verbo, aliove signo.

Postrema regula est, Aliquando non tantum esse licitum appetere, & petere beneficium: sed etiam illicitum esse illud respicere oblatum: nempe cum interuenit praecipuum Superioris obligans acceptare: aut cum Ecclesiae necessitas ad id compelliat: quod non sint alij idonei: vt si Episcopatus sit in terris hereticorum, aut paganorum, vbi Catholici versantur in periculo amittendi fidem. Extra quos casus, vel alios similes beneficium recusare, non est peccatum: quia Sancti viri id fecerunt: nec item est acceptare oblatum, cum quis fuerit eo dignus, iuxta ante tradita.

CAPVT XIV.

De modis legitimis acquirendi beneficia Ecclesiastica, ac primo de electione.

SUMMARIUM.

191 Quis sit, & quorum beneficiorum sit, ac quotuplex sit electio.

- 192 De potestate electi, & de praesentibus, & beneficijs ad qua electus non eget confirmatione.
- 193 Quis eligere, & quis eligi possit.
- 194 Quaedam tenenda de confirmatione electi.
- 195 Peccatum est mortale ad beneficium eligere, vt indignum: sic & minus dignum relicto digniori.
- 196 Eligens indignum relicto digno tenetur ad restitutionem damnorum secutorum: non autem eligens minus dignum relicto digniori.
- 197 Beneficium digno resignare digniore relicto, aut cum illo permutare, aut illi conferre, quatenus sit peccatum.
- 198 Quando peccat minus dignus concurrens cum digniore in petitione beneficii: & quando item peccet admittens sibi in tali petitione delatum beneficium.
- 199 Quis in electione sit habendus dignior.
- 200 Aliquot casus, in quibus non est peccatum, saltem mortale, in beneficio dignum praeseri digniori.

VT quis legitime acquirat beneficium Ecclesiasticum, plurima quidem requiruntur: sed omnia reducuntur ad duo capita? quorum prius est, vt is cui beneficium conferretur, sit illius capax, prout esse censetur is, qui caret impedimentis in cap. 12. declaratas. Posterius est, vt id ipsum beneficium debito, licitoque modo ei conferatur ab habente ad id legitimam auctoritatem. Plures vero sunt tales modi iure canonico instituti, quibus Ecclesiae ministri suis beneficijs praeficerentur: vocarique solent tituli: in quorum consideratione deinceps versabimur, dicturi primo de electione, secundo de postulatione, & de nominatione, tertio de praesentatione facta a patrono, quarto de simplici collatione, quinto de aliquot alijs modis, maxime de trienniali possessione, sexto de referiptis Apostolicis, & postremo de acquisitione beneficii per indignum.

Electio autem est alicuius personae idoneae vocatio ad beneficium, plurium suffragijs canonice facta, & Superioris auctoritate confirmanda. Ad cuius definitionis notitiam, ac caeterorum quae ad electionem ipsam spectant, faciunt quae Azor docet in 2. parte Moral. Institut. lib. 6. cap. 14. & 15. Sed quia talis modus parum admodum vsitatus nunc est, propter ius nominandi passim concessum Principibus: contenti erimus subiecisse aliquot documenta.

Primum est, Electio nem esse tantum ad praelaturas, vel dignitates Ecclesiasticas coniunctam habentes iurisd. in Ecclesiasticas personas: vt ad Episcopatus, & ad Abbatis, omnesque alias dignitates Praelatorum, qui sunt capita Ecclesiarum siue regularium, siue secularium & auctoritatem habent corrigendi, ac faciendi caetera quae sunt iurisdictionis in foro externo. Fit autem electio a collegio, seu congregatione Clericorum, in quos habetur talis iurisdictionis. Neque ea tribuit plenum ius in beneficium, sed tantum ius ad illud: vt pote quae indiget adhuc confirmatione Superioris: Episcopi, inquam, vel Papae, a quo & reuocari potest, iuxta c. Nosti, cap. Quater, c. Tum dilectus, & cap. Nihil, De electione.

Secundum est: Electionem esse duplicem: vnam proprie, strictaeque sumptam: & alteram late sumptam. Illa est quae fit a collegio canonicorum, vel conuentu, seu congregatione Clericorum, siue secularium, siue regularium, de qua agitur toto titulo De electione. Et est ea, quam diximus non tribuere plenum ius in beneficio, sed tantum ius ad illud reuocabile per Superiorem; cuius confirmatione indiget: de qua re Azor tractat in citato lib. 6. cap. 16.

Ceterum ante eandem confirmationem obtentam, non potest electus quidquam rerum ad suam dignitatem pertinentium administrare, ex citato cap. Nosti: atque adeo si prius moriatur, quam illam obtineat, beneficium ad quod electus fuit, non censebitur vacare per obitum ipsius, sed alterius; qui prius illud habebat. Post confirmationem vero, plenam habet bonorum temporalium administrationem, potestque exercere spiritualia, quae sunt iurisdictionis fori externi, vt excommunicare, beneficia conferre, iudicare, corrigere, & alia id genus facere: ex c. Transmissam, De electione: etiam si Episcopus adhuc egeat consecratione, vt possit

exercere ea quæ sunt ordinis, vt templa consecrare, conferre ordines, conficere chrismam, & similia, ex cap. Quod sicut, §. Super eo, eodem titulo.

Posterior electio (*late inquam sumpta*) est, qua Canonici, vel alia congregatio Clericorum eligendo, conferunt præturam eam vel dignitatem ad quam eligunt, itaut confirmatione talis electio non indigeat. Cuiusmodi est, nõ tantum ea, qua Papa eligitur a Cardinalibus; sed etiam ordinariæ ea qua generalis præpositus regularium eligitur congregatione generali illius ordinis, cui præficitur electus. Item que electio ad aliquos canonicatus, quæ alicubi fit in Ecclesia Cathedrali, per suffragia Canoniorum, vna cum suffragio Episcopi; aut in Ecclesia collegiata per sola suffragia Canoniorum: id quod ex priuilegio aliquo Papæ, aut ex consuetudine legitime præscripta pendet. Porro propriæ dictæ electionis ad beneficia vsus, vt iam attigimus, fere desit in Ecclesia: vnde nihil est cur immoremur in explicatione solemnitate ad eam requisitæ per cap. Quia propter, De electione, quam habet Sylu. in verbo, Electio secundo.

193

Tertium documentum est: Eligere de iure communi, ex cap. primo De electione, & cap. Congregatio, 16. quest. 7. ac cap. Abbatem, 18. quest. secunda, esse Clericorum pertinentium ad illud collegium, cui Prælati eliguntur: prout ad sæculare quidem collegium cõsentur Canonici pertinere: ad regularem autem Religiosi. Vbi notandum est primo, absentem iusto impedimento detentum non debere per literas dare suffragium, sed instituire procuratorem vnum, vel plures, ex cap. Si quis, De electione, in 6. De qua re videndus est Sylu. in verbo, Electio, 1. quest. 3.

Notandum est secundo: vt Canonicus possit eligere, requirit vt sit maioribus ordinibus, saltem Subdiaconatu, initiatus iuxta Clementinam. Vt ij qui, De ætate, & qualitate: ideoque iuuenem 22. annum nondum attingentem, ius eligendi non habere: quoniam is annus inceptus requiritur ad Subdiaconatum, ex Concil. Trid. sess. 23. cap. 12.

Notandum tertio, eos de collegio regularium, qui nec expresse, nec tacite in illo professi sunt, non habere suffragium in electione Prælati, prout habetur in cap. Ex eo, De electione, in 6. vbi idem quoque statuitur de conuersis. Adde ex Syluestro in sequenti quest. 4. de iure communi, nec excommunicatum eligere posse, nec suspensum ab officio, nec interdictum, nec eum qui scienter celebravit in loco interdicto, nisi priuilegiatus esset: nec eos qui scienter elegerunt indignum, nec irregulares, nec demum, qui per laicalem abulum elegerunt: nempe si electores de consilio, & voluntate laicorum aliquem elegerunt, vel si conuocauerunt personas laicæ ad ferendum simul cum ipsis suffragium contra præscriptum capituli Cum terra, & cap. Massana, De electione. Non est vero prohibitum post electionem requirere earundem personarum assensus: sed ita vt eo non obiecto, et nihilominus valeat, ex eod. c. Cum terra, in fine.

Quartum est: non posse quo quis eligi: sed tantum eos qui iuxta dicta in præcedentibus capitulis digni sunt, nec habent impedimenta, De quibus: ob rationem quam ante attigimus, nihil necesse est nos plura dicere. Videat qui vult Syluestrum in verbo, Electio, 1. quest. 13.

194

Quintum est: De confirmatione electi ad beneficium hæc esse tenenda. Primo, quod ea fit electi ad beneficium approbatio facta à Superiore: in quo distinguitur à collatione, quæ est libera beneficij cõcessio: & ab institutione, quæ est collatio beneficij, facta ad patroni præsentationem. Secundo, quod tribuat electo plenum ius in beneficio, ad quod est electus: itaut possit ea quæ in iurisdictione consistunt exercere: non vero ante consecrationem exercere que sunt ordinis Episcopalis, vt iam ante notauimus in documento quarto. Tertio, quod eam siue electus, siue electores debeant petere intra tres menses post consensum in electionem exhibitum ab ipso electo: alioqui nulla est electio, ex cap. Quam sit, De electione in 6. ex quo etiam habetur, electum teneri consentire intra mensem: alioqui ipsum priuari iure quæsito, nisi personæ conditio aliud exposcat. De tempore statuto, à iure electioni celebrandæ, videri potest Syluester, in verbo, Electio 1. quest. 6. In qua sub finem habes ex cap. Cupientes, De electione, item in sexto, quid agen-

dum sit, cum pro confirmatione recurrendum est ad Sedem Apostolicam.

¶ Sextum documentum est: peccatum mortale committi non tantum quando iure diuino, aut Ecclesiastico indignus eligitur, sed etiam quando dignus eligitur prætermisso digniore. Quæ est sententia non modo Summulariorum cõmunis in verbo Electio 1. vt Angeli, §. 21. Sylu. quest. 16. Taberna, quest. 14. sed etiam multorum quos referunt, & sequuntur Couarr. ad regulam, Peccatum, par. 2. §. 7. num. 4. & post Gregor à Valentia 2. 2. disput. 5. quest. 7. pñmo 2. §. secundo queritur. Petrus Nauar, in lib. 2. De restit. cap. 2. num. 120. & Azor. in ante citato cap. 15. quest. prima: eamque late persequitur Dominicus Sotus in lib. 3. De iust. & iure, quest. 6. art. 2. Quoad priorem autem (*quæ est mortale committi eligendo indignum*) probatur: tum per textum expressum in cap. Graue, De præbendis: tum per rationem apertam: quod scilicet in eo agatur cõtra iustitiam commutatiuam per Ecclesiæ læsionem, ac etiam contra iustitiam distributiua, per acceptionem personarum, qua indigni dignis anteponuntur in distributione bonorum Ecclesiasticorum, contra illud quod in cap. vnico, tit. Vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, §. Omnibus, decernitur quod Ecclesiastica officia, & beneficia non ex carnis affectu, sed discreto iudicio in persona magis idonea dispensari debeant. De tali peccato mortali expressa mentio est in Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. De reform. eique obnoxius est sicut cæteri Summi Pontifices: si sciens, aut debens scire, promoueat, vel procuret promoturi indignum, prout cum Caiet. 2. 2. quest. 63. art. 2. & Soro loco cit. pag. penultima docet Nauar. in Miscell. 35. De oratione, quia ipse non est mere dominus, vt nec cæteri prælati, sed dispensator beneficiorum Ecclesiasticorum, iuxta illud prioris ad Corint. c. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, dispensatores mysteriorum Dei. Quod tamen, vt idem Nauar addit, sic limitandum est, vt non procedat, quando indignitas talis fuerit, quam Papa ipse tollere possit; prout potest defectum natalium, & alias irregularitates, vel impedimenta iure tantum humano inducã.

Quoad posteriorem vero partem documenti (nempe quod sit etiam mortale, minus dignum relicto digniore eligere ad beneficium Ecclesiasticum) Sotus in eodem articulo 2. conclusione nona, multas pro ea auctoritates Sanctorum adfert, quas breuitatis studio relinquimus apud ipsam videntas: contenti monere vnam Leonis Papæ haberi in cap. Metropolitanano, distinctione 63. & aliam D. Hieronymi, in cap. Licet, octaua, quæ stione prima: atque addere quod expressis verbis habet Concilium Trident. sess. 24. cap. 1. De reform. eos qui ius habent ad promotionem præficiendorum Ecclesiæ vacanti alienis peccatis communicantibus, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtilis ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus: sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint, &c. Certe quid digno electo digniore prætermittit, perinde facit, ac procurator, qui valens domini sui rem facere meliorem, non facit: in alterius gratiam, non autem domini, gerens huius negotium. Ad hæc rationi aperte repugnat inuirtiosum que est notabiliter tum Deo, tum proximo, vt in electione ad maiorem illius gloriam, & huius utilitatem ex officio faciendâ, id quod minus ad eum finem conducit, præferatur ei quod ad eundem magis conducit.

Quod si iura videntur tueri minus digni electionem, in cap. Monasterium, 16. quest. 7. & cap. Cum nobis, & cap. Cum dilectus, De electione: intelligenda sunt tueri eam tanquam validam, non vero tanquam bene. & sine peccato factam, quando alter dignior postpositus fuerit: prout ex doctrina D. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. notat Nauar. in Miscell. 38. de oratione nu. 3. quæ multorum quoque aliorum est, quos Couarr. refert ad regulam Peccatum 2. par. §. 7. nu. 3.

Notanda electioni communi cum alijs modis acquirendi beneficia.

¶ Hæc quædam occurrunt notanda, quæ non minus in alijs modis quibus acquirunt beneficia, quam in electione locum habere possunt. Primum est, Eligentem indignum

omisso di-

omisso digno, teneri restituere omne damnū, quod Ecclesia patitur, ex electione ministri indigni. Pro quo iura, & Doctores, Coaur. adfert in *præced. nu. 2.* Ratio vero in promptu est: quia dans iniuste causam damni, illud rescire tenetur lege iustitiæ, ex cap. fin. De iniurijs. Digno autem qui prætermisus non tenetur restituere beneficium: quia cum is non habuerit ius ad illud, non est per electionem facta ei iniuria: sed Ecclesiæ cui non est datus idoneus minister. Restituit vero satis, qui eligit indignum: si ob incapacitatem electi, collatio ipsi facta, irrita fuerit, curet diligenter ut is beneficium acceptum relinquat; sin valida fuerit collatio, ipse resignet illud in fauorem digni, vel assumat idoneum coadiutorem, vel Ecclesiæ restituat damna quæ ob ipsius indignitatem illi contingunt.

Secundum est, quidquid Caiet. ad memoratum art. 2. contradicatur: videri sentiendum cum Adriano in 4. *De restit. §. Quia determinatum est* (sicut sentiunt Couarruias in *tit. §. 7. num. 6.* & Sotus in 4. *De iustitia & iure questione 6. art. 3. ad 6. argumentum.*) cum qui eligit dignum prætermisso digniori non teneri aliquid restituere: quia in eo non agit contra iustitiam commutatiuam: siue debitam Ecclesiæ, cum ei det idoneum ministrum, siue debitam digniori, qui nullum adhuc habet ius ad beneficium. Obligatio autem restituendi inducitur tantum per violationem iustitiæ commutatiuæ, consistentis in æqualitate, quæ seruat reddendo alteri tantum, quantum ei iniuste ablatum est.

Tertium est: Videri probabile, *quamuis contrarium innuat Nauar. in cit. Miscell. 38. num. 7. & Sotus lib. 3. D. iustitia & iure quest. 6. art. 2. in fine.* quod obligatio eligendi digniorem, non extendatur ad resignandum beneficium suum in fauorem alterius: quia non est elector, neque facit iniuriam Ecclesiæ cum sibi *ut supponimus*, substituatur idoneum ministrum: neque alteri, quia nullus alius, quam ipse ius habet acquisitum ad tale beneficium. Quod idem eadem ratione iudicandum videtur de permutantibus, si permutatio fiat cum sufficienter digno; immo & de collatoribus, seu illis qui ius habent conferendi beneficia per prouisionem liberam, vt Papa, plerumque ordinarij, ac nonnunquam Principes ex privilegio, vel ex aliqua facultate, aut consensu tacito Ecclesiæ. Alioqui enim semper tenerentur digniorem querere: quod à Papa, vel à Regibus exigere durum est.

Verumtamen cum ex communi Doctorum sententia (prout habet Leonard. Lessius lib. 2. De iust. & iure cap. 3. dubit. 14. allatis autoritatibus & rationibus) electores, presentatores, & collatores, quantum in ipsis est, curare debent vt beneficia dignissimis conferantur: dubium non est, quin si dignior in promptu sit, illum minus digno præferre teneatur, quia ratio pro illis in contrarium ante proposita tunc cessat: ipsique agunt alioqui contra fidelitatem, quam Ecclesiæ ex officio debent: & ita peccant. Mortaliter quidem in re grauis momenti: prout contingit quando beneficia sunt cum animarum cura, ex quorum bona prouisione de ministris, pendet totum fere bonum Ecclesiæ, in fide, moribus, & ritibus sacris: & ex mala, totum fere malum. Venialiter vero in alijs beneficijs, vt in Caponatu, Capellaniam, &c. nisi id sæpe fieret: tunc enim electio, presentatio aut collatio, fiorent contra fidelitatem Ecclesiæ debitam: ad cuius bonum magni interest vt diuina officia quam deuotissime & deuotissime celebrentur. Vide memoratum auctorem.

Porro supra positorum verborum *per prouisionem liberam*, ratio est, quia cum beneficium per concursum competentium, & oppositorum confertur: ipsum debet conferri digniori, eo quod talis concursus, & oppositio ad hoc per leges Ecclesiasticas instituitur, vt dignior assumatur: promouaturque ad beneficium itaut peccatum sit mortale duobus concurrentibus, quorum vnus sit dignus, & alter dignior, hoc prætermisso, beneficium illi conferre.

Circa quod aduerse duo dubia moueri. Alterum est, An peccet dignus si comperat, seu concurrat cum digniore in petitione beneficij. Alterum, An idem, si Prælati omisso digniori ipsum promoueat, peccet acceptando beneficium sibi delatum. Ad quorum prius respondet Nauar. in *sequenti Miscell. 40. numer. 10.* talem, si alter manifeste, ac notorie sit dignior, peccare mortaliter, saltem prosequendo

concursum vsque ad examinationis, vel suffragationis finem. Tum quia prædet examinatoribus, vel suffragatoribus occasionem peccandi mortaliter. Tum quia competentem digniorem notabiliter lædit in eo quod compellit ipsum facere aliquot expensas & subire aliquas molestias, à quibus alioqui liberaretur.

Secus esset vero, si non constaret aperte alterum digniorem esse: quia nemo tenetur suum ius dubium relinquere indiscussum: aut si non prosequeretur vsque ad finem: quia cessaret ratio prædicta peccati mortalis: aut si id faceret ad obuiandum dolo, & fraudi, qualem ipse Nauar. in sequent. num. 11. adfert in exemplum: si uocentur dignissimi, ad concursum, vt qui mediocriter digni sunt, ab eo desistat: ac deinde rogetur idem dignissimi, à progressu concursus desistere: vt sic amico utrumque digno, cum leui examina, tanquam nullo alio concurrente, conferatur beneficium. Adde quoque ex eodem Nauar. ibidem *num. 13.* similiter non peccare si minus dignus cum digniori concurrat protestando se ei cedere, ac uelle ipsum indemnem reddere, si quas expensas faciat ob suum concursum: quem suscipit ne alijs non magis se dignis, existimetur inferior.

Ad posterius dubium autem, iuxta tradita ab eod. Nauar. in *præcedent. Miscell. 39.* respondendum est: non peccare dignum si beneficium oblatum acceptet, tum bona fide, id est, nesciens, nec scire debens inde iniuriam fieri alteri, qui tanquam dignior præferendus erat: tum etiam bono fine, id est, animo exequendi ad Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem, officium tali beneficio annexum. Alias vero peccare vt consentientem tali peccato: aut vt male appetentem beneficium, prout idem auctor bene declarat. Ex quo in sequent. *Miscell. 40. num. 7.* adde peccatum quidem esse mortale sic appetere, aut accipere beneficium: non autem acceptum retinere, si rectificetur intentio, & fiant omnia, quæ debent.

Quartum quod notandum occurrit, est: In electionibus, cum digniorem habendum esse, qui spectatis omnibus circumstantijs magis idoneus est ad promouendum bonum communis, & Ecclesiæ, in quod distributio beneficiorum, ex natura rei ordinatur: ideoque fieri posse aliquando vt doctus sit præferendus sanctiori idiotæ: expertus, meliori inexperto: prudens, & sanctiori imprudenti: nobilis, meliori ignobili: prouectus, sanctiori iuueni, tanquam magis idoneus ad promouendum bonum commune. Hocque est, quod D. Thom. ait. *2. 2. q. 63. art. 2. ad 3.* significat, inquit eligendum esse meliorem; aut simpliciter, aut in comparatione ad bonum commune. Vnde inferitur, quod etsi ex naturæ rei per tradita à Soto in *cit. art. 2. conclus. 10.* ad Episcopatum, & ad talia beneficia curam animarum habentia præferendus sit Theologus Canonista: ex accidenti tamen Theologo Canonistam præferri possit: ratione scilicet nobilitatis, vel experientie, vel ætatis, vel prudentie, vel sanctitatis vel doctrine, vel quod Ecclesiæ presentibus negotijs commodior sit. Inferuntur & alia de quibus Gregorius à Valentia *2. disput. 3. quest. 7. puncto 2. §. Tertio queritur: apud quem videnda sunt.*

Quintum est, ex Nauar. in *Miscell. 38. De oratione Sumpturnum.* Aliquot casus dari in quibus sine peccato, saltem mortali, dignus potest in beneficio præferri digniori. Primus est, quando eligitur dignus de gremio Ecclesiæ, posthabito digniore extraneo, ex cap. Nullus, *dist. 61. aut eligitur indigena dignus, posthabito alienigena digniore, iuxta legem in Ecclesijs, Cod. De Episcopis, & Clericis.* Secundus est, quando per statuta, vel foundationem, beneficium debetur Clericis alicuius loci: quia tantum est promouendus eorum dignissimus: indignus autem iuxta antedicta; nunquam: quidquid statuta foundationis exigant, aut ferant. Tertius est, ex Soto, & Caiet. quando beneficium fuerit simplex: quem Nauar. bene reicit *num. 4.* quia in eo perinde ac in curato beneficio: potest contra iustitiam, comitti personarum acceptio quam illi fatentur esse de se peccati mortale. Quartus est, quando dignitas dignioris, parum excederet dignitatem minus digni: quia exiguitas damni à mortali excusat iniustitiam, quæ in eo committitur. Quintus est: cum interuenit consensus liber digniorem, in electionem minus digni, quia ex regula iuris in 6. Scienti, & con-

fenti-

AL
IS

199.

200.

sentienti non fit iniuria, neque dolus. Potest tamen esse peccatum, si in notabile detrimentum Ecclesie talis consensus procuraretur: ut quando multum indiget opera dignioris. Sexus est, cum dignior non potest, aut non sine magna difficultate potest haberi; quia tunc censetur mortaliter deesse digniores. Postremus est, quando in minus digno, concurrunt pietatis, misericordie, vel utilitatis publicae argumenta: quae causam iustam arbitrio viri prudentis ostendant adesse, ut dignus praeferatur digniori, etiam si non efficiant illum digniorem. Ad huius confirmationem Navarrus nu. 8. quaedam adfert in usu posita, quae nemo damnet, sed potius commendatione digna iudicet: ut quod mortuo in curia, de Ecclesia valde bene merito, nepoti ipsius satis digno conferatur beneficium vacans per illius mortem, quia reliquit parentes egentes subsidio.

CAPVT XV.

De postulatione, ac de nominatione persona ad beneficia.

S V M M A R I V M.

- 201 Postulatio alia late sumpta, & alia stricta, quidque haec sit.
 202 Quis postulare, & quis postulari possit.
 203 Apud quem sit postulandum, & quod postulatione per ipsum comprobata, non sit opus confirmatione: quodque ante praesentationem postulationis liceat eam reuocare.
 204 Nominatio tum late, tum si stricte sumitur, quidque sit stricte sumpta, ac quotuplex.
 205 Notanda pro praxi de nominatione qua fit a Principibus ad beneficia Ecclesiastica.
 206 Conditiones in ea requisita, quando est ad Archiepiscopatum, aut Episcopatum.
 207 Requisita quando ea est ad Abbatis, & Prioratus conuentuales, & electiuos.

201. **P**OSTVLATIO late sumpta confunditur cum electione: sumpta vero stricte, ut in titulo 5. lib. 1. Decretalium, & à nobis in praesentia sumitur, ab ea distinguitur: definiturque potest congruenter iis quae habentur in cap. Bonae, 2. in cap. finali De postulatione Praelati. & in cap. Innotuit, De electione: simplex quaedam persona eligi prohibita, non ob vitium, sed ob defectum Canonicum, ad Praelaturam petitio apud Superiorem vnanimiter facta ab iis, qui ius eligendi habent. Ex qua definitione intelligitur triplex personae generis considerandum esse in postulatione: videlicet postulantis, postulati & Superioris apud quem postulatur.

202. Ac quoad primum: postulare possunt qui eligere, ex cit. cap. Bonae: nempe Canonici, & aliae personae collegiales, quibus de iure competit electio Praelati futuri. Introducta enim fuit postulatio, quia saepe accidebat, ut quis idoneus esset ad Praelaturam, nisi talem eligi Canones prohiberent.

Quoad secundum vero, is in Praelatum postulari potest, qui summo iure eligi non potest: non tamen indifferenter quilibet: sed is solus, qui non est omnino idoneus, & cuius impedimentum ita tolerabile est, ut eo non obstante utiliter, & honeste praefici possit Ecclesiae. Si que non potest haereticus, ac aliter criminosis postulari, iuxta cap. 1. De postulatione Praelatorum: potest vero qui ob defectum aetatis aut quia ex illegitimo thoro natus est. aut quia nondum Clericus est, eligi non potest. Similiter Episcopus vnus Ecclesiae, qui in alia eligi non potest, postulari potest, ex cap. finali. eod. tit. Et qui nondum est Religiosus professus, potest in abbatem postulari, quem non possit eligi, ex cap. Cum monasterium, De electione.

203. Quod denique attinet ad tertium, is Superior potest postulationem admittere, qui super electionis impedimento, & defectu Canonico dispensandi ius habet & non alius. Factaque ab eo postulationis comprobatione, ea habet effectum plenum electionis confirmatae: ita ut alia confirmatio non requiratur: sed statim atque postulatus admissus est ab

ipso Superiore, fit ei potestas, & ius transiendi ad Ecclesiam postulantium, ex Sylu. in verbo, Postulatio, quaest. 6. Ex quo in praecedenti quaest. 2. adde, satis esse ut postulatio fiat a maiori parte Capituli: & ex sequen. quaest. 8. Postulatione differre in hoc ab electione, quod publicato semel scrutinio, eligentes variare non possint, aut retrocedere: quia per illum ius acquiritur electo: postulantes autem possint ante praesentationem factam Superiori, variare ac retrocedere: etiam publicato scrutinio (nisi obstat fides praefixa compromissa) quia postulantes solummodo declarant votum suum, dirigendo illud ad Superiorem. Neque vllum ius postulato, cum sit inhabilis ad beneficium, acquiritur ex postulatione. Et ideo postulatus non potest iure conqueri, si postulantes variant antequam praesentatus sit Superiori. Quod quamuis ita sit, nihilominus postulatio potest esse sufficiens obiectum peccati simoniae: eo quod sit via quaedam ad consequendum beneficium, quantumuis non tribuat ius aliud quod ad illud. Alia quaedam habet Syluest. in eod. verbo, sed in quibus nihil est cur immoremur, cum iam fere postulatio, sicut & electio defierit esse in usu. Ad dicendum igitur de nominatione accedendum est.

Nominatio, sicut & postulatio, sumitur tum late, tum stricte: ac late sumpta sicut postulatio confunditur cum electione: sumpta vero stricte, ab ipsa postulatione distinguitur, quod postulatio de vno tantum fiat, & nominatio fieri possit de pluribus. Ea vero triplex est, prout ex Panor. mit. refert Syluest. in verbo, Nominatio: & Rebuffus declarat in tractatu nominationum quaest. prima num. 23. 24. & 25. Vna est qua inter electores ante scrutinium aliquis nominatur tanquam idoneus ad beneficium: haecque nullum ius ad beneficium tribuit nominato, quia per eam tantum proponitur collegio, ut eligatur si placeat: modum enim habet tractatus, quo electores de idoneo eligendo inter se tractant. Altera est, qua fit in scrutinio electionis: seu quae quilibet electorum solet dicere secreto, Eligo, aut nomino talem. Neque etiam per eam acquiritur nominato ius ad beneficium, quamuis scrutinio publicato, nominans si dignum nominarit, non possit variare, ex cap. Publicato, De electione. Priusquam autem publicaretur variare potuisse, addidit ibi Syluest. Tertia est, qua duo, vel tres qui sunt digniores in Capitulo, vel collegio, nominantur Superiori, & petitur ut alicui eorum praelaturam, seu beneficium conferat: qua nominatione Superiori oblata, nominantes non possunt variare ex Rebuff. tit. n. 25. Ad dente ex tali nominatione acquiri ius, ut ea pendente non procedatur ad electionem. Ceterum perinde ac electio, & postulatio, hodie nominatio ipsa stricte sumpta, raro in usu est, excepta ea quae Ecclesiae concessione, seu indulto fit a Principibus in suis terris ad Ecclesias Cathedrales, & ad Metropolitanas, atque ad Abbatis, & ad Prioratus conuentuales electiuos. Talis enim non solum vsitata sed etiam vsitatissima est.

De qua proinde Confessarius monendus est imprimis, in ea, perinde ac in postulatione nefandum simoniae crimen committi ab illis, qui pro ea dederint, vel acceperint pecuniam, aut quid peremptoriae estimabile: quoniam ius nominandi spiritale est, non aliter, ut nec ius patronatus laico competens, quam per privilegium ab Ecclesia concessum, nominatioque ipsa est via ad beneficium obtinendum, perinde ac electio, vel postulatio, in cuius locum ea successit Papae concessione. Deinde non esse factam concessionem nominandi alium, quam idoneum, hoc est, habentem conditiones, tam eas, quas ius commune requirit, ut quis censetur dignus beneficio; ad quod assumitur (de quibus in praecedentibus diximus) quam eas quas particulariter requiruntur concordata facta inter Papam, & Principem, cui concessum fuit privilegium nominandi: quales sunt ea quae ex concordatis inter Papam, & Regem Galliae, tit. De regia ad Praelaturas nominatione facienda, §. primo, colliguntur à Rebuffo.

Prima est, ut Archiepiscopus, aut Episcopus, ad quem Rex Galliae nominare potest, iam vacet: ita ut nominare non possit ad vacaturum. Secunda, ut idem siue Archiepiscopus, siue Episcopus, spectet ad electionem, vel postulationem Capituli seu Canonicorum: adeo ut electione, aut collatione spectante ad alios iure aliquo speciali, talis nomi-

minatio locum non habeat. Tertia, vt nominatio fiat à Rege, non autem ab alio, nec alteri quam Papæ, seu Sedi Apostolicæ: itaut nominatio Regis non sufficiat, nisi sequatur Papæ prouisio. Quarta vt nominatus, magister sit in Theologia, vel in ealicensatus aut doctor in vtroque, vel altero iure (nisi esset ex consanguineis Regis, ac sublimibus personis, vel ex Religiosis, qui iuxta regulam suam institutum, non possunt doctoralibus insignibus decorari) graduatus in vniuersitate famosa cum rigore examinis. Quinta, vt sit persona grauis, honestæque vitæ, nec leuis capitis, ac iudicii. Sexta, vt Rex vnum tantum nominet, non plures, eumque constitutum saltem in 27. anno suæ ætatis. Postrema vt nominet intra sex menses à die vacationis: aut si nominet aliquem à Papa inuentum indignum, post tres menses à die recusationis intimatos sollicitatori eiusdem Regis, nominet alium dignum: quod non faciens, Papa Ecclesiæ vacanti prouidere potest sine regia nominatione.

Quibus conditionibus partim similes, partim dissimiles idem author ex sequent. §. 2. colligit, requisitas ad nominationem quæ Regi Galliarum conceditur faciendam ad Abbatis aut Prioratus conuenticuales, & electiuos. Prima est, vt nominandus sit Religiosus. Secunda, vt is sit eiusdem ordinis cum alijs Religiosis, quibus præficiendus est. Tertia, vt sit in ætate saltem 23. annorum. Quarta, vt nominetur à Rege ipsi Papæ, aut Sedi Apostolicæ. Quinta, vt talis siue Abbatia siue Prioratus vacet. Sexta, vt Rex intra tempus sex mensium nominet, sique nominatum Papa recuset vt indignum: intra tres menses à die recusationis intimatæ eiusdem Regis sollicitatori, nominet alium dignum. Septima, vt electio pertineat ad conuentum. Postrema, vt electus sit expresse professus. Iisdem conditionibus limitatam esse facultatem nominandi concessam alijs Principibus, par est existimare. Ex illis autem facile est intelligere instatu damnationis esse illos, qui ob nominationem factam à Principe in ipsorum fauorem, existimant quæsitum sibi esse ius disponendi de bonis Ecclesiæ, tanquam sibi donatis ab eodem Principe: qui id non potest, nec existimandus est facere tanquam ab omni ratione alienum.

CAPVT XVI.

De presentatione, quæ à patrono fit ad beneficia Ecclesiastica.

SUMMARIUM.

- 208 Definitio iuris patronatus: & quomodo ipsum conueniat laico.
- 209 Quibus competat ius patronatus.
- 210 Explicatio dubij, An ius patronatus acquiri possit præscriptione & consuetudine.
- 211 Quæ Patrono accedant ex iure patronatus.
- 212 Tam Clerici, quam laici capaces sunt iuris patronatus, neque tantum apud vnum, sed etiam apud plures simul esse potest tale ius.
- 213 Notanda de donatione iuris patronatus.
- 214 Notanda de eiusdem permutatione, ac de venditione.
- 215 Quatenus licita sit venditio iuris patronatus, & quatenus simoniaca.
- 216 De acquisitione iuris patronatus per successionem hereditariam.
- 217 Locator rei cui annexum est ius patronatus, potest præsentare. Idem ius nequit dari in pignus.
- 218 Notanda de pluralitate patronorum.
- 219 Quatenus censura in patrono sit impedimentum validitatis presentationis.
- 220 Non potest presentari seipsum, & de peccato presentantis indignum.
- 221 Quando peccet presentans dignum relicto digniore, & quod peccatum in eo commissum non impediatur presentationis validitatem.
- 222 Quatenus absens possit presentari: & quod pater possit presentare filium suum.

- 223 Differentia duplex inter laicum & Clericum presentantes.
- 224 Episcopus instituire potest presentatum, & quis præter ipsum idem possit.
- 225 Quando institutio facta sine presentatione patroni sit aut non sit valida, ac quando fieri possit ab Episcopo, extra suum territorium.
- 226 Summus Pontifex potest derogare cuiusque iuri patronatus, & quando tenendus sit de facto derogare.
- 227 Quid, quando ius patronatus fuerit Regum, aut aliorum magnorum dominorum: & quid cum fuerit simul Clericorum, & laicorum.
- 228 Diversi modi quibus accipitur nomen institutionis presentati à patrono.
- 229 Papa, & solus, derogare potest conditionibus beneficii apppositis à fundatore.
- 230 Cum adiecta est conditio vt beneficiarius dicat aliquas Missas, is debet esse Sacerdos.
- 231 An actu Sacerdos esse debeat is, qui presentatur ad tale beneficium.
- 232 Quando conditio dicendi numerum Missarum, sic apposta est beneficio, vt materiam præbeat peccati, vel onus immoderatum inducat, non valet.
- 233 Modi quibus ius patronatus exingui potest.

DE hac materia in Decretalibus tam nouis quam antiquis, & in Clementinis habetur titulus De iure patronatus: de eaque amplissimum tractatum instituit Casar Lambertinus, & de eadem præter Canonum interpretes ad memoratum titulum, & Summularios in verbo, Ius Patronatus, agunt multi alij, inter quos sunt, Rebuffus in praxi beneficiorum, 3. parte signaturæ, verbo, Nec non iuris patronatus, Corasius in quarta parte paraphrasis in materiam Sacerdotiorum cap. 6. & Couart. in practicis quæstionibus, cap. 36. & lib. 2. Variarum resolut. cap. 18. nouissimeque Azor in 2. par. Moral. Institut. lib. 6. cap. 19. & quatuor sequentibus, ac Suarez De religione tract. 4. lib. 4. cap. 28.

Primo autem considerabimus ius patronatus, secundo personam patroni presentantis, tertio personam presentandi, quarto personam instituentis presentatum, quinto conditiones solitas apponi beneficiis patronatis.

SECTIO I.

De iure patronatus.

DEFINITUR ius patronatus, ius spiritali annexum, quod ex gratia conceditur ei, qui contentiente Episcopo Ecclesiam aliquam vel fundauit, vel extruxit, vel dotauit. Cuius definitionis prima parte significatur, quod licet ius Patronatus sit spiritali potestate Ecclesiæ institutum habeatque respectum aliquem ad Sacramentorum administrationem, neque sit aliquo tenus spirituale, sicut ius eligendi Ecclesie ministros, non est tamen mere spirituale: sed (prout dicitur, De iudicijs cap. Quanto, & De iure patronatus, cap. De iure) spiritali annexum, antecedenter nimirum, seu tanquam dispositionem ad aliquid spirituale.

Secunda parte vero, quod ex gratia conceditur &c. significatur id quod loco citato numero 6. Corasius habet: quod cum spiritalibus annexa, naturam sapiant spiritalium, quorum laicus est prorsus incapax, iuxta cap. Decernimus, De iudicijs: ius patronatus non posse summo iure à laicis possideri; sed ipsum gratiose illis, de quibus fit mentio in reliqua parte definitionis, concessum esse: tum vt cæteri inuitarentur ad similem liberalitatem erga Ecclesiam: tum ne illis qui in sacrum usum aliquid contulissent, beneficium collatum peritisse videretur.

Reliqua parte definitionis indicatur, quibus competat ius Patronatus: nimirum illis qui Ecclesiam ipsam fundarunt, id est, vt etiam interpretatur Corasius in sequenti numero 12. fundum in quo de Episcopi voluntate ædificata etur, donarunt: vel illis qui extruxerunt, hoc est, sumptus ad ædificationem suppeditarunt, vel illis, qui dotarunt, hoc est, perpetuum stipendium ministris in ea rem diuinam futuris constituerunt. Quod colligitur ex cap. Nobis,

AL
IS

De iure patronatus, & ex cap. Piz mentis, ex cap. Frigentius, ac ex cap. Quicumque, secundo, 16. questione 7. Idemque pariter dicitur potest de æquipollentibus: puta ijs qui modicam Ecclesie dotem multum auxerunt, aut Ecclesie diruam reedificaverunt. De iis vero, qui non totam aliquam Ecclesiam, sed vnum tantummodo beneficium in ea instituerunt, dicendum est non habere quidem ius patronatus in totam ipsam Ecclesiam, habere tamen in illud beneficium.

Vbi aduerte, ad ius patronatus acquirendum alicui, sufficere quidem solam Ecclesie fundationem, vel solam ædificationem, sed dummodo hæc illam, & vtramque dotatio sequatur. Nam vt ex Panormit. habet Corasius loco citato, numero 12. & 13. existimandum non est sola fundi assignatione ius patronatus queri: ne sequatur absurdum, quem dici patronum Ecclesie quæ nondum est, nec vquam forte futura est. Atque ius patronatus acquiri iis, qui de consensu Episcopi, sumptibus suis in assignato fundo Ecclesiam ædificant, intelligendum est, iuxta glossam primam ad ant. citatum cap. Quicumque, si ipsi, aut certe alij, prout ex Panormit. habet in citato numero 13. Corasius, Ecclesie assignent dotem congruam, qualis censetur esse quæ sufficit ad necessaria ministrorum, & ad luminaria: sine qua dote Ecclesie ædificari prohibetur in cap. Nemo, De consecr. distinct. 1.

Ceterum non requiritur ad acquisitionem iuris patronatus, vt is, qui fundat, vel ædificat secuta dotatione, vel dotat Ecclesiam ædificatam illud sibi expresse referret: sed ipso iure acquiri, quantumuis non referretur: dummodo ei non renuncietur: docet per cap. Significauit, De testibus. Panormitanus, ibid. num. 1.

210. Dubium vero est. An ius patronatus acquiri possit præscriptione, & consuetudine: quod intelligi potest vel in Ecclesia libera, seu quæ non habet patronum, vel in non libera seu quæ habet patronum: Atque secundum priorem intellectum, multi dixerunt ius patronatus non posse acquiri præscriptione, quos Couarr. citat ad Regulam, Possessor, secunda parte, §. 10. numero 2. Cui contrariam opinionem sequenti, non est assentiendum, propterea quæ Concilium Trident. decernit sess. 14. cap. 12. & sess. 25. cap. 9. vtroque De reform. Secundum posteriorem intellectum vero conceditur quidem tale ius præscribi posse: sed qua ratione possit, non eodem modo explicatur. Sequendum est autem quod in eo cap. 9. a Concilio statuitur his verbis, Decernit sancta Synodus vt titulus iuris patronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs iure requisitis, ostendatur: siue etiam ex multiplicariis præsentationibus per acquisitissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum iuris dispositionem. In ijs vero personis, seu communitatibus, vel vniuersitatibus: in quibus ad ius plerumque ex usurpatione potius quæ situm præsumi solet: plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur: nec immemoralis temporis probatio illis aliter suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria, præsentatione etiam continuata, non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio: quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur. In quibus eodem cap. consequenter, Concilium abrogat patronatus priuilegio concessis exceptis qui Cathedralibus Ecclesiis competunt, aut supremis Principibus in suis terris, aut Academijs in fauorem studiorum. Vnde intelligitur, inferiorem Papa non posse tale priuilegium concedere alicui, qui nec fundauerit, nec ædificauerit, nec dotauerit Ecclesiam, ad quam facienda est præsentatio. Papam vero posse concedere, derogando tali decreto eiusdem Concilij.

211. Porro quædam Patrono accedunt ex iure patronatus verbis his expressa.

Patrono debetur honor, onus, emolumentum, Presenter, presit, defendat, alatur genus.

Quorum sensus est Patronum ex iure Patronatus habere primo, honorem: tum quia primus locus, & honestissimus ei debetur in Ecclesia, siue in sedendo, siue in eundo ad processionem, ex cap. Nobis, De iure patronatus: tum quia competit illi ius præsentandi Clericos idoneos, quibus Episco-

pus teneatur beneficia illius Ecclesie vacantia conferre, ita ut Episcopus alium, quam à patrono oblatum, si modo idoneus sit, instituire non possit, iuxta cap. Significasti, eodem titulo: Quæ tamen institutio sic est ad beneficij acquisitionem necessaria, vt si patronus præsumat aliquem etiam dignum instituire, & in possessionem inducere, excommunicari, & Clericus ab eo institutus deponi debeat, iuxta c. Præterea 1. eodem titulo. Idque quia per præsentationem, Clerico tribuitur tantummodo ius ad beneficium: seu ius ab Episcopo, vel ab alio cuius interfit petendi institutionem: quæ cum sit collatio quædam beneficij, per eam ius in beneficio acquiritur. Secundo, habere onus: quia tenetur Ecclesiam, eiusque bona defendere: sique deprehenderit ministros male verari, eos non solum honeste monere, sed etiam apud Episcopum accusare ex cap. Filiis, 16. q. 7. Quæ de causa aliquando vocatur aduocatus Ecclesie, aliquando vicedominus, aut etiam custos, vel defensor, in cap. Præterea, 2. & in cap. Cum autem, De iure patronatus. Hæc denique emolumentum: quia si necessitate pressus, egeat, debet ali ab Ecclesia, cuius est patronus, ex cap. Nobis eodem titulo: ac etiam ipsius filij, similiter egentes, ex cap. Quicumque 2. 16. quæst. 7. vbi glossa verbo *Ad inopiam*, admonet id esse intelligendum, quando patronus in summam egestatem deductus est: & quando Ecclesie seu ministris qui ei deseruiunt, superest.

SECTIO II.

De persona patroni.

212. Non solum laici, sed etiam Ecclesiastici capaces sunt iuris patronatus, ex cap. Cum autem, De iure patronatus: qui tamen si illud nacti fuerint ratione patrimonij, ponuntur in numero patronorum laicorum, iuxta cap. Cum dilectus, eodem titulo, §. finali. Etenim patroni Ecclesiastici ij tantum dici debent, qui ratione Ecclesie quam tenent, fruuntur eo iure siue quia ex eiusdem Ecclesie bonis, fundatio aliarum quæ patronatus sunt, facta est: siue quia patroni laici ius suum eidem concesserunt. Capaces sunt autem eiusdem iuris præter laicos eos qui Ecclesiam fundarunt, ædificauerunt, dotarunt, alij etiam. In quos ipsum transferri potest quatuor modis: nimirum donatione, permutatione, venditione, & successione: De quibus Syluest. in verbo, *Ius patronatus*, qu. 4. & 5. Neque apud vnum tantummodo, sed apud plures simul laicos ipsum ius patronatus esse potest, vt quando vnus fundauit, alter ædificauit, & tertius dotauit Ecclesiam. Aut quando plures simul, vel fundarunt, vel ædificauerunt, vel dotarunt, prout Panorm. habet ad cap. Ad audientiam. 1. De Eccles. ædific. num. 4. postque eum Corasius in supra cit. cap. sexto, num. 4. Addens id procedere etiam si alij alijs minus contulerint, ex glossa ad summam distinctionis sexagesimæ tertie in fine: Item quando vni patrono plures in hæreditate succedunt, prout paulo post exponetur.

213. Circa dictam donationem, notandum est primo, si eam laicus faciat Ecclesie, vel alicui loco Religioso, vel etiam Clerico, intuitu Ecclesie quam tenet: vt valida sit, non requiritur Episcopi consensus, iuxta cap. vnicum De iure patronatus in 6. Secus in vero si eam facit alteri laico, aut Clerico quidem, sed nomine, & intuitu tantum ipsius, non autem Ecclesie: prout habet ex communi sententia Sylu. in cit. q. 5. disto. 3. ad quod facit cap. Præterea 2. De iure patronatus: & quod consentaneum non sit eam translationem fieri in Ecclesie præiudicium: ideoque requiratur Episcopi iudicium, & consensus tanquam eius, qui eidem periculo debeat ex officio obuiare. Atque consensus tacitum: immo & ratihabitionem, qua le incio antea factam donationem, postea approbat Episcopus sufficere posse eadem ratio ostendit: quia tunc præiudicium abesse iudicabitur.

214. Notandum secundo, non requiri Episcopi consensum ad hoc vt vnus patronus renunciet, seu remittat alteri compatrono ius patronatus, quod cum eo habet commune. Ad quod facit cap. Ex insinuatione, De iure patronatus. Vbi glossa ad verbum *Comulsi*: rationem tangit, quod tunc non instituat novus patronus, sed ius quod erat pates duos, vni resignatur: neque id fiat in aliquod præiudicium Ecclesie;

Ecclesie; cum is qui relinquitur, perinde approbatus sit, ac alter qui relinquit.

Notandum est tertio, ius patronatus, cum donati possit, posse quoque legari, seu relinqui testamento. Nam legatum nihil aliud est, quam donatio libere facta à testatore. Vt autem validum sit tale legatum requiritur, sicut & in alia donatione, consensus Episcopi. De qua re ex Panormit. Syll. in præced. quæst. 4. dicto 4.

Circa permutationem notandum est, ius patronatus cum sit quid annexum spirituali, non posse permutari cum temporalis; posse autem cum alio iure spirituali; iuxta cap. Ad quæstiones, De rerum permutatione: vt cum alio simili iure, aut cum iure sepultura; &c. Requiritur autem ad eam, sicut ad donationem, consensus Episcopi; si ius patronatus transferatur in laicum, aut in Clericum nomine & intuitu ipsius, non autem Ecclesie.

Circa venditionem ius patronatus, notandum est: tale ius non posse absque labe simonia vendi per se: prout conferetur, si venderetur separatim à re temporalis, id est, à fundo, vel possessione cui est annexum; aut pro eadem possessione pretium maius, quam alioqui daretur, ob tale ius ei annexum acciperetur. Id enim perinde esset, ac si calix maiori pretio venderetur, eo quod sit benedictus.

Licite autem vendi posse ius ipsum patronatus cum possessione cui annexum est, dummodo pro ea non exigatur maius pretium, quam si non haberet illud annexum: constat ex cap. Cum sæculum, & cap. Ex literis, De iure patronatus, vtroque iuncta glossa: tuncque id ipsum ius dicitur vendi cum vniuersitate honorum, id est cum re tota, omnibusque iuribus pertinentibus ad rem temporalem cui annexum est tale ius. Qua etiam ratione, nempe cum tota vniuersitate rei, in qua situm est, idem ius dari potest in feudum.

Vbi aduerte quod in cit. quæst. 5. dicto 4. Syll. habet, simoniam committi, si possessio principaliter ematur ad consequendum ius patronatus ei annexum; aut si ipsum cum illa exprimat in venditione: verbi gratia dicendo, Vendo tibi villam, & ius patronatus, quod habeo in ea. An autem idem sit sentiendum si quis vendens rem cui annexum est ius patronatus, dicat: Vendo tibi talem possessionem cum omnibus iuribus, & actionibus ad eam pertinentibus: intelligendum est quoad forum conscientie, ex intentione vendentis. Nam si ea non fuerit vendendi ius patronatus per se, ac separatim à re temporalis, licita est, & valida venditio: nisi ratione eiusdem iuris plus aliquid accipiat in pretium. Sin intendatur, venditio censenda erit simoniaca, & illicita. Quoad forum externum vero, nisi aliunde sit præsumptio, non potest ex prædictis verbis condemnari venditio tanquam simoniaca: quia reuera non indicant vendi ius patronatus, vt separatim à re, cui annexum est: sed potius vendi cum eiusdem rei vniuersitate.

Circa successionem hereditariam notandum est, ius patronatus transire ad quilibet heredum in solidum, etiam si non sint ex æqua portione heredes (dummodo tamen non sit aliquis heres institutus in re certa, cui soli sit annexum ius patronatus, quoniam tunc transibit ad solum heredem in illa re) ac cuiuslibet eorum ipsum competere, quoad omnes illius effectus memoratos in præcedenti num. 211. excepto iure præsentandi Clericum ad beneficium: quod quidem ius manet apud omnes heredes communiter, neque est penes vnum quemque singulariter ex cap. 1. De iure patronatus vbi glossa, ad verbum, *Dividi non debeat*, idem annotat. Si igitur heredes ad egestatem veniant, quilibet illorum debet ali ab Ecclesia. In præsentando autem Clericum, omnes simul concurrere debent tanquam vna communitas, ex Clementina finali, eodem tit. Neque sufficit quilibet per se singulariter. Perinde est autem siue heredes sint filij, siue alij, & siue mares, siue feminae. De quibus omnibus Syll. in citata quæst. 4.

Illis adde: locatorem quamuis non acquirat directum, sed tantum vile dominium rei: acquirere tamen ius præsentandi, iuxta cap. Ex literis, De iure patronatus. Adde etiam non posse tale ius dari in pignus simul cum vniuersitate rei in qua ipsum est: quoniam Ecclesia in eo pateretur detrimentum: quandoquidem nec patronus ipse præ-

sentare posset, ad beneficium vacans, vt pote qui ius suum creditori tradidit: nec etiam posset creditor: quia non licet ei vti re sibi tradita in pignus; ne videatur, quod iuramentum est, ex mutuo capere lucrum: sicq; incommodaretur Ecclesia.

Circa pluralitatem demum patronorum notandum est primo, cum Syll. in verbo, *Ius patronatus*, q. 13. cum præsentario sit à pluribus patronis tanquam à collegio, requiritur vt maior pars collegij conueniat in præsentatione eius, qui instituendus est: nempe si fuerint decem, conueniant sex. Cum vero sit à pluribus tanquam singularibus personis, non requiri tale quid, sed sufficere vt quis plura suffragia habeat, vel ut quatuor, cum alijs habeat tantum duo, aut tria.

Notandum est secundo, cum plures patroni dissentiant in præsentando: Ordinarium debere curare, vt consentiant. Modus vero aptus inter se conueniendi esse potest, si ipsi alternatiuam habeant; de qua in *Clemen. finali De iure patronatus*, id est, si vnus hoc anno præsentet, alter sequenti, & ita deinceps. Quod si nolint conuenire, Ordinarius optionem habet instituendi, quem maluerit ex præsentatis, si absque scandalo id facere possit. Sin scandalum gigni videatur, auctoritatem habet promouendi ad beneficium aliquem alium, quem iudicauerit dignum, vt ex Panormi. habet Syll. verbo, *Ius patronatus*, quæst. 8. dicto 4. Et ratio est: quoniam propter discordiam patronorum, Ecclesia non debet priuari ministro sibi debito.

Aut saltem dum patroni dissentiant, Ordinarius habet ius commendandi Ecclesiam alicui idoneo, ex eod. Syll. in sequen. quæst. 12. Qui etiam habet in cit. quæst. 8. dicto 5. si pupillus patronus septennium egressus, & habens vsum rationis, in præsentando dissentiat à suo tutore præsentante alium æque idoneum, præferri debere præsentatum ab ipso pupillo: quia dominus est rei cui coniunctum est ius patronatus. Idem dic eadem ratione, cum Corasio in quarta parte paraphrasis in materiam *Sacerdotiorum cap. 6. nu. 16.* de præsentato ab vxore, quæ in dotem accipit rem in qua est ius patronatus: nempe præferri præsentato à marito, si ab illa dissentiat, quia vxor est naturalis, & vera dotis domina. Lége, In rebus, Cod. De iur. dotium.

Aduerte quod de excommunicatione agendo statuitur, præsentationem factam à patrono Clerico excommunicato, esse inuvalidam: locum habere, non solum quando præsentat quis solus: sed etiam quando cum alijs vnum collegium, vel monasterium efficientibus, quorum omnium consensus ad valorem præsentationis est necessarius. Tunc enim requiritur, vt omnes ad illud spectantes, suffragium ferant: adeoque vt nemo eorum sit impeditus per censuram. Ad quod faciunt quæ de electione ab excommunicato facta Franciscus tradit Suarez in 3. partem tomo 5. disput. 14. sect. 2. à num. 7. Secus esset vero, si plures illi concurrerent tanquam singulares personæ, quarum vnaquæque per se habeat ius præsentandi, vt ex Panorm. & alijs Canonistis ad cap. 3. De iure patronatus, habet lib. 2. par. 1. q. 2. art. 2. Lambertinus; qui in sequenti par. 3. quæst. 3. art. 4. bene etiam docet præsentationem inuvalidam non reddi validam per institutionem factam ab Episcopo: quia cõratio facienda ad præsentationem patroni, non est absoluta, & libera, sed ita supponit eiusmodi præsentationem: vt ipsa nulla, inuvalidaque sit, si nulla, inuvalidaque fuerit præsentatio. Aduerte quoque inuvalidam esse præsentationem cum patronus Clericus suspensus fuerit ab officio: quia præsentatio illi tantum conuenit ratione officij Ecclesiastici; non autem si fuerit solum suspensus à beneficio, quia talis suspensio Clericū priuat tantum perceptione prouentuum.

SECTIO III.

De persona presentanda.

Primo notandum est, patronum non posse præsentare seipsum, ex cap. Per nostras, De iure patronatus: et si quando sunt plures patroni, possint præsentare vnum ex suo numero, quia tunc cessat ratio in illo capitulo allata: quod nullus debeat se ingerere Ecclesiasticis officiis.

Secundo notandum est, cum qui scienter præsentat indignum, seu habentem impedimentum aliquod canon-

218.

219.

220.

cum, peccare mortaliter, quia infideliter facit officium sibi impositum: & quantum est ex sua parte, infert Ecclesie detrimentum; presentatioque inualida est si presentetur talis, qui sit secundum canones inhabilis, de quo egimus in preced. cap. 11.

Notandum est tertio, patronum debere de Clerico presentando inquirere, num sit idoneus: alioqui enim periculum esset ne presentaret indignum: cui periculo scienter se exponens peccat, sicut prius mortaliter, iuxta illud Ecclesiastici 3. Qui amat periculum peribit in illo. Nec obstat quod nemo existimandus sit malus, nisi id constet: quia id quidem verum est cum agatur de malitia mortali: non autem cum de conditionibus secundum leges ad aliquod munus requisitas. Et certe imprudentia magna esset, ignotum nobis, sine inquisitione, iudicare conditiones habere ad beneficium acquirendum requisitas: puta aetatem, scientiam, ordinem, & si qua sint alia, in eo qui presentandus est requisita: quae non inveniuntur in omnibus.

221. Notandum est quarto, difficultatem esse, An patronus possit presentare indignum relicto digniore. De qua videtur dicendum: si presentatio facienda sit de Clerico alicuius determinati collegij, aut monasterij, vel ciuitatis, aut loci, vel familiae: sufficere si presentetur idoneus de tali collegio, monasterio, &c. etiam si extra sint alij magis idonei. Nam iuxta sunt leges statuente ut ad aliqua beneficia promouantur solum Clerici de tali loco, aut collegio, aut familia, cum ad bonum commune tale quid spectet: quandoquidem ciuitates, collegia, & homines singulares, passu quo duci solent erga sua loca, vel familias, alliciuntur ad bene merendum de Ecclesia. Quod si in tali collegio, ciuitate, &c. duo sint, vnus idoneus, alter magis idoneus, patronus debet presentare magis idoneum: alioqui non videretur fidelis erga Ecclesiam, nec in officio sibi commisso viliter agere negotium Ecclesiae, quae ipsi illud commisit. Quod idem pari ratione iudicandum est, si presentatio sit libera, nec stricte facienda de Clerico certi collegij, ciuitatis, &c. De qua re legendum est Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. De reform. & etiam accommodanda quae dicta sunt in preced. cap. 14. documento 6. seu num. 195.

Ceterum quamuis graue peccatum sit ita male presentare, non ideo tamen presentatio est inualida, cum nullum ius detur, quo id statuatur: nec ratio dicitur parem esse debere rationem presentationis minus digni relicto digniore, & presentationis indigni.

Notandum est quinto, patronum videri functum suo officio si presentet idoneum, cum vnus tantum se illi offert; aut plures quidem, sed aequi idonei. Nam illum compellere sub pena peccati mortalis ad praemittendam inquisitionem, inueniantur alij digniores, iis qui se offerunt, esset grauiam ei concessam facere ingrata, & quasi odiosam contra finem ob quem ea conceditur: homines scilicet per illam alliciendi ad benefaciendum Ecclesiae, nam tali conditioni non facile submittent se Reges, & alij Magnates.

222. Notandum sexto, quod Sylu. in verbo *In patronatus*, q. 7. tractat: laicis personis presentantibus indignum; quia spiritus, & Ecclesiastica ignorant, Ecclesiam parcere, ac indulgere vt iterum presentent: sed debet Episcopus interea Ecclesiae vacanti aliquem praeficere, & patronum ipsam monere, vt alium presentet: cum ipse non possit instituere dignum. Clericis autem presentantibus indignum, eandem Ecclesiam non parcere: quia tales non debent spiritu alia, tanquam Ecclesiastica, ignorare.

Notandum est septimo, quod Corasius in ante citato cap. 6. num. 18. habet: de absente quidem non fieri iure presentationem, ex glossa ad Clement. Dudum, §. Statuimus, De sepulturis, verbo *Presentari*: attamen si absentis Clerici qualitas, conditio, & persona cognita est ipsi patrono, hic licite potest illum presentare: quia rei demonstrata frustra adicitur demonstratio. Sic etiam potest Episcopus absentem instituere: dummodo ei, qualitas illius, conditio, & persona sit nota. Nam ea ratione potest absenti conferre beneficium habetur, ex cap. Si tibi absenti, De praebendis, in 6. Sic quoque a Rege nominati, quamuis ab vrbe Roma absint, in Episcopos instituuntur a Papa: quia hic per literas factus est de personis, & conditionibus eorum certior.

Notandum est octauo, quod Corasius addit in seq. nu. 19. ex glossa, & Panorm. ad cap. Consuluit, De iure patronatus: patrem posse presentare filium: quia non datur ius quo id prohibeatur: neque impeditur, quod filius dicatur eadem persona cum patre: & quod filius acquirat, acquirat patri: quia non est eadem persona secundum rei veritatem, sed tantum secundum legis humanae interpretationem, & fictionem: neque filius acquirat patri beneficium, sed sibi.

Notandum est postremo, cum Sylu. in verbo, *In patronatus*, quest. 6. habentem ius patronatus laici, siue laicus sit siue Clericus; teneri presentare intra quatuor menses: habentem vero ius patronatus Clerici, teneri presentare intra sex menses, ex cap. vnico, De iure patronatus in 6. Quod tempus, quia ignorantia reddit hominem excusabilem, incipit currere a die quo patronus scit beneficium vacare; non autem a die vacationis. Quod si presentatis ab habente ius patronatus Clerici, reiciatur ob impedimentum Canonium, non potest idem patronus pro ea vice alium presentare: potest vero habens ius patronatus laici, facta simili presentatione, alium intra quatuor menses presentare. Cuius discriminis rationem habes in precedenti notabili sexto.

Adde aliud, de quo idem Sylu. in sequen. quest. 8. per cap. Cum autem, De iure patronatus: quod habens ius patronatus laici vno idoneo presentato, possit ante illius institutionem adhuc presentare alium: non quidem vt a primo recedat: sed vt altero ei accumulato, Episcopus quem maluerit, instituat: habens vero ius patronatus Clerici, vno Clerico presentato, non habeat ius presentandi alium: ne quidem praedicto modo, nempe accumulatiue: quia talis presentatio vim habet electionis, qua perfecta electores variare non possunt, ex cap. Publicato, De electione.

Ceterum cum in iure patronatus comunicant patronus laicus, & patronus Clericus, illud habens ratione suae Ecclesiae: ob talem communicationem laicus gaudet priuilegio presentandi intra sex menses. Sicut enim ille quidem habet communem cum pupillo, gaudet priuilegio pupilli: sic in hac re priuilegium Clerici, ratione societatis transit ad laicum. Ad quod facit textus citati cap. vnico cum glossa ad verbum Semestre.

SECTIO IV.

De persona instituyente presentatum a patrono.

224. De iure communi est, vt Episcopus habeat ius instituendi omnes presentatos a patronis ad quae cumque beneficia intra suam diocesim existentia, cap. Ex frequentibus, De institutionibus, cap. 1. eod. tit. in 6. & cap. Cum satis, De officio Archidiaconi, iuncto cap. Omnes basilicae, 16. q. 7. ex quo haberi pro regula, quod institutio omnium Ecclesiarum spectet ad Episcopum. Lambertinus notat, De iure patronatus lib. 2. par. 3. quest. 1. art. 3. Adde Episcopum id ius habere, etiam si nondum consecratus sit: quia instituere est actus iurisdictionis (quam ille acquirat dum confirmatur a Papa subiciente illi populum) non vero Ordinis. Vicarius item generalis Episcopi potestatem habet instituendi, iuxta citatum cap. Ex frequentibus: etiam si non habeat ius conferendi sine speciali mandato eiusdem Episcopi, ex cap. finali, De officio Vicarij in 6. quae de re Lambert. in seq. art. 5.

Idem iuxta cap. 1. De institutionibus in 6. dicendum est de Capitulo, sede vacante: nempe ius habere instituendi: de qua etiam re Lambertinus in sequen. art. 7. Qui etiam in precedenti art. 4. alius citatis notat: quod licet olim Episcopus iure communi non possit instituere absque Capituli consensu, nunc tamen vsu obtinuisse vt solus sine capitulo instituat.

Aliis Clericis Episcopo inferioribus ius instituendi potest conuenire, vel ex priuilegio, vel ex praescriptione, vel ex consuetudine, vel ex statuto, vel ex fundatione beneficij: vt v.g. si capellania funderur a laico ea conditione appositae de consensu Episcopi, vt Decanus, vel Archidiaconus, vel Praepositus certa Ecclesiae, vel alius presbyter ius habeat instituendi presentatum a patrono, non autem Ordinaris. De qua re etiam Lambertinus in seq. art. 10. De

iure

iure communi laicus non potest habere ius instituendi, necitem ex concessione Episcopi; potest autem ex speciali privilegio Papæ, vel per consuetudinem approbatam per Papam De qua re adhuc Lambertinus in seq. art. 11. & 12.

Porro de ipsa institutione notandum est primo, ex eodem Lambert. lib. 2. par. 3. quæst. 2. art. 2. eam non esse tantummodo irritandam, sed etiam irritam ipso iure, si fiat neglecto patrono. Validam autem reddi iam factam si patronus postea in eam consentiat. Item si patronus vocatus ad presentandum non presentet, & Episcopus ipso presente, & tacente aliquem instituat: validam quoque esse institutionem. Item si toto tempore intra quod patronus presentare potest, scienter taceat, & Episcopus instituat, validam adhuc esse institutionem. Similiter si Episcopus iubeat ut patroni presentent, necfaciant, atque ipsis scientibus, ac tacentibus ille instituat, validam adhuc esse institutionem. Idem quoque probabiliter dici potest, si Episcopus instituat, & patronus taceat, quando posset alioqui commode presentare. Vera enim est regula, quod sciens, & tacens consentire videatur.

Notandum est secundo, cum ex communi opinione Episcopus possit exercere extra territorium actus iurisdictionis Episcopalis, qui non requirunt causæ cognitionem iudicalem: ipsum quoque posse dum est extra territorium, sibi presentatum instituire; si institutio nullam requirat iudicalem inquisitionem, sed sufficiat examen presentati. iuxta Concilium Trident. prescriptum sess. 24. cap. 18. De reform. præcedere, antequam instituat in beneficio.

Notandum est tertio, ex ipso Lambert. in cit. 3. part. quæst. 9. & ex Couar. alios citante in libro practicarum quæst. cap. 36. Summum Pontificem, secundum communem opinionem, posse derogare cuiquamque iuri patronatus: quia iure tantum Canonico, cui Papa derogare potest, patronus convenit, & interdum in suis literis de facto derogat. Quod an faciat, cum in illis dicitur beneficium huic, vel illi provideatur, ad cuiuscumque dispositionem pertineat, difficultas est. Ex communi autem sententia, Couar. loco cit. nu. 2. plures in eam commemorans, monet per ea verba derogari iuri patronatus Clericorum; non autem iuri patronatus laicorum: quia non censetur Papa præiudicare laicis, nisi facta expressa mentione illorum; ne auertantur a fundandis, & edificandis, ac dotandis Ecclesiis. Quod etiam procedit, ut idem author ex communi quoque sententia addit: cum in literis Apostolicis fuerint hæc verba, Ad cuiuscumque presentationem pertineat; quia locutio illa generalis respicit, & comprehendit omnes species Clericorum ad quos ius presentandi pertinet: siquidem aliquando pertinet ad Presbyteros simplices, aliquando ad dignitates, aliquando ad Episcopos, aliquando ad collegia, aliquando ad Religiosos, aliquando ad hospitalia, aliquando ad alios conventus Ecclesiasticos.

Addit præterea Couar. post Lambert. in cit. quæst. 9. art. 11. & Rebuffum prima parte praxis beneficiorum, in tertia parte signatura, verbo, Iuris patronatus, num. 62. quod si Papa in literis Apostolicis dicat: Ad cuiuscumque presentationem pertineat, etiam laicorum non præsumi derogare velle iuri patronatus pertinenti ad Reges, Duces, Marchiones, & alios Principes, nisi expresse de illis faciat mentionem. Ita enim habetur ex regula 40. Cancellariæ, quæ, ut habet Lambert. loco cit. fuit Innocentij octavi, hisque verbis concepta est. Item voluit quod super quovis Ecclesiastico beneficio de iure patronatus laicorum non expediantur litteræ, nisi ponatur expresse, quod tanto tempore vacavit, quod eius collatio est ad Sedem Apostolicam legitime devoluta: vel ad id patronorum accedat assensus. Et, si per ipsas iuri patronatus huiusmodi, derogare contigerit: si ius huiusmodi ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat, & de hoc in literis provisionis, vel mandati de providendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non censetur iuri huiusmodi fore quomodolibet derogatum.

Notandum est quarto, quando ius patronatus pertinet simul ad Clericum, & laicum, ei non derogari per clausulam generalem, Ad cuiuscumque presentationem beneficii impetretur: quia tale ius licet quoad commoda, & favorabilia,

iudicetur Clericorum; quoad data tamen & odia, censetur laicorum, ne his societas cum Clericis censetur damnosa. Ita docet Couar. in eodem cap. 36. num. 5. versu 3. Addens quod si essent duo patroni Clerici ratione suarum Ecclesiarum, & tantum unus laicus, admitti derogationem factam a Papa per clausulam generalem: quia tunc ius patronatus non est pariter Clericorum, & laicorum; sed pro maiori parte Clericorum. Addens item si plures sint patroni laici, quorum maior pars consentiat derogationi factæ a Papa, eam non impediri propter minoris partis resistantiam: si derogatio fiat sub hac speciali clausula, Si maior patronorum pars consentiat. Non vero si fiat per clausulam generalem, quia tunc derogatio non admitteretur, siue ex toto, siue ex parte derogetur.

Notandum est postremo, præter eam acceptionem, qua nomen institutionis dicitur de collatione beneficij non libera, quæ fit ad patroni presentationem: esse duas alias vitas in materia de beneficiis. Una est, qua accipitur pro imaginaria quadam beneficij traditione; quæ alio nomine inuestitura dicitur, congruenter cap. Cum olim, De sententia, & re iudicata, & cap. Proposuit, De concessionibus præbendæ: sicque institutio sequitur collationem: sicut rei corporalis traditio sequitur donationem: ita ut primo quidem fiat collatio; deinde vero institutio seu inuestitura; tanquam traditio quædam. Et quia beneficium ipsum proprie tradi non potest: solet in locum, & signum illius tradi pileus, liber, annulus, aut quid simile. Tam autem eiusmodi collationis, quam institutionis ius, pertinet ad unum eundemque, nempe ad Episcopum: argumento cap. penultimi, De institutionibus. Altera acceptio est, qua institutio sumitur promissione in corporalem beneficij possessionem, quæ sequi debet institutionem præcedenti acceptione sumptam. Etsi enim per inuestituram a collatore factam, beneficium quodammodo sit traditum, illiusque imaginaria quædam possessio in accipientem transferretur: veram tamen, & naturalem possessionem is nondum est adeptus: sed tunc demum, cum in locum beneficij immisus fuerit: cuiusmodi immisio iure scripto pertinet ad Archidiaconum, ex cap. Adhuc, De officio Archidiaconi, §. In nostra.

SECTIO V.

De conditionibus, quæ ad patroni apponuntur beneficiis patronatus, & de modis quibus ius patronatus extinguitur.

Notandum est primo, non aliam quam Papam posse derogare fundationum qualitatibus, & conditionibus: quia voluntas fundatoris mutari non potest nisi Papæ autoritate; ut communiter notari ad Clement. Quia contingit, De religiosis domibus, habet Lambert. De iure patronatus lib. 3. quæst. 5. art. 3. num. 6. Solere autem Papam iisdem conditionibus derogare (cum scilicet id in suis literis exprimit) notat Rebuffus in praxi beneficiorum 3. par. signatum, verbo, Nec non iuris patronatus, num. 72. Addens in seq. 73. non solere derogare, quando petitur fundationi derogari in totum, & quoad omnes eius partes etiam non expressas, vel exprimentas: quia tales esse possunt, quibus ipse nollet derogari. Ex multis autem particularibus conditionibus apponi solitis, quas Lambertinus persequitur in præcedenti lib. 1. part. 1. quæst. 9. illam tantum vltimatissimam considerabimus de Missarum dicendarum obligatione.

Circa quam dubitatur, primo, An cum in institutione beneficij conditio ponitur, ut beneficiatus semel, aut pluries in hebdomada celebrare debeat, requiratur ut tempore presentationis ipse sit actu Sacerdos. Ad quod Lambertinus lib. 2. part. 1. quæst. 7. art. 27. affirmatiue respondet: quia idoneus presentandus est in beneficio: neque ad beneficium idoneus dicitur nisi ille qui potest & vult eide in deferuire, ex cap. Super inordinata, De præbendis, lamille qui non est actu Sacerdos, deferuire non potest ei beneficio, cui ex lege fundatoris coniunctum est onus Missas aliquot celebrandi per ipsummet beneficiarium. De qua re plura idem author: docens in sequent. art. 28. idem iudicium esse si in fundatione dicatur, et ipse per se, vel per

228

229

230

AL
IS

alium Sacerdotem celebret: quia sensus eorum in verborum est ut si ipse impeditus sit celebrare per seipsum, curet ut loco suo alius celebret: non autem quod sufficiat alterutrum eorum celebrare, nec necesse sit beneficiarium Sacerdotem esse.

231. Dubitatur secundo, An quando in institutione beneficij ponitur conditio ut beneficiarius sit Sacerdos, requiratur ut sit actu Sacerdos tempore presentationis. Ad quod per tradita à Lambertino in ead. quest. 7. art. 29. respondendum est requiri, si fundatio sit facta à laico; non item si ab aliqua Ecclesia, vel à Clerico ratione suae Ecclesiae: sed sufficit presentatum ad tale beneficium, ea erate esse tempore presentationis, ut intra tempus à iure statutum possit fieri Sacerdos sine dispensatione. Cuius differentiae ratio reddi potest, quod laici facientes fundationem, non praesumantur loqui secundum canones quos ignorant: Clerici autem praesumantur loqui secundum canones. Secundum quos beneficium tribus modis dicitur Sacerdotale (quos ex Ioanne Andrea, & aliis refert Lambert. in supra memorato art. 27. num. 8.) vel quia exigit, ut illud habens, sit Sacerdos: vel ut teneatur fieri Sacerdos intra tempus praescriptum à iure, alioqui ipse sit eo beneficio priuatus: vel ut actu fiat Sacerdos intra tempus iuris, alioqui fructus non faciat suos, licet non priuatur beneficio. Quorum modorum vno aliquo sufficit intelligi conditionem beneficio adiectam, ut beneficiarius sit Sacerdos.

232. Notandum est secundo, circa eandem conditionem, congruenter iis quae de illa ex Panormit. habet Syluest. in verbo, Missa. 1. quest. 7. in fine; si patronus beneficiario imponat obligationem per seipsum celebrandi ter vel quater in hebdomada: eam non esse intelligendam ita stricte, quin, iuxta cap. Significatum, De praebendis, si ob legitimum impedimentum non possit tunc cum debita preparatione, deuoteque celebrare, satis sit ut celebret per alium, vel celebrationem differat in aliud tempus, sublato impedimento. Alioqui enim institutio illicita esset, tanquam dans materiam peccandi. Quod pari ratione dici potest de obligatione à patrono imposta celebrandi in certo altari, vel Ecclesia, aut capella: nempe ut occurrente legitimo impedimento, celebretur in alio loco. Pro quibus facit, quod obseruandae quidem sint conditiones quas patronus ab initio fundationis apposuerit beneficio de consensu & auctoritate Diocesani: quia vnusquisque potest alteri rem suam donare, cum quo voluerit onere: ita ut illam acceptans tale onus subire teneatur. Sed tamen, ut videre est apud Lambertinum lib. 1. part. 1. quest. 9. art. 1. à num. 67. id habet varias, non modo ampliationes, sed etiam restrictiones: & inter eas, ut non procedat quando huiusmodi conditio fuerit grauamen immoderatum, & intolerabile: quia talis, neque de Episcopi consensu apponi potest ab initio fundationis; neque tenet si ab initio quidem fuit moderata, & tolerabilis, sed post facta est immoderata, & intolerabilis: quod idem author notat in sequen. num. 145. Item ut non procedat cum conditio fuerit rectae rationi contraria, ut est illa, de qua Syluester loco citato: celebrandi quotidie de sacrosancta Trinitate, aut de sancto Michaeli, relictis Missis iis quae iuxta rubricas, sunt celebrandae, siue de tempore, siue de Sanctis.

Ceterum in dubio, seu cum non constiterit aperte impedimentum esse legitimum; recurrendum est ad Episcopum pro licentia habenda, sicut recurritur, ut infringi possit ieiunium sine peccato, cum occurrit quidem impedimentum ieiunandi: sed non constat aperte an sit sufficiens. Adde cum patronus apposuit obligationem celebrandi certum numerum Missarum & decrescens redditibus, vel alia de causa, onerosus est tantus numerus: Episcopum habere per Concil. Trident. sess. 25. cap. 4. De reform. auctoritatem reducendi eundem numerum ad minorem.

233. Superest ut paucis attingamus modos, quibus ius patronatus extingui potest. Primus igitur est, per cessionem: nempe cum quis ius patronatus quod habet renuntiat ei Ecclesiae, in qua illud habet. Nam tunc talis Ecclesia manet libera, ex cap. vnico De iure patron. in 6. Alter est, cum quis Ecclesiam, cuius est patronus, scienter paritur fieri collegiatam sine iuris sui reservatione. Nam tunc de recto-

re eiusdem Ecclesiae vacantis non prouidebitur ex illius presentatione: sed ex collegij electione, iuxta cap. Nobis. De iure patronatus iuncta glossa, verbo, In capella. De qua re Panormit. ibid. vbi & tractatur an ipso patrono invito, liceat talem mutationem facere. Tertius est, si Ecclesia incendio consumpta fuerit, vel vitio aliquo corruerit, vel capta, detentaque sit ab hostibus: quia sublata substantia rei, consequenter, cadens illius perit. Quartus est, si patronus Rectorem, aut Clericum ipsius Ecclesiae per se, vel per alium occiderit, aut mutilauerit, iuxta cap. In quibusdam, De poenis: vbi id Panormitanus notat. Quintus est, si patronus efficiatur haereticus, aut incurrat in aliud crimen, propter quod omnia bona ipsius confiscata sint: tanquam pereunte scilicet accidente, dum substantia perit.

CAPVT XVII.

De simplici collatione beneficii Ecclesiastici.

S Y M M A R I V M.

- 234 Quid sit simplex collatio beneficii Ecclesiastici.
- 235 Quaeque beneficia potest Papa conferre, & solus beneficii reservata.
- 236 Con. iuris Papa cum aliis Ordinariis: & quis significetur nomine Ordinarii.
- 237 Potestas Cardinalis, & Apostolici Legati à latere, beneficia conferendi: & quae eam non habeant ceteri Legati Apostolici, nisi specialiter eis committatur.
- 238 Notanda de potestate Legati à Latere, restricta circa collationem beneficiorum.
- 239 Spectat ad Episcopum conferre beneficia in sua diocesi: quod non potest semper facere libere.
- 240 Quid in eo requiratur ut talem potestatem habeat, aut exerceat.
- 241 Capitulum Sede vacante non habet quidem ius conferendi beneficia spectantia ad collationem Episcopi: habet tamen confirmandi electum, & instituendi nominatum, & vnde oriatur talis differentia.
- 242 Generalis Vicarius Episcopi non potest beneficia conferre, nisi ex Episcopi sui commissione, & quae alia usque sit.
- 243 Quando Episcopo datus coadiutor possit, aut non possit vice ipsius conferre beneficia.
- 244 Quando possit qui possessor quidem est iuris conferendi, sed non est dominus.
- 245 Quid sequester possit.
- 246 Beneficia conferri debent pure, libere, & palam.
- 247 Itemque sine diminutione, & iam vacantia: nec ad certum tempus, sed ad totam vitam.
- 248 Collatio beneficii non debet fieri alternatiue, aut copulatiue: & quando vacans possit, aut non possit in duo diuidi.
- 249 De tempore intra quod fieri debet beneficiorum collatio.
- 250 Conditiones requisitae ad validitatem collationis beneficiorum.
- 251 Plenitudo potestatis requisitae ad validitatem collationis beneficii: & aliqui casus in quibus ea deficit.
- 252 Modi quibus talem potestatem habens, potest eam amittere.
- 253 Inualida est beneficii collatio facta post tempus à iure constitutum: & quatenus potestas conferendi deuoluatur ab vno in alium.
- 254 A Regularibus etiam exemptis, ad Episcopum fit deuolutio, & quaedam alia paucis tacta pro praxi.
- 255 Modus quo beneficii collatio inualida est ob collatoris peccatum commissionis.

Collatio simplex dicitur ad distinctionem praecedentium modorum, quibus acquiritur beneficium. In illis enim semper quidem est collatio actu, aut virtute: sed praeter eam simul est actio alia à qua quisque eorum propriam accipit denominationem. Definiri autem potest talis collatio: concessio beneficii Ecclesiastici vacantis, nulla alterius Superioris confirmatione indigens. Ex qua definitione satis intelligitur, collationem distinguui ab institutione, quae non est libera, sed ad praesentationem patroni facta: & ab electione proprie dicta, quae requirit con-

firma-

REGINA
DE
PRAE
TORIA
E. V.

firmationem Superioris. Intelligitur etiam quæ in iure dicantur beneficia electiua, quæ patronata, & quæ collatiua.

Occurrit autem hic considerandum primo, quorum beneficiorum sit simplex collatio: secundo, quibus conferri: tertio, à quibus conferri possint: quarto, quis sit debitus modus conferendi: postremo, quæ conditiones requirantur ad validitatem collationis. Atque de primo: illud paucis monendum est, simplici collatione conferri omnes dignitates, Canonicatus, portiones, & præbendas Ecclesiæ: sine Cathedralis, siue collegiata. Item omnes Ecclesiæ parochiales, ac demum omnes præstimoniales portiones, capellaniæ & beneficia simplicia seruitoria, nisi obstat consuetudo, priuilegium, vel fundatio, vel ædificatio, vel dotatio: ex quibus prædicta beneficia possunt habere patronos, nec esse in collatiuorum, sed in patronatorum numero: de quibus in particulari nihil certi statui potest: quia talis conditio eorum, pendet ex incerta, ac varia hominum voluntate. De secundo vero, iudicandum est per tradita in præced. cap. 11. & 12. Certum est enim beneficia debere conferri dignis: & quibus nulla obstat iuris impedimenta. Vnde nobis immorandum est tantum in tribus reliquis ex ante memoratis.

SECTIO I.

De iis, à quibus beneficia de iure conferri possunt, ac primo de Papa.

Papa solus confert beneficia reseruata, de quibus in sequenti titulo cum de vacatione beneficiorum: atque prout expressum est in fine Clementinæ primæ, tit. Vt lite pendente: ipse per totum mundum habet ius conferendi per præuentionem quæcumque beneficia, etiam electiua, aut patronata; quia electoribus, & patronis potestas eligendi, aut præsentandi (ex Panorm. ad cap. Quoniam, De iure patronatus num. 2.) conuenit tantum de iure Canonico: cui Papa derogare potest: licet non semper faciat, nec semper facere æquum sit. Imo vero si beneficium sit iuris patronatus laici, collatio illius per Papam facta, erit surreptiua, nisi de eodem iure faciat mentionem: vt idem Panorm. habet ad cap. Cum dilectus, eodem tit. num. 12. Idem ac de Papa iudicium est de Concilio generali legitimo: cui ille cum sua autoritate adest per se, aut per suos Legatos: non autem de collegio Cardinalium Sede vacante, ex Clement. Ne Romani, §. 1. De electione. Et ratio est, quia nequeunt tunc de aliis negotiis tractare, quam de electione futuri Pontificis, ex cap. Vbi periculum, §. Idem, De elect. in 6.

Papa igitur sic concurrat cum quocumque Ordinario, vt si beneficium vacet, & prius (etiam vna tantum hora dummodo scripto, vel testibus id probari possit ex Glossa ad cap. Si à sede, De præbendis in 6. verbo, Nec appareat) impetretur ab eodem Papa, quam ab Ordinario, præferatur prouisus ab ipso Papa: contra vero si prius prouiderit ab Ordinario collatore, sic prouisus præferatur postorius prouiso à Papa. Quod si non constet quis præuerit conferendo, Papane, an ordinarius; ille ex prouisus præferetur, qui prius nactus fuerit possessionem: sique neuter eam nactus fuerit, præferatur prouisus à Papa propter dignitatem prouidentis. Ita habetur ex citato cap. Si à sede.

Nota obiter cum Corasio in sua paraphrasi in materiam sacerdotiorum par. 2. cap. 4. in initio Ordinarium hic vocari inferiorem Papa, qui iure suo potest beneficium conferre: iuxta glossam ad initium cap. Ordinarij, De officio Ordinarij in 6. Tales sunt tum Episcopi, tum Episcopo inferiores, quibus ius, vel consuetudo talem potestatem tribuit, etiam si iurisdictionem ordinariam non habeant: qualis censetur simplex Parochus, qui nonnumquam habet ius conferendi aliquas capellaniæ, aut alia beneficia simplicia ratione altaris in sua Parochia fundati.

SECTIO II.

De Cardinali, & de Papa legato.

Cardinalis etiam si non sit Episcopus, vel presbyter, ius habet conferendi omnia beneficia, quæ sunt in ea

Ecclesia, cuius ipse titulum habet quasi Episcopalem. De qua re habetur bulla Clementis 7. quæ est ordine septima in collectione Petri Matthæi. Legatus vero à latere, id est, ex Cardinalium collegio assumptus, potest per concursum cum Ordinario, ac præuentionem conferre omnia beneficia prouinciæ sibi commissa, ex cap. 1. De officio Legati in 6. Sicque in collatione beneficij tres possunt concurrere, inter quos sit locus præuentioni nempe Papa, Legatus à latere, & Ordinarius. Id quod habetur ex memorata glossa ad cap. Si à sede, verbo legato. Potest etiam idem legatus beneficia vacatura reseruare suæ collationi: ita vt Ordinarius vacantia conferre non possit, ex cap. Præsenti. De officio Legati in 6. Alius vero Legatus Papa iure utitur potest, nisi nominatum ad id ius deur illi à Papa, ex cap. primo, iam citato: proeeditque ex eodem cap. siue sit Legatus in aliquâ prouinciâ missus ad aliqua negotia tractanda, qui solet dici Nuntius Apostolicus: siue sit legatus natus; quo nomine appellatur is qui ratione Ecclesiæ cui præficitur, sit Legatus, seu legatione fungitur in ea prouincia: vt in Angliâ Archiepiscopus Cantuariensis, ex cap. 1. De officio Legati.

Aduerte autem primo, Legatum à latere non posse dare ius ad vacatura beneficia. Ratio est, quia non conuenit tale ius à Papa cuiquam communicari: quandoquidem potest inde prouenire aliqua occasio captandæ mortis alienæ, prout habetur ex cap. 2. De concessione præbendæ. Obiicienti autem quod idem Legatus possit, vt ante dictum est, beneficium vacaturum reseruare suæ collationi. Nam facile responderetur, per talem reseruationem nulli certæ personæ tribui ius: ita vt nihil impediatur quin postea beneficium conferatur pro arbitrio reseruantis: siq; nulla occasio datur captandæ mortis.

Aduerte secundo, nec posse reseruare beneficia vacantia in curia Romana, quoniam talia sunt reseruata collationi Papæ, ex cap. 2. De præbendis in 6. Nec item si ea sint Episcopatus, vel abbatia, vel alia beneficia regulatiua, vel sint electiua quidem dignitates maiores, sed inferiores Episcopatu, ex cap. Deliberatione, De officio Legati in 6. Nec denique si sint beneficia patronata, quorum præsentatio pertineat aut ad laicum, prout notat glossa ad Clementinam. Per literas, verbo Apostolicis, De præbendis: aut etiam ad Clericum simul, & laicum, prout notat Panorm. ad cap. finale De iure patronatus, num. 9. Id quod Corasius sequens in 2. part. cap. 3. num. 11. ipsum probat quia non est æquum ex socio Clerico laicum damnificari: argumento cap. Sacris, De sepulturis; sed potius ex priuilegio laici, locum Clericum sentite commodum. Potest tamen idem Legatus reseruare, quando ius patronatus comperet laico ex præscriptione, consuetudine, aut priuilegio generali, prout idem Panorm. notat ad cap. Dilectus, in fine, De officio Legati. Qui & in eiusdem principio notat esse idem iudicandum, quando ius patronatus comperet Clerico ratione suæ Ecclesiæ. Dignu vero est, priuilegio generali, quia vt ex eodem authore habet Corasius in cit. cap. 3. n. 15. si iure speciali, & expresso priuilegio certorum beneficiorum, aliquis conferendi ius habeat, Legati potestas ad ea non extenditur: quia cum specialis prouisio præualeat generali, ex cap. 1. De rescriptis, & cap. Dudum, §. Nos igitur, De præbendis, in 6. de illis, quæ specialiter commissa sunt alteri, Legatus se non interponit, ex cap. Si uidiisti, De officio Legati.

SECTIO III.

De Episcopo.

Ordinario iure quilibet Episcopus confert beneficia suæ dioceseos. Nam ad Episcopum peruenit institutio, & destitutio beneficiorum suæ dioceseos, cap. Ex frequentibus, & cap. Cum uenissent, De institutionibus, & cap. Conquerente, De officio Ordinarij & cap. 1. De capellis monachorum, & cap. Cum ex iniuncto, in fine, De hæreticis. Item omnes Ecclesiæ in ipsius territorio constitutæ relinquuntur ipsius curæ, & sollicitudini, cap. Omnes Basilicæ, & cap. Nullus, distinct. 16. quest. 7. de eisque disponendi habet auctoritatem tanquam uocatus à Summo

238.

239.

Pontifice in partem sollicitudinis, cap. Ad honorem, De auctoritate, & vsu pallij.

Verum tamen talis collatio non est semper libera, nonnunquam enim beneficia sunt patronata, & ideo collatio illorum aliter facta, quam ad patronorum presentationem nulla est, ex cap. Decemimus 16. quest. 7. nonnunquam vero possunt ab Episcopo tantum coniunctim cum Capitulo, aut de consilio Capituli: vel contra, de consilio Episcopi à Capitulo conferri, iuxta cap. vnicum §. 1. & ultimo, Ne sede vacante in 6. De qua re Corasius par. 2. cap. 4. vbi inter cetera numero 6. annotat: ad solum Episcopum, cum consilio tamen Capituli, prebendarum Ecclesie Cathedralis collationem pertinere, ex cap. Nouit, & cap. Quanto, De iis quæ sunt à Prælato. Minora autem inferiorum Ecclesiarum beneficia, Episcopum conferre sine Capituli consilio. In maioribus autem debere illud consilium, ex citato cap. Quanto: aut si sint Ecclesie collegiata, conseruati eis præsentatione, insituere: argumento cap. Cum Ecclesia Vulerana, De electione. Ad quod cap. Panormit. id notans, addit exceptionem, congruenter cap. Eanositur, De iis quæ sunt à Prælato: nisi prædictis obstat consuetudo, aut priuilegium: quæ nonnunquam efficiunt, vt electio Canonici pertineat ad solum Episcopum, aut e contra ad solum Capitulum, vt in casu citati cap. Cum Ecclesia Vulerana.

240. Ceterum vt Episcopus supradictum ius habeat, non requiritur quidem, vt sit consecratus; requiritur tamen vt sit electus simul, & confirmatus: vel presentatus simul, & institutus, vel simpliciter prouisus à Papa. Nec enim Episcopum ante posse beneficia conferre, vel cetera quæ sunt iurisdictionis Episcopalis exercere, habetur ex cap. Nosti cap. Transmissam, cap. Qualiter, De electione. Non etiam res, & negotia Episcopatus, ne quidem tanquam æconomum, aut procuratorem posse administrare, ex cap. Auaritia, eod. tit. in sexto.

Porro quia collatio beneficij est iurisdictionis voluntariæ (neque enim quis cogitur beneficium conferre, aut acceptare collatum, iuxta cap. Si tibi absentis, De prebendis in 6.) ea tanquam non indigens iudiciali strepitu potest fieri ab Episcopo existente extra territorium adiectum suum, prout notat glossa ad cap. 3. De prebendis in 6. verbo, In remotis. Restat monendum quod docet Corasius 2. parte in fine cap. 4. Episcopum valde conferre beneficia quantumuis sit reus criminis etiam grauissimi, atque accusatus: quia ex quo toleratur in officio, rata esse debent, quæ ab eo interea geruntur, iuxta legem Barbarus, De officio Prætoris. Imò nec depositus si prouocauit: quia cum non censetur damnatus qui prouocauit, status eius integer manet, vt suæ dignitatis oneribus interim fungatur.

SECTIO V.

De Capitulo, & de Vicario, & Coadiutore Episcopi.

241. Capitulum sede vacante nō habet ius conferendi beneficia pertinentia ad collationem Episcopi. cap. Illa deuotionis, tit. Ne sede vacante: nec etiam recipiendi illorum resignationem permutandi causa: nisi sit beneficium, cuius collatio ad ipsū Capitulum, & ad Episcopum communiter pertineat; nam ea communio facit, vt Capitulum ipsum possit tunc conferre, ex cap. i. eod. titulo in 6. Potest & Ecclesiis, tunc in diocesi vacantibus (vt ex Panormit. ad cap. Cum nobis, De electis notab. ultimo adfert Corasius, part. 2. cap. 7. num. 4.) æconomos præficere, iuxta cap. Cum vos, De officio Ordinarij: & eos commendare aliquibus, donec fuerit prouisus de pastoribus, propter periculum scilicet diurnæ vacationis. Potest item electos confirmare, & à patronis presentatos insituere, ex cap. Cum olim, De maioritate, & obedientia, & ex cap. 1. De institutionibus in 6. Potest adhuc alia multa quæ Rebuffus persequitur in praxi beneficiorum, tit. De deuolutione, à num. 58.

Proposita vero diuersitas collationis à confirmatione, & institutione censetur nasci ex eo, quod confirmatio & institutio sint actus necessitatis; quorum vsus pendet ab

aliena voluntate, cui satisfacere non est præiudicare futuro Episcopo, tollendo ei aliquid pertinens ad ipsius liberam dispositionem. Simplex autem collatio beneficij sit libertatis, rationem habens cuiusdam donationis, hoc nomine: quod ex pluribus dignis possit eligere quem velit, prout declarat glossa in summa cap. finali, De officio Vicarij in 6. & patet ex cap. Post electionem, De concessione prebendæ. Quæ quidem libertas annumeranda est inter fructus Episcopatus, qui futuro Episcopo referuari debent, per glossam ad supra citatum cap. Cum olim, verbo, Capitulo.

Porro eadem ratione, qua de Capitulo, negandum est de æconomis, cui commissa est administratio generalis, & libera bonorum Episcopatus vacantis; posse conferre beneficia: quia talis generalis commissio semper intelligitur excepta alienatione bonorum gratuita: qualis est facta per donationem, ex glossa in supra memorata summa.

Generalis etiam Vicarij Episcopi non habet ius conferendi beneficia ad Episcopi collationem pertinentia, ex cap. finali, De officio Vicarij, in 6. nisi, vt ibidem additur, ea facultas illi specialiter ab Episcopo concedatur: tunc enim habet ius conferendi ex commissione. Vbi notanda sunt quedam cum Corasio par. 2. cap. 8.

Primum est, Vicarij Episcopi non posse quidem expellere ea quæ sunt mere gratia: vt esse censentur beneficiorum collationes, cum sint donationes quædam, vt ante habitum est: posse tamē ea quæ sunt iustitie, & necessitatis: vnde confirmare potest electos, & insituere presentatos, prout per cap. Ex frequentibus, De institutionibus, docet glossa ad citatum cap. finale, verbo, Non possunt.

Secundum est, eundem Vicarij si ab Episcopo potestatem habeat recipiendi renuntiationis beneficiorum factas causa permutationis, habere quoque potestatem conferendi eiusmodi beneficia: quia communis vsus obtinuit, vt eodem contextu, quo in permutatione beneficiorum admittitur vtriusque renuntiatio, pariter fiat vtriusque collatio; quæ non est libertatis, sed necessitatis: quandoquidem talia beneficia non nisi permutantibus conferri possunt, ex Clement. vnica, De rerum permutatione.

Tertium est, Vicarij generalem, cui ab Episcopo concessa est specialiter facultas conferendi beneficia, eam extra territorij exercere posse, perinde ac Episcopi ipsum, cum quo habet idem auditorium, seu tribunal, ex cap. 2. De consuetudine in 6. & ex cap. Romana, De appellacionibus, eodem libro: ita vt quod à Vicario geritur, pro eodem habeatur, ac si ab Episcopo gereretur.

Quartum est, facta reuocatione prædictæ facultatis, si Vicarij ipse generalis eam ignorans, beneficium contulerit, tenere collationem: quoniam vt is talem facultatem non ante acquirit, quam illam sciat: ita nec ignorans sibi ademptam fuisse, illam amittit: argumento cap. Audita, De restitutione spoliatorum. Quod & confirmatur à simili: quia reuocatio procuratoris, quæ ei intimata nō est, non impedit (nisi ipse fraudulenter agat) renuntiationem, aut alterius actus ipsi commissi validitatem, iuxta textum expressum in Clement. vnica De renuntiatione.

De Coadiutore, qui iuxta cap. Vnicum, De Clerico ægrotante, in 6. datus est Episcopo propter amentiam ipsius, occurrat monendum, quod habeat ius conferendi beneficia pertinentia ad eiusdem Episcopi collationem: tum quia Ecclesia aliqui pateretur detrimentum ex vacatione diurna beneficiorum: tum quia est tanquam curator furiosus, aut minoris, plenam habens administrationem bonorum illius. Eum vero qui datus est propter senium, vel alium morbum corporis, non habere tale ius: quia tunc rationes propositæ non habent de se locum. Nam in senibus cum debilitate corporis, inesse potest maturitas morum, quæ suadeat ipsi in suo officio permanere, iuxta illud 2. ad Corinth. 12. Cum infirmus, tunc potens sum: nonnunquam item corporis infirmitas fortitudinem cordis augmentat, prout habetur in cap. Nisi pridem, §.

Alia verò De renuntiatione. Istud vtrumque habet Corasius par. 2. cap. 4. num. 9. 10. & 11.

SECTIO V.

De possessore & sequestro.

DVarenus lib. 3. De sacris Ecclesie ministris cap. 9. & Corasius par. 2. cap. 5. congruenter, cap. Cum olim, De causa possessionis; notant ad validitatem collationis beneficii sufficere, vt is qui confert, sit bona fide quasi in possessione conferendi: etiam si non sit proprietarius, id est, apud ipsum reuera non situs conferendi. Quod confirmatur a simili: quia tale quid sufficit ad validitatem: tum electionis, iuxta cap. Querelam, De electione: tum presentationis, iuxta cap. Ex literis, De iure patronatus. Idque adeo verum est vt prouisus a possessore bonae fidei preferatur prouisus a proprietario, eoque cui ius conferendi competit: argumento cap. Consultationibus, De iure patronatus: vbi glossa est legenda. Porro facta collatio a possessore mala fidei est nulla: vt per cap. Grauis, De restitutione spoliatorum habet in eodem cap. 9. Duarenus, addens ex Panormit. ad citatum cap. Consultationibus: nullam etiam esse factam a proprietario non possidente suum ius conferendi: ob defectum scilicet sufficientis auctoritatis.

De sequestro dubium est, an ius habeat conferendi beneficia. Dicitur autem is sequester, apud quem pecunia, vel res controuersa deponitur, vt finita lite & controuersia, victori ea restituantur, lege Sequester, De verborum significatione: & lege Licet, ff. Depositi. Estque duplex, vni voluntarius: is nimirum qui libera partium litigantium voluntate eligitur: & alter necessarius, qui iudicis auctoritate datur. Ac de dubio proposito Ioannes Selua in tractatu De beneficio, par. 2. quest. 9. tres sententias refert: vnam Hostiensis ad cap. Examinata, De iudiciis, negantis generaliter sequestrum posse conferre beneficia. Alteram contrariam Innocentij ad idem cap. ac multorum aliorum quos refert Azor in 2. par. Moral. Insitut. lib. 6. cap. 25. q. 17. existimantium sequestrum, siue sit prioris, siue posterioris modi, habere ius conferendi beneficia. Tertiam mediam, quam ipse Selua sequitur: voluntarium quidem sequestrum posse conferre, non autem necessarium.

Sed merito idem Azor, vt & Corasius par. 2. cap. 6. sententiam secundam sequitur: quia sequester exercere potest iura omnia, quae sunt beneficii sequestrati, ex glossa ad Clem. 1. De sequestratione possessionis, verbo Beneficium, & licet is non possideat fructus eiusdem beneficii: eos tamen colligit. Deinde quia ob dubium litis euentum, neuter litigantium potest vti iure conferendi: & interest Ecclesiae vacanti vt ei de Clerico citissime prouideatur. Denique quia sequester administrationem habet, non tantum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus, iuxta memoratam Clement. primam: atque adeo in iure conferendi beneficia, quod est rei sequestrate annexum: quodque exercere nihil aliud est, quam eadem beneficia conferre. Nec refert quod fructus eiusdem rei sequestrate debeant restitui victori. Nam id intelligitur de fructibus qui conferantur & solent, & possunt: beneficia autem vacantia non sunt seruanda, sed statim conferenda, ne Ecclesia damnnum patiatur.

Sic autem accipienda sunt haec, prout in cit. cap. 6. num. 4. monet Corasius, vt habeant locum quando sequester fuerit Clericus: quia ius conferendi beneficia, est Ecclesiasticum & spirituale, cuius laicus non est capax, ex cap. De certumimus, De iudiciis. Licet ex Papa priuilegio speciali Rex, vel Princeps possit tale ius habere: quia quamuis laicus non sit ex officio, potestate ordinaria, capax iuris spiritualis: ex speciali tamen priuilegio potest illud de quo agimus habere, vt & eligendi, ac presentandi ad beneficia.

SECTIO VI.

De requisitis ad debitam collationem beneficiorum Ecclesiasticorum.

Beneficium Ecclesiasticum conferri debet primo, pure, & sine pacto, vel conditione: ex cap. Quam pio, §. Caete, l. quest. 2. & ex cap. finali, De pactis, & ex cap. 2.

De elect. in 6. Aduerte tamen Episcopum posse exigere conditiones quae ex natura rei in sunt collationi: cum enim exigantur tacite, possunt quoque exigi expresse: verbi gratia, dicendo, Confero tibi hoc beneficium, si ipsum vacat: vel si es illius capax. Posse item exigere eas, quae ex iure communi, aut ex statuto, vel fundatione requiruntur, verbi gratia, vt is cui confert curatum beneficium, aliud curatum habens id ipsum resignet. Item vt is cui confert praebendam Theologalem, relideat, legat, & praedicet, ac iuret se beneficium collatum non recipere animo, & intentione relinquendi illud: & sic de caeteris: quas exigere non est prohibitum. Sub conditione autem iure Canonico prohibita, nullus beneficium conferre potest, nisi Papa, qui supra ius illud potestatem habet: etiam si iuxta glossam ad cap. Significatum, verbo, Ita quod, De praebendis, talis collatio valeat, si sine simonia fiat. Et ratio est, quod conditio turpis habeatur pro non adiecta ex cap. finali, De conditionibus appositis.

Secundo, debet conferri libere, non per metum, nec per vim, ex cap. 2. & cap. Ad aures, De iis quae vi, &c. Ac confirmatur: quia collatio beneficii est quaedam liberalis donatio, ex cap. Post electionem, De concessione praebendae.

Tertio, conferri debet palam, id est, praesentibus testibus fide dignis. Id enim facit ad remouendas fraudes, & lites, quae suboriri possunt, si collatio fiat occulte. Quae quamuis sit suspecta in iure, ex cap. vnico, tit. Vt Ecclesiast. benef. sine diminut. conferantur: valida tamen est, prout ad idem cap. verbo Occulto, glossa annotat.

Quarto, debet conferri sine diminutione, ex eodem cap. vnico, & ex cap. Maioribus, & ex cap. Auctoritate, & ex cap. Vacante, De praebendis. Vnde Episcopus non potest vni conferre beneficium, & sibi, vel nepoti, vel famulo, vel alteri reservare pensionem, ex cap. Extirpanda, in fine, de Praebendis, & ex cap. Prohibemus, De censibus. Nec potest dum dignitatem confert, illius iura sibi reservare, ex cap. Cum vchisset, sub finem, De institutionibus. Nec item potest alteri conferre beneficium, & sibi retinere fructus; quod quidem faciens ex pacto, vel conuentione, incurrit in crimen simoniae, ex eod. cap. vnico, & ex cap. Si quis praebendas, in §. 3. Quamquam tolerari potest quid simile, si tria concurrant. Primo, si subsit iusta, & necessaria causa: vt si Ecclesia aere alieno supra modum grauata esset, iuxta cap. penult. De verborum significatione. Secundo, si talis reservatio fructuum fiat ad tempus, iuxta idem cap. & cap. Si propter, De rescriptis, in sexto. Tertio, si reservatio fiat ante collationem: per post factam enim, tolleretur ius quae situm alteri, & per simul factam committeretur simul simonia, de qua in fine memorati cap. vnici.

Quinto, debet beneficium vacare, namque beneficium viuientis nequit alteri conferri, ex cap. Nulla, De concessione praebendae. Vacante autem potest beneficium non tantum per obitum beneficiarii, sed etiam multis aliis modis, de quibus dicitur in sequenti titulo. Postremo conferri debet beneficium, non ad certum tempus, sed ad totam vitam eius, cui confertur: argumento cap. Praecepta, dist. 55. & cap. Satis peruersum, dist. 56. Papa tamen potest beneficia conferre ad tempus, ex cap. Veniens, De filiis presbyterorum, iuncta glossa finali, ibidem. Possunt similiter alii collatores ordinarii conferre beneficia manualia: utpote quae reuocari possunt, prout tradidimus in preced. num. 139.

His addendum est primo, prohibitum esse iure communi, cap. 2. De electione, in 6. collationem fieri alternatiue: vt fit, si Episcopus dicat, Confero hoc beneficium Caio, vel Titio: aut fieri copulatiue, vt si dicat, Confero Caio, & Titio. Atque ratio prohibitionis est, quod per conditionem alternatiuam voluntas collatoris incerta, & dubia reddatur: cum tamen oporteat beneficii prouisionem ex puro conferentis consensu procedere: cum sit quaedam liberalis donatio, vt in precedentibus habitum est. Et vero, per conditionem copulatiuam, duo in eadem Ecclesia inscribantur titulumque habeant, quod illicitum est, iuxta cap. Sicut alternis vxor, 7. q. 1.

Addendum est secundo, beneficium cum vacat, posse iure communi ex iusta causa in duo diuidi, si facultates illius sufficiant: ex cap. Vacante, De praebedis: sicque erunt duo beneficia, duoque iura, vt glossa finalis ibidem exprimit, & ad cap. Tus, eodem titulo, verbis Sectionem. Duo autem ad vnam praebedam eligi non possunt: ita scilicet, vt vnus vnam partem habeat, alter alteram, siue simul, siue successione, ex cit. cap. Tus, & ex cap. Dilecto, eodem adhuc titulo.

249.

Addendum est tertio, beneficium collatum ex cap. Nulla, §. Cum vero, De concessione praebedae, conferri debere intra sex menses: qui incipiunt non à die vacationis: sed à die scientiae, vel notitiae vacationis, vel à die quo collator scire debuit: ex cap. Quia diuersitatem in fine, eodem titulo. In collatore vero impedito non currit tempus, quamdiu est impeditus: siue impeditum fuerit iuris, siue facti: vt si fuerit excommunicatus, suspensus aut aliter impeditus, etiam sua culpa ex Rebuffo in praxi beneficiorum 1. parte, titulo. De deuolutionibus, num. 13. per citat. cap. Quia diuersitatem. Modum debitum conferendi Parochiale beneficium vide in Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. De reformatione.

SECTIO VII.

De requisitis ad validam collationem beneficiorum Ecclesiasticorum.

VT collatio beneficiorum sit valida sequentes conditiones requiruntur.

250.

Prima est, vt beneficium gratis conferatur, id est, sine pretio, pecuniave, aut alia re aestimabili pecunia: alioqui enim collatio simoniaca esset, & consequenter inualida, per tradita in praeced. lib. 23. num. 176.

Secunda est, vt capaci beneficium conferatur: collationem enim factam incapaci esse inualidam intelligitur ex antedictis in praeced. cap. 11. & 12. Alterutra autem harum conditionum deficiente, ne quidem coloratus beneficij titulus acquiritur: cum ille cui conferitur, incapax sit illius.

Tertia conditio est, vt beneficium conferatur vni certa personae. Nam si duobus simul conferatur, collatio est inualida, ex cap. Dilecto filio, De praebedis. Sin prius conferatur vni absenti, & postea alteri praesenti, posterior collatio est inualida, ex cap. Si tibi absenti, De praebedis in 6.

Quarta est, vt beneficium non obtineatur per surreptionem, aut obreptionem, hoc est, tacita veritate, vel suggesta falsitate. Nam inualida est tunc beneficij collatio, quando facta non esset, si talis surreptio, aut obreptio non interuenisset, ex cap. Super literis, De rescriptis: vbi glossa verbo *Literas*, recenset quae exprimi debeant. Potest tamen hac conditione deficiente haberi titulus coloratus: dummodo persona alias sit capax, & Superioris mens fuerit simpliciter, absoluteque, conferendi nisi quod statim sit in Concilio Trident. sess. 25. in fine capitis 21. De regularibus, vt in prouisionibus monasteriorum, qualitas singulorum nominatim exprimat: alterque facta prouisio surreptitia esse censetur: nullaque subsequenti possessione, etiam triennali, adiucetur.

251.

Quinta conditio est, vt beneficium conferatur per legitimam auctoritatem: quam collator beneficij plenam habere debet, siue de iure communi, siue ex privilegio, siue ex consuetudine: itemque habere nec amissam, nec impeditam. Quorum prius deficit, cum quis sede vacante accipit à Capitulo beneficium, quod solus Episcopus conferre solet ex cap. 1. De institutionibus, in 6. Deficit etiam, cum quis accipit beneficium à laico: qui etsi nominare possit, aut praesentare ad beneficium: non potest tamen illud conferre (ex cap. Quod autem, & cap. Cum laici, De iure patronatus.) nisi ad id facultatem à Papa, vt interdum contingere habetur ex glossa ad cap. Imperium, distinct. 10. Deficit demum in simplici collatione: quando beneficium à solo Episcopo, vel à solo Capitulo conferitur, quod debet ab utroque conferri: quia vnus nihil facere

potest sine altero ex cap. vnico, Ne sede vacante, in 6. vbi glossa in explicatione casus, notabilis primo id exprimit.

Circa posterius autem quod dictum est requiri ad hanc quintam conditionem, obseruandum est, eum qui plenam habet auctoritatem conferendi aliquid beneficium, posse illam amittere quinque maxime modis. Primus est, quando collatori Ordinario coadiutor datur ob ipsius amentiam, iuxta tradita in praecedenti num. 243. Secundus est, quando Papa reseruat sibi collationem beneficij: tunc enim ordinarius non potest illud conferre. De qua reseruacione dicemus in sequenti titulo, cum de vacatione beneficiorum. Tertius est, quando ordinarius collator incidit in censuram Ecclesiasticam, vt in suspensionem ab omni iurisdictione: vel specialiter à collatione beneficiorum, vel in excommunicationem maiorem. Quibus collatorem ipsum impediti, conferre valide habetur ex cap. vnico, Ne sede vacante, in sexto. Quomodo autem id accipi debeat declarabitur in seq. lib. vltimo, tract. 1. cap. 6. Quartus est, quando collator ordinarius propter suam negligentiam, seu omissionem, qua negligit omittive beneficium conferre tempore statuto à iure; perdit enim auctoritatem illud conferendi. De quo tempore diximus in praeced. num. 249.

Pro praxi autem notanda sunt hic nonnulla circa hanc eandem conditionem. Primum est, quod si post id ipsum tempus (quantumvis sit prima dies ex Rebuffo in praxi beneficiorum tit. De deuolutionibus, num. 27.) beneficium Ordinarius conferat, collatio est nulla, ex cap. final. De supplenda neglig. Prael. nec postea conualescit nisi de nouo confectur, vt ex communi opinione habet Rebuffus ibidem num. 32. auctoritasque: tale beneficium conferendi pro ea vice deuoluitur à thum: ne Ecclesiae beneficia diu vacare cogantur, & diutina vacatione patiantur damna, incommodaque multa. Quae ratio habetur in cap. Ne pro defectu, De electione: & per eam statuitur, vt liij, quorum est ius eligendi Praelatum Ecclesiae Cathedrali, vel regulari, intra tres menses de eo non prouideant, careant ea vice potestate eligendi. Quae ab illis, ex Rebuffo in praeced. nu. 23. deuoluitur ad proximam superiorem, & ab hoc ad alium ei immediatum, & gradatim ad alios: nempe ab eo qui inferior est Episcopo, ad Episcopum: ab hoc, ad Archiepiscopum, &c. nisi beneficium sit exemptum: quia tunc deuolutio fit tantum ad Papam, iuxta cap. Sicut, & ca. Licet, De supplenda negligentia Praelatorum.

Id ipsum autem quod in electione; existimandum est contingere, tum in beneficiis patronatis, iuxta citat. cap. Sicut si non fiat praesentatio tempore statuto à iure quod est sex mensium, ex cap. Nulla, De concess. praebedae: tum etiam in beneficiis collatis, iuxta idem capitulum Nulla: nisi quod (prout in eodem expresse statuitur) quando collatio beneficij spectat ad Episcopum, & ipsius Capitulum simul; vno negligente conferre, ius conferendi deuoluitur ad alterum: hoc est, negligente Episcopo, ad Capitulum vel contra. Quod si tam capitulum, quam Episcopus sit negligens, deuolutio fit ad Archiepiscopum: nisi Episcopus cum Capitulo conferat tantummodo vt Canonici: quia tunc deuolutio fiet ad ipsum, vt Episcopum. Item nisi Episcopus sit exemptus: quo casu, statim fit deuolutio ab eo ad Papam, ex cit. cap. Licet.

Quibus adde casum vnum in quo collatio non deuoluitur ab Episcopo ad Capitulum: quado scilicet collatio non pertinet ad Episcopum iure ordinario; sed iure deuoluto. Si enim Episcopus ad quem ab inferiore negligente facta est deuolutio; fuerit & ipse negligens, collatio non deuoluitur Capitulo, sed ad Archiepiscopum, vt ex Innocen. & Panor. habet Rebuffus in eod. tit. De deuolutionibus, n. 22. Adde & alterum casum, in quo iuxta cap. Ex parte, De concess. praebedae, non fit deuolutio à Capitulo ad Episcopum; nempe quando praebedae non sunt inter se distinctae, sed canonici viuunt in communi. Nam Capitulo negligente in locum Canonici defuncti sufficere alium, non deuoluitur ad Episcopum auctoritas id praestandi; cum tunc non censetur proprie beneficium vacare, vt ad verbum Distincte, glossa ibidem notat.

Secundum quod pro praxi hic notandum occurrit est. Quando collatio beneficii spectat ad inferiores Episcopos, etiam si regulares sint exempti (de quo Rebuffus in sequenti num. 37.) illis negligentibus, ad hunc fieri deuolutionem, nisi consuetudo, vel priuilegium sit in contrarium, ex Clementina vnica, De supplenda negligentia Prælatorum, vbi glossa ad verbum *Locorum* (& post eam Doctores teste Rebuffo in præcedenti nu. 25.) notat eam deuolutionem fieri ad Episcopum loci in quo situm est beneficium, etiam si collator negligens, subit alteri Episcopo. Aduerte tamen ex eadem glossa ad verbum *Dispositionem*, (& ex aliis Rebuffus consequenter notat nu. 26.) collegio negligente eligere, aut patrono negligente face- re præsentationem intra tempus à iure constitutum, deuolutionem fieri ad habentem ius Ordinarium confir- mandi, aut instituendi: siue sit Episcopus, siue alius.

Tertium notandum est. Quod quando collatio non est sortituum effectum, aut quia is cui facta est noluit acceptare, aut quia post consensum renunciauit iuri suo aut motus est: aut laborat aliquo vitio talem effectum impediendo: eundem collatorem habere terminum tem- poris à iure constituti: siue trium, siue quatuor, siue sex mensium: perinde ac si beneficium de nouo vacaret, ex cap. Si electio, De electione, in 6.

Quartum est. Deuolutionem fieri cum qualitatibus, & personis, quæ erant in prima collatione ex Clement. vnica, De supplenda negligentia Prælatorum. Quod Rebuffus in sequenti num. 40. notans, infert quod si Episcopus beneficium conferre debuit nominato, debet & Archiepiscopus, ad quem deuolutum est ius. Item si benefi- cium conferri alicui de genere fundatoris, debet quoque is ad quem ius conferendi fuerit deuolutum, tali conferre.

Quintum est. Sede vacante ius conferendi beneficia non deuoluit ad Capitulum ex cap. 2. Ne sede vacante, De qua re num. 101. & 102. Rebuffus.

Sextum est. Quando fit deuolutio ad plures Superio- res gradatim, quemlibet eorum habere sex menses à die notitiæ deuolutionis, sicut habet Ordinarius collator à die notitiæ vacationis. Quod Lambertinus De iure patro- natus lib. 2. par. 3. quæst. 2. art. 8. ex aliis referens, addit: quan- do fit deuolutio à patrono laico ad Ordinarium, qui ius habet instituendi, hunc habere sex menses ad instar cæ- terorum ordinariorum collatorum: quamuis patronus ipse tantum habeat quatuor menses ad præsentandum: quia ius in quod per deuolutionem succeditur, mutatur mutata qualitate personæ, & accipit rationem iuris con- ferendi beneficium; cum antea tantum esset instituendi. Sicque ex eod. auctore, quia quilibet Superiorum ad quos gradatim fit deuolutio, habet suos sex menses fieri pote- rit aliquando, vt Ecclesia per annum vacet, & amplius. In quo tempore Episcopus tenetur talem Ecclesiam com- mendare alicui Clerico idoneo, qui tanquam custos, & tutor eam gubernet.

Postremum notandum est. Iure deuoluto impetran- tem beneficium, teneri declarare modum vacationis: quia collatio ei alioqui non suffragabitur, vt ex regulis Can- cellariæ habet Rebuffus in saepe cit. tit. nu. 105.

Superest quintus, & vltimus modus, quo inualida est collatio beneficii: scilicet cum collator ob aliquod suum peccatum commissionis perdit auctoritatem conferendi beneficium: quale peccatum committit is qui benefi- cium curatum, vel dignitatem confert ei, qui non est di- gnus, nec seruat ea, quæ ius requirit: cap. Cum in cunctis, De electione, §. finali: vel confert ei qui residere non po- test, ex cap. Quia nonnulli, De Clericis non residentibus: aut qui confirmat electionem indigni: quem amittere potestatem confirmandi secundum electum, habetur ex cap. Nihil est, De electione. Cæterum in beneficiis Epi- scopatu inferioribus, deuolutio ob delictum fit eodem modo, quo ob negligentiam. In Episcopatibus vero, fit statim ad Papam, per textum in cap. Quamquam, De elec- tione, in 6. Vbi nota quod ex aliis habet Rebuffus in eo- dem titulo, De deuolutionibus, nu. 19. & 20. quando deli- ctum est omnium electorum, deuolutionem, vt dictum

est fieri ad summum Pontificem: quod si tantum aliqui deliquerint (vt pote quia pars Canonicorum elegit indi- gnum, vel omisit formam à iure præscriptam) non fieri deuolutionem, sed electionem manere per eos illos, qui non peccauerunt, ex cap. Gratium, De postulat. Prælat. Et ratio esse potest, quod delinquentes, tunc pro mortuis habeantur moraliter.

CAPVT XVIII

De multis aliis legitimis modis acquirendi beneficia, & potissimum de triennali pacifica possessione, & rescriptis Apostolicis.

S V M M A R I V M.

- 256 Qui sint tales modi.
- 257 De translatione beneficii ab vna Ecclesia ad aliam.
- 258 Acquisitio beneficii per triennalem possessionem pacificam.
- 259 Regula Cancellariæ in qua fundatur eadem acquisitio locum habet non modo in externo, sed etiam in conscientie foro.
- 260 Conditiones necessariae, vt illius decretum procedat, ac ad- uertenda circa primum, quæ est habere titulum saltem co- llatum.
- 261 Non iuuat iureo decreto, qui ne coloratum quidem titulum habent.
- 262 Circa secundam conditionem notanda de intruso: & alia, de violento.
- 263 Circa tertiam conditionem notanda, de triennio ad eam spe- ctante.
- 264 Notanda circa quartam, quæ est pacificæ possessionis bonæ fidei.
- 265 Differentia rescripti à cæteris constitutionibus Apostolicis, & triplex illius genus.
- 266 Eius usus à Concil. Trid. prohibitus ob abusum, qui si absit, ille potest esse licitus.
- 267 Rescriptum non extenditur ad beneficia nominatim iure ex- cepta, & quoniam ea sint.
- 268 Quid incumbit ei pro quo promouendo concessum est rescri- ptum Apostolicum.
- 269 Quid contra agere possit illi quorum interest.
- 270 Quid acquiratur per rescriptum Apostolicum.
- 271 Concurrentibus pluribus mandataris, quis eorum præferatur.
- 272 Notandum de rescripto, seu literis in forma pauperum.
- 273 Peccatum est in re aliam conferre incapaci, quam incapaci- tatem accipere beneficium Ecclesiasticum.
- 274 Pana quæ re peccatum sequuntur.

PRÆTER hæcenus expositos, sunt adhuc alij debiti modi acquirendi beneficia: vnus per renunciationem à beneficiario factam. Alter per permutationem cum alio factam: de quibus agemus in sequenti titulo, quia sunt etiam modi amittendi beneficia. Tertius, per optionem. Nam multis in locis antiquiores Canonici solent optare meliorem præbendam vacantem, iuxta cap. fin. De consuetudine, in 6. vbi glossa, in declaratione casus, notat ex communi sententia, optionem non habere locum in be- neficiis, quæ vacant ex causa permutationis. Quartus est, per commendam perpetuam. Quintus, per coadiuto- riam; qua quis constituitur coadiutor cum futura suc- cessione: de quibus duobus, vt & de pensione, cum cuius con- stituitio aliquando beneficium acquiritur, dictum est in præ- cedentibus. Sextus est, per examen, seu oppositionem: quando multis se mutuo opponentibus, & examinatis, beneficium datur digniori, iuxta Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. De refor. vbi modus is præscribitur seruandus in bene- ficiis curatis conferendis. Septimus est, per translationem.

Vocatur autem hic translatio, cum vnus Prælat, seu beneficiarius transfertur ex vna ecclesia ad aliam. Vacan- tem intellige, quia ad nõ vacantem facta translatio, dicitur potius permutatio. Adagere autem primo, prohibitam esse quidem antiquo iure, Episcopi translationem, per cap. Episcopus, & ca. Propter, 7. q. 1. eo qd inter ipsum, ac ipsius Ecclesiam intercedat spirituale quoddam coniugium, qd solus Papa vt Christi in terris Vicarius dissoluere possit, ex cap. 2. & vltim. De translatione Episcopi: permissum

AL
IS

256.

257.

tamen esse cum iusta causa adest, ut fiat: dummodo interveniat Papæ facultas, ad id omnino necessaria, ex c. 2. & ult. supra citatis. Ita ut nullus alius, ne quidem Patriarcha, possit talem translationem admittere, vel confirmare, ex cap. 1. cod. tit. siq; Episcopus propria autoritate se transferat à sua Ecclesia in aliam, priusquam utroque Episcopatu; tam illo quem deseruit; quam illo ad quem transit, ex cap. Si quis Episcopus, 7. q. 1. & cap. penult. De translatione Episcopi.

Ordinaria autem causa iustæ translationis Episcopi, sunt: primo, hostium persequentium infestatio, iuxta cap. Tribus, De consecr. dist. 1. Deinde aeris intemperies, ex glossa prima ibidem, per cap. Quorundam, dist. 74. Præterea populi malitia, ex seq. glossa 2. per cap. Ita nos, 25. q. 2. Postremo necessitas, vel utilitas Ecclesiarum, ex cap. Mutationes, & cap. Scias, 7. q. 1.

Adverte secundæ, translationem beneficiarii inferiorum beneficiorum, puta parochialium, & aliorum quorum provisio pertinet ad Episcopum, ab hoc eodem fieri posse: quia id non est contra ius; & rationi consentaneum est, ut sicut potest de talibus beneficiis providere, possit etiam iusta causa interveniente, perinde conferre habenti aliud, ac non habenti. Attamen quia tunc vacabit Ecclesia à qua fit ad aliam translatio, debet simul tali provideri de alio idoneo pastore.

SECTIO PRIOR.

De trienni in pacifica possessione.

258. **O**ctavus modus est, per pacificam possessionem triennalem, ex regula Cancellariæ, de trienniali possessore: ad quam Gomeſius 63. quaestiones disputat, & Azor decem, in 2. par. Moral. Instir. l. 7. cap. 35. in cuius initio hæc verba eiusdem regula refert post Gomeſium: Item voluit & ordinavit Dominus noster, quod si qui quæcumque Ecclesiastica beneficia, qualiacumque sint, absque simoniaco ingressu ex Apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione, aut electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, provisio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacifice possiderit: dummodo in beneficiis (si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reservatione generali, in corpore iuris clausa, reservata fuerit) se non intruserit: super huiusmodi beneficiis taliter possessis contestari nequeat: nec non impetrationes de beneficiis ipsi sic possessis factas, irritas, & inanes censei debere decrevit: antiquas lites super illis motas penitus extinguendo. Addit Azor talis regulæ auctorem fuisse Calixtum tertium, quem posteriores deinde Summi Pontifices sunt imitati. Circæ autem pro praxi.

Notandum est primo, quod sicut in rebus cæteris possessio pacifica, per tempus præscriptum legibus causa est ne earum dominium amittatur (de qua diximus ex professis in præced. lib. 10. cap. 20.) licet etiam triennalem beneficij possessionem pacificam causam esse iuxta memoratam regulam, ne beneficiarius eo priusquam, aut ipsum tanquam vacans alteri conferatur. Censetur autem pacificus triennalis possessor beneficij, qui toto triennio in illo nec de iure, nec de facto per litem turbatur; neque in se, neque in Vicario à se substituto, ex Gomeſio ad eandem regulam quæst. 58.

259. Notandum est secundo, eandem regulam non tantum in foro externo, sed etiam in foro conscientie locum habere, prout docent Gomeſius q. 42. versu, Nec obstat, & Rebuffus in tract. De pacificis possessoribus, nu. 8. & aliquot sequentibus. Ac probatur à pari: quia sicut ex communi sententia præscriptio quæ in rebus civilibus fit auctoritate civilis magistratus, locum habet in conscientia: ita etiam in causis Ecclesiasticis habere debet præscriptio, quæ fit auctoritate Papæ: ut sit ea quæ per propositam regulam de trienniali pacifico possessore, est in bonum commune introducta: tum ad lites minuendas quæ solent esse innumeræ, & nonnunquam interminabiles: tum ad sola-

tium plebis, ut suum pastorem verum agnoscant, nec falsum ipsis obtrusum esse dubitent: saltem post ipsum habitum per triennium beneficij sui pacificum possessorem.

Adde quod Papa statuens in eadem regula, ut talis possessor molestari non possit, aperte indicet, quod si iuste ac legitime retineat beneficium possessum: quandoquidem per id alioqui iustus possessor prohiberetur petere quod suum est, & possessor iniustus in sua iniultitia foveretur. Neque obici potest, quod in cæteris rebus præscriptio requiritur tempus triennio longius, de quo late Ludovicus Molina De instir. & iure, tract. 2. disput. 58. & aliquot sequentibus: quia beneficia sunt bona Ecclesiæ, de quorum acquisitione Pontifex Romanus plenam habet disponendi auctoritatem. Neque deest in tali præscriptione sufficiens institutio: quia cum modus conferendi beneficia Ecclesiastica non sit de iure divino, sed tantum de iure Ecclesiastico: eo ipso, quod Papa statuit ut aliquis sinatur possidere beneficium, aut statuit ne in eo molestetur, supplet id quod deest ex vero titulo: censeturque illud interea conferre, iuxta cap. Literas, De supplenda neglig. Prælat. iuncta glossa finali.

Notandum est tertio, has condiciones esse necessarias, ut eiusdem regulæ decretum procedat. Prima est, ut beneficij possessor habeat saltem titulum coloratum. Secunda, ut non sit intrusus, nec violentus. Tertia, ut possederit per triennium integrum. Quarta, ut possederit pacifice, & bona fide. Circa primam autem adverte, habentem verum titulum, quamvis eiusmodi decreto non indigeat in foro conscientie: per illud tamen iuvari in foro externo, ne post triennium ab alio molestetur, siue in iudicio petitorio, seu quo actor petit sibi aliquid adiudicari, quod antea non possedit; siue in possessorio, hoc est, quo actor petit illud sibi restitui quod antea possedit. Habentem vero titulum coloratum, iuvari non tantum in foro externo modo iam dicto, sed etiam in foro conscientie.

Ad quem titulum adverte duo esse necessaria: alterum ut habens illum sit ex iure habilis, capaxque beneficij: de quo iudicandum est per tradita in præced. cap. 11. & 12. Alterum, ut beneficium acceperit ab habente legitimam potestatem illud conferendi: de quo iudicandum est per tradita in cap. 14. & sequentibus. Per quæ duo, intelligitur id quod Rebuffus De pacificis possessoribus, num. 32. notat coloratum titulum beneficii, quando habitus est ab eo, qui de iure, siue generali, siue speciali, seu privi legio, potestatem habet conferendi, & nisi aliquid impedimentum obstitisset, iustus fuisset.

Porro per propositam regulam decretum, non iuvari eos qui nullum, ne quidem coloratum, habent titulum, retinendum est cum Azorio in citato cap. 35. quaestio. 1. Nam sequeretur alioqui, quod per eam regulam defenderetur laicus beneficium accipiens absque Clericali tonsura, si postea per triennium illud pacifice possideret. Similiter defenderetur bigamus, aut hæreticus, aut infamis, aut excommunicatus, vel irregularis recipiens beneficia, si postea per triennium illa pacifice possideret. Similiter defenderetur Clericus sæcularis absque dispensatione recipiens beneficium regulare, aut regularis accipiens beneficium sæculare, si illud pacifice possideret per triennium. Itemque defenderetur is, qui impetrasset beneficium alterius adhuc viventis, & postea per triennium ab obitu, ipsum possideret pacifice. Quæ omnia sunt absurda: quia tales beneficium accipiunt sine titulo, cuius sunt incapaces, nec possessio quantumlibet longi temporis habitat in incapem, iuxta cap. Causam, & cap. Accedentes, De præscriptionibus. Quod igitur Rebuffus in citato tractat. numero 225. concludit de illegitimo, cui sine dispensatione facta est collatio beneficij: posse molestari, quantumcumque illud per triennium pacifice possiderit: cum ob suam incapacitatem non iuvetur decreto propositæ regulæ: potest pariter concludi de omnibus antedictis aliisque incapacibus.

Vbi adverte difficultatem occurrere, An id verum sit, non tantum cum incapacitas fuerit ab initio possessionis, ut defectus natalium vel ætatis: sed etiam cum orta fue-

rit de nouo, vt cum is qui legitime accepit beneficium curatum, non promouetur ad sacerdotium intra annum, vel acquirat aliud beneficium incompatible. De qua A. zot agit in *titulo cap. 35. quæst. 2.* affi. mantem cum Gomeffio, & Nauarro tenens. Quam partem in praxi consuli posse, facile concesserim, quando ille qui iure priuatur beneficio sic emendatus inuenitur, vt in eodem beneficio fructuose versaturus existimetur: nam tunc præsumi potest rationabiliter, quod Papa talem quæque velit suo illo decreto iuuare; quod de aliis vix præsumi potest: vt pote quorum respectu, nulla datur causa cur cum eis, in beneficiis quibus iure priuantur, dispensetur iuuenturve contra iuris communis dispositionem.

Ceterum in re proposita nihil refert quod incapacitas ad beneficium, ignoretur aut à collatore, aut etiam ab eo cui sit collatio: quia si quis titulus ea interuenient, ex collatione proueniat; tantum est præsumptus, reque ipsa falsus: atque adeo nullus. Neque existimandum est, mentem Pontificis esse per eandem regulam iuuare eum possessione beneficii qui nullo titulo, ne quidem colorato, illud tenet: præsertim cum id aduersetur iuri, vt intelligitur ex regula i. iuris in sexto: cuius verba sunt. Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine Ecclesiastica institutione obtineri. Et apertius in Concordatis tit. De pacificis possessoribus, his verbis; Monemus Ordinarios, vt diligenter inquirent ne quis sine titulo beneficium possideat: & si quem beneficium sine titulo possidere repererint, declarent illius non competere, cuiusuis temporis detentione non obstante.

Circa secundam conditionem, vt scilicet non sit quis intrusus, aut violentus, nota ex Gomeffio q. 47. posse quem de iure quinque modis intrusum dici. Primo quidem eum qui propria, vel parentum autoritate, non autem de licentia Superioris beneficium occupat. Secundo, eum qui manet in possessione, postquam lata est in ipsum depositionis sententia: à qua non appellauit. Terio, eum qui ante confirmationem suæ electionis, administrat beneficium. Quarto, eum qui habet titulum, & possessionem à non habente potestatem conferendi. Quinto, eum à quo alter spoliatus fuit.

Nota præterea illum tantummodo non iuari eiusdem regulæ decreto, tanquam intrusum qui beneficium possidet sine titulo, non modo vero, sed nec præsumpto: vt accidit ei, qui illud accepit, & retinet propria autoritate: aut cum præsumpto quidem, non tamen colorato: quia scilicet non habuit illum ab eo qui potuit legitime conferre. Pro quo facit cap. fin. De excessibus. Prælat. Aut etiam cum colorato, sed per simoniam adeptus: aut & sine simonia, sed beneficium de quo prouisus est, referuatur referuatione clausa in corpore iuris: nisi prouisio facta sit à Papa derogando illi regulæ, excludenti expresse duos casus postremo memoratos.

Quod autem nomine violenti, qui nec iuuatur eadem regulæ, intelligatur non modo is, qui per violentiam expulserit alterum: sed etiam is, qui metu coegerit renunciare beneficio suo, Rebuffus ostendit, De pacificis possessoribus, n. 230. & aliquot sequentibus. Nobis sufficit quod quis possit repetere beneficia sic resignata, ex cap. 2. & 3. De his quæ vi, metusve causa fiunt.

Circa tertiam conditionem, vt scilicet beneficium quis possiderit per triennium, multa notantur ab eodem Rebuffo tractatu eodem, quorum præcipua attigisse sufficiet.

Primum est, num. 34. si quis non ad initio possessionis: sed aliquanto post habuerit titulum coloratum: præscriptionem triennem curere non ab illo initio, sed ab illo tempore, quo cæpit habere titulum coloratum; quod in sequenti numero 35. procedere addit, siue beneficium habuerit in titulum siue in commendam. Item numero 50. quantumuis per triennium possideret cum simplici signatura Papæ. Atque, vt deinceps ipse in particulari per multos consequentes numeros tractat, quocumque modo ex superioribus traditis iure approbatis, possideret: Quicumque generis fuerint beneficia, paucis exceptis: de qua re ipse legi poterit.

Secundum est, triennium debere esse completum. Vn-

de si parum, vtiam vnus tantum dies, restaret regula proposita non obstat: quominus possessor molestari possit: vt idem bene docet num. 266. tum aliunde: tum ex eo, quod vt tempus censetur completum, ex omnibus suis momentis, tanquam partium suarum aggregatione, constare debeat. si

Tertium est, quod in proxime sequenti numero idem addit: si quis biennio beneficium pacifice possiderit titulo colorato: alterum, qui ipso mortuo similiter possiderit, non posse coniungere illum vnum annum cum duobus prædecessoris: quia titulus huius, extinctus fuit morte ipsius, iuxta cap. i. De concess. præb. nec per successionem transit in alium: non enim hæreditario iure acquiritur beneficia Ecclesiastica; sed collatione Superioris, vt ex recepto Ecclesiæ vsu satis constat.

Quartum est, quia possessio interrupta non continuatur habens tum initium, tum finem parium: eam non sufficere ad propositum triennium: nisi vnus idemque possessor sit, qui tempore etiam interruptionis, retinuerit iurum titulum: prout iuxta cap. Abbas, De iis quæ vi, &c. retinet is qui metu compellitur renunciauit beneficio, quod possedit cum titulo saltem colorato; ita vt postea eidem possessioni restituatur absque noua collatione. Quo fit vt nihil sit quod obstat posteriori istud tempus cum illo priori censi coniuictum ad complementum triennij: vt ipse Rebuffus ostendit num. 271. Idem die si interruptio possessionis contigit ob superuenientem hostilitatem, aut pestem, aliamve infirmitatem, ex ead. ibidem num. 301. & aliquot sequentibus.

Postremum est: probato, quod quis possiderit primo & tertio anno, censi probatam esse continuam successionem: pro quo idem in præcedenti num. 269. multos citata auctores.

Circa vltimam conditionem, quæ est p. si dere pacifice, & bona fide, norandum est possidere pacifice, vt interpretatur Rebuffus num. 165. idem hic esse, ac possidere sine lite; ita vt quantumuis controuersia verbalis interuenierit, non cesset tamen pacifica possessio: nisi peruentum sit ad citationem validam, quæ emanari à Iudice competente; quæque sit executiua mandata: ac titulus actoris sit in iudicio exhibitus parti contra quam agit, prout idem declarat in sequenti num. 169. præmittens in num. 166. & duobus sequentibus, id procedere, etiam, si lis moueatur tantum super possessione.

Aduerte vero si mota sit ab vno, non autem ab aliis: post expletum triennium, eosdem alios non posse illum molestare: quia quoad eos fuit pacificus triennalis possessor. Aduerte præterea eam de qua hic agimus pacificam possessionem non impediri, ne quod lis moueatur beneficiario super re aliqua sui beneficii, vt super vno prædio, vel quibusdam decimis: quia decretum de pacificis possessoribus, tantum intelligitur de titulo beneficii qui coloratus esse debet, nec super eo lis mota esse.

Aduerte porro, quæ idem à numero 302. inter cætera persequitur: si ob legitimum impedimentum aliquis in iudicio agere non potuerit contra possidentem beneficium, sibi, vt creditur, debitum: durante eodem impedimento, triennium non curere: sed à tempore sequente impedimentum, tantum adiungendum esse tempori quod illud ipsum præcessit, quantum ad complementum triennij requiritur. Debet vero impeditus protestari de illo suo impedimento: alioqui non concederetur ei agere post triennium, iuxta capitulum finale, De appellationibus. Item ex Clementina Causam, De electione, debet suam protestationem parti aduersæ intimare. Quod si fuerit impeditus, ne protestaretur, aut suam protestationem intimaret (vt quia toto triennio detentus est in carcere, vel ab hostibus, aut morbo decubuit) potest post triennium agere, vt in eod. num. 310. idem Rebuffus habet: quia impossibile non est lex, distinct. 4. cap. Eric autem lex.

Cum pacifica autem possessione, coniunctam esse debere bonam fidem, qua possidens putauerit se habere iustum titulum, quemadmodum contra Gomeffium, quæst. 42. tenet Rebuffus num. 28. patet; quia is qui scit rem, quam

detinet,

detinet, esse alterius, nunquam potest prescribere: nec iure civili, nec canonico ex cap. fin. De prescript. Quamquam, ut docet Rebuffus in sequenti numero, non tenetur triennalis possessor bonam suam fidem probare, quæ præsumitur ex ipsius titulo colorato: præsumptioque iuris ratione tituli, transfert in aduersarium onus probandi.

De hac materia iudicorum magis, quam Confessorum propria, qui plenioram notitiam habere volent; ex antememoratis authoribus eam petere poterit; interea aduertens quod ad nostrum institutum facit: & Rebuffus numero 22. & aliquot sequentibus ostendit; possidentem beneficium cum ante memoratis conditionibus, ita securum esse in conscientia, per eam cuius meminimus regulam Cancellariæ, vt ab Ordinario molestari nequeat, ne quidem per denunciationem Euangelicam: quia post triennium, quantumcumque deprehendatur, quod alius verum titulum habuerit, ipse iustus possessor est: quia per eiusdem regulæ decretum acquisiuit ius, quo id ipsum beneficium factum est suum.

De annali possessione pacificâ, propter quam non potest in foro externo possessor inquietari, ex regula Cancellariæ, De annali possessore, nihil dicemus tanquam de re propria alterius instituti. Qui vult videre poterit Azorium in 2. par. Moral. Instit. lib. 7. cap. 34. & Gomefium, qui eandem regulam tractat 8. quæstiones.

SECTIO POSTERIOR.

De rescriptis Apostolicis.

265. **R**estat vnus modus acquirendi legitime beneficium Ecclesiasticum, per rescriptum scilicet Apostolicum. Ad cuius intelligentiam, notandum est, rescriptum Apostolicum esse speciem quandam constitutionis Apostolicæ: in hoc differens à cæteris, quod sit personale, tantumque pertineat ad eos, ad quos mittitur: cum cæteræ Apostolicæ constitutiones generales sint, iusque commune contineant. Illius vero tria distingui genera, de quorum inter se differentiis legi potest Rebuffus in Praxi beneficiorum primæ par. propriis titulis. Quædam enim sunt rescripta, quæ dantur contra ius commune, & proprie vocantur priuilegia, vel dispensationes: vt cum Papa permittit alicui retinere plura beneficia incompatibilia de iure. Quædam vero sunt, quæ dantur in ordine ad lites, & vocantur rescripta iustitiæ: vt cum ad clicum petitionem Papa certum iudicem designat, qui de causa cognoscat: aut cum de aliqua controuersia consultus, responderet quid iuris sit. Quædam denique sunt, quæ ideo appellantur rescripta gratiæ, quod Papa aliquid per illa præter ius concedat, vt cum alicui idoneo præbendam conferri iubet. Quod fit dupliciter, vno modo per literas Apostolicas, quibus tribuitur alicui ius ad beneficium vacaturum, & dicuntur gratiæ expectatiuæ. Altero modo per literas quibus mandatur vel Ordinario, vel alicui executori ad id deputato, vt de beneficio vacante provideatur Clerico, pro quo illæ scribuntur: & dicuntur rescripta seu mandata. Qui duo modi sunt, quibus hæc agimus de rescriptis. Eorum vero introducendorum causas, & varias formas qui scire vult, legere poterit Corasium in sua Paraphrasi in materiam beneficiorum part. 4. cap. 5. Pro Confessarii autem iuxta institutum nostrum instructione.

266. Notandum est primo, horum quidem rescriptorum, seu mandatorum Apostolicorum vsum prohiberi in Concilio Trident. sess. 24. cap. 19. De reformat. propter abusum, qui præsertim de se iustas, per malitiam hominum irrepit; non esse tamen de se illicitum, & reprehendendum, si absit abusus: vt patere potest ex eo, quod Papa liberam habeat dispositionem in beneficiis, ex cap. 2. De præbendis, in 6. & ex Clement. 1. §. final. tit. Vt lite pendente: consentaneumque sit, vt ipse conferat beneficia iis qui sunt bene meriti de Ecclesia, & qui seruiunt in curia Romana: atque vt possit pauperibus graduatis aut literatis providere, cum plerumque ab Ordinariis negligan-

tur: præsertim cum talia rescripta sic ab ipso dantur, vt nemini debeant præiudicium adferre. Nam quod ipse id intendat, patet argumento cap. Ad aures, & cap. Mandatum, De rescriptis: vnde vtrobique glossa i. id ipsum colligit. Adde quod cum in istodem rescriptis Papa constituit, vt Ordinarius conferat alicui beneficium, debeat intelligi si talis alias sit capax secundum ius canonicum, iuxta cap. Cum adeo, De rescriptis, & cap. Causam, De electione, neque beneficium sit de illis, quæ dicuntur excepta iuxta sequens notabile.

267. Notandum est igitur secundo, in istidem rescriptis, seu mandatis Apostolicis, etiam si dentur cum clausula generali: *Quicumque beneficium, ad cuiuscumque collationem pertinet, non includi beneficia, quæ reperuntur nominatim in iure excepta, nisi fiat expressa de illis mentio.* Sunt autem primo dignitates electiuæ, ex cap. Cum in illis, De præbendis, in 6. §. Illis, & ex Clement. 1. eodem titulo. Secundo, beneficia curata ibidem, vtrouique in principio. Tertio, beneficia quæ sunt iuris patronatus laicorum, argumento cap. Cum dilectus, De iure patronatus. Quarto, beneficia creatâ post datam eorundem rescriptorum, ex Clement. finali, De rescriptis: vt cum rescriptum, datum est mense Ianuario, & beneficium quod virtute illius petitur, creatum est mense Nouembri sequenti: prout declarat glossa i. ibidem. Quinto, beneficium legitime sublatum de Ecclesia, seu suppressum, ex cap. Cum accessissent, De constitutionibus. Sexto, beneficia quæ ad mensam Prælati pertinent, illique vnita sunt; quia non solent vacare, ex Clementina vnica, §. Quidam etiam, De excessibus Prælatorum. Septimo, beneficia, quæ fuerint reseruata Papæ. Octauo, beneficia quæ ante datam ipsorum rescriptorum, fuerunt vnita aliis: quia non possunt separari sine præiudicio: quod inducere præsumendum non est, intentionis esse Papæ. Nono beneficium monoculm, id est, quod vnicum pertinet ad alicuius Ordinarii collationem: vt ex glossa ad Clementinam p. inam, De præbendis, Corasius habet in paraphrasi in materia Saerdotiorum, par. 4. cap. 5. nu. 49. Et rationem reddit, quia mandatum Papæ est de aliquo beneficio prouidendi: & relatiuum aliquo iupponit pluralitatem.

Addit idem, Tum beneficia regularia: cum rescriptum est pro seculari: & contra: quia regularia regularibus, & secularia secularibus dari oportet, ex cap. Super eo, De regularibus, & ex cap. Cum de beneficio, De præbendis, in sexto. Tum beneficia vacantia in Romana curia, ex cap. 2. in fine, de præbendis, in sexto. Tum vacantia ex causa permutationis, quia solis permutantibus debentur, ex cap. Vnico, De rerum permutatione, in 6. Tum beneficia ex consuetudine Ecclesiæ per antiquiorem Canonico optata, ex cap. finali, De consuetudine, in sexto. Tum etiam beneficia deuoluta ad Capitulum per Episcopi negligentiam, ex Clementin. Si de beneficio, De præbendis, Tum demum beneficia paterna, ne in illis successio induci videatur ex cap. 2. & cap. Ex transmissa, De filiis presbyterorum.

Notandum est tertio, eum pro quo promouendo conceditur rescriptum Apostolicum, teneri intra decem dies post habitam notitiam de beneficii vacatione, illud acceptare, ex cap. Si pluribus, De præbendis, in 6. sique primum beneficium vacans negligat petere, aut non acceptet, gratia Apostolica expirat, ex cap. Si Clericus, eod. tit. & lib. Nisi in fraudem illius contingeret vacatio: vt quando tenui beneficio renunciarum esset, ne ille pingue beneficium Clerici moribundi consequatur, ex cap. 2. De renunciatione, in 6. Item nisi beneficium esset litigiosum, aut ab alio occupatum: vt ex Rota decisione 608. in antiquis, habet in fine citati cap. 5. Corasius: quia culpandus non est, qui se litibus noluit implicare. Cum quo Corasius in num. 20. & 21. adde: si in rescripto adiecta sit clausula optionis (vt in cap. 1. De concessione præbendæ, in 6. nempe conferas, quod duxerit acceptandum: tunc illum pro quo datum est posse ex pluribus beneficiis simul vacantibus, eligere pinguius, ex cap. Si pluribus, citato: etiam si tunc prius vacauerit, quod alioqui acceptare tenebatur, iuxta ante quoque citatum cap.

Si Cle-

S. Clericus. Alias clausulas mandatorum Apostolicorum, & earum usum tradit Rebuffus in praxi beneficiorum proprio cuiusq; titulo.

Notandum est quarto, postquam impetratum est Apostolicum rescriptum, antequam executioni mandetur, eos quorum interest, si iustam illius impediendi causam se habere putent, posse obicere surreptionem, aut obreptionem: hoc est, rescriptum suppressa veritate, aut expressa falsitate impetratum esse, unde irritum, & inane reddatur: quia tam in libello supplicis impetrantis, quam in ipso rescripto, exprimi debent omnia ea ob qua impetrans potuisset verosimiliter pati repulsam. Deinde in omnibus rescriptis hæc clausula, *Si precis veritate nitantur, semper intelligitur: ita ut eam adici opus non sit, ex cap. 2. De rescriptis.*

Quæ autem sint illa, ob qua impetrans potuisset verosimiliter pati repulsam, habet glossa ad cap. Super literis, verbo, *Litras delissimus*, De rescriptis; quibus adde quod pro generali documento in hæc habendum proponit Corasius in citato cap. 5. num. 36. 37. & 38. exprimenda esse non tantum ea, qua Romanum Pontificem ad concedendum retardare possunt, aut difficiliorem reddere: sed etiam quæcumq; iure nominati cauentur (qua glossa commemorat ad cap. Si proponente, De rescriptis, *ad verbum* De hoc, etiam si eorum expressione non valde moueretur Papa ad recusandum: ut si beneficium antea obtentum, sit modicum: de quo nihilominus mentio facienda fuit, iuxta citat. cap. Si proponente, & cap. Si motu proprio, De præbendis in 6. Quamquam ignorantia probabilis, ut per cap. Gratia, De rescriptis, in 6. addit Corasius, in ea re excusat à surreptione.

Quæ vero sint qualitates, qua morosiores, aut difficiliorem reddere possunt Papam, cum ius eas non præscribat, ut intelligatur: recurrendum est (prout ex Lapo allegatur 89. addit Corasius) ad coniecturas: qua colliguntur ex consuetudine Papæ; qui alias noluit idem concedere: aut concessit quidem, sed difficulter: aut ex stylo Romanæ curiæ, cui si rescriptum probatum fuerit repugnare, aut etiam alias rectæ rationi: Iudex executionem eiusdem rescripti tanquam suspecti debet differre, donec à Papa de re monito, secundum mandatum accipiat.

Notandum est quinto, rescriptum Apostolicum, quo mandatur de beneficio prouidere alicui, nullum ius speciale tribuere mandatario, ex glossa capituli Ad audientiam 2. de rescriptis, verbo *Renuntiantes*: dare tamen potestatem implorandi officium executoris: ut occurrente beneficii vacatione ei prouideat, aut curet per Ordinarium prouideri, ex cap. Si postquam, De præbendis, in 6. Quod etiam notat Corasius in sequenti numer. 39. Addens tale mandatum non impedire, quominus alteri, quam impetranti ab Ordinario facta collatio, valeat: nisi præcedat prohibitio executoris, vel in mandato Papæ, expressum sit ne alteri beneficium conferatur, ex cap. Si soli, De concessione præbendæ, in 6. aut aliter siue Papæ, siue executoris dati ad prouidendum insinuata sit voluntas ligandi Ordinarium collatorem, ex cap. 1. §. Ex parte, eodem titulo, & libro, & cap. Tibi qui, De rescriptis, eodem libro.

Notandum est sexto, quod etiam consequenter Corasius adfert: pluribus mandatis concurrentibus præferri debere eum, qui prius impetrauit Apostolicum mandatum, cap. Eum cui, & cap. Quia sæpe, De præbendis, in 6. cap. Tibi qui, & cap. Duobus, De rescriptis, in 6. Quod si omnes impetrauerint eodem die, præferri debet is qui per testes probatur, aut ex literis impetrationis cognoscitur impetrasse priore hora, ex glossa ad prædictum cap. Duobus, per regulam iuris, in 6. Qui prior est tempore, posterior est iure. Quod si de hora non constat, sed solum de die, melior est conditio possidentis. cap. Si à sede, De præbendis, in 6. si que neuter possideat, ille præferatur cui gratia facta est à collatore maiorem prærogatiuam habente: ut is cui gratia facta est à Papa, ei cui facta est à legato: & is cui ab hoc: ei cui facta est ab Ordinario, ex eodem cap. Si à sede.

Sunt tamen aliquot casus in quibus secundus mandataris præferatur. Primus est, cum in literis secundi mandatarij Papa dicit ut anteferatur quibuscumq; aliis. Secundus est, cum duo Pontifices dant mandatum, prædecessor & successor: præferatur enim qui habet illud à viuentem, iuxta cap. Autoritate, De concess. præbendæ eodem libro. Tertius, quando prior non est capax beneficii primo vacantis: ut verbi gratia quia annexum habet Ordinem sacerdotalem, quem quia per ætatem non potest capere, præferatur posterior, qui id potest ex cap. Et cui, De præbendis, in 6. Quod Corasius num. 44. notans, addit idem esse quando mandatur dari priori simplex præbenda, & posteriori præbenda cum dignitate. Pro quo est textus in cap. Quia sæpe, De præbendis, in 6. Vltimus est, quando prius impetranti, notabili negligentia imputari potest: tunc enim præferatur posterior ex supra citat. cap. Tibi qui, in fine, & ex cap. Si Clericus, De præbendis, in 6. quod totum Corasius num. 45. monet iudicis arbitrio dirimendum.

Notandum est septimo, mandata istiusmodi finiri, seu expirare, tum reuocatione concedentis, aut successoris; tum etiam renunciatione mandatarij: de qua re videri potest idem Corasius in seq. nu. 52. & deinceps.

Notandum est octauo, varia esse genera rescriptorum Apostolicorum, qua Azor persequitur in 2. part. Moral. Instit. lib. 7. cap. 31. & duobus sequentibus, apud quem videnda relinquam breuitatis studio: contentus monere de iis qua pro Clerico paupere promouendo dantur, & dicuntur *litera in forma pauperum*, quod nequeant licite peti pro illo, qui habet patrimonium sufficiens, vel pensionem; vel quid aliud perpetuum, quo possit per vitam commode sustentari: quia, cum tales literæ sint pro pauperibus Clericis, congruenter cap. Si pro Clerico, & cap. Si pauper, De præbendis, in 6. si quis eas impetret mentiendo se pauperem Clericum esse, vel tacendo alimenta sufficientia, qua habet; literæ ipsæ indicantur surreptitiæ, nec in conscientia valet collatio, vearum facta: ut confirmatur à simili de elemosyna facta ei qui se pauperem esse mentitur. Quod idem iudicandum est pari ratione de eo, qui beneficium peteret ab Ordinario mentiendo se pauperem: non autem tacendo se patrimonium aut aliud habere sufficiens ad se tota vita commode sustentandum. Ratio est: quia Ordinarius, qui Clericos suos cognoscere præsumitur, censetur beneficium dare non in aliqua forma pauperum, sed absolute, siue petens pauper sit, siue diues. Id quod de Papa non potest similiter præsumi, maxime in literis, quas non nisi pro pauperibus Clericis dare solet.

Appendix De acquisitione beneficii per incapacem.

IN acquisitione beneficii per incapacem, spectanda est Confessario; tum peccati ratio, tum pœna, qua illud sequitur, tam ex parte conferentis beneficium indigno, quam ex parte indigni illud accipientis.

Peccatum igitur graue in illa committitur ex parte vtriusque illorum, pater per notata ex sacris canonibus Rebuffo in praxi beneficiorum, par. 1. De pœnis contra collatores indignis conferentes: & maxime ex eo, quod ipsa vergat in detrimentum diuini honoris in Ecclesia. Inde enim est, quod melius sit paucos habere in ea ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, & cap. Tales, distinct. 23. & cap. penult. De ætate, & qualitate. Deinde quod si transgressio sacrorum Canonum, qui sunt statuta illorum, de quibus Christus ait Lucæ 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.] Tertio, quod impudentem diuinæ maiestatis irreuerentiam habeat coniunctam: tum in eo, quod infidelem Deo efficiat illum, quem tanquam dispensatorem fidelem, & prudentem ipse constituit super familiam suam, Luc. 12. Tum in eo, quod indigno beneficium conferre idem sit, ac cœcum animal Deo offerre, ex D. Hieronymo, cuius verba hæc referuntur, distinct. 49. cap. finali, Cœcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat.

Quarto, quod ea gereret scandalum in Dei populo; dum pro vero pastore datur illi falsus, præsertim cum alienum oves non sequantur, sed fugiant ab eo, quia non noverunt vocem alienorum: ut veritas ait Ioan. 10. sicq; animabus subtrahit pastorali cura, occasio præbetur ruinæ: quod quam sit formidabile patet per illud Domini Matt. 18. Quid scandalizaverit vnum de pusillis istis, qui in me credunt: expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Adde quod etiam si populus talem aliquem sibi præfici vellet, non cessaret peccati ratio: quia vt habetur in cap. Miramur, distinct. 61. id non est consulere populo, sed nocere: nec præstare regimen, sed augere discrimen.

Postremo, quod per eum iniuria graui afficiatur: tum Ecclesia, cui nihil magis officit, quam quod indigni assumantur in ea ad regimen animarum, cap. Nihil est, De electione: tum is cui, tanquam digno beneficium debebatur: vt pote qui contra ius, fasq; eo defraudatus est: sicut & sacrilegè defraudatur Ecclesia vero pastore ei debito. Quandoquidè si sacrilegium est immane, omnium prædonum crudelitatem superans, defraudare Ecclesiam suis temporalibus, aut pauperibus eroganda subtrahere, vt ex D. Hieronymo refertur in cap. Gloria Episcopi, §. Amico, 12. quæst. 2. nonne & erit eandem Ecclesiam, & populum spiritali pabulo indigentem defraudare vero pastore. Alia ad eundem criminis grauitatem persuadendum accumulari possent: sed si quos ista non moueant, quid mouere possit in hoc genere non video.

Quod attinet ad poenam quæ tale peccatum sequitur, certum est quoad vitam futuram, esse æternam damnationis, & grauiissimam: tum propter variam malitiam graue, quam continere patet ex dictis: tum propter ruinam, & perditionem animarum multarum ex illa prouenientem: quæ imputatur tam iis, qui illarum curam commiserunt indignis, quam iis qui indigni illa susceperunt: sicut & submersio nauis, ideo contingens quod huius gubernatio commissa esset imperito, imputatur tam committenti, quam commissario. Ad quod confirmandum induci potest illud Ezech. 3. Si dicente me ad impium morte morieris, non annuntiaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat; impii in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram.

274.

Quoad præsentem vitam vero. poena est obligationis refarciendi damnum inde securum, & restituendi fructus perceptos, nisi obtineatur à Papa illorum remissio. Quam restitutionem si incapax promotus ad beneficium nõ faciat; Superior à quo promotus est, eam facere tenetur: quam participans in iniusta acceptione, iuxta communem doctrinam De obligatione restituendi nascente ex tali participatione. Item Superior qui incapaci beneficium contulit, priuatur potestate conferendi alia, prima vice, ex cap. Cum in cunctis, §. finali, & ex cap. Cum Vintonensis, De electione. Incapax vero qui beneficium accipit, non tantum tenetur poenite de iniusta acceptione, sed etiam tenetur acceptum resignare simpliciter in manu collatoris ordinarij. Resignare vero alteri non potest: quia resignatio supponit titulum, quem nisi cum eo dispensatum sit non habet in beneficio à se accepto.

Vnde etiam fit (quemadmodum attigit Rebuffus in tract. De pacificis possess. num. 172. vt nequeat id ipsum præscribere per illius pacificam triennem possessionem. Et ratio est, quia possessio quantumcumque longi temporis non habilitat incapacem, iuxta cap. Causam, & cap. Accedentes, De præscript. & antedicta in præcedenti numer. 179. Quod procedit quantumcumque laboret quis probabili ignorantia suæ incapacitatis: quia ignorantia non dat titulum: adeo vt incapax nullum habeat nisi falsum: & ideo insufficientem ad præscriptionem triennem. Quinimo si cognoscat suam incapacitatem, etiam si ignoret propter eam ius arcere ipsum à beneficio: præterquam quod nullum acquirit titulum, grauius peccat: quia ignorantia eius, quod ad statum proprium alicuius pertinet, non excusat ipsum à peccato.

CAPVT XIX.

De pluralitate beneficiorum.

SUMMARIUM.

- 275 Casus in quibus licita est pluralitas beneficiorum.
 276 Damna que non sunt ex ea sequi, ob qua censetur esse de iis que vergunt magis in malum, quam in bonum.
 277 Tam naturali, quam positiuo, eoz, tam diuino, quam Canonico iure prohibetur pluralitas beneficiorum curatorum.
 278 Pluralitas dignitatum prohibetur iure tum naturali, tum canonico, non item diuino positiuo.
 279 Idem iudicium est de beneficiis exigentibus residentiam.
 280 Quid tenendum sit de pluralitate aliorum beneficiorum.
 281 De dispensatione in pluralitate beneficiorum.
 282 De casibus in quibus ob quas ea fieri potest: & quod per tolerantiam Papa et alii pluralitas non excusetur.
 283 Non est contra ius naturale habere simul duo beneficia simplicia residentiam non requirentia.
 284 Plura beneficia retineri nõ possunt ob solam eorum tenuitatem.
 285 Quis censendus sit habere beneficium sufficiens ad suam sustentationem.
 286 Circumstantie in ea re arbitrande considerandæ de necessitate.
 287 Quare minus possit consuetudine introduci, vt vnus habeat duo beneficia Ecclesiastica.
 288 Quatenus legitime dispensatus ad plura beneficia possit ea retinere post ab usum in eis commissum.
 289 De eo quæ plura beneficia tenet à Papa dispensatus siue iusta causa.
 290 Monita pro Confessorio super hac pluralitate.

VNA est de hac re difficultas, An liceat vni habere simul plura beneficia. Ad cuius explicationem renouanda est in memoriam distinctio beneficiorum, quam proposuimus in præcedenti libr. 19. cap. vi. sect. 2. sub finem: quod quædam habeant annexam curam animarum in vti oque foro: quædam in foro tantum externo: quædam in interno: quædam in neutro: quorum tamen nonnulla annexam habent dignitatem, seu authoritatem, & honorem præcedendi aliis: & nonnulla sint omnino simplicia, id est, nec iurisdictionem, nec dignitatem habentia annexam. Quæ autem sint siue huius generis, siue alterius ex præcedentibus, loco memorato notatum videri potest.

Prænotandum est præterea cum D. Thom. in Quodlibeto 9. art. 15. tria distingui genera actionum humanarum: vnum earum quæ suapte natura sunt ad eum malæ, vt nulla ratione bene fieri possint, quacumq; circumstantia addita, vt mentiri. Alterum earum, quæ suapte natura sunt indifferentes: ita vt bene vel male fieri possint ad ditis circumstantiis, vt ambulare, loqui. Tertium earum, quæ nec sunt omnino malæ, nec omnino indifferentes: magis autem vergunt ad malum, quam ad bonum naturam, vt occidere hominem: quod etsi magis ad malum quam ad bonum vergat: tamen positus aliquibus circumstantiis iuste sancteque fit: prout doceri solet ad §. Decalogi præceptum.

SECTIO I.

De modo, quo mala est pluralitas beneficiorum.

Quibus ita notatis proponenda sunt, quæ certa videntur. Deinde quæ dubia. Certum ergo videtur primo, plura beneficia simul habere, non esse ita malum, vt nulla omnino ratione id licitum esse possit: vt argumento est, quod sint aliquot casus in quibus siue naturali, siue Ecclesiastico iure communi, tale quid conceditur: quos referunt Sylu. Beneficium 4. nam. 3. & Tabiena, Beneficium 2. quæst. 26. alique post glossam 21. quæst. 1. in summa. Primus est, cum beneficia sunt adeo tenuia vt neutrum sufficiat ad honestam sustentationem beneficiarii. Intellige autem iuxta distinctiõnem Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. De reform. si vtrumque sit simplex, nec residentiam requirat. Secundus est, quado Parochialis Ecclesia est annexa Ca-

275.

nonica-

nonicatus, ex cap. Super eo, De præbendis, in 6. Tertius est, quando beneficia sunt legitime unita: ex cap. Eam te, De reate, & qualitate, & ex cap. Quia monasterium, De religiosis domibus. Quartus est, quando alius idoneus, & dignus non inuenitur, ex cap. Clericus in fin. 21. qu. 1. Quintus, quando beneficium vnum habetur in titulum, & alterum in commendam non perpetuum, hoc est, ad sex menses: quousque; prouideatur de idoneo, ex cap. Qui plures, 21. qu. 1. & cap. Nemo, De electiōe, in 6. Postremus est, quando Papa dispensat. Nam extra præcedentes casus, si rationabilis causa subsit, potest vnus, idemque; plura beneficia ex Papæ dispensatione licite simul habere, iuxta cap. De multa, §. finali, De præbendis.

Certum est secundo, plura beneficia habere, non esse actum ex se indifferentem, sed vergentem potius in malum, quam in bonum, prout D. Thoma expressè docet loco citato. Et confirmatur: quia pluralitas beneficiorum, si non omnino, at certe bona ex parte repugnat iuri naturæ; vt satis ostendunt incommoda, quæ ex ea sequi notantur; tum ab ipso D. Thoma, tum ab aliis; præsertim à Gabriele in 4. dist. 15. q. 8. art. 2. dubio 2. notabilis 3. Soto in lib. 3. De iust. & iure. q. 6. art. 3. Rebuffo in praxi beneficiorum, par. 1. tit. De dispensatione ad plura beneficia. Ad vndecim autem expressa sunt in Extravaganti, Ioan. 22. cuius initium est, Execrabilis: quæ licet reducere ad tria capita.

Quorum primum est: damnum quod talis pluralitas inferat diminutionem ministrorum Ecclesiæ. Secundum est, damnum, quod ministri idonei capiunt dum relinquuntur abique vilo beneficio. Tertium est, scandalum quod datur proximis, mala dispensatione bonorum Dei: per quam patet Deo ipsi, & sanctis eius fieri iniuriam: quorum cultus inde minuitur: fieri item Ecclesiæ, cuius splendor obscuratur, dum ex eo, quod beneficia nõ dentur pro meritis; sed pro cuiusque; affectu, & cupiditate, inæqualitas in Clero nascitur: quæ est pacis inimica, & inuidiæ fomes: inducitque; neglectum tam literarum, quam bonorum morum, tanquam inutilium ad promouendum se ad Ecclesiæ beneficia. Adde & ruinam templorum, & dissipationem cæterorum ornamentorum externorum Ecclesiæ, pauperumque; curam nullam.

Fieri præterea iniuriam defunctis, præsertim fundatoribus, quibus frangitur fides, dum non satisfit obligationi annexæ beneficio: ita vt animæ ipsorum frustratæ subsidio sibi debito, tardius liberentur à pœnis purgatorij, diutiusque; suspendantur, ac retardentur à gaudiis celestibus, ad quæ illos expectat tota celestis curia: cuius desiderio per sceleratam illam dispensationem plerumque; obstititur: sicut & pio affectui fidelium viuorum, qui dum vident defunctos sua expectatione, debitisque; suffragiis frustrari, retrahuntur à voluntate beneficia fundandi in Ecclesiâ. Fieri denique; iniuriam ipsismet beneficiariis, qui beneficiorum multitudinem fatinati, in negotiationibus, & supputationibus redituum, ac litibus tori occupantur, nihil curantes spiritualia. Diuites enim effecti, suum statum, & officium Ecclesiasticum eadem ratione negligunt, qua artifices dicati arte sua, negligunt ea quæ eiusdem artis sunt.

Vnde apparet, quam miserum sit in Ecclesiâ aliquos beneficiis accumulandis perinde inhiare, ac canes famelicos ossibus. Recordentur pluralitatem beneficiorum ex cap. Quia in tantum, De præbendis, certum animarum periculum continere. Id quod experientia docuit in illo Cancellario Parisiensi, qui cum morti proximus admoneretur à Guiljelmo Parisiensi Episcopo, vt communitatem aliorum Doctorum sententiam lætatur, omnia sua beneficia resignaret, excepto vno: ne cum tanto damnationis periculo ab hoc sæculo migraret; noluit acquiescere dicens se mox expertutum in ea doctrina vera esse, sicque; miserimus, post paucos à morte dies, apparuit prædicto Episcopo, & dixit se perpetuo damnatum propter tria, quorum vnum erat pluralitas beneficiorum, quæ vltra sufficientiam retinuit. Ita refert Nauar. in Miscel. 62. De oratione, num. 3. post Ludolphum 1. part. De vita Christi, cap. 68. & Dionysium Carthusianum in tractatu De pluralitate beneficiorum: idque; ex libro apum:

cuius author fuit doctor Dominicans, genere, virtute, eruditione clarissimus, vt ait idem Dionysius Carthusianus.

SECTIO II.

De iure quo pluralitas beneficiorum prohibetur.

Certum est tertio, quoad pluralitatem beneficiorum curatorum in particulari, eam prohiberi iure tum naturali, tum diuino positiuo, tum etiam canonico. Iure quidem naturali: quia contra rationem est, vt curam specialem habeas gregis, quem nec oculis tuis videre, nec per te pascere possis: quod vsuuenit habenti plura beneficia curata, quibus tam non potest simul satisfacere, quam idem pastor duos diuersos greges in diuersis agris pascere, & ad diuersas causas simul reducere; aut idem agricola duos diuersos agros pariter colere. Si dicas huic malo occurrere sufficienter per substitutionem Vicarij. Respondetur id aduersari cap. finali, 21. qu. 2. atque irrationabile esse, vt Christi Ecclesiæ, quam acquisiuit sanguine suo, sic curam suscipias: vt velis per alienos oculos illam regere: quod in cura pecoris tuæ personæ commissa non ferretur æquo animo.

Itaque aduerte, quod si onus reddendi Deo rationem pro te, & pro populo tuæ curæ commisso, est tibi graue ac formidabile: etiam quando, in te & illo custodiendo, curandoque; sedulus fuisti: multo magis formidandum esse, cum adhuc & de Vicarij negligentis rationem reddendi, onus incumbet tibi: quæ grauius quam ille puniendus es, tanquam principalis causa: pro beneficiis vero illius nihil interea mercedis accepturus; vtpote qui ad ea nihil contuleris, quod te faciat Deo commendatum. Ne quidem illud, quod non alium, quam dignum, tibi substitueris: quia nec ipsium reprehensione caret; tum ideo quod contra ius retineas beneficium eidem digno debitum: tum etiam, quod Ecclesiâ acceptam à te quasi in sponsam benedictam; alteri pro dotis parte, quam potes modica, tradis gubernandam, tractandam, ac quasi impregnandam: quod de se tam est à ratione alienum, quam si tale quid fieret in matrimonio carnali. In quam sententiam alia videri possunt apud Gabrielem in citato dubio 2. lit. R.

Iure autem diuino positiuo prohibetur pluralitas beneficiorum curatorum: non quod Christus aliquid expresse determinauerit de illa: sed quod per obligationem, quam induxit faciendū officia eis annexa, induxit obligationem (de qua in præced. cap. 5.) ad residentiam, quæ non potest simul fieri in diuersis locis. Iure demum Canonico prohibetur per cap. Singula, dist. 89. cap. Sanctorum, dist. 70. cap. Clericus, & aliquot aliis 21. qu. 1. cap. Quia nonnulli, De Clericis non residentibus, cap. Quia in tantum, cap. De multa, De præbendis, & in supra citata Extravag. Execrabilis.

Certum est quarto, pluralitatem beneficiorum habentium annexam iurisdictionem in foro tantum externo, seu iustitiæ administrationem: aut dignitatem tantum, seu præcedendi gradum, & honorem, prohiberi iure naturali: quia contra rationem est Ecclesiastica ministeria, & honores pro pluribus ordinatos. In Ecclesiâ, vnico tribuere. Etenim alij irrationabiliter priuantur debitis honoribus, ac stipendiis publicis: vnde nascitur perturbatio, & confusio quædam in ipsa Ecclesiâ: qualis esset in corpore si vni membro aliorum obsequia, & officia tribuerentur, prout traditur in cit. cap. Singula. Ex quo intellige: idem prohiberi quoque iure Canonico: vt & ex cap. Quia in tantum, & ca. De multa, & ex Extravag. Execrabilis, antecitatis. Iure autem diuino positiuo prohiberi non videtur; quoniam talia beneficia iure tantum Canonico introducta sunt in Ecclesiâ, ad maiorem illius splendorem, & ornatum, constitutaque; ad gubernationem in ea necessariam.

Certum est quinto, pluralitatem quoque; beneficiorum simplicium residentiam personalem requirentium prohiberi iure natura: quia sicut nemo potest simul militare in diuersis castris, ita nec potest simul cantare in diuersis

277.

278.

278.

279.

choris, simulq; seruire isti diuersis Ecclesiis; & per consequens nec iuste capere alimenta, & stipendia canonicis, aut aliter seruiantibus attributa: præsertim cum id faciat in aliorum damnum qui seruire vellent, & possent. Tum etiam iure Canonico, vt aperte constat ex c. Sanctorum, cap. Singula, ca. Clericus, & cap. Quia in tantum, antecitatis. Atq; ex eo, quod talia beneficia personalem residentiam requirant, prout habetur ex toto fere titulo, De Clericis non residentibus. Iure autem diuino positio non prohiberi patet eadem ratione qua de præcedentibus. Tantum enim instituta sunt iure Canonico ad maiorem Ecclesiarum splendorem, ornatum, & auctoritatem: & ob commodiorem officiorum diuinorum celebrationem ad cultum, & honorem Dei.

280.

Certum est sexto, pluralitatem beneficiorum simplicium, quæ residentiam nõ requirunt, quando vnum eorum sufficiens est ad beneficiarii sustentationem honestam, prohiberi iure Canonico in Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. De reform. expressè: & in cap. Sanctorum, distin. 70. & in cap. Singula, dist. 89. tacite. Dubium tamen est, an prohibeatur quoq; iure naturali; nam aliqui negant vt Rosella, Clericus 4. num. 20. Sed communis sententia est in contrarium: Pro qua rationes habet Azor in 2. part. Moral. in sit. lib. 6. cap. 11. quest. 5. §. Certe negari. Præcipua vero est, quia quantumuis eiusmodi pluralitas non repugnet tantopere naturali rationi, ac præcedentes; repugnat tamen absolute. Nam contra dictam rectam rationis est, vt vnus habeat officia, stipendia, & alimenta multorum: ita vt ipso abundante, ceteri egeant.

Vnde in hoc, perinde ac in præcedentibus, in quibus res est satis clara, per cap. Quia in tantum, De præbendis, peccatum mortale committi glossa penult. ad cap. Dudum. 2. De electione, satis significat his generalibus verbis: Nota quod qui habet plura beneficia, quorum alterum per se sufficeret, non potest sine mortali retinere aliud. Idemq; sentiunt cum Panorm. ad cap. Conquerente, De Clericis non residen. Syluester, Beneficium, quarto nu. 2. Angelus eodem verbo, nu. 34. Tabiena eod. item verbo 2. quest. 24. & Gabriel in 4. dist. 15. quest. 8. art. 3. dub. 2. à lit. R. Vbi in confirmationem adfert, quod tale quid sit contra caritatem. Tum in Deum, cuius cultus inde minuitur in ministrorũ numero: Tum in seipsum, quia cum teneatur superflua erogare in pauperes, nulla necessitate cõpulsus supponit se oneri quod difficile est subire sine periculo animæ: & qui amat periculum peribit in illo, Ecclesiastici 3. Tum demũ in proximum: quia ceteri Ecclesiastici digni, ac forte digniores priuantur provisionibus sibi necessariis: agiturque contra fundatorum intentionem: quæ nequit rationabiliter præsumi, quod fuerit bona sua dare talibus non seruiantibus beneficio: vtpote fundato ad Deo seruiendum in eo per beneficiatum, pro consequenda remissione peccatorum: vt passim seruatur in omni tali fundatione rationabiliter facta. Hoc tamen, vt iidem authores annotant, restringendum est, vt non procedat, cum alicui collatio facta fuerit, non ratione sui, sed ratione beneficiorum: vt horum vtilitati consulatur: quia ipse industrius, & bonæ famæ, bonæque conscientie se cognoscitur.

SECTIO III.

De modo quo licita esse potest beneficiorum pluralitas.

281.

Certum est postremo, extra quinque casus ex Sylu. & Tabiena relatos antea numer. 275. in quibus non esse opus dispensatione iidem authores monent, (& à iure vel Iudice, in illis concedi, notat Gabriel in loco cit. lit. Q.) duo esse necessaria, vt quis sine peccato plura beneficia habeat: nempe dispensationem Ecclesiasticam, & causam rationabilem, ex doctrina D. Thomæ, Quodlibet 9. art. 15. Nam quia talis pluralitas est contra Canones Ecclesie, requirit dispensationem: & quia est contra rectam rationem, requirit causam excusantem, seu tollentem illas deformitates quæ reperitur in ipsa pluralitate beneficiorum repugnantes iuri naturali, aut Diuino positiuo.

Ac circa dispensationem notandum est, Papam posse eam dare in omnibus beneficiis quæcumque illa sint, & cuiuscumque Diocesis sint, ex cap. De multa, tit. De præbendis, vbi videnda est glossa finalis. Episcopum vero in sua Diocesi, quem admodum alii citatis habent Angelus, verbo, Beneficium, num. 38. Sylu. Beneficium, 4. questio. 8. Tabien. Beneficium, 2. quest. 26. posse dare dispensationem in vno beneficio curato cum simplici: aut in vna dignitate, cum simplici item beneficio: aut in duobus simplicibus quæ personalem residentiam non requirant: excepto quod dispensare non possit, vt idem in eadem Ecclesia habeat duo vniformia beneficia, vt duos canonicatus: prout ex communi Doctorum sententia cum Panormitano ad cap. Literas, De concess. præbend. iidem authores notant: addentes & duo altaria; seu duas capellas, cum dantur in titulum perpetuum: tunc enim sunt duo beneficia vniformia quæ non possunt in eadem Ecclesia dispensatione Episcopi simul haberi: sicut nec possunt de consuetudine, quæ corruptela potius est, ex ca. 1. De consuetudine, in 6.

Idem vero quod Episcopus potest Capitulum sede vacante, vt & Legatus Papæ in provincia sibi decreta. Cum autem duo simplicia fuerint in diuersis diocesis, debet ad dispensationem accedere consensus alterius Episcopi. Alii Prælati inferiores Episcopo non possunt dispensare, nisi ad id potestatem habeant ex priuilegio, vel consuetudine. Similiter Vicarius Episcopi non potest nisi ex permissione Episcopi. In duabus autem dignitatibus aut in duobus personaribus, vel officiis, aut in duobus beneficiis curatis dispensare, reseruatum est Papæ, ex antecitato cap. De multa.

Iam circa iustas causas dispensandi in pluralitate beneficiorum, notandum est dispensationem sine eis factã, illicitam perinde esse, ac factam in voto, aut in iuramento: quia similiter est contra obligationem iuris naturæ. Tales causæ vero per quas ea redditur licita, non sunt tantum illæ quas naturale rationis lumen statim dicitur: vt evidens necessitas, vel euidentis vtilitas Ecclesiarum, vel penuria ministrorum: sed etiam aliæ quas ratiocinatio, discursusve humanus iustas esse patefacit: cuiusmodi sunt prærogatiuæ, & merita personæ, in signis nobilitas, dignitas, auctoritas, virtus, ac prudentia, industria, vel aliqua meritorum in Ecclesiam prærogatiua, vel literatura personæ. Quod patet ex citato cap. De multa: & confirmatur per similitudinẽ dispensationis in voto, aut iuramento: quæ licita est, non tantum in casibus quos ius naturale aperte excipit: vt quando materia voti, vel iuramenti facta est mala, vel impeditiua maioris boni, vel quando euidenter fit propter maius bonum: sed etiam in casibus quos excipiendos esse per rationis discursum intelligitur: vt quando facta sunt ex vehementi passione, vel ex aliqua leuitate animi, aut quando dubium est an obligent.

Ceterum cauendum est maxime, ne talis beneficiorum coacervatio, ad priuatum tantum, & non ad commune bonum referatur: nam illicitam esse dispensationem in pluralitate beneficiorum, quando solum sit ob commodum, & vtilitatem, vel fauorem personæ, absque alia iusta causa, non videtur dubitandum; cum sit contra ius naturale, & peccatum acceptionis personarum, vt quis sine iusta causa, solaque voluntate humana, plura habeat beneficia: præsertim si habeat ad fastũ, aut pompam, aut ad laurius, cultusque viuendum, vel ad augendum patrimonium, aut ad muniendam sibi viam ad aliquam dignitatem; ex Syluestro Beneficium 4. num. 4. Vnde iuxta finem eiusdem cap. De multa, ne quidem à Sede Apostolica, cum sublimibus, ac literatis personis in pluralitate beneficiorum est dispensandum; nisi ratio id postulet: vt censetur cum ita exigit beneficij vtilitas, populi necessitas, & personæ prærogatiua.

PARS ALTERA CAPITIS.

In qua explicantur dubia de re proposita.

PRIMUM DVBIUM EST. An sit contra ius naturale habere plura beneficia simplicia non requiruntur personalem residentiam, si vnum solum in sufficientem sit, & simul cum altero sit sufficiens. Ad quod respondendum videtur negative: tum propter Concil. Tridentin. quod in sess. 24. cap. 17. De reform. volens tollere peruersionem Ordinis Ecclesiastici, nascentem ex peruersitate, quam ratio dicit inesse pluralitati beneficiorum; istud ipsum de quo agimus permittit tanquam expers talis peruersitatis. Tum etiam, quod ratio naturalis dicit: vt is qui altari deseruit, de altari viuatur: vt bene ostendit D. Paulus in 1. ad Corinth. 9. ex quo id ipsum vsurpatur in ca. Cum secundum Apostolum, De praebedis. Vnde consequens est, rationi quoque consentaneum esse, vt seruienti Ecclesiae, possit accipere duo beneficia compatible, si vnum ad honestam sustentationem ipsius non sufficiat. Tum demum propter communem vsum: quo sine dispensatione multa eius generis beneficia simul retinentur, a nemine reprehensum, Medietas non sint maiores, quam necessarij sunt ad beneficiarii sustentationem: hicq; officia illis annexa, solus explere possit.

Aduerte autem per rationem memoratam, quod scilicet is qui altari seruit, de altari viuere debeat: sicut conclusum est habentem beneficium simplex in sufficientem, posse habere adhuc aliud cum quo factus ei sit ad sustentationem: ita etiam, vt notatum est a Soto lib. 3. De iudicia & iure quaestione 6. art. 3. conclusionem 3. casu 1. concludi posse, eum qui habet vnum beneficium curatum in sufficientem ad honestam suam sustentationem, posse per dispensationem habere aliud curatum, etiam si Episcopus sit, iuxta cap. illud 21. quaestione prima. Dummodo tamen vtrumq; tale beneficium possit ab eodem simul administrari, satisfaciendo sufficienter officij vtriusque annexis, vt cum vnum est alteri propinquum. Quomodo teste Nauarro in Miscell. 63. De oratione. Pius quintus dispensauit cum quodam docto, & bono viro, vt retineret duas Ecclesias Parochiales fere contiguas, quarum neutra poterat ei dimidium victus ministrare.

SECUNDUM DVBIUM EST. An plura beneficia ob solam eorum tenuitatem possint sine dispensatione licite retineri. Ad quod respondendum videtur negative: quia pluralitas beneficiorum est iure Canonico absolute prohibita, vt ex supra dictis patet, exceptis aliquot casibus initio capituli propositis, in quibus ipsam dispensationem censetur. Beneficium autem quantumuis tenue, vere est beneficium iure Canonico: vt patet, tum ex cap. Si proponente, De rescriptis, cum dicitur mentionem fieri debere beneficii modici quod quis habet dum impetrat a Papa literas, vt ei ab Ordinario beneficium conferatur: & ex cap. Non potest, De praebedis, in 6. cum dicitur dispensationem ad plura beneficia obtentam non prodesse illi, qui in eadem tacuit beneficium, quantumuis modicum. Quare ad pluralitatem beneficiorum, quantumcunque haec modica sint, requiritur dispensatio: quod satis indicatur per illud ipsum dictum capitulum Non potest. Et certe si plura beneficia quantumcumq; modica simul vniri non possint absq; Superioris auctoritate, nec simul haberi poterunt, absq; Superioris dispensatione.

Si quis autem querat cur sit opus dispensatione ad habenda plura modica beneficia, cum non sit ad habendum vnum pingue, illa multis partibus superans: aut ad habenda multa vnita aequivalentia, aut etiam excedentia. Respondendum est id contingere ob impedimentum, quod ius Canonicum ponit in illis, non in his. Cuius diuersitatis ratio est, quia plura beneficia eo ipso, quod sunt plura, habent plura onera, plura officia, plures obligationes, plura ministeria: & sunt plura stipendia, & alimenta multorum: sicque pertinent ad plures ministros: beneficium vero vnum etiam si pingue sit, eo ipso quod vnum est, constituitur cum vno onere, vno officio, vno ministerio;

& ad vnius personam mentis pertinet, & vnam obligationem habet. Item quando vnum beneficium vnicum est alteri, iam non sunt duo beneficia per modum duorum, sed sunt per modum vnius. Neque debet videri onus durum, quo beneficiarius habens beneficium in sufficientem compellitur dispensationem querere ad aliud habendum: quia debet sibi imputare quod in sufficientem acceptauerit, praesertim cum id ipsum quod ei non sufficit possit alteri sufficere; atq; insufficientia ipsa faciat dispensationem facilem, vt colligi potest ex cap. Studear, distinet. 30. & cap. Postulasti, De rescriptis, & cap. Cum teneamur, De praebedis.

TERTIUM DVBIUM EST. Quod beneficium conferri possit sufficiens ad honestam Clerici sustentationem. Respondetur, rem hanc adeo difficile videri esse Nauarro, vt sepius rogatus recusarit de ea respondere, vt ipse testatur in Miscell. 62. De oratione: rationem difficultatis in eo ponens, quod Doctores adeo parua quantitate sufficere desinerint (qualis est 15. librarum Gallicarum, quam esse sufficientem Doctores Parisiensis statuerunt anno Domini 1208. vt meminit ibidem Nauarrus nu. 3.) & quisq; beneficiarius ad suam sustentationem adeo magnam sibi necessariam esse persuaadat: vt sit difficile medium iustum inuenire, cui ipse facile acquiescere velit. Pro explicatione autem nihil melius occurrit, quam quod Nauarrus ipse docet in seq. n. 5. Beneficium sufficiens censendum esse, quod vir prudens & bonus tale esse arbitratus fuerit: quia iuxta cap. De causis, in fine, De officio delegati: determinatio eorum, quae indeterminata a iure statuuntur, relinquuntur bono prudentiq; viro, seu iudici.

Cui quid huiusmodi determinate volenti, quaedam vitale est, & quaedam necessarium considerare. Inter vtilia poni potest, quod Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. De reform. statuit, ne quis ad sacrum Ordinem promoueatur ratione beneficii, aut patrimonij, nisi illud sit ei sufficiens ad victum honestum. Vnde consequens est illam reddituum quantitate, quae sufficiens iudicatur ad hoc, vt quis ad sacrum ordinem admittatur, iudicandam quoq; esse beneficij sufficientis ad illius victum honestum: seu ex quo sine penuria viuere possit, quamuis forte non possit commode: ad quod multo amplius requiri de se constat. Pro quo ex glossa ad cap. 1. De statu regularium, verbo absq; penuria, exemplum habetur, cum dicitur Canonico Bononiensi ad commode viuendum, vix sufficere 100. florenos cui sufficerent 25. ad viuendum sine penuria.

Poni adhuc potest quod idem Concil. in seq. sess. 24. cap. 13. De reform. statuit, ne cathedrales Ecclesiae, quarum redditus summam ducatorum mille, & parochiales, quae summam ducatorum centum, secundum verum annum valorem non excedunt, pensionibus, aut reservationibus fructuum grauentur. Eo enim indicatur beneficium mille ducatorum sufficere ad victum honestum Episcopi, & beneficium centum, sufficere ad victum honestum Parochi.

Inter necessaria vero ponuntur, vt videre est apud Nauarro loco citato, conditiones personarum quibus de victu prouidetur. Non enim quod sufficit ignobili, sufficiens est nobili. Neque quod sufficit nobili gradus inferioris, sufficit nobili altioris Ordinis, vt fratri, vel filio Baronis, aut Vicecomitis: neque quod huic, sufficit nobili superioris Ordinis, vt fratri vel filio Marchionis, aut Ducis, nec demum quod huic, sufficit fratri, aut filio Regis, aut alterius summi Principis, prout Nauarrus loco cit. notat iuxta regulam vltimam Cancellariae. Ponuntur secundo, virtus animi egestia, literatura magna, etiam sine magistrali, seu doctorali gradu, & merita erga sanctam Sedem Apostolicam, aut aliquam Ecclesiam particularem; aut erga rempubl. Christianam aliaque id genus. Ponuntur postremo, si beneficium positum sit extra viam, aut in via si beneficiarius sit complexionis delicatae: item mos hominum honestorum regionis in qua situm est beneficium; & caritas vel vilitas eorum quae necessaria sunt ad vitam, & sanitatem conseruandam. Certum enim est rationem postulare, vt pro horum varietate, quantitas varia reddituum determinetur necessaria ad honestam sus-

terrationem. Vide antedicta cap. septimo, in explicacione dubij noni.

Ex iis autem quæ Confessoriorum importunitate victus in particulari Nauarr. determinauit, vnum attingemus, quod solum pro documento generali vbique teneri potest. *cetera enim multis locis in vsu esse vix possunt.* Nempe ad recte iudicandum quot vnumquodq; genus prædictorum Clericorum quotannis egeat aureis nummis ad se alendum simul cum aliis ad suum ministerium necessariis: multum iuuare, vt Clericus ipse, de quo agitur, se cum reputet quot velle aureos alicui eiusdem secum Ordinis, & conditionis dare, ad ipsius victum honestum, & necessarium vnius anni: si ad ipsum decenter alendum obligaretur ex aliqua vltima voluntate, aut ex aliquo contractu: aut etiam ex pietate, qua ipsi tanquam filio, aut fratri vellet necessaria suppeditare sufficienter. Cæterum ea in re tanquam apertum animæ periculum continente, verlandum est cum timore, & tremore: quam enim periculosum sit pauperes fraudare superfluis, quæ ipsis debentur, pater ex eo quod non subuenientes de propriis iuste possessis, æternæ maledictioni sint obnoxij, ex cap. 25. D. Matthai.

287.

QUARTVM DVBIVM EST, An consuetudine introduci possit, vt vnus habeat duo beneficia sine dispensatione. Præsupposito autem quod habetur ex cap. finali, De consuetudine; consuetudinem si rationabilis sit, vim habere derogandi iuri humano, non autem diuino. Respondendum est distinctione, dicendo cum in pluralitate beneficiorum, iusta causa datur dispensationis humanæ, tunc consuetudinem posse eandem pluralitatem facere licitam; quæ enim vis est dispensationis derogandi humano iuri, vt Nauarr. *argumentatur in Miscellaneo 60. De oratione, n. m. II.* eadem est, & consuetudinis rationabilis: qualem esse contingit in hacre, quando non obstat iuris naturalis prohibitio; vt censetur non obstat, cum talis pluralitatis deformitas corrigitur per interuenientem causam iustam: cuiusmodi est Ecclesiæ, populivæ necessitas, vel utilitas notabilis. Quando vero in ipsa pluralitate non datur iusta causa dispensationis humanæ, vt in casibus in quibus plura beneficia solum habentur ob bonum, & commodum priuatum ipsius beneficiarii, non potest licite ipsa pluralitas introduci consuetudine: quæ tanquam irrationabilis, corruptela esset, potius quam consuetudo.

Vbi aduerte utilitatem, vel necessitatem, bonumve priuatum personæ, quæcumque ea sit, non esse rationabilem causam dispensationis: sed utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ, bonumve commune: adeo vt personæ nobilitas, aut eximia prudentia, aut excellens literatura, aut egregia industria, aut recta administratio, vel merita, non sint sufficiens causa dispensationis in pluralitate beneficiorum iure prohibita, nisi redundent in maiorem Ecclesiæ utilitatem, & bonum. Inde est enim, quod in cap. De multa, §. finali, De prebendis, non dicatur simpliciter, posse per Solem Apostolicam circa sublimes, & literatas personas in pluralitate beneficiorum curatorum, personatum, & dignitatum dispensari: sed addendo cum ratio postulauerit, seu cum interuenierit iusta dispensandi causa.

Aduerte secundo, Nauarri iudicio causam iustam dispensandi in pluralitate beneficiorum esse posse, vt beneficiarius subueniat indigentibus parentibus, sororibus, & neptibus siue ex fratre, siue ex sorore, maxime in nuptis, & nuptariis. Id quod censerem non procedere, cum inde bonum commune, cui priuatum cedere debet, detrimentum aliquod in Dei cultu aut in populi edificatione pateretur: vt si contingat Ecclesias quarum sunt beneficia, inde perpeti damna, aut probabiliter perpefluras quoad reparationem fabricæ, vel ornamentorum necessariorum; aut quoad numerum ministrorum diuini cultus, aut quoad cultum ipsum, & administrationem sacrorum. In eos enim fines bona, sunt Ecclesiis collata à fidelibus, qui non sunt fraudandi sua intentione.

288.

QUINTVM DVBIVM EST, An si quis dispensatus ad plura beneficia, possideat ea ad patrimonij sui augmentum,

vel ad famulatum, & alium exterum ornatum non necessarium, aut ad suorum fastum & pompam; cogendus sit in conscientia illam pluralitatem relinquere. Ad quod respondendum videtur; si dispensatio iuste facta tempore collationis (quia scilicet talis persona ob nobilitatem, vel aliam prærogatiuam visa est digna, cui ad utilitatem Ecclesiæ, & bonum commune pluralitas ea concederetur) ac tali modo beneficia plura possidens firmiter statuat fructus eorum bene, & vt par est, in vsus pios expendere in posterum; ipsum in conscientia absolui posse, quantumcumq; non relinquat illam pluralitatem: cum ex hypothefi, circa eam habuerit dispensationem validam. Sin postquam bis, vel ter in confessione firmiter statuit fructus ipsos bene expendere in futurum, pergat vt antea male expendere non videtur tunc absoluedus, nisi renunciet eidem pluralitati, quæ illi occasio est peccandi, male expendendo res Deo dicatas: illumq; exponit probabili periculo eadem peccata in posterum repetendi. Ad quem casum vt dispensatio extenderetur voluntas dispensantis nec fuit, nec esse debuit.

SEXTVM DVBIVM EST, An in conscientia possit absolui is qui habet plura beneficia, dispensatus à Papa sine iusta causa. Ad quod respondendum videtur, saluo meliori iudicio, si probabiliter credatur, quod ipso renunciantem, ea beneficia conferentur indigno, vel minus idoneo, & qui peius expendet tales fructus, quam ipse, non esse in conscientia cogendum relinquere. Nam tunc melior est conditio possidentis: itemq; tunc perinde est, ac si non essent alij idonei. Ex communi autem opinione per cap. Clericus, in fin. 21. q. 1. cum non inueniuntur alij idonei, & digni: beneficiorum pluralitas efficitur licita. Vnde talis si firmiter statuat fructus bene expendere, absolui potest sicut in casu præcedentis dubij. Alias vero, is cum quo dispensatum est sine causa, absolui non potest habens plura beneficia, nisi contentus vno sufficienti, cæteris renunciet. Nam talis dispensatio non excusat ab eo peccato, quod contra ius naturæ committitur habendo plura beneficia: quandoquidem in eo iure, tanquam diuino, dispensatio facta sine causa, est inualida: ita vt dispensatus qui illa vitur, etiam si data fuerit à Papa, non sit tutus in conscientia.

Aduerte autem, quod Confessarius possit iudicio Summi Pontificis stare in huiusmodi dispensationibus concedendis, quando ei non constat aperte, nullam subesse iustam causam dispensationis: nisi probabiliter de ipso Summo Pontifice alicunde sciret, quod suam salutem negligat, nec curet quid agat in talibus: quod temere iudicare nefas esset. Adde ex Caiet. in Summula, verbo Beneficium, v. 7. *Siste tamen*: cui Armilla assentitur in eod. verbo num. 43. Eum etiam cum quo in pluralitate beneficiorum curatorum dispensationem sine iusta causa dedit Papa, absolui posse, si bene prospiciat bono illarum Ecclesiarum: ita vt per Vicarios idoneos in eis constitutos, de omnibus necessariis provideat: nihilq; illarum damni patiantur. Inde enim tollitur ea deformitas, qua iuri naturæ contraria est talis pluralitas: nam illa consistit in damnis quæ hæc secum trahit, vt patet ex dictis sub initium huius capituli. Deformitas vero, qua est contraria iuri Ecclesiastico, tollitur sufficienter per dispensationem Papæ, potestatem habentis plenam supra tale ius. Non debet tamen in hac re nimis facilis esse Confessarius, sed considerare, quæ docet Nauarrus in Miscell. 61. De oratione. Vnum est, habentem beneficium, quod ei non sufficit ad honestam sustentationem non debere petere aliud sibi sufficiens, nisi cum intentione prius illud relinquendi quamprimū habuerit posterioris pacificam possessionem; quia cum sufficienti, non potest aliud retineri sine peccato mortali, nisi per legitimam dispensationem, vt expressit glossa penultima ad cap. Dudum, 2. De electione: canonizata (inquit Nauarrus à Concilio Tridentino loco post citando. Alterum est: cum iis qui etiam à Papa plura beneficia impetrant, non generi dispensatum eo ipso, quod alia quæ iam habent, sua petitione expriment: nisi enim fugerant ea sufficientia non esse ad decentiam sui status, nõ solet Papa concedere alia, non modo expresse, sed nec

tacite:

REGINA
DE
PRAV
IDR
E. V

tacite; iuxta illud in cap. Non potest. De præbendis in 6. Quod cum a Sede Apostolica de beneficio prouidetur alicui, qui cognoscitur iam aliud habere, non censetur cum ipso dispensatum, ut cum secundo, retineat primum. Vnde infert Nauarrus aperte decipi cum, qui post acceptam aliquam dignitatem, quæ iudicio prudentis, & timentis Deum, est ei ad decenter viuendum sufficiens, procurat omni studio, aliquot alia simplicia beneficia sibi conferri, quibus magis affluat: nam id repugnat decreto Concilij Tridentini sess. 24. cap. 17. De reform. Cui adeo recenti, Papam derogare velle non est facile credendum, præsertim cum, in tali procuracione difficile sit abesse detestandum affectum auaritiæ, vel ambitionis.

CAPVT XX.

De incompatibilitate beneficiorum.

SVMMARIVM.

- 291 Que dicantur beneficia incompatibilia, ac in particulari de Episcopatu.
- 292 De dignitatibus Episcopatu inferioribus.
- 293 De beneficio curato, & beneficio simplici residentiam requirente.
- 294 De beneficio simplici non requirente residentiam.
- 295 De vicariatu & coadiutoria, & alio officio ad tempus.
- 296 De incompatibili ex conditione adiuncta.

191. **I**LLA beneficia in iure Canonico dicuntur proprie incompatibilia, quorum vnix obligatione eiusdem iuris renuntiandum est ad consecutionem alterius. Contingit autem incompatibilia esse, vel simpliciter, vel ex conditione adiuncta. Simpliciter vero incompatibilis est, primo dignitas cum alia dignitate, aut cum beneficio curato, aliove residentiam requirente; iuxta cap. Quia nonnulli, De Clericis non residen. Itaque Episcopatus incompatibilis est cum alio Episcopatu, alia dignitate, alio beneficio curato, & quocumque residentiam requirente. Imo cum quis in Episcopum electus, confirmatus, & consecratus, pacificam obtinet possessionem; omnia beneficia quæ haber vacant: potestque collator ea statim conferre, iuxta cap. Cum in cunctis, §. Cum vero, De electione: vbi doctores id communiter dicere notat Gigas in tract. De pensionibus, quæst. 56. Addens idem de promotio ad abbatiam dicendum esse: nempe beneficia ipsius vacare post adeptam pacificam possessionem abbatia. Imo tam ipsum, quam Episcopum priuari, ut beneficio, sic & pensionibus, quæ in resignatione aliquorum suorum beneficiorum fuerint ipsi assignatæ, tanquam tenentibus locum eorumdem beneficiorum.

Idemq; etiam de promotio ad Cardinalatum sentiendum esse, merito videri potest: sed totum id pender ex dispensatione Papæ, qui cum tali plerumque dispensat, ut possit dignitates Ecclesiasticas regulares, vel sæculares habere in commendam, vel administrationem perpetuam. Cuius dispensationis iustæ causæ esse possunt: tum alia, tum dignitas tituli quo qui insigniuntur in omnibus Papæ assuntur ex officio, tanquam consiliarij, & coadiutores ipsius, conuenientes cum eo in vnum consistorium: & vnum collegium efficientes cum eo; ut consilio, peritia, ingenio, industria, ministerio, & opera illorum is vratur. Accedit quod mores huius sæculi ferant, ut Cardinalis non habens redditus suo statui, & dignitati competentes, nec habeat multum autoritatis: cui incommode ex bonis Ecclesiarum providere non est à ratione alienum: cum Cardinales sint in seruitio totius Ecclesiæ: & possint absentes curare ne particulares Ecclesiæ, quarum bona capiunt, inde pariantur detrimentum.

192. Secundo, iuxta cap. De multa, titul. De præbendis, abbatia, prioratus siue regulares, siue sæculares, personatus, præpositura, decanatus, Archidiaconatus, cæteraque officia, & administrationes perpetuæ, quæ dignitatem habent annexam, incompatibiles sunt cum alia abbatia, vel prioratu, & quocumque alio beneficio curato aut dignitate: ita ut vacet ipso facto beneficium, cum aliud in

compatibile simul accipitur pacifice possideretur: & nisi illud, sic vacans statim dimitatur in præsentia alicuius personæ publicæ, is qui illud retinet, ipso facto priuatur & eo, & secundo adepto: fitque inhabilis ad sacros Ordines, & ad quæcumque alia beneficia, per Extrauag. communem, Execrabilis, De præbendis, §. Qui vero.

Tertio iuxta Clementinam vltimam De præbendis: dignitas est incompatibilis cum Canonicatu, aut quocumque alio beneficio residentiam requirente, siue in eadem Ecclesia, siue in diuersis. Ad quam incompatibilitatem Concil. Trident. sess. 7. cap. 4. De reform. extendit: pœnam citari capituli, De multa: decemens ipsum habere vim non solum in beneficiis curatis, sed etiam in quibuscumque aliis secundum ius incompatilibus: qualia sunt ea quorum iam meminimus. Aduerte autem consuetudinem, que seruatur alicubi, & est frequens in Ecclesia Gallie, vt in eadem Ecclesia, dignitas sit canonicatus, non reprobata iure: vt ex cap. 1. De consuetudine in 6. & ex cap. Quia saepe, De præbendis eodem libro; potest intelligi: sicut illa reprobatur in eodem cap. 1. tanquam corruptela, quæ vnus simul habet duas diuersas dignitates, aut cum dignitate personatum, aut aliud officium perpetuum, quod sit beneficium.

293. Quarto, omne beneficium curatum est incompatibile cum alio beneficio curato, iuxta cap. Quia in tantum, De præbendis: itemque cum dignitate, vel personatu, vel officio perpetuo, vel administratione perpetua: ita vt in hoc incompatibilitatis modo, perinde ac in præcedentibus, prius beneficium incompatibile vacet per adaptionem posterioris, iuxta cap. De multa, ut. De præbendis, & cit. Extrauag. Execrabilis, eodem titulo. Aduerte vero, quod hic de beneficio curato dicitur, intelligendum esse pariter de Parochiali Vicaria perpetua, ex cap. 2. De officio Vicarij, & ex Clement. vnica eod. titulo.

Quinto, omne beneficium simplex residentiam requirens, qualis est omnis Canonicatus, & portio Ecclesiæ cathedralis, aut collegiæ, incompatibile est cum alio simili, & cum beneficio curato, ac cum dignitate, nam ipsum quoq; personalem præsentiam beneficiarij exigit: quam idem nequit simul exhibere in diuersis locis. Id ipsum autem beneficium simplex, per alterius incompatibilis adaptionem vacare, consequens est ex eo, quod in Concilio Trident. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. cap. 17. de reform. pœna antecitati capituli De multa, extendatur ad omnia beneficia de iure communi incompatibilia: de quorum numero sunt simplicia requirentia residentiam.

294. Sexto, nullum beneficium simplex, quod residentiam non requirit, est incompatibile cum alio similiter simplici, iuxta communem opinionem. Et probatur quia incompatibilia beneficia dicuntur, quæ ad primum illorum post adaptionem secundi, & pacificam possessionem illius, vacat ipso iure: vel saltem per Iudicis officium, aut sententiam vacare potest, aut debet: seu, quod idem est, quia potest illo beneficio per iudicem priuari, qui obtinet pacificeque possidet secundum. Iam cum quis obtinet secundum beneficium simplex non requirens residentiam, prius eiusdem rationis non vacat, nec per Iudicis officium, aut sententiam vacare debet de iure Canonico, quod nihil tale statuit.

Si obiciatur: quando vnum tale beneficium simplex sufficiens est ad honestam beneficiarij sustentationem: illud non posse simul haberi cum alio, quia pluralitas in beneficiis est contra ius naturale, quando vnum sufficit: vt iuxta communio rem sententiam proposuimus in præcedenti numero 280. Respondetur, inde quidem sequi, quoad ius naturale, & forum conscientie talem pluralitatem, nisi interueniat legitima dispensatio, damnabilem esse: non autem quod ea sit cum incompatibilitate, quæ ex iure Canonico puniri possit, & debeat in foro externo. Etsi enim ius Canonicum in cæteris beneficiis, quæ incompatibilia diximus, non permittat pluralitatem absq; Superioris dispensatione, vel iuris concessione, sed modo supradicto puniat in foro exteriori: pluralitatem tamé in beneficiis simplicibus non requirentibus residentiam, non punit similiter; sed Deo puniendum reliquit. Vnde

pluralitas ipsa quando vnum sufficit, illicita quidem est in illis, utpote contraria iuri naturali secundum probabiliorum opinionem: non est tamen iure Canonico irrita, aut irritanda in foro exteriori: quia non punitur ab Ecclesia, sed conscientia cuiusque relinquitur punienda a Deo: quo fit ut ea non censetur habere coniunctam incompatibilitatem, de qua agimus.

Si obicitur secundo, omne beneficium quantumcumque simplex, & exiguum sit, requirere residentiam, iuxta cap. Sanctorum, distinct. 70. & cap. Conquerente. De Clericis non resident. beneficia autem requirentia residentiam, esse incomparabilia. Respondetur, ei iuri derogatum esse consuetudine quoad beneficia simplicia, quae seruitoria dicuntur. Talia enim ideo residentiam non requirunt, quod vniuersali consuetudine receptum sit, ut in eis continue seruiatur per substitutos Vicarios; secus quam in canonicatibus, & portuibus, in quibus vsus nunquam obtinuit, ut contra Canones seruiatur in eis continue per substitutos Vicarios.

Septimo, Nullum beneficium praestimoniale, aut Capellaniam simplicem (simplicem dico ad differentiam Capellaniarum maiorum, quae in quibusdam Ecclesiis Cathedralibus, aut collegiatis, vsu obtinent nomen, & praerogatiuam dignitatis) aut aliud beneficium seruitorium, est incompatible cum alio beneficio simplici residentiam requirente, aut etiam curato, aut dignitate. Nam talis pluralitas non est ipso iure Canonico irrita, nec irritanda in foro exteriori: sed solum iuxta antedicta, cum vnum talium beneficiorum fuerit beneficiario sufficiens, relinquitur in foro conscientiae auctoritate Dei punienda, aut reuocanda. Aduerte tamen si ex statuto, vel fundatione, Capellania aliqua simplex, aut aliud beneficium seruitorium exigeret residentiam, de eo in hac re esset eadem ratio, ac de alio quod ex iure residentiam ipsam requirit: quia ut iuri, sic tali statuto, aut fundationi satisfaciendum est ex obligatione.

295. Octauo, Nullus vicariatus ad tempus, aut coadiutoria ad tempus, aut officium Ecclesiasticum ad tempus, incompatibilitatem habet cum aliquo beneficio Ecclesiastico, etiam si curatum sit, vel dignitas. Neque enim iure communi talis pluralitas est irrita, vel irritanda in foro exteriori. Adde quod in eo non fit pluralitas beneficiorum: quoad quidem officium datum ad tempus, etiam si exigit residentiam, non est beneficium: cum ad beneficij rationem pertineat ut detur ad totam vitam. Vnde intelligitur quod Panorm. habet ad cap. De multa tit. De praebendis, num. 23. Vicariatum Vicarij generalis Episcopi, non esse beneficium, cum de se non sit ad vitam, sed ad beneplacitum Episcopi: ideoque non esse incompatible cum aliis beneficiis. Nec obstat quod dignitatem habeat, quoniam ea non est propria, sed aliena, puta Episcopi. Intelligitur etiam non esse contra canones, si aliqui habentes beneficium curatum, sint ad tempus visitatores, prouisoires, aut coconomi ab Episcopo constituti, quamquam in foro conscientiae prouidendum est, ne Ecclesia, aut Parochiani damnum, aut scandalum pariantur: sed ut illis sufficienter per substitutos ad idem tempus consulatur.

296. Quod attinet ad incompatibilitatem ex conditione adiuncta: notandum est, quod talis conditio possit esse vel loci, vel persona: loci quidem, quia iure Canonico sub eodem recto, id est in eadem Ecclesia non possunt ab vno haberi duo beneficia siue requirentia, siue non requirentia residentiam, prout intelligitur ex cap. De multa, tit. De praebendis. §. Is quoque, in fine, & ex cap. Literas, De concess. praebendae.

Dubitatio autem est, de qua in vtramque partem auctores Azor referunt 2. par. Moral. Insti. lib. 6. cap. 11. quest. 2. An istud sit verum non tantum de duobus similibus, ut de duobus canonicatibus, duobus dignitatibus, duobus beneficiis seruitoriis: sed etiam de dissimilibus, ut de vno Canonice, & vna portione, vna dignitate, & vna Capellania; vno beneficio curato, & vno beneficio simplici. Affirmantem vero idem Azor merito iudicat probabiliorum: quia ratio prohibitionis eiusmodi, perinde cernitur in beneficiis dissimilibus, ac in similibus: parque aequitatis ratio,

paria iura suadere videatur; iuxta citata in glossa ad cap. Dudum, 2. De electione, verbo. Idem de personaribus. Tendentem autem partem negantem ipse Azor sic mentem interpretatur, ut existimet solum docuisse, consuetudine introduci posse, ut quis sub eodem recto habeat quidem duo beneficia dissimilia, non tamen duo similia: tanquam magis absolum scilicet, & de quo populus offendatur facilius, tanquam de accumulatione auara aut ambitiosa.

Potest quoque eadem conditio esse personae; quia in Religioso incompatibilia sunt plura beneficia: siue sint prioratus, siue Abbatiae; siue curam animarum habeant, siue non: siue sint beneficia manuaia, siue perpetua; ipsoque iure primum vacat per ademptionem secundi, ex cap. Cum singula De praebendis in 6. & Clement. Quia regularis, De supplenda Praelatorum negligentia, §. finali.

TITVLVS TERTIVS.

De amissione beneficiorum.

QUAE huc pertinent, ad 4. capita reuocantur, quorum primum est de extinctione. Secundum de vacatione. Tertium de renuntiatione. Quartum de permutatione beneficiorum.

CAPVT XXI.

De extinctione beneficiorum.

SVMMARIVM.

- 297 De extinctione beneficii per illius siue sublationem, siue suppressionem.
- 298 De eadem per vnionem, qua varia est.
- 299 Qui sint, qui beneficia vnire possunt.
- 300 Debet vnio beneficiorum fieri iusta de causa: & qualis sit in vniuersum, & aliquot particulares.
- 301 De vnione in fauorem personae.
- 302 Diversi modi vnionis Episcopo illiciti.
- 303 De dismembratione beneficii contingente tribus modis.

Beneficium extinguitur primo, cum omnino tollitur; quod fieri potest tum ratione aedificij, quando Ecclesia, aut alius pius locus aedificatur in prauidicium alterius Ecclesiae, vel p. j. loci: tunc enim quidquid aedificatum fuerit, demolendum est expensis aedificantis, ex cap. 1. & 2. De noui operis nuntiatione: irritumque redditur quidquid de Clericis ibi insti-tuendis, aut rebus aliis eo pertinentibus ordinatum fuerit; retribus eorum ad pristinum statum reuocatis, prout ex citato cap. 2. expresse habetur. Tum etiam ratione cultus diuini sublato, & dignitatis beneficii extinctae. Qua extinctione interueniente, beneficium censetur pariter extingui. Exemplum habetur ex cap. fin. 25. q. 2. in illis qui priuati fuerunt Episcopatu, eo quod Episcopum suum occidissent.

Extinguitur secundo beneficium per suppressionem: nempe, iuxta cap. Ex parte, De constitutionibus, iuncta glossa ad verbum Diminuti: quando inter Canonicos ex iusta causa numerus praebendarum minuitur, & vna, vel duae extinguuntur, ut fructus caeteris accrescant, accedente Summi Pontificis auctoritate, qui confirmet diminutionem illam: dummodo tamen Capitulum postea suppressam praebendam, vel dignitatem nulli conferat: quia ex tali collatione sequeretur illius restitutio, iuxta cap. Cum accessissent, De constitutionibus. Causa autem potissima suppressendi beneficii, est diminutio fructuum tanta, ut non possint inde nutrir Clerici, iuxta cap. finale, De verborum signific. Ad quod facit etiam, quod in Ecclesia admittere non debeant plures, quam commode ex redditibus nutriri possint, ex cap. 1. & cap. Auctoritate, De institut.

Extinguitur tertio beneficium per vnionem: videlicet quando vna Ecclesia sic additur alteri, ut iuxta propria qualitate, induat qualitatem beneficii, cui adiungitur, ut

in casu

REGINA
DE
PRAE
EDR
E. V

in calu cap. Cum dilectus, De iis quæ vi: in quo Ecclesia secularis Canonorum fit regularis monachoru Cisterciensium: cuiusmodi vnio dicitur incorporatio, eo quod per eam vnum beneficium sic adiungitur alteri, vtambo efficiant vnum quali corpus; atque priuilegium datum vni, communicetur alteri.

Huic vnioni duas alias minus proprias addit glossa ad cap. 1. Ne sede vacante, verbo, *Vniendo*. Vna est per quam vnu beneficium subiicitur alteri, ita vt Ecclesia, seu præbenda vnita, sit quasi filia eius cui vnitur, & ci tanquam inferior superiori, aut accessoria principali maneat coniuncta, & cõsequenter habeat illius priuilegia, & sua propria perdat: argumento, cap. Recolentes, De statu monachorum: vt si non exempta vnatur exemptæ, fit exempta, vel contra: & si secularis vnatur regulari, fit regularis, vel contra: talisque vnio dicitur subiectio. Altera est, quando duo beneficia vniantur sub vna persona: ita vt duæ Ecclesiæ taliter vnitæ retineant separatim propriam naturam, & qualitatem; & vtraque maneat æque principalis sicut antea; nec aliter eæ dicuntur vnitæ, quam quod vtriusq; vnus, idemque sit præfectus: vt cum quis simul est Episcopus, & Parochus. Actalis vnio dicitur annexio, seu applicatio: quia per eam vna Ecclesia annectitur, applicaturve alteri: sine subiectione tamen, ita vt vnaqueque retineat sua priuilegia, & præminentias. Exemplum peti potest, ex cap. Et temporis, 16. quæst. 1.

Porro nonnunquam vnio est temporalis, vt quæ fit ad certum tempus, vel ad beneplacitum Prælati viuientis, vel ad vitam alicuius tertie personæ: nonnunquam vero perpetua, vt quæ nominatim fit in perpetuum; vel quæ fit ad placitum Sedis Apostolicæ iuxta cap. Si gratiose De re scriptis in 6. De quibus videri potest Rebuffus in *praxi beneficiorum par. 1. tit. De vnionibus beneficiorum*: vt & de iis qui possunt beneficia vnire.

In quibus ponitur primo Papa, qui solus vnire potest Episcopatus, ex cap. Sicut vnire, De excessibus Prælatis. & ex Extrauag. communi, Saluator, De præbendis. Solus item potest beneficia reseruata, vel affecta Sedi Apostolicæ, ex cap. Quod translationem, De officio Legati. Nec refert quod horum quoque vnio tribuatur Episcopo in Concil. Trident. sess. 21. cap. 5. De reform. quia tribuitur ei solummodo tanquam Sedis Apostolicæ legato. Papa denique solus vnire potest beneficia diuersarum dioceseon: nam si quis alius possit, maxime Archiepiscopus in diocesebus suorum Suffraganeorum. At is non potest, ex eodem cap. Sicut vnire.

Ponitur secundo Episcopus, qui potest intra fines suæ Dioceseos beneficia vnire exceptis antedictis, cap. Sicut vnire, prius citato, & Clement. 2. De rebus Ecclesiæ non alienandis. Quibus accedit Concil. Trid. in cit. cap. 5. Ac etiam ratio: quia omnes Ecclesiæ Dioceseos, commissæ sunt curæ, dispositioni, & sollicitudini sui Episcopi, ex cap. Decretum, & cap. Regenda 10. quæst. 1. non potest tamen Episcopus cuiusmodi aliquod beneficium vnire suæ mentis, etiam de Capituli sui consensu; nec etiam ipsi Capitulo, ex cit. Clem. 2. §. finali: sicut nec potest sibi met beneficium ipsum conferre, ex cap. finali, De institutionibus.

Ponitur tertio Papæ Legatus à latere, qui potest vnire beneficia in Prouincia sibi delegata: in qua potest omnia quæ Ordinarius Episcopus; non item cæteri Papæ Legati, ex cap. 1. De officio Legati, in 6. Qua de re loco cit. à n. 24. ad 29. Rebuffus. *Qui in sequenti nu. 32. addit Episcopo inferiores, siue Abbates, siue alios non posse beneficia vnire, etiam si possint tale ius præscribere: sicut possunt alia iura Episcopalia, ex cap. Auditis, De præscriptionibus. Et vna Ecclesia potest præscribere alteram, tanquã sibi vnitam; si eam ita tenuerit per 40. annos, ex cap. Cum de beneficio, iuncta glossa, ad verbum, Legitima, De præbendis in 6. De qua etiam re idem Rebuffus ibidem num. 34. & 35. in 36. Addens Capitulum sepe vacante posse vnire beneficia, quæ poterat Episcopus: quia quæ sunt iurisdictionis, trãferunt ad Capitulum sede vacante, ex cap. vnico, De maior. tit. & obed. in 6. Cæterum debet Episcopus in vnione faciendâ, adhibere sui Capituli consensum, non tamen vocare ipsorum beneficiorum possessores, ex cit. Clem. 2. De*

qua re etiam Rebuffus legendus est in explicatione regulæ cancellariæ De vnionibus, quam adiungit memorato titulo, glossa 11.

Fieri debet vero beneficiorum vnio ex iusta causâ; quæ in vniversum est necessitas, vel vtilitas Ecclesiarum, & populi. In particulari autem est primo, cultus diuinus: quæ ex causâ beneficia vniantur Ecclesiis Cathedralibus, vel collegiatis, relicta pensione congrua presbytero, qui cultui diuino inferuit in beneficio vnito, ex cap. Extripanda, §. Quia vero, & cap. Exposuisti, De præbendis. Secundo, si valde vicinæ Ecclesiæ commode possint ab vno presbytero regi, cap. Et temporis, 16. quæst. 1. Tertio, si vna Ecclesia destituta sit populo, ex cap. Vnio, 10. quæst. 3. Quarto, si destituta sit Ecclesia Clericis propter cladem aliquam, vel morbos, aliamve causam, ex cap. Postquam 16. q. 1. cap. fin. §. Hostilitatis, 25. quæst. 2. cap. 2. De religiosis domibus. Quinto, si tam exiguarum facultatum sit Ecclesia, vt non possit nutrire proprium Clericum, ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 13. De reform.

Quibus addi potest iuxta cap. penult. & vltimum, 21. quæst. 1. fauor personæ, quæ tantæ dignitatis, & prudentiæ habetur, vt duabus Ecclesiis sufficere possit. Quamquam talis causa raro est iusta: ideoq; vniones, quæ solebant ad vitam beneficiarij propter illam fieri, prohibentur in Concil. Trident. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. cap. 17. De reform. Nec immerito: tum quia tales vniones perniciosæ sunt, & introductæ contra ius commune, prohibens ne habeantur plura beneficia incompatibilia; tum quia videtur species esse negotiationis illicitæ, & turpe lucrum, Clericum vnum duabus Ecclesiis præponi, 21. quæst. 1. cap. 1. Quamquam Papa tales vniones potest iusta aliqua de causâ facere: sicut & in beneficiorum incompatibilitate dispensare pro summa potestate, quam habet disponendi de beneficiis. Ita tamen vt per Concil. Trident. sess. 7. cap. 6. sess. 24. cap. 13. & sess. 25. cap. 9. possint Episcopi eas examinare, an per surreptionem, vel obreptionem, & ex iustis, vel iniustis causis factæ sint: easque impetratas dissoluere, cum nondum fuerint sortitæ effectum: si coram ipsis non prebentur iustæ causæ.

Colligitur ex dictis vnus, modus vnionis, quo ea illicitæ fit ab Episcopo: nempe si fiat ob fauorem tantum personæ. Alter adhuc est, si velit secularẽ Ecclesiam regulari coniungere: quod prohibetur in Concil. Trident. sess. 24. cap. 13. De reform. Tertius est præterea, si velit Ecclesiam secularẽ vnire m.asterio in compensationem damnorum, quæ ei intulit: non enim est legitima vnio, cum delictum personæ non debeat redundare in damnum Ecclesiæ, cap. Cum olim, 2. De priuilegiis. Ita habet decisio Rotæ 611. in antiquis. Quartus porro est, si velit beneficium iurispatronatus laici, cum altero beneficio vnire sine consensu patroni; per glossam ad cap. Nobis fuit, De iure patron. ad verbum, in capella: quam vide. Et prædictis adde in Concil. Trident. sess. 14. cap. 9. De reform. prohiberi posthac fieri vniones Ecclesiarum diuersarum dioceseon; ne limites, & termini Episcopatum condendantur: & sess. 24. cap. 13. De reform. prohiberi vniones Ecclesiarum Parochialium, vel curam animarum habentium denuo fieri m.asteriis quibuscumque, vel abbatibus, vel dignitatibus, vel præbendis Ecclesiæ Cathedralibus, vel collegiatis, vel Hospitalibus, vel militiis. Non prohibentur tamen fieri vniones Parochialium cum aliis parochialibus.

Cum vnione coniungitur dismembratio: quæ dicitur tribus modis. Primo, cum vnum beneficium alteri incorporatur; quod vt fiat disiungi debet à corpore Ecclesiæ, cuius est beneficium. Secundo, quando aliquod beneficium est pingue, & pars fructuum illius applicatur aliis beneficiis exiguis vt fiant maiora. Tertio, quando vnum beneficium pingue diuiditur in duo, ita vt sint duo beneficiarij intitulati. Cæterum eodem modo autoritate Papæ, vel Episcopi opus esse ad dismembrationem quo ad vnionem, ad quam ea est præambulum quoddam, par est estimare; congruenter cap. Cum accessissent, & cap.

Ex parte, De constitutionibus: ac cap. Vacante, De præbendis.

CAPVT XXII.

De vacatione beneficiorum.

S V M M A R I V M.

- 304 Quid sit beneficium vacare: & varia talis vacationis species.
- 305 Quae beneficia dicantur vacare apud Sedem Apostolicam: & differentia inter reseruata dispositioni Papa, & dispositioni Sedis Apostolicae.
- 306 Reseruatō clausa in corpore iuris.
- 307 Reseruatō extra corpus iuris.
- 308 Quid sit beneficium vacare de iure tantum.
- 309 Vacatio primi beneficii propter secundum adeptum.
- 310 Causa ob quas affectus secundum beneficium, etiam curatum, non priuatur primo.
- 311 Vacatio beneficii per non promotionem ad presbyteratum.
- 312 Vacatio per matrimonium.
- 313 Quantumcumque consecutum non fuerit effectum suum.
- 314 Vacatio ob contractum ab initio maiore ordine.
- 315 De ratione qua ob concubinatum beneficiarii, vacat ipsius beneficium.
- 316 De matrimonio, per quod beneficium non vacat.
- 317 De vacatione per professionem in religione, aut per translationem beneficiarii in aliam Ecclesiam.
- 318 Vacatio beneficii imposita ipso iure ob haeresim.
- 319 Imposita ob simoniam.
- 320 Imposita per sequenti hostiliter Cardinalem, aut Episcopum.
- 321 Imposita ob quaedam alia crimina.
- 322 Quaedam crimina ob quae beneficiarius non est quidem beneficium priuatus ipso iure, debet tamen priuari.
- 323 Casus in quibus beneficium vacat ipso iure tantum.
- 324 Alii in quibus iure simul, & sine vacat, & talis vacationis aliquid effectus.
- 325 Distinctio notanda ad cognoscendum quando non expectata Iudicis sententia beneficiarius tenetur relinquere beneficium, quo priuatur ipso iure.
- 326 Effectus non faciendi fructus suos, ob vacationem beneficii ipso iure.

304. **B**eneficium ex eo vacare dicitur, quod a nemine occupetur, vel possideatur, vt notat glossa ad primam Extrauagan. communem, tit. Ne sede vacante, verbo, Vacantium. Suntque variae talis vacationis species: quaedam enim est facta, vt quando beneficia vacant tantum ad aliquem effectum, non autem absolute: sicut ad finem permutationis faciendae renuntiauerit quis beneficio. Nam ex eo vacat quidem; non tamen simpliciter, ex cap. unico, De rerum permutatione, in 6. Similiter cum quis propria auctoritate relinquat beneficium sine approbatione Superioris, ipsum vacat tantummodo facte, non item vt e: quia talis per Superiorem cogi potest redire ad propriam Ecclesiam, ex cap. Si quis vero, & cap. Si quis Presbyter, si prima, quaest. 1. & cap. Admonet, De reuocatione. Quaedam vero est, qua beneficium dicitur vacare apud Sedem Apostolicam, quae ex Gomezio ad regulam Cancell. De triennali possessore, q. 31. potest dupliciter intelligi: vno modo proprie, de reseruacione, quae clausa est in corpore iuris, prout est in cap. 2. De praebendis in sexto. Altero modo improprie, de quacumque vacatione in Romana curia: ita vt idem sit vacare apud Sedem Apostolicam, quod vacare in Romana curia. Quaedam praeterea est, qua beneficium dicitur vacare extra Sedem Apostolicam, & ideo libere posse ab Ordinario collatore conferri. Quaedam adhuc est, qua beneficium dicitur vacare ipso iure tantum, prout contingit cum eo ipso, quod ab aliquo certum crimen perpetratum est, is priuatur beneficio, nulla expectata admonitione, vel sententia Iudicis. Quaedam item, qua ipso tantum facto vacat beneficium: vt censetur cum quis iustum habes relinquere titulum seu proprietatem, non habet illius possessionem. Quaedam demum qua tam de iure, quam de facto beneficium vacat, vt accidit quando tam titulus, seu proprietates beneficii, quam possessio illius vacat. Atque de prima specie nihil hic occupat ad antea dicta addendum. De ceterarum variis modis deinceps est dicendum.

De vacatione apud Sedem Apostolicam.

SECTIO I.

Beneficia vacare apud Sedem Apostolicam, vel in curia Romana, est reseruata esse Summo Pontifici: vt censetur illa, quae cum alioqui ex iure communi possint ab Ordinariis conferri, sibi soli Papa reseruauit conferenda, ita vt nequeant ab Ordinariis ipsis conferri. Quae reseruatio nonnumquam est generalis, qua plura beneficia, sub vna ratione comprehenduntur: vt cum omnes Cathedralis Ecclesiae, vel omnia beneficia alicuius provinciae, aut ciuitatis reseruantur: nonnumquam vero est specialis, qua vel singulariter vnum, aut alterum beneficium, vel pluraliter beneficia certae Ecclesiae reseruantur. Nota vero ex Nicolao de Milis in suo repertorio, verbo, Reseruatō, per cap. Si gratiose, De rescriptis, in 6. reseruacionem beneficii quam Papa facit suae dispositioni, finiri morte ipsius: eam autem quam facit dispositioni Sedis Apostolicae, non finiri. Quae quidem dicitur clausa in corpore iuris, cum de ea textus habeatur in Decreto, vel Decretalibus: cum vero in Extrauaganantibus, vel regulis Cancellariae, dicitur reseruatō extra corpus iuris.

Itaque clausa in corpore iuris censetur reseruatō translationis Episcopi, cum de ea textus habeatur in Decreto Gratiani 7. q. 1. cap. Mutationes, & in Decretalibus Gregorij, cap. Inter corporalia, & cap. Licet, De translatione Episcopi. Censetur quoque illa qua habetur ex cap. 2. & ex cap. Praesenti, De praebendis in 6. pleniusque declaratur in Extrauag. communi. Ad regimen, eod. tit. Nempe reseruatō beneficiorum, quae in Romana curia vacare dicuntur: hoc est omne, quod vacent per obitum Curialium: nempe auditorum Rotae, Capellanorum Summi Pontificis, Officialium Cancellariae, Cardinalium, familiarium Summi Pontificis, & eorum qui Romanam curiam sequuntur, & moriuntur in loco vbi est eadem curia; vel extra curiam intra duas dietas: itemque Legatorum, & Nuntiorum Summi Pontificis, Curforum euntium, & redeuntium Romam. Cuiusmodi omnia in memorata Extrauag. prohibentur ab Ordinariis conferri; alioqui sit irrita collatio: siue beneficia sint cum cura, siue absque cura animarum.

Tres tamen sunt casus, in quibus beneficii sic vacantis, quando fuerit cum animatum cura, collatio relinquatur Ordinario. Primus est, ex cap. Statutum, De praebendis, in 6. quando Papa omiserit illud intra mensem conferre. Secundus est, ex cap. Si Apostolica ibidem, quando illud vacauerit Sede Apostolica vacante. Tertius, ex eodem cap. in fine, quando illud vacauerit etiam viuente Papa, sed ipse moritur, antequam illud conferat.

Censetur autem extra corpus iuris esse reseruaciones illae, quae sunt in primis Cancellariae regulis, quarum, & similiarum notitia habere cum maxime pertineat ad eos qui in Forensi praxi beneficiorum versantur, relinquere nullam petendam ex Gomezio & Rebuffo in eadem regulas contenti duo generalia mone. Vnum est, vt alia negotia, sic & beneficia, quibus Summus Pontifex manum imponit, conferri collationi, & dispositioni eiusdem reseruata: vt si beneficium contulerit, & collatio sit nulla; siue quia per surreptionem obtenta fuit, siue quia fuit facta omnino incapaci, tale beneficium tunc dicitur affectum Papae: ita vt nullus alius possit illud conferre ea vice, argumento cap. Inter dilectos, De excessibus Praelatorum. Item si Papa commendet beneficium alicui, manet per mortem commendatarij ipsi Papae affectum: ita vt alius non possit illud conferre ea vice. Ad quod facit glossa, ad cap. Is cui procuratio, De electione, in 6. verbo, Confirmatus. Alterum est, quod habetur ex Bulla Gregor. Papae 13. quae incipit Sanctissimus in Christo Pater, edita anno Domini 1572. die 26. Iunij: Papam reseruante sibi beneficiorum collationem relinquere Ordinariis quatuor menses liberos, Martium, Iunium, Septembrem, & Decembrem: sique Episcopi, & alij Superiores Praelati apud suas Ecclesias, aut dioeceses resideant personaliter, relinquere sex menses in quibus possint talia beneficia conferre, Februarium, Aprilium, Iunium, Augustum, Octobrem, & Decembrem: re-

ternare vero sibi sex alios: ita ut cum eo illi alternatim habere dicantur: quia nimirum Papa confert vacantiam in suo mense, & Praelatus residens, vacantiam in mense sequenti. Differentia tamen est inter menses Papae, & menses Ordinariorum, quod in illis Ordinarius non possit beneficia vacantia conferre: hi autem ita relicti sunt Ordinariis, ut Papa semper habeat potestatem praeveniendi; sed si non praevenerit, valida erit collatio Ordinarii, quantumcumque Papa postea conferat: si facta fuerit cap. De qua re Azorius tomo 2. lib. 6. cap. 34. quaest. 11.

De beneficiorum vacatione ipso iure tantum.

SECTIO II.

Beneficium ipso iure tantum vacare censetur, quando titulus, seu proprietas eius vacat quidem, non tamen possessio. Quo fit ut beneficium ita vacans possit per Ordinarium collatorem conferri non vocato possessore, eoque inuito. Sed cum is qui illud tali modo impetravit, nequeat possessionem adipisci sine causa cognitione, ac nisi vocato possessore, fit ut beneficium non vacet de facto; cum de facto teneatur adhuc a priore possessore, quem oportet appellare pro possessione dimittenda vacua: argumento cap. Licet, Episcopus, De praebendis in 6. Et ratio est, quia ex vna parte Episcopus, ius quod habet collationis, exercere potest inuito eo, qui tantum de facto possessor est: sicut & quilibet potest rem suam de facto detentam ab vno, concedere alteri, detentore ipso non vocato, cum ex reg. 26. iuris, digestis: Qui potest inuitis alienare, multo magis & ignorantibus, & absentibus potest. Ex altera parte vero nemo possessorem rei suae potest possessione priuare auctoritate propria, ex lege. Extat enim decretum, ff. Quod metus causa gestum erit.

Inponitur autem a iure istiusmodi vacatio, nonnunquam ob factum, non habita ratione maleficij, nonnunquam ob maleficium seu crimen. Atque pluribus modis contingit illius prioris generis vacatio. Primus est, cum quis habens dignitatem, personatum, vel quodcumque beneficium curatum, adipiscitur aliud ei simile, nam per adeptam pacificam possessionem secundi (qua possessio non censetur haberi ante elapsum duorum mensium vel potius anni integri tempus; ut probat Iosephus Mascardus, De probationibus concl. 183, num. 48.) vel si per beneficium ipsam steterit quominus eandem adipiscatur: primum vacat ipso iure, ex Extrauag. communis Execrabilis De praebendis §. Qui vero, & ex cap. De multa eodem tit. & ex cap. 1. De officio Vicarij: quod idem est de aliis beneficiis sub eodem titulo dicendum: nempe per ademptionem pacificae possessionis secundi beneficij, prius possessum, si in eadem sit Ecclesia, vacare, per cap. Literas, De concess. praeb. n. & Clem. finalem, De praebendis.

Nota autem cum Panorm. ad id. cap. De multa num. 2. non vacare ipso iure beneficium secundum adeptum, si vel ipsum, vel alterum prius habitum non sit Curatum quantumcumque sit incomparabile. Fundamentum Panorm. est, quod in eodem cap. §. Praesenti: ad talem penam requiratur, ut tam primum quam secundum beneficium annexam habeat curam animarum.

Nota secundo, quod per cap. Eam te, De aetate, & qualitate, & cap. Referente, De praebendis, habenti duo beneficia curata detur optio retinendi quod maluerit: intelligendum esse (ne pugnet cum cap. De multa, eodem titulo) quando utrumque beneficium eidem conferatur eodem tempore: neque constat quod primum sit, & quod secundum, ex glossa penult. ad citatum cap. Eam te: in additione.

Nota tertio. Eum qui beneficium proposito modo vacans obtinuit a collatore: priuari iure quod in eo acquisiuit, si illud teneat a possessione de peelat propria auctoritate, ex cap. Eum qui, De praebendis, in 6. Item si possessio beneficij ablata sit alicui, eam restituere debere priusquam de titulo disputans audiatur, iuxta cap. 1. & cap. In literis, De restitutione spoliatorum.

Nota quarto, causas non deesse ob quas ille qui secundum beneficium assensus est, non priuatur primo possessore, vel illius possessione, quantumcumque sit curatum. Ex

sunt: primo, si dispensatus sit quis ad retinendum utrumque beneficium, ut in cap. Si gratiose, De rescriptis, & in cap. Non potest, De praebendis, utrobique in 6. Deinde si simul, & semel duo beneficia collata fuerint vni a diuersis, etiam si curata sint. Nam is optionem habet quod maluerit retinendi, ut in cap. Eam te, De aetate, & qualitate. Praeterea si quis calore iracundiae secundum acceperit, incontinenti seu statim poeniteat talis acceptionis, potest illud repudiare, ut nota Panorm. ad cap. De multa tit.

De praebendis, num. 13. quia quod calore iracundiae sit admittit poenitentiam, argumento cap. Si quis iratus, 2. quaest. 3. Item fieri potest, ut acceptatio secundi beneficij non probetur a Superiore acceptantis, Ideoque primum non vacet, cui renuntiare non potuit sine consensu eiusdem Superioris: qui & potest eum ad suam Ecclesiam reuocare, ut Panorm. in sequenti num. 15. docet, per cap. Admonet, De renuntiatione. Adde ex eodem Panorm. ibidem num. 14. eum qui fecit expensas de patrimonio, in primo beneficio: non cogi illud dimittere, donec ei de fructibus satisfactum sit, argumento cap. Quicumque, 12. quaest. 4. Alia quae huc referri possunt habet Sylu. in verbo, Beneficium 4. quaest. 4. apud quem videri possunt.

Secundus modus, quo ex facto siue maleficio, vacatio beneficij contingit ipso iure, est per non promotionem ad presbyteratum: nempe quando non presbytero collatum est Parochiale beneficium, nec ipse intra annum efficitur presbyter. Is enim ipso iure priuatus est beneficio eodem: ita ut illud possit tanquam vacans conferri alteri, iuxta cap. Licet Canon. & cap. Commissa, De elect. in 6. Adde consequenter: quod idemmer ad presbyteratum non promotus, nequeat resignare alteri, aut permutare eiusmodi beneficium: utpote quod priuatus est. Porro is annus ex citato cap. Commissa, §. Annus autem: incipit computari ab eo tempore, quo beneficiarius habet pacificam possessionem, nec per ipsum stetit quominus illam prius habuerit. Intra quod etiam tempus, locus est excommunicationi, cum prouisus de beneficio curato, legitime impeditus est, ne ad presbyteratum promoueretur, ex eodem cap. Commissa. Exempli gratia, si non habuit Episcopum a quo ordinaretur: aut Episcopus noluit eum ordinare; aut quo tempore debuit ad Ordines accedere, impeditus est morbo domi detentus. Quae omnia locum habent quoque in eo qui obtinuit vicariam perpetuam ex Clem. vnica, De officio Vicarij: itemque in eo qui obtinuit Prioratum conuentualem, aut Curatum, ex Clem. Ne in agro §. Ceterum, De statu monachorum: siue illum habeat in titulum, siue in commendam. Non habent autem locum in Decanis, & aliis praefectis praesidentibus Capitulo, collegiove Canonico-rum. Nec item in Episcopis, aut Abbatibus: quia praedicta iura loquuntur de parochiali Ecclesia, aut Prioratu: neque sunt interpretatione extendenda: Quo argumento in cap. Statuti, De electione in 6. decernitur, neque habere locum in Ecclesiis Collegiatis, quantumuis parochialibus.

Tertius modus, quo contingit ipso iure beneficium vacare, est per matrimonium a beneficiario contractum. Nam ex cap. 1. cap. Quod a te, cap. Diuersis fallacis, & cap. Cum decorem, De Clericis coniugatis: qui beneficia habent, & vxorem ducunt priuantur illis. Si opponas non priuari ipso iure, sed tantum per sententiam Iudicis priuandos esse, ut memorata Capitula innuere videntur, cum vtuntur verbis futuri temporis; ut deponantur, priuentur, relinquunt beneficia, & retineant vxores. Respondetur ex communi Doctorum consensu, & Ecclesiae vsu haberi contrarium, per eadem Capitula. Illa vero verba, referri ad vacationem de facto in qua sit opus sententia Iudicis, & cognitione causae ad habendam possessionem collati beneficij vacantis per contractum matrimonium: eodem scilicet modo quo traditum in cap. Diuersis fallacis, ante citato intelligendam est; nempe Episcopum qui sciens contulit beneficium coniugato, non posse eundem beneficio priuare: sed opus esse auctoritate Superioris: intelligendum inquam est de priuatione possessionis, non autem iuris, cum beneficium non possit coniugato conferri de iure.

Si rursus opponas, quod in cap. Ioannes, De Clericis coniugatis, prohibeatur coniugatus molestari super soluta-

ratio-

311.

312.

AL
IS

ratione, dummodo nullum percipiat beneficium Ecclesiasticum, quo iudicatur in coniugio posse teneri beneficium. Responderi ibidem glossa finalis: quod tenere possit per dispensationem Papæ: aut beneficij nomine illic intelligi pensionem, seu stipendium quod laico nonnunquam datur ab Ecclesia: ratione cuius etiam si datum non sit in titulum beneficij, debeat tamen portare tonsuram, si consuetudo ita ferat.

313. Procedunt autem ista quantumcumque matrimonium à beneficiario contractum, non sit per carnalem copulam consummatum, imo, *vt ad memoratum cap. i. nu. 7. notat Panormit.* quantumcumque de facto tantum sit contractum, nec ipsum subsistat: siue ob consanguinitatem detectam inter contrahentes, aut aliud impedimentum canonicum siue quod post nuptias ante matrimonij consummationem vxor transferit ad Religionem: & ideo matrimonium ipsum dissolutum sit, ex cap. Verum. De conuersione coniugatorum. Quam doctrinam aliis citatis Azor sequitur in 2. tomo Moral. Instit. lib. 7. cap. 16. quæst. 5. sub finem. Beneficium autem contrahentis propterea censetur in talibus casibus vacare ipso iure, quod matrimonium sit ita contrarium ordini Ecclesiastico vt ab hoc resiliere, consequenterque beneficium suum pro derelicto habere, eive ipso facto renuntiare velle beneficiarius videatur matrimonium contrahens (*ad quod facit cap. Ex ore, iuncta glossa, ad verbum, Renuntiasse. De his que sunt à maiori parte Capituli*) adeo vt talis nequeat ad idem beneficium redire, quantumcumque non sit vere coniugatus: quia sicut priuatio contractus semel de facto inducta, non reuiuiscit: ita nec gratia concessi beneficij semel extincta, etiam cessante causa extinctionis, reuiuiscit postea: vt deduci potest ex Clement. Gratia De rescriptis. Ad hæc pertinent ad beneficiarios in minoribus Ordinibus constitutos, quibus matrimonium contrahere permittitur.

314. De beneficiariis maiore Ordine, etiam solo subdiaconu initiat, quibus nuptiæ sunt interdictæ (iussuque est vt si de facto ducant vxores, dimittant eas tanquam concubinas cap. i. cap. Quod à te, & cap. Cum decorem, De Clericis coniugatis) difficultas est, num si vxores de facto duxerint, beneficia ipsorum vacent ipso iure: an vero sit opus priuatione, per Iudicis sententiam faciendam. De qua re Panormit. *in cit. num. 7.* differens, concludit ipso iure vacare beneficia, nec opus esse Iudicis sententia condemnatoria. Ratio est, quod iuxta cap. Eum te De præbendis in 6. non debeant melioris conditionis esse, quam beneficiarij minoribus tantum Ordinibus initiati, qui contrahendo non delinquant: argumento cap. Nuper, De bigamis. Neque refert quod matrimonium non valeat, quia cum per ipsos non steterit, quin matrimonium contraheretur (prout in in eod. cap. Nuper, notatur) merito peinde puniuntur, ac si vere contraxissent.

Accedit quod ipso facto, qui matrimonium contrahit, videatur renuntiare beneficio, vitam eligendo Ecclesiasticæ contrariam. Adde quod per cap. Sane secundo. De Clericis coniugatis, cum Sacerdote qui matrimonium contraxit, post penitentiam longam, & vitam laudabilem peractam, dispensari possit, eique beneficia restitui. Vnde sequitur illa esse ei adempta per contractum matrimonij. Quam doctrinam citatis auctoribus Azor sequitur in ante memor. quæst. quinta.

315. Cæterum ipsi sacris Ordinibus initiati non sunt ob concubinatum sine contractu matrimonij iure ipso priuati suis beneficiis: sed sunt per Iudicis sententiam priuandi, per cap. Sicut, De cohabit. Cleric. & mulierum, contra quos, ac cæteros beneficiarios fornicarios procedendi, formula traditur in Concil. Trid. sess. 25. cap. 14. De reformat. nempe vt primum à Superioribus moneantur relinquere concubinas, quas domi, vel alibi detinent. Deinde si moniti non abstinerint se ab illis, sint ipso facto priuati tertia parte suorum prouentuum Ecclesiasticorum, qui fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Episcopi applicentur. Tertio, adhuc nihilominus in tali crimine perseverantes, si secundo moniti non pareant: non tantum omnes prouentus suos Ecclesiasticos eo ipso amittant, sed etiam sint quamdiu arbitrabitur Ordinarius, suspensi ab

administratione ipsorum beneficiorum. Quarto, si ita suspensi necdum desistant: omnibus beneficiis portionibus, ac officiis, & pensionibus quibuscumque Ecclesiasticis priuentur, atque inhabiles, & indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis, & officiis reddantur donec per manifestam vitam emendationem, à Superioribus ipsorum visum fuerit, ex causa cum eis dispensandum. Ac tandem adhuc ad vomitum reuersi præter prædictas pœnas, ex communicationis gladio plectantur. Quorum omnium cognitionem, Concilium vult non ad Archidiaconos, aut Decanos, vel alios inferiores pertinere, sed ad Episcopos qui sine strepitu, & figura, iudicij, solaque veritate facti inspecta, procedere possint tanquam Sedis Apostolicæ delegati, nulla appellatione, aut exemptione obstant.

316. Restat hic monendum, quod in superius citato num. 7. Panormit. & Gigas De pensionibus, quæst. 54. num. 9. & 10. habent ex Ioanne Andrea, non vacare beneficium ob matrimonium, quod est nullum, vel ex defectu consensus: vt cum alteruter contrahentium est mente captus: aut metu cadente in constantem virum adigitur ad contrahendum (nulla enim ratio matrimonij esse potest sine libero consensu) vel ex defectu competentis ætatis: ob quam matrimonium contractum habet tantum rationem sponsaliorum, de futuro ex cap. vnico, De desponsatione impuberum, in sexto. Addit Gigas in eadem quæst. 54. sub finem: eodem modo quo beneficium vacat per matrimonij contractum, pensionem Clerico attributam extingui.

317. Quartus modus, quo adhuc vacatio beneficij contingit ipso iure, est per beneficiarij professionem expressam, vel tacitam in religione approbata, ex cap. Beneficium, De regularibus in sexto, nõ autem per ingressum religionis infra annum probationis, vt ibidem exprimitur.

318. Quintus modus est per translationem: vacat enim Ecclesia, Prælato ipsius in alteram Ecclesiam translato, cap. Si quis iam translatus 21. q. 2. vbi vide glossam. Deinde Episcopus propria autoritate ad aliam sedem transfrens, ipso iure amittit vitamque, id est, & possessam & ambitam, cap. Quanto, De translatione Episcopi.

De criminibus ob que vacatio imposita est ipso iure.

SECTIO III.

319. Vacatio posterioris generis, qua scilicet beneficium ipso iure vacat ob crimen, contingit quoque pluribus modis.

320. Ac primo ob hæresim; nam hæretici manifesti priuantur ipso iure beneficiis, per cap. Ad abolendum, De hæreticis (prout bene declarat Rebuffus in Praxi beneficiorum tertia parte sub initium) ad quod cap. glossa, verbo reprehensus, notat manifestum hæreticum dici eum, qui talem se esse confiteatur, vel qui legitima probatione, puta per testes, est de hæresi conuictus, vel qui dogma hæreticum publice prædicat, & defendit. Idem etiam, priuari inquam ipso iure suis beneficiis, dicendum est de iis qui suffragis, & ope hæreticorum ea consecuti sunt, ex cap. 2. §. Ad hæc, De hæreticis, in 6. Idem etiam de apostatis à fide, vt habet Rebuffus loco cit. num. 47. quia plus est apostata, quam hæreticus: nec debet ad Clericatus officium admitti, distin. ct. 50. cap. penult. & vltimo. Idem demum de schismaticis, vt ibidem num. 29. habet quoque Rebuffus, per cap. Nos consuetudinem, distin. 12. & cap. Quia diligentia, De electione. Rationem addens, quia ex cap. Inter 24. quæst. 3. nullum schisma est, nisi sibi aliquam hæresim confingat, vt recte ab Ecclesia recessisse videatur.

321. Contingit secundo eadem vacatio, per simoniam. Nam ex Extrauag. communi Cum detestabile, De simonia, beneficium simoniace adeptum adimitur ipso iure, ita vt possessor fructus suos facere non possit, incurratque in excommunicatione Papæ reservatâ. Nec etiã posse remedio triennali possessionis iuuari habetur ex regula Cancellariæ. De triennali possessione (vt patet ex eiusdem verbis relatis in præced. nu. 258.) idque siue simonia sit realis, siue tantum consuetionalis, vt tractat Gomefius ad eandem regulam

lam quaestio. 12. id est, siue commissio sit dato, & accepto; siue tantum promissio aliquo temporali, pro beneficio. Idem auctor tamen in fine eiusdem quaestiois alijs citatis notat, ob conventionalem simoniam beneficium non vacare ipso iure, sed requiri Iudicis sententiam, nisi postea impleatur promissum: quo casu ex conuentionali fit realis simonia. Adde & nisi simonia sit confidentialis propter constitutionem Pij quinti, quam Nauarr. habet in Enchir. cap. 23. num. 110.

Si quaeras, An ista procedant in eo quo ignoſcente commissio est simonia. Respondetur quoad vacationem procedere: vt ad cap. penult. De electione Panormit. notat, & iam docuimus in praeced. lib. 23. cap. 12. sect. 2.

Si etiam quaeras, An qui simoniace adeptus est beneficium, priuatur quoque ipso iure alijs beneficijs non adeptis simoniace. Respondetur, ea de re esse controuersiam, quam in tomo primo De religione libr. 4. capit. 58. Suarez tractat: cum quo partem negantem in praxi tenere possumus tanquam fauorabilem, ac in communi vsu positam: ac per eundem auctorem bene stabilitam: vt ipsum legenti satis patere potest. Fundamentum vero est, quod nullum decretum inueniatur in quo talis poena (priuationis, inquam, beneficiorum ante simoniam commissam possessorum) feratur, addita particula ipso iure, vel ipso facto, aut alia aequiuale, sine qua nullam poenam censerat ratam, nisi in Ordine ad Iudicis sententiam condemnatoriam, regula est receptissima tam Theologorum quam Canonistarum.

Contingit tertio; per crimen vacatio beneficij, ex cap. Felicitis, De penis in 6. quando quis persequitur, vel percussit Cardinalem, vel mandat persequi, aut percussit, vel quando socius est percussorium. Item ex Clemen. 1. De penis, quando quis in Episcopum fuerit similiter iniurius. Quamquam si se legitime defendendo, vt vim vi cum moderamine inculpata repellendo, percuteret, excusatio esset ab hac poena, vt & ab homicidio, ex cap. Significasti, secundo, De homicidio: & ab excommunicatione, ex cap. Si vero 1. De sentent. excommunicationis.

Contingit quarto, per Clementinam 2. De penis; si quis beneficiarium includens coegerit ipsum renunciare beneficio. Nam ultra alias poenas, & nullitatem renunciationis, qui id egerit, si sit Praeatus, per triennium suspenditur a perceptione fructuum Ecclesiarum suarum: si vero sit alius beneficiatus, priuatur ipso iure beneficijs suis.

Contingit denique: Tum in electis, qui fuerint negligentes post octo dies, ad electionem electo praesentandam, cessante impedimento legitimo. Nam per triennium suspenduntur ab omnibus beneficijs, quae habuerint in Ecclesia ipsa electiua: sique intra id tempus se iniecerint administrationi eorumdem beneficiorum, ipso iure illis priuantur, ex cap. Cipientes. §. Ceterum, De elect. in 6. Tum in eo, qui possidens beneficium fructus illius sequestrato sibi usurpat, impeditque sequestrum. Nam talis ipso iure priuatur eodem beneficio, ex Clemen. vnica, De sequestratione possessionis, & fructuum: Tum in eo qui alio possidente nactus est possessionem beneficij propria auctoritate, ex cap. Eum qui, De praebendis, in 6. hocq; modo beneficium dicitur vacare per intrusionem: Tum etiam in beneficiato qui rem immobilem Ecclesiae suae alienat sine auctoritate, & consensu Papae. Nam talis si inferior sit Episcopo, vel Abbate, per Extrauag. primam communem, De rebus Ecclesiae non alienandis, ipso iure priuatur beneficio suo: Tum demum in eo qui se opposuerit electioni, tanquam facta contra formam iuris, vel de persona indigna, nec possit probare quod obiecerit: nam talis per triennium suspenditur a beneficijs quae habet in Ecclesia electiua; siq; se interea illis ingesserit, priuatur ipso iure titulo eorumdem, per cap. 1. §. fin. De electione in 6.

Praeter haec autem haecenus proposita crimina, dantur alia, ob quae beneficiarius non est quidem priuatus beneficio ipso iure: potest tamen, & debet iure priuari: de quibus pro Confessarij in institutione sufficit in genere monere cum Rebuffo in eodem titulo De modis amittendi beneficia numer. 61. & 62. quod Clericus priuari beneficio debeat tantum pro graui delicto: neq; talem poenam a Iudice infligendam esse, nisi id a iure statuatur: prout statuitur de peccato

non residendi, cum beneficium residendum requirit, in cap. Ex parte 1. & cap. Conquerentis, & cap. Inter, De Clericis non residentibus. In cuius statuti executione oportet, iuxta cap. Ex tua, & cap. Clericos eod. titulo; praemissam esse monitionem non residenti vt resideat: nempe si comparat, moniteatur per citationem: sin minus, quia scilicet vagabundus discurrit, triax citationis edictum, in Parochia ipsius publice: atque si citatus non compareat intra sex menses, priuabitur beneficio, ex citato cap. Ex tua, iuncta glossa. Itemque si appareat quidem, sed non obediat, nisi rationabilem causam habeat non residendi, vt morbum suum, vel suorum, inimicitias capitales, aeris intemperiem; vel alia similia, ex cap. finali, eod. tit. Statuitur item de Clerico exerceente iudicium sanguinis, per cap. Clericis Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Ex literis, De excessibus Praelat. Quod intelligendum est pari ratione de omni crimine, quod ex iuris dispositione inducit irregularitatem, iuxta illud quod habet Panormit. ad cap. Latores De Clerico excommunicato ministrante, num. 2. Omnem irregularem dignum esse depositione. Statuitur demum de excommunicato, qui per annum in excommunicatione persistit, per cap. Rursus cum sequenti in quaest. 3. prout bene tractat Selua De beneficio 3. parte quaest. 4. versus finem. Neq; opponi potest, excommunicationem non imponi semper pro crimine adeo graui de se, vt dignum sit priuatione beneficij; nam etsi id ita sit, tamen persistencia illa in excommunicatione per annum, reddit graue quodcunque tale, vt satis indicauit Concilium Trident. sess. 25. cap. 3. De reform. in fine, cum statuit contra annexum censuris, si per annum in sorduerit in illis, posse, vt contra de haeresi suspectum, procedi.

De vacatione ipso facto tantum, vel iure simoniae, & facto.

SECTIO IV.

Ipso facto tantum, & non iure vacare dicuntur beneficia. Primo, si possessor titularis beneficij, a corporali possessione deiciatur vi, vel alio modo illegitimo: nam non definit esse titularis, ideoque beneficium non vacat iure: sed quia ille non habet possessionem, beneficium dicitur de facto vacare, donec spoliatus restitutus in integrum. Ad hoc induci potest caput. Accepta, De restitut. spoliati. Secundo, si quis metu, aut vi cogatur eiurare beneficium, non ideo minus dicitur titularis, ideoque beneficium de facto tantum vacat, ex cap. Ad aures & cap. Ad audientiam, De ijs quae vi, metu, & fraude fiunt. Tertio, si Clericus per longum tempus absens sit a sua Ecclesia, censetur habere beneficium suum pro derelicto: quod ideo vacat ipso facto: sed quia conferri alteri non potest, nisi post legitimam admonitionem absentis, iuxta cap. Ex tua, & cap. Clericos, De Clericis non residentibus, non censetur vacare de iure. Quarto, si beneficium collatum sit absentis, & ignorantis collationem: ipsum, repote nondum acceptatum a prouiso, vacat de facto: non autem de iure, quia Ordinarius non potest illud alteri conferre, ex cap. Si tibi absentis, De praebendis, in sexto.

Ipso iure autem, & facto simul, beneficia dicuntur vacare per mortem beneficiarij: cum enim hic sit tantum fructuarius: & in beneficijs interdita sit omnis quasi haereditaria successio: eo ipso quod is moritur, tam de iure, quae de facto beneficium vacare censetur. Dicuntur beneficia eodem modo vacare per renunciationem, de qua pluribus dicendum est sequenti capite: sed prius proponendi sunt aliquot effectus ipsius vacationis.

Primus est: vt beneficium cum vacat ipso iure, possit impetrari antequam accusetur, vel condemnetur reus criminis, propter quod inducta est vacatio. Vide antedicta in sect. 3.

Secundus est: vt in conscientia beneficium quod vacat ipso iure, nonnunquam sit statim dimittendum nonnunquam vero expectari possit Iudicis sententia declaratoria criminis, prout patet ex ijs, quae tradidimus in praeced. lib. 13. cap. 26. quaest. 3.

Ad cuius plenam intelligentiam distinguendum est inter leges Ecclesiasticas imponentes ipso facto, vel iure priuatio-

AL
IS

323

324

325

nem beneficij. Nam alia sunt quæ eam imponunt, non in pœnam criminis, sed tantum ob factum Clerici, vel euentum, vel conditionem tacitam non impletam, sub qua fuit eidem Clerico collatû beneficium: adeo vt leges huiusmodi censentur potius conuentionales, quam pœnales. Quo fit, vt ex in foro conscientia inducant obligationem statim dimittendi beneficium. Sic ille qui matrimonium contrahit, aut qui professionem facit in religione approbata, aut qui accepto Parochiali beneficio nõ promouetur intra annum ad presbyteratum, nullatenus potest beneficium retinere.

Alia autem leges sunt quæ vere, & propriè pœnales, beneficiorum priuationem imponunt in pœnam criminis commissi: hæc iuxta Soti, & aliorum sententiam quos secuti sumus loco antememorato, non obligant Clericû in foro conscientia, ad beneficium statim dimittendum: quia cum ipse vere, ac propriè habuerit ius acquisitum in beneficio: non debet in foro conscientia, contra seipsum tam grauem pœnam exequi, sed potest expectare sententiam Iudicis. Neque obstant verba legis: Sit ipso iure priuatus, vel vacet beneficium: quia tantum significant esse alijs ius beneficium impetrâdi eo ipso, quod beneficiarius fuerit in iudicio declaratus reus illius criminis: ita vt opus non sit aliqua alia sententia, qua is condemnetur priuatione beneficij; sicut est opus, cum lex non priuat, sed præcipit priuandum.

Quod tamen non procedit, cum in lege adicitur: Sit ipso iure priuatus beneficio, absque vlla declaratione, vel ministerio Iudicis. Aut, priuatum esse ipso iure beneficio, præsentis decreti vigore declarantis. Aut ipso iure priuatus, ita vt in foro conscientia beneficium dimittere teneatur. Nam tales particulae aditæ inducunt in foro conscientia priuationem beneficij, ante omnem declarationem criminis: quasi Ecclesia sub ea conditione Clerico beneficium contulerit, vt si tale crimen patrarit, debeat statim illud relinquere. Vnde possumus argumentum sumere; quod cum tales particulae non addantur frustra, sed habeant eum effectum quem diximus: dum non adduntur in lege; indicari quod ea non imponat obligationem in conscientia dimittendi statim beneficia: sed ita, vt possit expectari Iudicis sententia declaratoria criminis. Id quod locum habere, etiam quando crimen notorium est ex euidencia facti, notus libro 1. De iust. & iure, questio. 6. art. 6. in fine tertie conclusionis, satis probabiliter tenet contra Panormit. ad caput. Cum non ab homine, De iudicij, Ratio est, quia euidencia facti non succedit loco sententia Iudicis sed loco accusationis, iuxta cap. Euidencia De accusat. iuncta glossa finali.

326. Tertius effectus vacationis est, vt ipso iure, vel ipso facto priuatus beneficio non faciat fructus suos. Qui quidem cum aliqua restrictione intelligendus est quoad vacationem ob crimen. Nam ante ratam sententiam declaratoriam eiusdem criminis, talis vacatio non obstat quin beneficiarius possit fructus beneficij percipere iuxta tradita à nobis in expositione primæ difficultatis adde à nobis ad supra memoratam questio. tertiam. Post eiusmodi vero sententiam nequit illos percipere: ita vt perceptos restituere teneatur, tanquam alienos, cum & titulo & administratione beneficij priuatus sit. Qua etiam de causa id ipsum beneficium nequit ab ipso tunc resignari alteri, aut permitti cum alio beneficio.

CAP. XXIII.

De renunciatione beneficiorum.

SVMMARIVM.

- 327 Renunciationis beneficij varia genera.
 328 Renunciare potest quis beneficio. non tantum per seipsum, sed etiam per procuratorem: & tres casus in quibus, tenetur renunciare.
 329 Obligatio iuris nature relinquendi beneficium, & restituendi fructus ex eo perceptos.
 330 Dux regule Cancellaria in renunciatione obseruanda.
 331 Conditio renunciationis vt fiat auctoritate Superioris.
 332 Conditiones, vt scienter, & vt sponte fiat.

- 333 Difficultas, An irrita sit renunciatio facta meru.
 334 Alia, An facta à minore 25. annis: aut facta in seruire morbi acuti.
 335 Reliqua conditiones requisita ad validitatem renunciationis.
 336 Per renunciationem valide factam beneficium vacat.
 337 Modi quibus datur egressus ad illud.
 338 Quando renunciatio possit aut non possit fieri propria auctoritate.
 339 Renunciatio est aut tacita que dupliciter contingit: aut expressa, que distinguitur in puram & conditionatam.
 340 Conditionata quatuor species: & quod tres prima possint tantum coram Papa fieri.
 341 Quod quarta possit fieri coram Ordinario.

In Decretalibus tam Gregorij, quam Bonifacij, & in Clementinis, est titulus De renunciatione: quæ varia habet nomina. Aliquando enim vocatur cessio, aliquando resignatio, aliquando simplex renunciatio; & aliquando regressus: cum aliqua tamen differentia. Nam cessio propriè est, quando renunciatus nondum habet possessionem beneficij, sed tantum ius ad illud. Resignatio vero, quando aliquis ius suum renunciat in fauorem alius, quem nominat in ipsa renunciatione. Simplex autem renunciatio, quando neminem nominat. Regressus denique, quando aliquis ita renunciat, vt post mortem illius cui fit resignatio, beneficium reuertatur ad resignantem. Considerabimus autem primo renunciantem, secundo, modum renunciationis, tertio, effectum eiusdem, quarto, varias illius species.

De renunciantem.

SECTIO I.

Circa renunciantem obseruandum est, quod beneficiarius possit beneficio suo, tanquam rei ad se spectanti renunciare vel serbo: idque per se ipsum vel per procuratorem renunciatus, possit reuocare eam renunciationem, quamdiu res est integra, hoc est, quamdiu non accessit approbatio Superioris: quantumcumque ipse renunciatus multa interea faciat, quæ facere soletis qui plene renunciauit, argumento cap. Lectæ, De renunciatione. Verumtamen is qui renunciationem reuocat, curare debet vt suus Procurator, vel Superior talem reuocationem intelligat antequam beneficium alteri conferatur: alioqui enim reuocatio non habebit locum, ex Clementina vnica, De renunciatione.

Aduerte vero ex cap. Quidem, De renunciatione: beneficiarium qui petijt & impetrauit à Superiore facultatem renunciandi suo beneficio, si postea mutet sententiam, cogi nihilominus renunciare. Præter quem casum dantur duo alij, in quibus beneficiarius tenetur beneficio suo renunciare, illudque relinquere. Prior est, quando committit peccatum, quod sic ius punit priuatione beneficij, vt exprimat obligari in conscientia illud relinquere. Exemplum habetur in eo, quod Concilium Trident. sess. 24. cap. 18. versu. Cauentur, De refo. m. statuit de ijs qui examinant Parochos iuxta eiusdem Concilij decretum: si aliquid recipiant ratione eiusdem examinis: tam eos ipsos qui accipiunt, quam illos qui dant, perdere omnia sua beneficia, nec posse absolui, nisi ea dimittant. Posterior casus est, quando pœna Ecclesiastica debetur etiam iure naturali. Ad illud enim quod est de iure naturali, quisque in conscientia statim tenetur.

Vbi aduerte, quod omnis obligatio iuris nature ad relinquendum beneficium, vel restituendum fructus perceptos, nascatur ex eo quod beneficiarius omittat officium, propter quod datur beneficium. Inde enim sequitur rectè rationi aduersari, vt beneficium retineat, vel fructus eius capiat, qui non potest, aut non vult officium propter quod ipsum datur, exercere.

Id quod potest tribus modis contingere. Primus est, quando beneficiarius habet essenziale impedimentum: vt si duxerit uxorem, vel professionem fecerit in religione approbata. Item si nolit suscipere Ordines, vel acquirere scientiam, quam tale beneficium requirit. Itemque, iuxta cap. Nisi, De renunciatione, ob scandalum, aut malitiam populi, ineptus esse etus

effectus sit ad eiusmodi officium exequendum. In quibus tribus casibus ille tenetur vel relinquere beneficium vel removere impedimentum si potest, ut potest in casu secundo. In tertio casu vero, beneficium resignando alteri, reservare sibi pensionem auctoritate Superioris interposita, iuxta cap. Ad supplicationem, De renunciatione, & receptam consuetudinem.

Secundus modus est, quando beneficiarius habet impedimentum officij tantum accidentale, hoc est, quo durante potest quidem facere officium, sed peccabit faciendo: ut cum est celsura Ecclesiastica irretitus. In eo casu enim, si respiscere velit, ac relinquere peccatum: potest quidem interea dum quantum potest liberationem à tali impedimento procurat, fructus beneficij sui percipere: sed si non sit spes quod eam obtinere possit, tenetur alteri digno, cui voluerit, beneficium ipsum resignare: quandoquidem nequit bonam conscientiam illud retinere, cum peccet siue faciens officium, impeditur censurâ, siue non faciens, iniuste percipiendo fructus qui ob officium dantur.

Tertius modus est, quando beneficiarius nullum quidem impedimentum habet; sed non vult officium ipsum facere: nam tunc vel debet se emendare, vel beneficium resignare alteri: a quo rata temporis quo eam primam voluntatem retinendo, officium omisit: perceptos fructus restituere: atque damna, si qua Ecclesiâ intulerit, resarcire.

Superest notandum quoad resignantem, duas regulas Cancellariâ observandas esse in renunciatione. Prior est, quæ dicitur de infirmis resignantibus. Posterior vero, quæ dicitur de publicandis resignationibus. Illa habet, ut si infirmus ex graui infirmitate resignauerit beneficium suum in fauorem alicuius, vel alias: & post resignationem, etiam admissam, mortuus fuerit ex ea infirmitate intra 20. dies, à die consensus præstiti resignationi computandos, resignatio nulla sit: censeturque vacare beneficium, non per resignationem, sed per obitum beneficiarij. Hæc vero habet, ut resignatio admissa in curia Romana, publicetur seu manifesta fiat in lo loco beneficij intra sex menses, computandos à die consensus præstiti resignationi. Sin resignatio fiat coram Ordinario, ut publicetur intra mensem à tempore collationis: alioquin si resignans moriatur in possessione beneficij nulla publicatione facta intra sex menses, vel intra mensem, ut prædictum est, censetur beneficium vacare per mortem resignantis quidem, sed mortui in possessione: non autem per resignationem; ita ut resignatarius qui prius est, nullo ex resignatione titulo uti possit. Quæ regulæ sunt institutæ ad fraudes euitandas. Earum plenam explanationem ex Gomefio petere poterit qui volet, eam persequente plurium questionum tractatione.

De modo renunciationis.

SECTIO II.

AD modum obseruandum in renunciatione sex conditiones sunt necessariae. Prima est, ut renunciatio fiat cum facultate Superioris: Sic enim Episcopus, etiam non consecratus, dummodo sit confirmatus, renunciare non potest Episcopatu sine facultate Papæ, ex cap. 2. De translatione Episcopi. Nec item Prælati exempti potest renunciare suæ prælaturæ, sine eadem Papæ facultate, ex cap. fin. De renunciatione. Qui vero subiungunt Episcopo, non possunt sine facultate ipsius beneficio suo renunciare ex cap. Admonet, De renunciatione. Et merito: quia Episcopi interest scire beneficij vacationem, ut possit illud conferre intra sex menses, ei ad conferendum constitutos, in cap. 2. De confessione præbendæ. Imo ex glossa ad Clementinam vnicam, De renunciatione, verbo, Manibus: quâdo beneficium datur per electionem, nominationem, vel presentationem, debet etiam adesse facultas eligentium, nominantis, vel præsentantis.

Renunciatio autem facta absque facultate, inualida est respectu Superioris: hoc est, Superior non obstante ea renunciatione, potest beneficium reuocare ad beneficium renunciatum, ex cap. Non oportet, 7. questio. 1. An vero sit etiam inualida respectu renunciantis, hoc est, An renun-

cians perdat ipsi facto titulum, si renunciet sine facultate, dubium est: quod Couarr. tractat in libr. 1. Variarum resolut. cap. 5. numer. sexto: ac partem negantem pluribus in eam citatis sequitur. Et merito, quia in cap. finali, De renunciatione, expresse habetur de exemptis, quod si renunciant absque auctoritate Papæ, renunciatio non valeat: & in cap. Quod in dubijs, eodem titulo, habetur generaliter de ceteris, quod si resignent in manibus laici, atque adeo Superioris incompetens, priuandi sint beneficio. Unde sequitur non esse priuatos ipso facto: & hinc rursus, eam renunciationem esse inualidam, & ex qua beneficium non vacet, nec amittatur.

Secunda conditio est, ut renunciatio fiat scienter. Nam nemo renunciat ei, quod ignorat, ff. De inofficioso testamento, lege Mater. Unde si vel termini iuris sint ignoti, vel alij procedendi modi sint obscuri, ij debent renunciati significari, ac declarari: alioquin per tales obscuritates decipiens ipsum, tenetur ad restitutionem. Vide Sylu. in verbo, Renunciatio, qu. 6.

Tertia conditio est, ut renunciatio fiat sponte, & propria voluntate. Hinc enim irrita est renunciatio quæ à beneficiario furioso fit extratempus, quo est mentis compos: argumento cap. Quamuis, 7. questio. 1. cum tunc non habeat liberam voluntatem resignandi, utpote qui non est talis voluntatis particeps, ex cap. Si quis insanians, 15. questio. 1. & Clement. Si furiosus, De homicidio. Irrita etiam est quæ fit dolo: ex cap. Lectæ, De renunciatione: vel vi, ex Clementina 2. De pœnis. Vide Rebuffum in praxi beneficiorum par. 3. tit. De causis resignationem irritantibus.

An autem irrita quoque sit metu facta, dubitatur: nam irritam esse cum Rebuffus decis. 203. in antiquis, & quibusdam alijs Rebuffus ibidem in resignatione metu exorta, putat ipso iure irritam esse, sicut & electionem metu factam, aut matrimonium metu contractum, Coralius vero in sua paraphrasi, in materiam Sacerdotiorum, par. 1. cap. 8. numer. 11. putat non esse irritam ipso iure, sed rescindendam esse officio Iudicis: ad quod facit textus in cap. Abbas, De ijs, quæ vi, iuncta glossa ad verbum Coactus. Et ita tenuit Rota decisione 374. in nouis. Ac confirmatur: quia ex communi tam Theologorum, quam Iurisperitorum sententiâ, metus non ita tollit absolute voluntarium, ut facta metu, censentur inuoluntarie facta. Quod si pacta, conventiones, contractusque; aliqui metu facti, iure ipso sint nulli; id propterea fit, quod de illis esse nullos, sit constitutum, ut & de nonnullis alijs enumeratis in memorata glossa.

Quia igitur nunquam in iure exprimitur, ut resignatio metu facta, sit nulla ipso iure videtur vnius dicendum, Iudicis tantum officio esse rescindendam iuxta statum capit. Abbas, & duo sequentia. Nihil refero vero siue beneficiario, siue personæ ei sanguine proximè coniunctæ, talis metus incutatur, argumento cap. Sciant, De elect. in 6. siue etiâ quocunque alio modo; excepto casu, quem iam ante ex Clem. 2. De pœnis attigimus: scilicet per sui captionem, & incarcerationem cogatur beneficium suo renunciare: quia tunc renunciatio est inualida.

Dubitatur quoque, An si minor 15. annis renunciauerit beneficio, valeat renunciatio. De quo disputat glossa, ad cap. Ex parte, verbo, Quamuis minor, De restitut. spoliatorum. Atque partem affirmantem tenet Syluester verbo Minor, in fine: quia minores in beneficiis, & alijs causis spiritalibus habentur pro maioribus, ex cap. finali, De iudicijs, in 6. Couarruias vero partem negantem sequitur, in libr. 1. Variarum resolutionum, cap. 5. num. 3. & melius: quia quod beneficiarius minor censetur maior 25. annis, priuilegiu est, quod retorqueri non debet in dispendium illius in cuius fauorem datur, ex regula 61. iuris in sexto. Quanquam si talis intra triennium non petat suam restitutionem, nec saltem protestetur de impedimento actus, illam postea non impetrabit propter triennale prescriptionem, de qua egimus in præced. cap. 18. Adde his ex defectu propositæ tertiæ conditionis, censeri inualidam renunciationem factam in seruore, & incendio morbi acuti; ut in phrenesi, iuxta cap. Gonfaldus, 17. questio. 2.

Quarta conditio est, ut renunciatio fiat gratis, id est, nullo interueniente pretio, vel præmio, quo pecunia, vel res

332.

333.

334.

335.

AL
IS

quæ si pecunia æstimabilis, detur: alioqui enim esset renunciatio simoniaca. Quinta conditio, vt non interueniat fraus. Nam si fraude renunciatio extorqueatur ab eo qui renunciat, illa est invalida, ex 15. quæstio. 6. cap. 1. v. g. si quis dicat beneficiario; quod ipsius pater petat literas renunciationis, vt ei conferatur aliud beneficium. Similiter si renunciatus decipiat illum cui renunciat: vt v. g. si ille expectet beneficium pinguius, quod huic dandum erat, nisi facta esset talis resignatio: eo enim casu renunciatus amittit vtrumque beneficium, id est, tam illud cui renunciat, quam illud quod ob illam fraudulentam resignationem acquisiuit, ex cap. 2. Derenunciant. in sexto. Postrema conditio est, vt beneficiarius renunciet apertis verbis. Quare si tantum dicat alteri, quod submittat se ipsius misericordiam, vel gratiam, aut beneuolentiam, non censetur facta renunciatio, ex cap. Sane, & cap. Veniens, De renunciatione.

De effectu renunciationis.

SECTIO III.

336. **E**ffectus renunciationis in eo consistit, vt cum valide facta fuerit, beneficium vacare censetur, nec renunciatus possit vi prioris tituli, & absq; noua collatione illud repetere, ex cap. Ex transmissa, ex cap. Super hoc, De renunciatione, & ex cap. 3. & 4. De restitut. spoliatorum. Nec item capere possit fructus eiusdem beneficii resignati: ne quidem ex donatione illius, cui facta est resignatio: si enim id fecerit, tam ipse, quam ille cui resignauit, sunt excommunicati ex communicatione reserua. Papa in Conc. Trid. sess. 22. cap. vlt. De reform. Vbi & additur, vtrumq; priuari omnibus beneficijs, quæ ipsi tunc habent.

337. Porro iuxta cap. secundum De renunciat. ille qui beneficium renunciat, potest ad illud demereri eligi: danturque tres casus in quibus ipse potest sine noua electione, aut collatione redire ad beneficium resignatum. Primus est, quando resignauit, vt haberet aliud beneficium, quod postea intellexit collatum esse à Summo Pontifice. Tunc enim statim rediens ad suum beneficium, recuperat illud: alioqui vtrumque perdit, ex cap. Si beneficia, De præbendis, in 6. Secundus est, quando aliquis resignat beneficium, vt permutet illud cum beneficio alteri. Nam si permutatio non habeat postea locum, potest redire ad beneficium suum, ex cap. Cum vniuersorum, De rerum permutatione, & ex Clem. vnica eodem titulo. Imò in permutatione, talis conditio expresse ponitur, aut saltem subintelligi solet. Tertius casus est quando aliquis resignat beneficium alicui quem nominat, & non alias, nec alio modo: tunc enim si illi nominatum beneficium non conferatur, resignans redit ad illud. Pro quo facit ratio: quia quando conditio apponitur, contractus non valet nisi conditio impleatur, ex cap. 3. & 4. De conditionibus appositis. Talis vero conditio prout exponitur in sequenti sect. nisi interueniat consensus Papæ, efficit renunciationem simoniacam. Qua de re videndus est Nauarrus in Enchir. cap. 23. num. 107. v. s. u. Ad decimum.

338. Nota autem in tribus prædictis casibus, si beneficium resignatum non dum sit alteri collatum, cum qui renunciat, potest propria autoritate ad illud redire, ex Sylu. Permutatio 2. quæst. vlt. conclus. 5. Quamquam vt videntur lites in foro exteriori, melius est id facere auctoritate Episcopi: præsertim cum inter Doctores non satis constet, an tunc sit opus noua collatione, sicut opus esse constat quando post renunciationem collatum est alteri beneficium. Nota præterea renunciantem beneficio non posse ad illud absq; noua collatione redire, intelligendum esse cum renunciatio fuerit vere facta: non autem cum tantummodo facta fuerit procuratio ad resignandum. Nam quæuis beneficium vacet per resignationem, non vacat tamen per procuracionem ad resignandum; quæ sic reuocari potest, vt resignatio non teneat, facta post reuocationem, quæ venerit in notitiam procuratoris, ex Clem. vnica, De renunciatione. Quamquam in renunciatione ex causa permutationis, cum tractatus ea renunciatione ex causa permutationis, cum tractatus ea ratione fit à compromittentibus, vt in eo vtrinq; Procuratores constituantur ad renunciandum, & acceptatum: non potest alter ex contrahentibus Procuratorem suum reuocare, altero non consentiente; quia ibi constitutio Procuratoris

pars est contractus, quem reuocatio infringere nequit, non interueniente consensu alterius contrahentis.

De diuersis speciebus renunciationis.

SECTIO IV.

339. **R**enunciatio quædam est tacita, & quædam expressa. Tacita dupliciter contingit: vno modo ex actu per quem priuatio beneficii inducitur iure ipso: vt per contractum matrimonij, per adeptionem secundi beneficii, quod tunc non potest cum primo; & sic de alijs, quos proposuimus in præcedenti cap. sectione 2. Altero modo ex præsumptione voluntate, quæ quis renunciasse censetur, cum literas alia instrumenta suæ collationis resignauit in manibus Superioris, prout in cap. Cum pridem, De pæbendis, ad iudicia voluntatis, ex quibus conijciatur mens renunciandi. Neq; enim sola datio instrumentorum facit vrgentissimam iuris præsumptionem de tacita voluntate renunciandi: cum non sit verosimile, eum qui multis forte expensis, & laboribus obtinuit beneficium, voluisse tam facile illud relinquere: ex cap. Super hoc, De renunciatione.

Expressa autem renunciatio contingit, quando quis per se aut per procuratorem dato mandato, curauit ius beneficii per verba significantia, manifesta, aperte sponte prolata. Duplexque esse potest, vel pura, & simplex, vel conditionata, seu modificata. Pura est, quæ fit sine ulla conditione, aut pacto. Cui de iure auctoritatem prebere potest ille Superior ad quem pertinet beneficii collatio: ex glossa ad Clem. vnica De renunciatione, verbo Manibus. Qui quidem nonnunquam est solus Papa, nonnunquam Episcopus, nonnunquam etiam Episcopo inferior, prout habitum est in præcedenti cap. 17. sectione 1.

340. Conditionata vero, seu modificata renunciatio est, quæ fit cum conditione, & pacto. Et quadruplicis speciei esse potest: nam quædam fit in fauorem certæ personæ, & non alias, nec alio modo. Quædam vero fit cum reservatione pensionis constitutæ in beneficio resignato, vel in persona acceptante resignationem, iuxta cap. 2. Nisi essent, De præbendis in fine. Quædam tertio fit cum regressu; & quædam deniq; ex causa permutationis, non alias.

De prima specie notandum est, eiusmodi resignationem fieri posse tantum coram Papa; propter pactiorem quæ iure prohibita (per cap. Quem pio, sub fine, 1. quæst. 2. & cap. Cum pridem, atq; cap. finale, De pactis) facit simoniam in beneficijs, quam uoluntati posituam: in qua ordinarius collator dispensare non potest, & per consequens nec admittere renunciationem cum ea factam. Potest vero beneficium in manibus suis renunciati, conferre personæ pro qua renunciatus illud resignauerit sine pacto: dummodo, iuxta cap. Tuam in Domino, De etate, & qualitate, non conferat ex carnali affectu eorum, qui rogant: sed propter merita eius pro quo supplicatum est: nam tunc nulla, ne quidem positua, simonia est: argumento cap. Tuam nos, De simonia.

Summus Pontifex vero, quamuis dispensare non possit in simonia iure diuino prohibita: potest tamen in simonia positua, seu iure tantum Ecclesiastico prohibita; atq; adeo admittit pacta beneficiorum, præsertim sub titulo, & nomine amicabile compositionis: vt in cap. Super eo, De transact. & in cap. Nisi essent, De præbendis. Iam quod fit renunciatus, ut titulum suum, ac dominium retineat donec ille in cuius fauorem facta est renunciatio, beneficium renunciatum acceptauerit, habes apud Rebuffum in praxi beneficiorum 3. part. titulo De resignatione conditionali n. 15. & 17.

De secunda specie, idem quod de præcedenti dicendum est; nempe talem resignationem fieri posse tantum coram Summo Pontifice, propter simoniam posituam, quæ committitur curando beneficium cum pacto percipiendi aliquid de fructibus illius. Id enim aperte aduersatur iuri Canonico in citato cap. Nisi essent, & in cap. Non satis, De simonia.

De Tertia dicendum quoque est; concessione tantum Papæ fieri posse, vt resignatio sit cū regressu, id est, fiat ea lege, vt si contingat resignatarius præmori resignanti, hic possit redire ad beneficium resignatum, sine alia conditione. Namque talem etiam aduersari iuri Canonico patet eo eo, quod contra canonicas institutiones inducat votum caplandæ mortis, & faciat beneficia quodammodo hæreditaria.

De quarta & vltima specie dicendum est resignationem ex causa permutationis posse fieri coram Ordinario: cui non licet alij, quam compermutantibus conferre beneficia resignata ex cap. vnico, De rerum permutatione, in sexto, & ex Cle. nen. vnica, eodem titulo. Eidemq; resignationi commune esse cum antedictis renunciationibus conditionatis: vt si conditio apposta, hoc est, *permutatio*, non impleatur (quia scilicet alter permutantem moritur ante rem perfectam, vel non vult eam perficere, vel non potest ob aliquod impedimentum) neque beneficio renunciatum esse videatur: cum sit commune omnibus actibus conditionalibus, vt nequeant aliter admitti, vel effectum sortiri, quam si impleantur in forma constituta: iuxta cap. Cum dilecti, De rescriptis, & legem, Qui heredem, & legem Manius ff. De conditionibus, & demonst. De simonia quæ committitur in resignatione beneficiorum tractauimus ex professo in præcedenti libr. 23. c. 18. quæst. 2. & in sequenti tertia, de ea quæ in beneficiorum permutatione: de qua restat dicendum.

CAP. XXIV.

De beneficiorum permutatione.

SVMMARIVM.

- 342 Iure licita est beneficiorum permutatio, si fiat auctoritate Superioris, & iusta id sit causa: & quis sit talis Superior.
- 343 Partes possunt de permutatione tractare tantum sub beneficio Superioris, ac requirere consensum aliorum, si quorum inter sit.
- 344 Quid requiratur cum beneficiis permutanda pertinent ad diuersas dioceses: & quod beneficia non possint permutari cum alijs spiritualibus.
- 345 Po est beneficium pinguis cum tenet permutari: & vnum cum duobus.
- 346 De permutatione beneficiorum inæqualium, quid sit tenendum.

DE hac legi possunt D. Anton. 3. parte tit. 15. cap. 3. Angelus in verbo Permutatio, quæst. 3. & aliquot sequentibus. Syluester eodem verbo 2. per totum, & Tabien. verbo, Beneficium, 3. q. 14. & sequentibus, Rebuffus in praxi, beneficiorum 3. part. tit. De permutatione, Nicolaus de Milis in verbo, Permutatio, ex recentioribus qui antiquiores citant, Azor in 2. par. Moral. Inlit. lib. 7. cap. 29. & 30. ac Suarez De religione, tract. 3. lib. 4. cap. 31. 32. 33 & 34.

Atque licitam esse iure Canonico beneficiorum permutationem, & in manibus Episcopi fieri posse iam patet ex proxime dictis. De cæteris ad eam pertinentibus, documenta aliquot notanda sunt pro praxi.

Primum est, Permutationem beneficiorum factam sine auctoritate Superioris, simoniacam censeri. Vide Syluestrum loco cit. quæst. 1. Qui in sequenti 2. docet istum Superiorem non esse semper Episcopum respectu suorum inferiorum: quia nonnunquam beneficij collatio, & institutio non pertinet ad illum, sed ad alium: ad quem pariter poterit pertinere, permutationi auctoritatem præbere. Cui doctrina aduersatur, quod talis auctoritas habeatur tantum ex privilegio iuris, quod Episcopo conceditur nominatim in cap. Quæ situm, De rerum permutatione, & in cap. vnico, eodem tit. in sexto: ita vt in praxi, tenendo certum, & relinquendo incertum, oporteat recurrere ad Episcopum pro tali permutatione, cuius dignitati prædictam potestatem annexam esse dubium non est: & alij vero conuenire aperte negatur non modo à Federico de Senis in tractat. permutationum quæst. 22. (de quo Ludouicus de Milis loc. cit. additione 3.) sed etiam ab auctore glossæ ad Clemen. vnica, De rerum permur. verbo Conferantur. Aduerte tamen ex Azorio alios citare in memorato cap. 29. quæst. 4. doctrinam Syluestri posse habere locum, quoad Prælatos Episcopo inferiores dignitate, qui de consuetudine præscriptâ, aut Sedis Apostolicæ privilegio, iurisdictionem habent Episcopalem, nulli Episcopo proxime subiecti, & prædicti potestate conferendi

illis subditis beneficia: & eos institutiendi, ac etiam amouendi à beneficio, si quando opus fuerit.

Non debere vero Superiorem permutationi auctoritatem præbere, nisi ex necessaria causa, bene idem Sylu. addit quæst. 3. per cap. Quæ situm, §. finali; De rerum permutatione. Simul ex D. Thoma in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 3. ad octauum, admonens eam necessitatem non esse metiendam commodo temporali permutantium; sed spiritali: p. tã quod in tali loco poterit quis melius Deo seruire, quam in alio.

Secundum documentum est: non posse quidem partes facere in se conuentionem, promissionem, vel pactionem, aut conclusionem: posse tamen de permutando tractare; submitiendo se dispositioni Superioris; imo & posse concludere non quidem absolute, sed sub expressa conditione, seu facta hac reservatione, si Superior ad quem attinet, voluerit. Hoc in quæst. 5. ex Panormi. t. 8. quibusdam alijs habet Syluester, consentiuntque cæteri in initio nominati. Probaturo vero quoad priorem partem quia ius permittens beneficiorum permutationem, consequenter permittit ea quæ ad illam faciendam requiruntur: tractatus autem inter partes, ad eam requiritur: sicut & ad alios contractus vtriusque onerosos. Quoad posteriorem vero, probatur: quia talis conclusio non est vera conclusio, cum suspendatur vsq; ad Superioris consensum.

Tertium documentum est: ad permutationem requiri consensum eorum ad quos pertinet presentatio, vel electio ad beneficia permutanda. Ratio est, quia permutatio alioquin non valeret, vt aliquot citatis in in memorato tractatu De permutatione num. 21. Rebuffus notat. Addens in num. 22. ex Federico de Senis, quod si tales requisiti nolint consentire, cogi possint, quando permutatio est utilis Ecclesiæ. De qua re tanquam solita tractatum in foro externo: causidicorum est respondere.

Quartum documentum est, Permutationes beneficiorum, siue fiant auctoritate Ordinarij, siue Papæ, aut Legati ipsius, non requirere vt permutantes faciant mentionem de alijs beneficijs quæ obtinent. Hoc ex Federico quæstione 18. habet Nicolaus de Milis loco cit. in fine secundæ additionis.

Quintum documentum est, Quando beneficia in diuersis diocesis existunt, permutationem debere fieri auctoritate vtriusque Episcopi earundem dioceseon. In quo casu melius esse permutationem fieri vtroq; Episcopo simul presente, vel vno committente alteri suam potestatem: quam ex interuallo temporis, id est, quam altero Episcopo auctoritatem suam præstante, post elapsum tempus quo alter suam præstitit, Syluest. ex Ioanne Andrea habet in quæst. 13. concl. 7.

Sextum documentum est, Post quæcunque beneficia permutari: siue conformia sint, vt duæ præbendæ; siue difformia, vt præbendæ, & beneficium curatum. Aduerte autem beneficium manuale, posse quidem permutari: sed posse quoque per Superiorem perinde reuocari ac ante permutationem, prout habet Rebuffus in cit. titulo De permutatione numero 50. Non posse autem beneficia vnita permutari (ideoque in illis propositum documentum exceptionem patitur) docet Rota decis. 160. in Antiquis. Nec item posse beneficia quæ tenentur tantum ex dispensatione Papæ, vt docet item Rota decis. 339. in nouis: ponens exemplum de ea quæ fit illegitimo. Ratio vero est, quia talis dispensatio non extenditur ad aliud beneficium, neque ad aliam personam.

Itemque nec posse beneficia commendata ad tempus. Nec enim talia cum habitis in titulum permutari posse, nisi ille qui commendauit fecerit ad id potestatem, docet Panormi. ad cap. Cum olim, De rerum permutatione num. 8. Ratio illius est: quod in cap. vnico, in 6. & Clem. vnica, vtrobiq; De rerum permutatione, tantum concedatur Clericis beneficia sua permutare. At is cui commedatum est ad tempus beneficium, non potest dicere illud suum. Addit in sequenti nu. 4. nec habentes expectatiuus à Papa, posse inter se iura sua permutare: quia talia non sunt beneficia: & Canones permittunt tantum beneficia permutari. Idem eodem argumento iudicandum est cum Nauarro in Enchir. cap. 23. nu. 100. versu 3. de cæteris habentibus tantum ius ad beneficium: vt de no-

343

344

minatis, vel electis ad illud, nondum institutis, aut confirmatis. Neque enim tale ius cum alio iure ad beneficium, aut cum beneficio permutari inuenitur permissum.

Pari quoque ratione idem dicendum est de quocunque alio spiritali iure: non posse, *inquam*, permutari cum beneficio: nempe de iure sepultura, patronatus, decimarum, oblationum, & similibus, quæ non sunt beneficia; de calice consecrato, aut de re Ecclesiastica, de pensione Clericali, de officio, vel administratione rerum Ecclesiasticarum, de hospitalium non dantur in titulum beneficij. Adde & de patrimonio ad quod quis ordinatus fuit, & de alijs quibus ratio beneficij Ecclesiastici minime conuenit. Nam beneficiorum tantum permutatio iure conceditur.

345. Si quæras, an permissa sit permutatio beneficij pinguis cum tenui, Respondetur, quod cum ius sine restrictione loquatur, ceteri posse permissam; dummodo totum permutacionis negotium Superiori exprimat, iustaq; ad sit causa, & absit fraus, quæ solet præsumi quoad forum externum in tali permutacione, prout attigit Nicolaus de Milis initio tertiz additionis loco cit.

Si secundo quæras, An vnum beneficium possit permutari cum duobus. Respondet idem author in additione prima, posse permutari, si plura illa sine dispensacione haberi possint: quod si non possint, procurandum esse vt dispensetur siue ab Ordinario si in tali pluralitate dispensandi potestatem habeat, siue à Papa cum ad eum recurrendum est. Addit idem in sequenti additione secunda, quod is qui vnum ex duobus beneficijs curatis, quæ per dispensacionem tenet, permutat cum tertio beneficio curato, non solum perdat illud quod permutat, sed etiam aliud quod cum eodem habuit: quia per adeptionem tertij curæ duo prius habita vacant, non obstante dispensacione, nisi ea fuerit tam ampla vt diceretur, quod possit illa duo, vel eorum alterum dimittere, & alia similia recipere, ac retinere.

346. Si tertio quæras, An inæqualitas beneficiorum impediat ipsorum permutacionem. Respondetur non impedire, quemad. ex Federico quæst. vltima habet adhuc Nicolaus de Milis in additione tertia. Circa quod notandum est primo: beneficia dupliciter dici inæqualia: vno modo, quia vnum est cum onere, vt cum cura animarum, vel administratione rerum Ecclesiasticarum, vel obligatione cantandi in choro,

vel iurisdictione externa: reliquum vero est sine onere. Altero modo inæqualia sunt, quando vnum est pingue, & alterum tenue. Atque vt huius posterioris modi inæqualitas non impedit beneficiorum permutacionem: nec inæqualitatem prioris modi impedire.

Notandum est secundo, quado beneficia inæqualia sunt in fructibus, seu proventus, & permutatio fit auctoritate Papæ: quod tunc reduci solet inæqualitas ad quandam æqualitatem: v. g. datur beneficium cuius annui proventus sunt ducenti nummi aurei, permutatuque cum alio, quod reddit centum nummos aureos; talis inæqualitas auctoritate Papæ reducitur ad æqualitatem: aut illi qui recipit tenue beneficium, dando congruam pensionem super fructibus pinguioris beneficij: aut eidem conferendo alterum beneficium compatibile: vnde fiat vt reditus vtriusque beneficij tenuioris, æquent eos, qui recipiuntur ex permutato pinguiori.

Notandum est tertio, quod in permutacione beneficiorum inæqualium solum æstimari debeat quantitas fructuum, & aliorum bonorum temporalium, quæ beneficijs annexa esse solent: non autem quantitas, vel dignitas, vel potestatis, vel iurisdictionis Ecclesiasticæ annexæ beneficio. Et ita cum decanat' *exempli gratia*, aut Archidiaconatus permutatur cum Canonatu, vel alio beneficio simplici, vel cum pluribus simplicibus quæ in fructibus sunt paria eidem Decanatu, aut Archidiaconatu: simonia committitur pensionem exigendo ratione excessus in honore, aut in id genus alijs: quia in tali permutacione commodum temporale capitur pro re spiritali. Quocirca in permutandis beneficijs æstimatio debet solum esse temporalium annexorum, non vero spiritalium: perinde ac cum permutantur calices, vel vestes sacræ, æstimari tantum debet valor materiæ, non autem dignitas consecrationis.

Duodecim conclusiones, quas de casibus in quibus tenet, vel non tenet permutatio beneficiorum, Syluester ex Federico habet in verbo, Permutatio, & numero 13. apud ipsum videri poterunt.

CAVS DE VIRGINI QVE MATRI.